

SIR JOHN BARROW

REVOLTA DE PE BOUNTY

Versiune românească, cuvânt înainte „\” și glosar de
CONSTANTIN PAPADOPOL CALIMAH

EDITURA MERIDIANE București, 1976

Coperta: WALTER ADRIAN HUNEL

Sir John Barrow *The Muiny and Piratical Scizurg oi
H.M.S. Bounty* London, 1831

CUVÂNT ÎNAINTE

Sir John, Barrow (1764 - 1848) a fost o personalitate de seamă în Anglia vremii sale: mare călător, eminent geograf, autor al mai multor lucrări de specialitate; a făcut parte din prima ambasadă engleză în China și, după multe alte călătorii, a lucrat în Amiralitatea britanică, încheindu-și cariera cu funcțiunea de secretar permanent al acestei organizații. În această calitate, a avut posibilitatea să cunoască multe documente de care s-a folosit la elaborarea lucrării publicată în 1831 sub titlul „The Muliny and Piralical Scizure of H.M.S. Bounty” (Revolta și capturarea piraterească a navei Maiestății Sale Bounty), lucrare care se referă la o revoltă izbucnită în 1789 pe sus-numila navă, în plin Pacific, precum și la urmările aceluia act pentru toți cei implicați.

În Anglia, lucrarea se reeditează și azi, fiind considerată ca operă clasică a istoriei marinei. Nu este o operă de imaginație; adevărul istoric este scrupulos respectat, toate personajele au existat și au trăit evenimentele relatate. Evitând orice lirism personal, autorul citează documente în sprijinul afirmațiilor sale, păstrează obiectivitate în caracterizarea personajelor și în explicarea motivațiilor care au declanșat întâmplările. Relatarea nu este aridă, din contră, savuroasă, cu accente de umanitate progresistă, de multe ori cu umor. Lirice sunt unele intercai lații dintr-un poem închinat aceluiași

evenimente de către poetul Lord Byron, vibrant la toate simptomele revoluționare din vremea sa.

Evenimentele descrise sunt mai bine înțelese dacă ne gândim la epoca în care s-au desfășurat: în ajunul acelei răscruci a secolelor XVIII-XIX, atât de bogată în evenimente la scara mondială a vremii: se prăbușea o lume veche, o societate, cea feudală: privilegii, credințe, principii se clătinau vehement, săpate de deșteptarea și participarea la evenimente a unor mase de oameni din ce în ce mai largi.

În diverse țări, la diferite date și în numeroase limbi au apărut relatări despre întâmplările în legătură cu Bounty; multe sunt doar adaptări sau prescurtări ale lucrării lui Sir John Barrow, singura care redă în întregime filmul cronologic al faptelor. Cartea prezintă mai întâi locurile și descrierea eroilor, apoi relatează în amănunt răzvrătirea, urmată de odiseele respective ale personajelor. Voit și mai ales nevoit, cei angajați în această desfășurare au suferit consecințe, mai mult sau mai puțin dramatice.

După douăzeci de ani de la rebeliune, adică în 1809, a fost descoperită o parte din răzvrătiți care, după o escală în Tahiti, se refugiaseră într-o insulă pustie din micul arhipelag Pilcairn, pierdut în imensitatea Pacificului, unde, împreună cu femei indigene care i-au urmat din Tahiti, au întemeiat o așezare sui generis, devenită mai târziu posesiune britanică.

În 1971, ziarele din lumea întreagă au anunțat decesul în acea insulă al ultimului descendent direct al lui Christian Fletcher, căpetenia răzvrătiților de pe Bounty: o dovadă a interesului mondial pe care l-au stârnit acele întâmplări, interes care a dăinuit aproape două secole, până în vremea noastră.

Versiunea românească de față urmărește relatarea lui Sir John Barrow, căutând să păstreze intact și stilul oarecum arhaizant al textului inițial.

S-a crezut necesar ca, pentru o mai completă cunoaștere a dalelor geografice, biografice și a termenilor marinărești să se adauge un glosar la finele lucrării, iar la începutul lucrării, pentru orientare, se prezintă rolul echipajului în care sunt nominalizați toți cei îmbarcați inițial pe Bounty, cu funcțiunile respective.

C. PAPADOPOL CĂLIM AH

ROLUL ECHIPAJULUI ÎNIȚIAI» DE PE BOVNTV.

William Bligh, locotenent de marina, comandantul navei

John Fryer, locotenent, secundul comandantului

William Elphinstone, al doilea secund

Fletcher Christian, adjunct de secund

Thomas Huggan, medic, asasinat de indigeni la prima esca

Tahiti, înainte de rebeliune William Peckover, șef tunar John Mills, adjunctul șefului tunar William Cole, șeful echipajului James Morrison, adjunctul șefului de echipaj James Churchill, instructor de luptă cu arme albe Thomas Hayward, aspirant John Hallet, aspirant Edward Young, aspirant George Stewart, aspirant Peter Heywood, aspirant Robert Tinkler, elev marinar William Purceii, dulgher Charles Norman, ajutor de dulgher Thomas M'Intosh, dulgher pentru postul echipajului John Norton, caporal de marină Peter Lenkletter, caporal de marină George Simpson, adjunct de caporal de marină Joseph Coleman, armurier

Latvrence Lebogue, velar Thomas Hall, bucătar John Smith, bucătarul comandantului Robert Lamb, măcelar John Samuel, intendent David Nelson, botanist William Brown, grădinar

Thomas Ledward, matelot, cu funcțiune de chirurg,
după moartea lui Thomas Huggan *Thomas Burkitt*, matelot
Matthew Quintal, matelot *John Sumner*, matelot *John*
Miliward, matelot *William M'Koy*, matelot *Henry Hillbrant*,
matelot *Michael Byrne*, matelot

William Maspratt, matelot, vjrdonanța comandantului
Alexander Smith, matelot *John Williams*, matelot *Thomas*
Ellison, matelot *Jsaac Martin*, matelot *Richard Skinner*,
matelot *Matthew Thompson*, matelot

I. TAHITI, INSULA FERICIRII

În căutarea unei *Terra Australii incognita*.

- Insula ispitelor.
- O debarcare dificilă.
- Bombardament preventiv.
- Emoționante preliminarii de pace.
- Regina din Tahiti.
- Mare durere. O neplăcută întâmplare a lui Cook.
- Furțișaguri și plânsete.
- Doliu și înmormântări.
- Tatuaje.
- Pirogi tahi-tiene.
- Frumusețea indigenilor.
- Moravurile tahitienelor.
- O gustoasă friptură de dine.
- Alimente și otrăvuri.
- Dejunul șefului.
- De la climat, la îmbrăcăminte.
- Petreceri populare.
- Paradisul pierdut.

„*Insulă a desfătării, pământ primilor.*

Inimi prietene, ospete ce nu cer efort.

Comportare delicată, inspirată de natură.

Bogații neadunate de avariție, dragoste care nu se
cumpără”.

LORD BYRON (Din poemul „Insula, sau Christian și tovarășii lui”)

Domnia lui George al III-lea se remarcă în istorie prin dezvoltarea și progresele considerabile realizate de știința geografiei sub impulsul direct al monarhului. Curând după urcarea sa pe tron, a dat ordin să se întreprindă expediții de explorare „nu pentru a descoperi comori sau a extinde dominația engleză, ci pentru ameliorarea relațiilor dintre oameni și pentru progresul și răspândirea științei”. Suveranul era el însuși un pasionat geograf și este sigur că, în acea epocă, niciunul dintre supușii lui nu avea o colecție de cărți marinărești și de hărți atât de bogată și de bine organizată ca a sa și nimeni nu cunoștea ca el cât erau de corespunzătoare și precise.

Primele expediții spre mările Sudului s-au desfășurat sub comanda unor mari navigatori ca John Byron, Wailis și Philippe Carteret. În instrucțiunile date lui John Byron se poate citi: „Sunt motive suficiente care îndreptățesc că se creadă că în Oceanul Atlantic, între Capul Bunei Speranțe și Strâmtoarea Magellan există continente și insule, întinse, încă nevizitate de cercetători europeni, la latitudini propice pentru navigație și cu climat capabil să furnizeze produse comerciale utile”. Afirmatia că între Capul Bunei Speranțe și Strâmtoarea Magellan navigatorii puteau descoperi tărâmurii bogate în produse comerciale utile nu avea un caracter senzațional. De fapt, noile expediții aveau un obiectiv care reținuse atenția oamenilor de știință încă din timpul călătoriilor lui Quiros: acel abil navigator spaniol afirmase că, undeva în latitudinile emisferei sudice exista neapărat o *Terra Australis incognita* care contrabalansa marile mase terestre situate în emisfera nordică, menținând astfel echilibrul globului pământesc (!).

În timp ce se desfășurau aceste expediții, în 1768,

Royal Society a adresat regelui o cerere solicitând ca Majestatea Sa să binevoiască a desemna o navă militară care să transporte spre mările Sudului pe Alexander Dalrymple (care își însușise ipoteza lui Quiros) precum și pe alți câțiva savanți, mai ales pentru a observa trecerea planetei Venus peste discul solar, eveniment astronomic urmând să aibă loc în acel timp. La ordinul regelui, Amiralitatea a destinat pentru realizarea misiunii o navă cu trei catarge de

9.

trei sute șaptezeci de tone; Dalrymple fiind civil, nu i s-a putut încredința comanda navei; el s-a formalizat și a refuzat să mai ia parte la expediție.

Comanda a fost atunci încredințată locotenentului de marină James Cook: ofițer cu competență încercată, priceput în astronomia necesară navigației, expert în teoria și practica călătoriilor pe mare. Pentru a-l ajuta la observațiile necesare în timpul călătoriei, Royal Society i-a dat ca adjunct pe Charles Green, fost asistent al astronomului doctor Bradley. În această expediție interesantă, Cook a mai i: o; t însoțit de Banks, un nobil bogat, care ulterior a devenit președinte al lui Royal Society, și de doctorul Solander, suedez foarte cultivat, având cunoștințe remarcabile de istoric naturală. Royal Society a recomandat ca obiective de observat» insulele Marchize sau insulele Rott-erdam și Amsterdam. Dar înaintea plecării locotenentului Cook, căpitanul Wallis s-a întors dintr-o expediție și a pledat călduros cauza unei insule pe care tocmai o descoperise și o botezase „Insula. Regelui George”, devenită ulterior cunoscută sub numele indigen de Otahiti sau Tahiti.

Farmecele acestei insule au fost strâns legate de revolta izbucnită la bordul navei *Houny*, precum și de destinul răzvrătiților și a inocentelor lor progenituri.

Multiplele ispite oferite de insulă au fost considerate ca una din cauzele importante ale revoltei. După spusele unora, prin

— De fapt, insula a fost descoperită în 1 (506 de Fernandez de Quiros care i-a dat numele *La Sagitiaria*; inițial nu s-a știut că era vorba de insula Tahiti, dar mica diferență de câteva mile în privința latitudinii și două grade la longitudine, descrierea fermei insulei, cu micul istm, distanța față de alte insule vecine. toate concordă, dovedind că *La Sa* (*jiuaria* și Tahiti sfat una și aceeași insulă, cu toate că Quiros o descrie ca având sol plat, ceea ce nu corespunde realității.

— NA.

] n tre' care și Bligh comandantul navei, revolta unei părți din echipajul de pe *Bowity* a fost provocată:

„De inimi tinere, suspinind după o insulă a soarelui. Unde surâd ani de varci continuă și femei pasionate; De oameni fără patrie care, de prea mult timp plecați de-acasă Nu și-ar mai fi regăsit acoperișul natal sau l-ar fi găsit schimbat, și care, indiferenți la confort, au preferat coliba Unei blânde sălbatice în locul ralului înșelător”.

Socotim deci necesar ca, în chip de introducere la prezenta povestire, să descriem bogățiile și darurile spontane cu care natura a binecuvântat această insulă odinioară fericită; vom evoca obiceiurile simple și naive ale băștinașilor; vom arăta în amănunt tentațiile care, după multe opinii mai mult sau mai puțin pripit formulate, ar fi la originea catastrofei; vom arunca, de asemenea, o privire asupra *„nimfelor seducătoare și a colibelor încântătoare”* așa cum existau când au avut loc primele contacte între indigeni și echipajele navelor ce s-au perindat succesiv sub comanda lui Wallis, Bougainville și Cook pe țărmurile ilei Tahiti

Dar primele contacte ale lui Wallis cu tahitienii n-au

fost deloc amicale. Când vasul său s-a apropiat de țărm, căutând un loc potrivit de acostare, l-au înconjurat numeroase pirogi; la bordul uneia din ele, un indigen ridica o ramură de bananier sălbatic, simbol tradițional de pace și prietenie. Cu aceeași prietenie, tahitienii au fost invitați să urce pe nava engleză, ceea ce s-au grăbit să facă, în mare număr. Dar, speriată de invazie, o capră de la bord a împuns cu coarnele partea mai cărnoasă a unui vizitator; acesta s-a întors sărind și s-a găsit brusc în față cu un animal necunoscut, mult deosebit de vietățile văzute și care, cabrat pe picioarele posterioare, se pregătea să-i mai tragă o nouă lovitură. Indigenul și-a pierdut capul și, îngrozit, a sărit peste bord; toți indigenii l-au imitat în mare grabă.

Micul incident părea a nu avea consecințe grave. Dar când bărcile lansate de navele engleze au început să sondeze golful, numeroase pirogi le-au urmărit de aproape evoluțiile. Văzând acestea, Wallis și-a închipuit că tahitienii aveau intenția să-i atace și, pe baza acestei bănuieli, a ordonat prin semnale ca ambarcațiunile să revină la bord. „În același timp, spune el, pentru a intimida pe indieni, am tras o ghiulea de nouă livre pe deasupra capetelor lor”. Bineînțeles, indigenii au fost foarte speriați de această lovitură de avertizare; au căutat să taie drumul uneia din ambarcațiunile care se îndreptau spre năvălă și au deschis un tir de pietre asupra ei; ofițerul care comanda barca a luat o muschetă, a încărcat-o cu alice și a tras asupra celui care aruncase prima piatră, rănindu-l la umăr.

Găsind că locul nu era potrivit pentru acostare, Wallis s-a îndreptat spre o altă parte a insulei. Acolo, una din bărcile lansate a fost atacată de două sau trei pirogi încărcate cu indigeni care agitau vâsle și băte. „Fiind în mare pericol, spune comandantul, oamenii noștri s-au văzut obligați să folosească armele de foc; tirul lor a

omorât pe unul din agresori și a rănit grav pe altul". Această neplăcută luare de contact nu a împiedicat totuși ca un mare număr, de pirogi să se prezinte a doua zi de dimineață, când nava engleză era ancorată, oferind purcei, păsări și fructe. S-a stabilit îndată un comerț activ; marinarii englezi au schimbat cuțite, cuie, și tot felul de mici podoabe pe alimentele substanțiale de care aveau mare nevoie.

2

Printre ultimele pirogi sosite se aflau unele mari, cuplate câte două, fiecare încărcată cu cincisprezece oameni robuști; Wallis a observat că aduceau cu ele un fel de pâini rotunde, în mare cantitate. Le însoțeau alte ambarca-ții: acestea transportau numai femei care îndată au început să danseze seducător, cu atitudini care nu lăsau nicio îndoială asupra scopurilor: încercau să atragă atenția marinarilor. În acest timp, pirogile cuplate au încercuit nava; ocupanții lor au început să danseze, alții suflau în cochilii mari de melci de mare sau cântau din flaut. O ambarcație prevăzută cu acoperiș sub care stătea un indigen a avansat atât de aproape, încât respectivul a putut lansa pe navă un buchet de pene roșii și galbene, indicând prin semne că era destinat comandantului; ambarcația s-a îndepărtat apoi, până când tahitianul a putut să apuce ramura unui arbore de cacao. Îndată, de pe toate pirogile, lansate simultan spre navă, s-a ridicat un mare strigăt, urmat de o ploaie de pietre.

Marinarii de veghe au primit ordin să tragă și, în același timp, două din tunurile de pe puntea de la pupa, încărcate cu alice, au deschis focul. Sub acest potop omorâtor, pirogile au bănut în retragere, în mare învâlmășeală. Dar câteva minute mai târziu, indigenii au reluat atacul. Wallis a pus atunci în acțiune piesele mari: au bombardat nu numai pirogile cuplate, dar și întreaga

flotilă de ambarcații ușoare care se lansau pe mare pentru a participa la lupta contra invadatorului. În jurul navei engleze se aflau cel puțin trei sute de pirogi, având la bord peste două mii de oameni. Indigenii s-au risipit din nou, dar nu pentru multă vreme; s-au regrupat într-o oarecare ordine, au ridicat banderole albe, și s-au îndreptat vâslind puternic către pupa yasului englez, apoi, deodată, cu praștii și cu o forță plină de îndemânare, au reînceput să lanseze pietre cam de cele două livre fiecare, rănind mai mulți marinari. În sfârșit, o ghiulea a tăiat în două piroga celui ce părea să fie șeful. Când indigenii au văzut efectul loviturii, au șters-o în grabă; o jumătate de oră mai târziu, nu se mai vedea nicio pirogă și toți tahitienii adunați pe plajă au fugit cât îi țineau picioarele, spre interior.

La bord, toată lumea se întreba ce se va întâmpla a doua zi; curând au primit răspunsul:

„Omul alb a debarcat; să vă mai spun ce a urmat?”

O lume nouă a întins mâna bronzată celei vechi 1.

A doua zi de dimineață, locotenentul Furneaux a acostat fără opoziție în apropiere de gura unui râu care se vărsa în golf; a înfipt în pământ o prăjină înaltă cu drapelul englez, luând astfel locurile în posesie în numele Majestății Sale britanice; insula a fost botezată „Insula regelui George al III-lea”. În momentul când se reîmbarca pentru reîntoarcere la navă, un bătrân, căruia îi dăruise în ajun mici obiecte fără valoare, a adus multe ramuri verzi pe care le-a depus la prăjina drapelului: apoi s-a îndepărtat, revenind cu o duzină de compatrioți care s-au apropiat cu atitudini rugătoare, s-au retras și au reapărut după un moment cu doi purcei vii pe care i-au depus alături de ramurile verzi; după care au început să danseze. Când ceremonia s-a terminat, au pus purceii într-o pirogă și bătrânul i-a transportat la bord; el purta frunze verzi de bananier sălbatic, pe care le-a distribuit echipajului,

pronunțână o frază adresată fiecărui destinatar. Marinarii au vrut să-i ofere în schimb câteva daruri, dar el nu le-a acceptat.

De astă dată, pacea părea bine stabilită. Convins că nu era cazul să se teamă de o nouă ofensivă, în ziua următoare, Wallis a trimis oameni pe uscat pentru a face provizii de apă. În timp ce mateloții umpleau butoaiele, Wallis a observat mai mulți indigeni adunându-se prin păduri în spatele muntelui; de asemenea, a apărut o întreagă flotă de pirogi care ocoleau un promontoriu al golfului, dirijându-se spre navă. Cum acestea erau încărcate cu pietre, el a crezut că tahitienii aveau de gând să înceapă o nouă serie de atacuri de mare anvergură. „Dat fiind că cu cât lupta este mai scurtă, cu atât pagubele sunt mai mici, relatează căpitanul Wallis, am decis să trec la o acțiune decisivă și să pun imediat capăt ostilităților”.

În consecință, nava a deschis un foc puternic asupra pirogilor; efectul a fost imediat: ambarcațiile s-au dispersat. Pericolul pe apă fiind înlăturat, englezii au luat ca țintă pădurile pentru a izgoni pe indigenii adunați acolo în număr mare. Tahitienii s-au refugiat atunci spre munte, de unde femeile și copiii urmăreau spectacolul. Dată fiind distanța, ei se credeau în perfectă siguranță. Dar Wallis a dat ordin să se tragă patru ghiulele pe deasupra capetelor lor. Două au căzut în apropierea unui arbore, la piciorul căruia staționa un grup întreg; cuprinși de stupefacție și teroare, indigenii au dispărut ca prin minune.

Coasta a fost astfel eliberată. Wallis a lansat bărcile și dulgherii au mers cu topoare pe mal pentru a distruge toate pirogile aflate acolo. Se spune că și-au îndeplinit conștiincios misiunea și au prefăcut în bucăți peste cincizeci de ambarcații, din care multe măsurau șaiszeci de picioare lungime și trei picioare lățime, cuplate câte două, cum s-a mai spus.

Represaliile severe au fost crud simțite de bieții indigeni, care fără instrumente metalice și folosind doar pietre, scoici și oase munciseră luni, fără îndoială chiar ani.

L5

pentru a construi una singură din aceste extraordinare pirogi duble.

Sub aceste auspicii nefavorabile s-au desfășurat primele raporturi cu indigenii din Tahiti. Ostilitatea lor neabătută, perseverența în a duce o luptă inegală erau inspirate de două motive: sau își imaginaseră că o navă atât de impozantă, cum nu mai văzuseră vreodată, ancorase în fața coastei lor pentru a le cucerii țara; sau, poate, au cedat tentației irezistibile de a încerca să-și însușească, indiferent de riscuri, o pradă de valoare considerabilă.

În orice caz, spaima provocată de canonadă și poate afirmația noastră că „nu doream decât unele provizii și apă dulce” au transformat cu totul comportarea lor. A doua zi după bombardament s-au stabilit relații foarte amicale care s-au dezvoltat fără întrerupere până la plecarea Doi p Tun-ului, nava lui Wallis, din acele locuri. Indigenii i-au aprovizionat cu o mare cantitate de porci, câini, fructe și legume, primind în schimb bucăți de fier, cuie și alte obiecte de valoare neînsemnată.

O anecdotă duioasă dovedește, de altfel, promptitudinea acestui popor simplu în a ierta adversitatea cu care a fost tratat. Însoțită de doi tineri, unul purtând o ramură de bananier sălbatic și celălalt doi porci, o biată femeie s-a apropiat de șeful tunar, însărcinat de Wallis cu operațiile de troc; cu mare atenție, ea privea pe toți „străinii” din apropiere, apoi a izbucnit în plâns. Din explicațiile ei, s-a înțeles că soțul și trei fii ai ei fuseseră omorâți în cursul atacului. În timp ce vorbea,

nenorocita manifesta o mare durere și cei doi tineri însoțitori au trebuit s-o sprijine; judecând după lacrămile pe care și ei le vărsau, reieșea că, fără îndoială, erau fiii supraviețuitori. Când s-a mai calmat, femeia a dăruit șefului tunar doi porci și i-a întins mâna în semn de prietenie, dar nu a acceptat nimic în schimb.

Acum, căpitanul Wallis era perfect lămurit asupra sentimentelor indigenilor. A trimis un detașament în interiorul insulei pentru aprovizionare cu lemne; toți indigenii întâlniți i-au întâmpinat cu prietenie și i-au găzduit generos.

Curând, *Dolphin* a primit vizita unor indigeni de ambe sexe, ale căror costume și purtare dovedeau că făceau parte din notabilii insulei. Printre ei, se afla o femeie de vreo patruzeci și cinci de ani, cu fizic agreabil și ținută plină de demnitate. Ignorând rezervele dictate de neîncredere și frică, ea s-a comportat la bord cu libertatea unei persoane conștiente de superioritatea proprie și obișnuită să comande. A acceptat cu bunăvoință, chiar cu vădită plăcere micile daruri oferite de căpitan, apoi, observând că acesta era suferind și slăbit, i-a arătat cu insistență țărmul. Căpitanul Wallis a înțeles că gestul era o invitație și a răspuns prin semne că a doua, zi de dimineață va veni în insulă. Vizita a avut un caracter atât de neobișnuit și a dat ocazia manifestării unor sentimente atât de amicale, încât mai bine să-i dăm cuvântul căpitanului:

„A doua zi de dimineață, am coborât pe uscat pentru prima dată; prințesa, mai bine spus regina (părea să exercite o autoritate reală), a apărut în curând și a venit în întâmpinarea mea, escortată de o numeroasă suită. Cum eram foarte slăbit din cauza stării precare a sănătății mele, a ordonat să fiu purtat pe brațe; am crezut că se proceda astM numai pentru traversarea unui râu, dar m-am înșelat:

m-au lăsat din brațe numai în fața locuinței reginei. Observând că și alți tovarăși ai mei, în special secundul și intendentul erau de asemenea bolnavi, a dat ordin să fie transportați în același mod și un corp de gardă a urmărit cortegiul. Pe drum, era îngrămădită o mare mulțime; a fost suficient un gest cu mâna al reginei, fără pronunțarea vreunui cuvânt, și indigenii s-au dat deoparte, liberându-ne trecerea. Ajunși în apropierea locuinței reginei, ne-au ieșit în întâmpinare numeroase persoane de ambele sexe; regina ni le-a prezentat, făcându-ne să înțelegem prin semne că erau membrii familiei sale; ea mi-a ridicat mâna și toți au venit pe rând să mi-o săi-ute.

Casa ocupa o suprafață de trei sute douăzeci și șapte picioare lungime pe patruzeci și două lățime, având. un acoperiș din frunze de palmier sprijinit pe treizeci și nouă de coloane de fiecare lătura și patrușprezece la centru. Culmea acoperișului, în interior, se afla la treizeci de picioare deasupra solului, iar marginile, la douășprezece picioare. Sub acoperiș, totul forma o singură încăpere.

Îndată ce am trecut pragul, am fost invitați să ne așezăm pe sol, apoi a chemat patru tinere fete și cu ajutorul lor m-au descălțat, mi-au scos ciorapii și vestonul; după care, le-a ordonat să-mi maseze încet pielea și să mă fricționeze. Secundul și intendentul au beneficiat de aceleași îngrijiri, dar cei care păreau sănătoși nu au avut parte de tratament. În cursul ședinței, medicul nostru, venit pe jos și transpirând puternic, și-a scos peruca pentru a se răcori. Văzând aceasta, un indigen și-a exprimat cu glas tare mirarea, făcând și pe ceilalți asistenți să se întoarcă; toate privirile s-au îndreptat asupra acestei minuni și masezele noastre și-au suspendat activitatea. Câtva timp, mulțimea a stat imobilă, stupefiată, mută și cred că indigenii nu ar fi manifestat mai mare surpriză dacă ar fi descoperit că și membrele medicului

nostru erau înșurubate în trup. În sfârșit, masezele au reînceput lucrul; după o bună jumătate de oră ne-au îmbrăcat, dar

ÎS

la această ultimă operație au arătat o lipsă de îndemânare, perfect de înțeles. Îngrijirile lor ne-au făcut mult bine, atât mie, cât și secundului și intendentului.

Ceva mai târziu, generoasa noastră binefăcătoare a ordonat să i se aducă câteva valuri de pânză indiană cu care ne-a îmbrăcat pe mine și pe însoțitori după moda locului. Mai întâi am încercat să refuz; dar așa fi avut aerul că disprețuiam un gest prin care încercau să-mi facă plăcere, așa că am sfârșit prin a accepta. La plecare, regina a ordonat să fie dusă la navă o enormă scroafă cu purcei și ne-a însoțit personal pe tot drumul de întoarcere. A hotărât ca oamenii săi să mă poarte pe brațe, la fel ca la venire, dar am ară tot prin semne că preferam să merg pe jos; atunci ea mi-a luat brațul și de fiecare dată când ajungeam înaintea unei bălți sau porțiuni noroioase, mă ridica spre a nu-mi murdări picioarele, cu aceeași ușurință cu care eu aş fi ridicat un copil, dacă aş fi fost sănătos”.

A doua zi de dimineață, căpitanul Wallis i-a trimis reginei un dar prin tunarul șef; acesta a găsit-o în cursul unei mari petreceri, cu peste o mie de persoane. Alimentele erau așezate în coji de nucă de cocos; cojile erau dispuse pe tăvi de lemn și regina, cu propriile mâini, le distribuia. invitaților așezați după rang, în aer liber, în jurul locuinței. Când toată lumea a fost servită, regina s-a așezat pe un loc ceva mai ridicat și două femei, de o parte și de alta, au început să-i dea să mănânce; regina se mulțumea doar să deschidă gura când servantele ridicau mâini le pur tind hrana.

Mai târziu, totul a mers cum nu se poate mai bine: regina a făcut numeroase vizite căpitanului Wallis la bord;

de fiecare dată aducea un dar, însă nu a acceptat niciun troc și a refuzat să primească la rândul ei vreun dar.

În sfârșit, căpitanul Wallis a mers în vizită pentru a-și lua rămas bun, dându-i să înțeleagă prin semne că se pregătea să părăsească insula peste o săptămână. Regina a prins imediat înțelesul mesajului și tot prin semne și-a exprimat dorința ca el să mai stea trei săptămâni, ca să petreacă câteva zile cu ea în interiorul insulei. A adăugat că la reședința din interior, Wallis își putea procura mulți porci și păsări pentru călătorie. Cum el persista în hotărâre, ea a izbucnit în plânsete și foarte greu a reușit s-o calmeze.

Regina a fost apoi invitată pe nava engleză, împreună cu demnitarii ei și Wallis a oferit un bun dejun în onoarea lor. Dar regina nu a vrut nici să bea, nici să mănânce. Când a plecat, înainte de a coborî în pirogă, a întrebat, tot prin semne, pe căpitan, dacă într-adevăr avea de gând să părăsească insula în ziua fixată. La răspunsul afirmativ, regina și-a exprimat regretul izbucnind în plâns; când i s-a potolit emoția, a spus căpitanului că va reveni și a doua zi.

Într-adevăr, în ziua următoare l-a vizitat de două ori, de fiecare dată aducându-i o abundență de daruri: purcei, păsări, fructe. Căpitanul Wallis i-a mulțumit călduros pentru bunătate, declarându-i că se pregătea de călătorie pentru a doua zi. Vestea a fost iarăși primită cu lacrimi, apoi regina și-a stăpânit emoția și l-a întrebat când se va reîntoarce; înțelegând că va reveni peste cincizeci de zile, a părut mai liniștită.

„Regina a rămas la bord, povestește căpitanul Wallis, până seara, când, cu mari dificultăți, am convins-o să se reîntoarcă pe insulă. Înțelegând că nava era pregătită de plecare, s-a lăsat pe un fotoliu, plângând cu un exces de pasiune, imposibil de potolit. În fine, plină de tristețe, a consimțit să fie condusă în piroga sa, urmată de escortă”.

A doua zi, la plecarea navei, plaja era neagră de lume. A sosit și regina, ordonând să fie pusă la apă o pirogă dublă, manevrată de suită și escortată de cincisprezece sau șaisprezece alte pirogi; s-a urcat la bordul navei, incapabilă de a vorbi, s-a așezat și a dat drumul durerii, plângând cu lacrimi fierbinți. S-a pornit o briză slabă, pânzele navei s-au umflat; în momentul când trebuia să se reîntoarcă în pirogă, „ne-a îmbrățișat pe toți, relatează căpitanul Wallis, în modul cel mai afectuos și plângând din toată inima; toți cei din suită și-au exprimat în același mod tristețea de a ne vedea plecând. În pirogă, ea s-a așezat la provă, continuând hohotele de plâns; părea inconsolabilă. Îi dăruisem multe lucruri, unele foarte utile, precum și câteva podoabe; a acceptat totul în tăcere, fără a privi ceea ce îi ofeream. Către ora zece, am trecut de zonabrizanților însoțiți de pirogile indigenilor; amicii noștri indigeni și mai ales regina și-au luat încă o dată rămas bun cu semne de afecțiune și de întristare care ne-au înduioșat inima și ne-au adus lacrimi în ochi”.

Se pare că o tandră dragoste se înfiripase între cele două personaje aduse de hazard față în față pe litoralul insulei Tahiti. Căpitanul Wallis și-a adus aminte de spusele Didonei către Enea, când îl ruga să rămână cu ea: „*Nec te noster amor, nec le dala dextera quondam Nec montura tenet crudeli junere Dido?*” * Această regină nu a murit totuși din cauza durerii, ca prea nefericita Didona; din contra, o vom găsi mereu activă, plină de bună dispoziție, tot atât de generoasă și la sosirea locotenentului Cook. Îi cunoaștem și numele: Oberea. De fapt, nu era regină; Cook și însoțitorii lui de

— Nu te oprește nimic, nici dragostea, nici jurămintele tale de ieri. nici cruda moarte ce o va răpi pe Didona?” (Vergiliu, *Eneida*).

călătorie au descoperit că se măritase cu regentul,

unchiul tânărului rege în acea vreme minor, dar că trăia separată de soț. Ea nu întârzie să manifeste o preferință marcată pentru Banks, ofițer de pe nava lui Cook; poate că noul sentiment nu a fost tot atât de puternic ca cel încercat pentru căpitanul Wallis; se pare însă că a fost reciproc, cel puțin până când gentilomul englez a aflat, din nefericire, că ea mai avea la dispoziție un neobosit cavaler servent, cu talie de atlet.

Cele aflate au coincis cu un furt de natură destul de comică, care a provocat o oarecare răceală în relațiile lor; întâmplarea merită să fie povestită.

Un grup compus din Cook, Banks. Solander și alți trei sau patru englezi au fost surprinși de sosirea nopții, la oarecare distanță de locul de acostare. Dacă ar fi să credem pe locotenentul Cook, Banks s-a socotit foarte fericit când Oberea i-a oferit azil în piroga personală; a urât o noapte tot atât de bună camarazilor și i-a abandonat soar-tei lor. După obiceiul locului, s-a culcat devreme; ca de obicei, s-a dezbrăcat, nopțile fiind calde. Oberea a insistat să-i încredințeze veșmintele, altminteri, afirma ea, îi vor fi furate. Asigurat de această garanție, Banks a adormit cu toată liniștea sufletească. S-a trezit spre orele unsprezece și, dorind să se scoale, și-a căutat veșmintele, firește, în locul unde văzuse că Oberea le așezase cu mare grijă. Dar, consternare, nu se mai aflau acolo! A trezit-o imediat pe Oberea; la reproșurile lui, regina a sărit în sus, a ordonat să se facă lumină și s-a pregătit în grabă să găsească cele dispărute. Tootahah. regentul regatului, dormea în piroga vecină; a fost alertat și a propus ca Banks să o însoțească pe Oberea în urmărirea hoțului. Banks nu era în stare să participe la cercetări, căci nu mai avea ca veșmânt decât chiloții. O jumătate de oră mai tir/tu, cei doi eminenți amici s-au reîntors cu mâinile goale: nu descoperiseră nici veșmintele, nici hoțul. Banks nu

cunoștea locul unde dormeau Cook și Solander; dar a auzit o muzică, care nu putea proveni decât de la o reuniune populară la care probabil că participau și ei; s-a sculat și s-a îndreptat într-acolo, unde și-a găsit camarazii; a venit, ne spune Cook, aproape în pielea goală” și le-a povestit cele ce i se întâmplaseră.

Banks s-a consolat cinci a aflat că și camarazii lui au pățit cam la fel: lui Cook i-au dispărut ciorapii, furați de sub cap, deși nu închisese deloc ochii. Celorlalți îi s-au subtilizat vestoanele. În zori, Oberea îi aduse lui Banks niște rochii de-ale ei. „Așa că, povestește Cook, Banks a apărut îmbrăcat pestriț, jumătate indian, jumătate englez”. Întâmplarea l-a făcut totuși să râdă pe erou (după ce s-au rezolvat inconvenientele), afirmă toți cei care l-au cunoscut pe Banks, venerabilul președinte al lui Royal Society. Fără îndoială Oberea era amestecată în cele întâmplare, a fost chiar complicea hoțului, dându-i veșmintele să le pună în loc sigur. Oberea nu era deloc proastă: simțind bănuielile al căror obiect era, ea a dispărut câțva timp. Când s-a întors, a declarat că hainele lui Banks au fost furate de unul dintre consilierii ei, pe care l-a bătut și l-a concediat. Cook adaugă: „Părea că își da perfect seama că nu era crezută; manifesta simptome de frică intensă, dar a făcut față cu surprinzătoare îndrăzneală. A insistat să i se permită să mai doarmă în cortul lui Banks; dar am fost neînduplecați și am refuzat-o”. Fără îndoială, lui Banks i-a fost teamă că de astă dată i-ar fi dispărut și chiloții.

De la naștere, tahitienii sunt puși pe frutișaguri, nefiind în stare să reziste tentației de a șterpeli. „Trebuie însă să mărturisesc, ne spune Cook, că indiferent de rang și indiferent că sunt bărbați sau femei, tahitienii sunt poporul cel mai hoț de pe pământ. Dar aceasta nu mă duce la concluzia că pentru ei furtul este un viciu. Desigur, am suferit consecințele necinstei lor: dar ce tentații le-am

oferit! Dacă ar fi rezistat, ar fi dat dovada unei integrități extraordinare, mult mai merituosă decât cea a oamenilor instruiți, înarmați cu principii sănătoase și posedând puternice suporturi morale ca să reziste la tentațiile unui profit ilicit. Puneți pe un indian în fața unor cuțite, mărgelile, cuie sau bucăți de sticlă colorată: se va afla exact în aceeași dispoziție sufletească ca un umil european în fața unor lădițe cu bijuterii, sau înaintea unei grămezi de aur”.

Înaintea lui Cook, căpitanul Wallis făcuse reflecții identice; încercase chiar o experiență cu indigeni. care, după veșminte și ținută, se cunoștea că aparțineau unei categorii superioare. „Pentru a descoperi care obiect i-ar interesa mai mult, povestește el, am așezat înaintea lor o monedă de o guinee, o piesă de o coroană, un dolar spaniol, câțiva șilingi, ceva monedă măruntă, două cuie mari; apoi, le-am dat să înțeleagă prin semne că puteau să ia ceea ce preferau: și-au disputat cuiele, apoi au împărțit între ei moneda măruntă de bronz sau de aramă, nici nu s-au uitat la aur și argint”.

Pe bună dreptate, cum spune poetul, trăiau ca în:

„Epoca fără aur, cină aurul nu tulbură niciun vis”.

Manifestau însă o dorință irezistibilă pentru a obține obiecte de fier. Nava lui Wallis a fost depozitată de întreaga provizie de cuie, de către mateloții care încercau să câștige bunele grații ale tahitienelor. S-a întâmplat chiar că indigenii au smuls cuie din diverse părți ale navei, la care au avut acces. Dar legăturile stabilite cu indigenii, mai ales cu femeile, au făcut pe unii marinari să uite de

disciplină și pentru a evita slăbirea generală a acesteia, a fost necesar să se aplice câtorva pedeapsa biciului.

Indigenii au fost îngroziți când au văzut aplicându-se aceasta pedeapsă. Unul din marinarii lui Cook a insultat pe

soția unui șef local și a fost condamnat la biciuire în prezența celor doi soți. Indigenii au asistat la legarea omului, cu torsul gol, de catarg; în tăcere, au așteptat urmarea spectacolului la care erau poftiți; dar îndată ce prima lovitură de bici a marcat o brazdă roșie pe spatele vinovatului, au intervenit extrem de agitați, rugând ca restul pedepsei să fie anulat; fiind refuzați, și-au exprimat mila, vărsând lacrimi.

„Lacrămile adulților, ca și cele ale copiilor, explică Cook, erau totdeauna gata de a exterioriza o emoție puternică, dar erau uitate, îndată ce au fost vărsate”.

Celebrul explorator își sprijină observația pe următorul exemplu: zărind o tânără femeie plângând cu lacrimi fierbinți și părând a fi victima unei profunde mâhniri, Banks a întrebat-o de ce era atât de tristă; în loc de răspuns, ea a scos din buzunarul rochiei un dinte de rechin și s-a lovit peste cap de șase sau șapte ori, cu toată puterea; sângele a început să curgă, dar, fără a da atenție întrebărilor, ea a continuat să vorbească singură, cu voce tare, plină de tristețe, pe când indigenii aflați în apropiere râdeau și vorbeau fără să se ocupe cât de puțin de nenorocirea ei. Când rănile nu au mai sângerat, ea a ridicat capul surâzând, apoi a strâns bucățile de pânză folosite pentru oprirea sângelui și a mers să le arunce în mare; pe urmă s-a reîntors la marginea unui pârau, s-a îmbăiat, după care s-a îndreptat spre casă, veselă și voioasă, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

La fel, când un șef localnic s-a comportat urât față de Banks, atât el cât și tot anturajul au fost deodată cuprinși de nemușcări și supărare, iar una dintre femeile prezente s-a lovit în cap de mai multe ori cu un dinte de rechin; *când* fața i-a șiroit de sânge, atmosfera s-a schimbat brusc și râsetele au urmat disperării. Wallis a asistat la multe asemenea scene. Concluzia ar fi că loviturile și laerămile

sunt considerate ca ispășire, pocăință pentru fapta comisă și cu aceasta totul reintră în normal.

La aceste ființe simple și naive tristețea este foarte trecătoare. Cook observă că niciodată nu se prefac și nu ascund ceea ce simt. Neobișnuiți să judece, adică să evoce trecutul și să anticipeze viitorul, ei sunt afectați de schimbarea adusă de fiecare moment și acționează prompt. Moartea unei rude este prilej de mare îndurerare: corpul este așezat pe un fel de estradă situată pe piloni și cu un acoperiș de frunze, căci morții nu sunt înhumați și nimeni nu se apropie de aceste *viorai-uri* decât cu mare smerenie; dar tristețea lor nu durează mult.

Banks căuta să le cunoască obiceiurile și în acest scop se transformase în adevărat tahitian. La moartea unei bătrâne, a cerut autorizația să asiste la ceremonie și să fie inițiat în toate tainele desfășurate cu ocazia depunerii cadavrului pe estradă. Cererea i-a fost admisă, cu condiția să se supună personal la ritualuri, tocmai ceea ce urmărea. Seara, s-a dus la casa mortuară unde a fost primit de fiica defunctei și alte persoane, printre care un tânăr de patrusprezece ani. Unul din șefii locali, conducătorul doliului, purta o rochie cu totul fantezistă. Banks a fost rugat și el să se dezbrace de veșmintele și lenjeria europeană: la talie i s-a înnodat o bucată de pânză, apoi i s-a mâzgălit figura și torsul cu cărbune și apă, căpătând înfățișarea unui negru; întreaga asistență s-a supus la aceeași operație, unele femei fiind aproape tot atât de goale ca și el, iar tânărul a fost înnegrit din cap până în picioare. După care procesiunea s-a pus în mișcare, în timp ce șeful conducător al ritualului mormăia ceva ce semăna cu o rugăciune.

Obiceiul cere ca indigenii să se ferească cu grijă de trecerea cortegiului funebru. Banks a observat pe unii care fugeau cât îi țineau picioarele și nimeni nu apărea din

casele prin față cărora trecea procesiunea. Când corpul a ieșit pe estradă, membrii cortegiului funebru au fost invitați să se scalde în râu, apoi au alergat să-și reîm-brace veșmintele și și-au regăsit îndată buna dispoziție naturală.

Indigenii detestă ca cineva să se apropie de estradele mortuare. Unul din membrii expediției Cook, plimbându-se, a cules o floare dintr-un arbore plantat lângă un asemenea loc sepulcral; a fost îndată lovit de un indigen, care alergase și îl atacase pe la spate.

Morai-ul lui Oberea era un fel de piramidă din zidărie, având două sute șaptezeci și șapte picioare lungime, optzeci și șapte picioare lățime și patruzeci și patru picioare înălțime; se termina cu o coamă ascuțită, ca acoperișul unei case. Se ajungea la estradă pe trepte confecționate din coral alb, admirabil cioplit și netezit; unele dale măsurau trei picioare și jumătate pe două picioare și jumătate. „Un asemenea edificiu, spune Cook, construit fără mortar și fără unelte de fier, ne-a umplut de mirare; era o operă de artă, realizată cu măiestrie desăvârșită și, desigur, cu o muncă de neînchipuit”.

Animat de aceeași dorință de a cunoaște obiceiurile, Banks a asistat la tatuarea unei fete de treisprezece ani. Căpitanul Cook redă scena:

„Banks a urmărit de aproape operația pe partea de jos a spatelui pacientei. Instrumentul întrebuințat avea treizeci de dinți; la fiecare lovitură (și erau cel puțin câte o sută pe minut), țâșnea un lichid însângerat. Fata a suportat cu stoicism exemplar timp de un sfert de oră; dar suferința provocată de miile de înțepături a devenit insuportabilă; fata a început să murmure, să se vaiete, apoi să plângă, izbucnind în cele din urmă în lamentări zgomotoase și rugând pe călău să înceteze chinul. Dar acesta nu s-a lăsat înduioșat. Fata se zbătea, două matroane o țineau în poziția necesară; când o certau, când o consolau. Din timp

în timp, când devenea prea recalcitrantă îi aplicau câteva palme. Banks a stat acolo o oră; când a plecat tatuajul încă nu se terminase”.

Spectacolul acestor suferințe nu l-a împiedicat totuși pe viitorul președinte al lui Royal Society de a se supune unui tratament similar.

Ingeniozitatea, știința, munca desfășurată de indigenii din Tahiti la construcția marilor pirogi cuplate merită tot atâta admirație cât și efortul de a construi morai-urile din piatră. Sunt, într-adevăr, capodopere, de o perfecție absolută, extraordinare ținând seama de mijloacele de care dispun în doborârea și prelucrarea arborilor pentru a sculpta ornamentele care decorează prova și pupa ambarcației; trebuie știut că nu folosesc niciun instrument metalic.

„Cu sculele de care dispuneau, spune Cook, construcția unei pirogi din cele mari necesită o muncă, considerabilă, mai dificilă decât construcția unei nave de război cu sculele noastre perfecționate”.

Pirogile de luptă aveau câteodată peste șaptezeci de picioare lungime, dar niciodată mai mult de trei picioare lățime; cum am spus, erau cuplate în perechi, la trei picioare distanță una de cealaltă; prova și pupa erau arcuite; la unele, pupa se ridica până la șaptesprezece sau optsprezece picioare deasupra suprafeței apei. Pentru construcția acestor pirogi și a altor ambarcații mai mici, pentru construirea locuințelor și a mobilierului modest din acestea, pentru doborârea arborilor, pentru a despica, sculpta și lustrui lemnul în chipuri variate, deci pentru toate prelucrările lemnului, iată ce scule foloseau: o teslă din piatră, un sfredel sau o daltă de os (de obicei, un cubitus sau un radius), o răzuitoare din coral, o bucată de piele de calcan și nisip de coral pentru pilit sau lustruit.

Ca fizic, bărbații tahitieni sunt în genere înalți,

puternici, musculoși și bine făcuți, de talia unor atleți europeni. Femeile de rang superior sunt și ele de statură mai impozantă decât media europenelor, dar tahitienele de clasă inferioară sunt mai mici. Cele care aparțin elitei sociale a insulei au tenul brun, pielea catifelată și netedă. Forma figurii indigenilor este plăcută: pomeții nu sunt prea ieșiți în afară și ochii nu sunt prea înfundați în orbite, nici fruntea exagerat de proeminentă; nasul le este ușor turtit; dar ochii, mai ales ai femeilor, sunt foarte expresivi: câteodată se aprind și aruncă flăcări, altă dată reflectă bunătate; aproape toți au dinții albi, bine plantați și sănătoși; respirația nu le este niciodată dezagreabilă.

Gesturile lor reflectă vigoare și suplețe; au mers grațios, o ținută plină de dezinvoltură; în general, fie față de străini, fie între ei, comportamentul lor este afabil și curtenitor. Temperamentul pare înclinat spre bravură, sinceritate, o candoare ingenuă care exclude bănuiala, trădarea, cruzimea, răzbunarea. Banks avea atâta încredere în ei, încât dormea deseori în casele lor, în mijlocul pădurii, fără a fi acompaniat, deci la bunul lor plac. În marea lor majoritate, sunt foarte îngrijiți și foarte curați.

„Indigenii din Tahiti, precizează Cook, își spală regulat corpul de trei ori pe zi cu apă curgătoare, bărbații cu și femeile; prima dată dimineața, când se scoală, a doua oară la amiază și a treia oară seara, înainte de culcare. La mese, își spală gura și mâinile aproape după fiecare fel; veșmintele le sunt totdeauna fără pete și tot atât de curate ca trupurile”.

Pentru a evita bănuiala că descrierea noastră este părtinitoare, ne vom referi la spusele unor oameni nu prea dispuși să prezinte cele lumești sub lumină favorabilă; primii misionari, debarcați pe insulă în 1797, descriu pe indigenii din Tahiti precum urmează:

„Culoarea naturală a carnației lor este măslinie cu reflexe arămii. Femeile se îmbracă cu grijă și evită bătaia prea puternică a soarelui; sunt ceva mai scunde și mai oacheșe decât o europeană brunetă, au ochii mari, strălucitori, pielea catifelată și delicată, membre fin profilate, părul negru ca smoala, parfumat și ornat cu flori; de obicei, au un tors lat. Ca să fim sinceri, am fost cam decepționați față de părerea pe care ne-o formasem după descrierile vizitatorilor precedenți: am observat unele persoane care pot fi calificate de atrăgătoare, dar puține merită realmente să fie considerate ca frumuseți; totuși, toate tahitienele posedă enorm de multă grație feminină. Figurile nu le sunt niciodată îmbufnate, posomorâte sau bănuitoare. Avi maniere politicoase, atrăgătoare, pasul le = este suplu și hotărât, mersul, grațios; se comportă cu mare libertate, căci nu au de ce să se ferească; între ele, ca și față de străini, sunt de o generozitate fără limite, au caracter blând, amabil, fără afectare; nu se offensează sau formalizează din orice, își recapătă repede buna dispoziție, nu caută niciodată să se răzbune, indiferent de ofensa adusă. Brațele și mâinile le sunt delicate; cu toate că umblă cu picioarele goale, acestea nu sunt nici vătămate, nici deformate.

În viața familială, soțiile sunt afectuoase, tandre și îngăduitoare față de soți; își cresc copiii cu o dragoste puțin obișnuită, îi îngrijesc cu atenție neostenită și își dau silința ca, mai ales, membrele să le fie suple și drepte. Aproape că nu se văd infirmi, niciodată rahitici; mama unui copil slăbănog s-ar simți dezonorată.

În casele lor, indigenii din Tahiti nu au pereți interiori sau alte despărțituri. Dar putem afirma că, în multe privințe, au despre decență o noțiune mai rafinată decât noi. Toți care au stat mai mult timp pe insulă declară că nu i-au văzut satist âcându-și apetiturile în public, în afară de

foame sau sete. Este foarte adevărat că pentru a obține elte ceva din felurile mărfuri de la bordul navelor și pentru a place neciopiiților mateloți, femeile indigene s-au comportat cam fără modestie; dar ele susțin că greșeala este a noastră, că englezii nu au rușine de nimic și le-au dat exemple de acte indecente în public, pe care nu le-ar fi comis vreodată înainte de a ne cunoaște. În Tahiti, mai prețios decât aurul, fierul face să cadă toate barierele ținutei cuviincioase: onestitatea și leștia cedează, tentației.

Alimentația tahitienilor se compune mai ales din legume. Singurele animale existente sunt porcii, câinii și păsările care le servesc pentru completarea meniurilor. Cook declară: „Am căzut toți de acord că un câine preparat după moda din insulele Sudului este aproape tot atât de gustos ca un miel din Anglia”. Și adaugă că, în Tahiti, câinii sunt hrăniți exclusiv cu legume.

Indigenii nu folosesc focul decât pentru preparare de fripturi sau pentru copt. În această privință, merită să fie arătată o observație a căpitanului Wallis: deoarece indigenii nu posedă vase în care să fiarbă apa, nu cunosc deloc apa caldă și nici posibilitatea de a o îngheța. Iată un exemplu de această ignoranță: unul dintre curtenii așa-zisei regine a văzut pe medicul de la bord umplând cu apă un recipient cu robinet pentru fiert ceaiul; la rândul său, a învârtit robinetul și apa opărită i-a curs pe mână; simțind opăreala, a scos adevărate răgete, și a început să danseze în cabină, făcând o mulțime de strmbături grotești pentru a-și exprima atât surpriza, cât și durerea; tovarășii lui nu înțelegeau, crezând că își pierduse mințile; îl contemplau cu mirare, oarecum terorizați...

Oberea a căutat să se împace cu Banks și ca să i se ierte furtul veșmintelor de pe pirogă, i-a dăruit un câine dolofan; iată cum a fost preparat și copt:

Marele preot Tupei a fost pe rând măcelar și bucătar.

Mai întâi a omorât câinele, comprimându-i botul timp de un sfert de oră. Apoi a săpat în pământ o gaură adâncă de un picior; a aprins focul și a pus alternativ rânduri de pietre mici și lemne, lemnele pentru a încălzi pietrele. A trecut prin flacăra corpul câinelui, l-a răzuit cu o cochilie de scoică, curățându-l de păr ca și cum l-ar fi opărit cu apă clocotită. Apoi, l-a tranșat cu aceeași scoică și a spălat cu grijă măruntaiele. Când groapa a fost suficient de caldă, a scos focul și a acoperit cu frunze verzi pietrele din fund. Câinele împreună cu măruntaiele a fost așezat pe frunze, apoi acoperit cu alte frunze și peste toate, marele preot a pus restul de pietre încinse; în fine, a astupat gaura cu pământ vegetal. Peste mai puțin de patru ore, a deschis „cuptorul” și a scos câinele care era foarte bine copt. Toți englezii invitați la ospăț au declarat că a fost un fel de mâncare foarte fină.

Se pare că acești câini sunt crescuți numai pentru a fi mâncați; sunt hrăniți în exclusivitate cu fructele arborelui de pâine, nuci de cocos, igname și alte diverse legume.

Tahitienii sunt mai ales vegetarieni, hrana lor constând din preparate variate din fructul arborelui de pâine, din nuci de cocos, banane dulci sau sălbatice și tot felul de fructe, toate produse naturale ale unui pământ fertil și ale unui climat generos. Copt în cuptor la fel ca și câinele, fructul arborelui de pâine se înmoaie și seamănă cu un cartof fiert; poate nu este atât de făinos ca un cartof de soi bun, dar mai făinos decât pătata.

Majoritatea fructelor arborelui de pâine se culeg înainte de a fi coapte; cu ajutorul unui procedeu special, se supun la două rânduri de fermentații, apoi li se dă o formă rotundă obținându-se *mahie*: o pastă acră, aproape nelipsită de la mesele indigenilor.

Apa sărată servește ca sos universal: cu ea se

asezonează toate mâncărurile.

Beau mai ales apă sau suc de nucă de cocos; din fericire pentru ei, la acea epocă nu cunoșteau arta de a obține prin fermentare alcooluri toxice; contrar indigenilor din multe alte țări care sunt amatori de opiu, tahitienii nu fac uz de stupefiante, nu cunosc nici nuca de bete!, nici tutunul. Într-o zi, soția unui șef a venit în grabă la Banks (acesta era totdeauna consultat în cazuri de urgență și ia dificultăți neobișnuite) și, cu un amestec de durere și teroare ce i se citea pe față, l-a făcut să înțeleagă că soțul ei trăgea să moară pentru că mâncase ceva dat de „străini”. Banks a pornit repede și l-a găsit pe prietenul său cu capul sprijinit de un lemn, părând că se zbate în cea mai teribilă apatie și profundă depresiune. Servitorii i-au arătat o frunză îndoită care conținea o parte din otrava din a cărei pricină stăpânul lor murea. Banks a desfăcut frunza și a găsit în interior o bucată de tutun de mestecat; șeful o obținuse de la un matelot și, imitând obiceiul marinarilor englezi, o făcuse sul în gură și o mestecase, devenind o pastă ce putea fi ușor înghițită. Banks examina frunza și șeful i-a aruncat o privire vrednică de milă, dându-i a înțelege că nu mai avea mult timp de trăit. O copioasă porție de lapte de nucă de cocos a fost suficientă pentru a-l vindeca, după care șeful și servitorii săi, ca prin minune, și-au regăsit antrenul și buna dispoziție ce caracterizează acest popor de naivi.

Există totuși o plantă din rădăcina căreia indigenii extrag un suc alcoolic pe care îl numesc *ava*; dar membrii expediției Cook nu au avut ocazia să-i vadă efectele, probabil fiindcă tahitienii consideră beția ca o deisonoare. Se pare că viciul de a bea *ava* este apanajul exclusiv al șefilor, care participă la concursuri de „înghițituri”, fiecare putând fi evaluată la o pintă; au grijă ca această băutură ametoitoare să nu ajungă la îndemâna soțiilor.

Pentru că în Tahiti, ca și în alte părți, trebuie să mănânci pentru a trăi, vom reproduce descrierea prânzului unui șef din insulă la care a asistat Cook:

„Șeful se așază pe pământ, la umbra unui arbore apropiat de casa sa; în fața lui, pe sol, servitorii aranjează o mare cantitate de frunze de arbore de pâine sau de bananier, servind ca față de masă. Apoi, în apropierea stăpânului așază un coș cu alimente și două coji de nucă de cocos, una plină cu apă sărată, alta, cu apă dulce. Dacă alimentele sunt de carne sau pește, ele sunt aduse gata prepartate și aseasonate. Învelite în frunze. Numeroșii servitori se așază în cerc în jurul șefului. Când totul este gata, șeful își spală cu grijă mâinile și gura cu apă dulce, mai repetând astfel de abluțiuni între bucate. Apoi scoate din coș o parte din alimente: în general, unul sau doi pești mici, două sau trei fructe ale arborelui de pâine, patrușprezece sau cincisprezece banane coapte, șase sau șapte mere. Mai întâi ia jumătatea unui fruct al arborelui de pâine, îl curăță de coajă, îi detașează miezul cu unghiile și își umple gura; în timp ce mestecă, scoate peștii, rupe unul în bucăți în apă sărată iar pe celălalt, împreună cu restul fructului arborelui de pâine. îl așază pe frunzele întinse în fața lui. După care, cu degetele mâinii, ia o mică bucată de pește muiat în apa sărată și o sugă pentru ca să piardă cât mai puțin din apă. Înghite restul, bucată după bucată, și aproape între fiecare înghițitură, bea câte puțină apă sărată, fie direct din coaja de nucă de cocos, fie din pumn. În acest timp, unul din servitori i-a preparat o nucă de cocos tânără, curățindu-i coaja exterioară cu dinții; această operație uimește pe europeni, fiind o veritabilă scamatorie, o ispravă de prestidigitator, pe care mulți din noi am reușit să o realizăm după numeroase exerciții. Când șeful vrea să bea, găurește nuca de cocos cu degetele sau o taie cu o piatră ascuțită și îi sugă sucul.

După ce a terminat de mâncat fructul arborelui de pâine și peștele, șeful atacă bananele: o banană constituie o singură înghițitură, cu toate că uneori are mărimea unui caltaboș. Dacă în loc de banane sunt mere, nu le gustă decât după ce au fost preparate: un servitor ia o scoică de pe sol (totdeauna se află o mulțime) și o întinde șefului care începe să curețe coaja; operația este executată foarte neîndemâna-tic, încât se risipește cea mai mare parte a fructului.

Dacă, în loc de pește, meniul cuprinde carne, șeful se servește de un fel de cuțit ca să o taie: servitorul îi întinde o bucată de bambus, din care își pregătește un instrument tăios, despicând-o transversal cu unghia.

În timpul acestor operații, alți servitori zdrobesc fructe de arbore de pâine cu o bucată de piatră, pe o placă de lemn. Astfel sfărâmat și stropit clin timp în timp cu apă, fructul arborelui de pâine este adus în formă de pastă moale, care se introduce într-un recipient în formă de copaie și se servește separat său. după gustul șefului, amestecată cu banane și cu *mahie*, umezită progresiv și frământată în mână; din această operație se obține consistența unei creme groase. În fața stăpânului, se așază o coajă mare de nucă de cocos plină cu acest produs și șeful o consumă cu mici înghițituri, cum am proceda noi cu je-leul, dacă n-am avea linguriță.

Masa se termină cu noi abluțiuni; după care, cojile de nucă de cocos sunt curățite și resturile sunt puse în coș”.

Căpitanul Cook adaugă: „Cantitatea de hrană înghițită de indigeni la o masă este uluitoare. Am văzut un om devorând trei pești mari, cât niște bibani, trei fructe ale arborelui de pâine, fiecare umplând doi pumni, cincisprezece banane măsurând în medie șase sau șapte inci lungime și cel puțin patru în circumferință, și două pinte de pastă preparată din fructul arborelui de pâine, tot

atât de substanțială ca o smântână groasă, netrecută prin cuptor. Apetitul indigenilor este extraordinar, nu știu dacă voi fi crezut. Dar am asistat personal la meniul șefului și la alte mese. Au mai asistat Banks, doctorul Solander și alți însoțitori ai mei și le pot invoca mărturia pentru asemenea fapte de mirare”.

De obicei femeile participă totdeauna la petreceri alături de bărbați (prezența lor este mult apreciată), dar sunt excluse de la mese. Ele nu voiau niciodată să participe împreună cu soții lor când veneau să dejuneze la bord: spuneau că nil se cuvine. Fratele și sora veneau fiecare cu coșul lor, cu provizii preparate separat. Din contra, când ofițerii sau marinarii englezi vizitau pe o tahitiană, utilizau câteodată un singur pahar pentru toți, consternând femeile cu lipsa lor de igienă; și dacă dintr-un motiv oarecare englezii nu consumau proviziile aduse, ele le aruncau cu coș cu tot.

În acest minunat climat, locuințele sunt aproape inutile. Temperatura minimă la umbră este de șaizeci și patru grade Fahrenheit, maxima de optzeci și șase, adică o medie de aproximativ șaptezeci și cinci grade Fahrenheit. În general, locuințele tahitienilor constau dintr-un acoperiș din frunze de palmier, susținut de stâlpi, streășină ajungând până la trei sau patru picioare deasupra solului. Pe jos se află un strat de fin moale pe care sunt întinse rogojini, astfel că întreaga podea este o enormă saltea pe care locuitorii se așază ziua și dorm noaptea. Indigenii mănâncă în aer liber, la umbra unui arbore din apropierea casei. Un grup de mai multe locuințe au o casă comună, mai vastă decât celelalte: unele depășesc două sute de picioare lungime, treizeci lățime și douăzeci înălțime; sunt folosite pentru diverse ocazii de întreaga populație.

Casele de locuit sunt toate situate în centura împădurită care înconjoară pe țărm insula, între poalele

munților și mare; fiecare proprietar de teren a degajat un mic spațiu, tocmai atât pentru ca arborii să nu se întindă peste acoperiș. În Tahiti, pădurea se compune mai ales din arbori de pâine și cocotieri; nu există mă răcinișuri; în toate direcțiile se încrucișează poteci care duc de la o casă la alta. „Nu cunosc ceva mai binefăcător, spune Cook.

— Respectiv, 17, 5, 30 și 23, 5 grade Celsius.

decât aceste poteci umbrite în climatul atât de cald, și nimic mai agreabil decât o plimbare pe ele”.

Cu toate că uneori sunt capabili să dezvolte o intensă activitate și cu tot caracterul lor vioi, indigenii din Tahiti sunt foarte înclinați către trândăvie. Majoritatea pomilor de la care își obțin alimentele ajung spontan la maturitate: în special arborii de pâine, cocotierii și treisprezece sorturi de bananieri, fără a mai menționa bananierii sălbatici; fructele lor seamănă cu merele și coapte sunt foarte savuroase; au pătate dulci, igrane și o specie de *arum* (*Jambosa vulgaris*); apoi mirtacee, pandanus, trestie de zahăr și alte plante cu rădăcini suculente. Toate aceste bogății vegetale necesită atât de puțină cultură, încât Cook avea dreptate să scrie că: „Tahiti pare să fie exclusă de la primul blestem universal, conform căruia omul trebuie să-și câștige pâinea cu sudoarea frunții”. Vor să se îmbrace? Tahitienii au la dispoziție scoarța fibroasă a trei arbori: dudul, arborele de pâine și un arbore care seamănă cu smochinul sălbatic din Antile; dintre toate, doar dudul cere oarecari îngrijiri.

La confecționarea țesăturilor, dau dovadă de mare ingeniozitate. Pentru a vopsi stofele, folosesc mai ales roșul și galbenul; i osul are o strălucire incomparabilă, bătând puțin în stacojiu: îl obțin amestecând sucul a două plante care, separat, niciuna, nici alta nu prezintă nuanța roșie: *Cordia sebestina* și o specie de ficus; sucul din frunzele de *Cordia sebestina* și cel din fructul de ficus se

amestecă, obținându-se colorantul roșu. Galbenul se extrage din coaja rădăcinii de *Morinda citrifoli*, rasă și infuzată în apă.

Au rogojini foarte frumoase, mai ales cele confecționate cu fibre de scoarță de *Hibiscus tiliaceus* sau de o specie de pandanus. Se mai confecționează rogojini din stuf sau iarbă, cu o viteză incredibilă. Fac coșuri admirabile și alte obiecte împletite în forme și modele felurite; au plase de prins pește foarte rezistente și undițe cu cârlige făcute din cochilii sidefate. Își mai confecționează un fel de bâte, remarcabile opere de artă sculptate în lemn.

Un popor atât de vesel și plin de antren este natural să fie și petrecăreț. Tahiticnii manifestă predilecție pentru muzica realizată cu un flaut grosolan și cu o tamburină; iubesc dansul, lupta, tirul cu arcul, aruncatul landei. Deseori organizează campionate de lupte pentru a pune la încercare îndemânarea și puterea celor tineri. Cook asigură că specialiștii în lupte greco-romane ar fi foarte mirați de similitudinea existentă între luptele din antichitate și meciurile la care a asistat susținute de indigenii dintr-o mică insulă din mijlocul Oceanului Pacific.

Dar acești oameni simpli au și defecte, unele foarte mari. Multe femei nu știu ce este castitatea: există un grup denumit *Arreoy*, compus se pare din principalii șefi militari ai insulei, în care bărbații și femeile trăiesc în comun; când se naște un copil, este îndată sugrumat pentru ca îngrijirile necesare educației lui să nu fie o piedică pentru satisfacerea plăcerilor trupești ale părinților. O altă practică sălbatică constă în sacrificarea de ființe omenești pe morai-uri, care servesc drept temple și morminte; totuși, afirmă misionarii, tahitienii posedă concepția unei divinități, căreia îi consacră o venerație temătoare.

Căpitanul Cook spune: „În ce privește exercitarea

unui cult, mulți creștini s-ar rușina: nu se vede niciodată un tahitian apropiindu-se cu nepăsare și neatenție de locul unde se celebrează cultul: se apropie cu respect și timiditate, se descoperă când pășește pe solul sacru și se roagă cu o ardoare demnă de un scop mai bun. Crede cu l'ennitate în tradițiile strămoșești; nimeni nu îndrăznește să pună la îndoială existența unei divinități”.

Cum am mai spus, printre defectele lor trebuie citat și obiceiul de a fura; este un viciu banal la toate popoarele necivilizate și, putem adăuga, destul de răspândit și la cele civilizate. Pentru a judeca pe indigeni, să facem o comparație: iată pe un indigen din Tahiti care se urcă la bordul unei nave engleze; se pomeneste dintr-odată în mijlocul unei mulțimi de buloane de fier, de cuie, de cuțite; cum să nu fie tentat de asemenea lucruri de mult dorite și este explicabil că încearcă să plece cu câteva din ele. Să presupunem acum că pe Tamisa sosește o navă venind din Eldorado și că, urcând la bord, vameșii se trezesc în mijlocul unei grămezi de buloane, toporașe, foarfeci, toate din aur masiv, răspândite pe punte; este ușor de înțeles ce ar rezulta! Indigenul din Tahiti nu poate rezista tentației de a-și însuși obiecte de primă necesitate, iar vameșul din Londra nu va rezista pornirilor sale de lăcomie sau la atracția plăcerilor ce și-ar putea procura cu aurul, sau la amândouă tentațiile.

Așa era această minunată insulă și locuitorii ei când, primul, căpitanul Wallis și, după el, căpitanul Cook au debarcat pe ea. Și este dureros să constați ce transformări au survenit de atunci, transformări menționate în raportul de mai târziu al căpitanului Beechey.

Mai întâi, misionarii sosiți acolo s-au opus la tradiționalele și inocentele lor divertismente și le-au interzis; bieții indigeni, obișnuiți cu indolența și apatia, au căutat atunci alte distracții. Simplitatea caracterului lor,

care le scuza și multe din defectele lor, s-a prefăcut din această cauză în șiretenie și ipocrizie. Mai mult încă, beția, sărăcia, bolile au redus mult populația insulei. În 1797, după un raport al primilor misionari pe baza recensământului locuitorilor, populația se ridica la 16 050 suflete; în 180, căpitanul Waldegrave, cu ajutorul misionarilor face un nou recensământ și ajunge la cifra de 5.000 de suflete. Cu drept cuvânt, diminuarea este efectul abuzurilor de rugăciuni, de citiri ale psalmilor și ale versetelor din biblie. Insula Tahiti este formată din două cercuri legate între ele printr-un istm plat și îngust: cercul mai mare se numește Tahiti Mooe și are un diametru de treizeci de mile; cel mic se numește Tiaraboo, cu un diametru de zece mile. De jur-împrejur, țărmul plat se prelungește cu numeroase văi care urcă în pante dulci spre un munte central a cărui altitudine de șapte mii de picioare domină cercul cel mare; în cercul mic, altitudinile sunt mai modeste. Prin văi coboară șuvoaie și pâraie cu apă limpede; cursurile lor sunt adăpostite de o vegetație luxuriantă și totdeauna verde care urcă și pe crestele stâncoase ale văilor; în boschete, odinioară erau împrăștiate locuințele vesele și micile plantații ale indigenilor. Astăzi, construcțiile sunt distruse și populația supraviețuitoare a coborât pe terenurile mlăștinoase și plate de la malul mării. Indigenii sunt complet sub influența a șapte organizații de misionari, care execută ei micile munci manuale altă dată efectuate de indigeni; ei comercializează produsele, posedă magazine proprii și se poartă ca stăpâni, monopolizând chiar toate vitele insulei... Este adevărat că în schimb, le-au dat indigenilor o nouă religie, ba chiar; un parlament (*risum teneatis*) ** și i-au adus în stare de

— Adică prin 1831. când Sir John Barrow a publicat lucrarea. - N.T.

** Ț-îneți-vă râsul! în latinește. - N.T.

paupertate totală... Toate acestea, spun ei (și fără îndoială, sunt convinși!) pentru gloria lui Dumnezeu și salvarea sufletelor indigenilor. Cât sunt de lamentabile schimbările aduse prin atari metode! Și cât este de trist că, o insulă dăruită cu toate bogățiile naturii, cu care nici Cipru, nici Cythera, nici insula mitologiceii regine Calypso nu se pot compara, este condamnată la un destin atât de nenorocit, într-o epocă zisă a luminii și de un popor care se pretinde civilizat

II. MISIUNEA LUI *BOUNTY*.

Arborele de pâine și fructele lui.

— Fletcher Christian obține un galon.

— Prima pedeapsă.

— Nu reușesc să înconjoare Capul Horn.

— Părmânt!

— Cum i-au primit tahitienii.

— Târgul încheiat, – Pedeapsă, ca exemplu.

— Amabilitate și simplitate.

— Jocuri pe plajă.

— Incidente serioase.

— Plecarea din Tahiti.

— Trombă.

— Escală în arhipelagul Tonga. – în ajunul rebeliunii.

y. Tărâmurii fericite, necunoscând asuprirea.

Unde toți stăpânesc pământ, fără certuri.

Unde pâinea se culege ca un fruct.

Unde nimeni nu contestă posesiunea unui câmp.

Unei păduri, a unui curs de apă!

Aurul e necunoscut și nu tulbură niciun vis;

Epocă fericită ce-a dăinuit până în ziua

Când Europa a început să-i educe pe localnici.

Conșertindu-i la obiceiurile ei, schimbând pe ale lor.

Și dăruindu-le viciile ei”.

LORD BYRON

Iată-ne în 1787; au trecut șaptesprezece ani de când Cook se reîntorsese din prima lui călătorie în Tahiti. Negustori și plantatori, cu reședința la Londra, dar având interese în Antile, au propus regelui George al III-lea introducerea arborelui de pâine în acele insule, în scopuri comestibile, constituind astfel o resursă alimentară importantă pentru localnici. Monarhul a admis propunerea; în consecință, s-a cumpărat o navă și a fost echipată la Deptford cu toate cele necesare pentru îndeplinirea acestei misiuni, pe cât de generoasă, pe atât de pacifică. Sir Joseph Banks a pus la punct un dispozitiv ingenios și eficient pentru transportul puieților de arbori de pâine; a vegheat personal cu grijă și răbdare la pregătirea navei până la pornirea ei pe mare, dându-i numele „*Bounty*”. Pentru postul de comandant, Banks a recomandat pe locotenentul Bligh care participase la expedițiile căpitanului Cook.

Bounty avea o capacitate de două sute cincizeci de tone; oficial, echipajul se compunea dintr-un locotenent cu funcțiune de comandant, trei ofițeri de marină, un medic, doi caporali de marină, cinci aspiranți și treizeci și unu de mateloti, adică patruzeci și trei de oameni în total. La aceștia, s-au adăugat doi specialiști pentru transferul puieților de arbori de pâine în Antile (se prevedea că o mică parte din ei să fie descărcați în Anglia, pentru grădina Majestății sale de la Kew), specialiști recomandați tot de Joseph Banks: unul se numea David Nelson și acompaniasse pe căpitanul Cook în ultima lui călătorie și avea ca asistent pe un anume William Brown.

Aducem aminte cititorului că toate expedițiile precedente în mările australe întreprinse la ordinul regelui George al III-lea au avut ca scop progresul cunoștințelor umane prin noi descoperiri și mai ales, dezvoltarea istoriei

naturale și a geografiei.

— În engleză, *Bounty* înseamnă: dar, generozitate, mărinimie. - N.T.

De fapt, misiunea lui *Bounty* consta în obținerea de avantaje practice din descoperirile făcute la antipodi; arborele de pâine se încadra perfect în acest scop: așa cum oferea indigenilor din Tahiti esențialul subzistenței lor, se presupunea că se va realiza același lucru pentru populația de negri din Antile.

Arborele de pâine nu a fost descoperit de Wallis sau Cook; încă din 1688, un excelent navigator, pe nume Dampier, publica următoarea descriere:

„Fructul arborelui de pâine, astfel botezat de noi, crește într-un pom înalt, cât merii noștri cei mai înalți, coroana fiindu-i formată din multe ramuri cu frunze de culoare închisă. Fructele cresc pe ramuri, la fel ca merele, fiecare fiind cât o pâine obișnuită; sunt rotunde și au o coajă zgrunțuroasă și groasă. Când fructul se coace, coaja devine galbenă și netedă și gustul fructului este dulceag. Indigenii din Guam îl folosesc în loc de pâine; se culege înainte de a fi copt, când este încă verde și tare. Apoi se încălzește în cuptor, coaja se rumenește bine, se îndepărtează crusta exterioară, cam neagră, rămânând doar o coajă subțire și fragedă. Interiorul este dulce, moale, alb ca miezul de pâine, fără semințe sau sâmburi. Trebuie mâncat proaspăt, căci dacă se usucă, adică după douăzeci și patru de ore, devine tare și înecăcios. Perioada de cultură este de opt luni pe an; în acest timp, indigenii nu mănâncă altceva în loc de pâine. Nu am văzut acest fruct în altă parte, dar mi s-a spus că arborele de pâine crește și pe alte insule ale arhipelagului Marianelor. Personal, nu l-am găsit în altă parte decât în Guam”.

Lordul Anson (1697 - 1762) confirmă această descriere a fructului arborelui de pâine și adaugă că,

atunci când se afla în acele locuri, ofițerii și echipajul navei l-au consumat în loc de pâine, timp de două luni cât au făcut escală și l-au găsit atât fir bun. inul nu se mai atingeau de pesmeții marinărești. Cât privește opiniile lui Cook, acestea nu diferă de descrierea lui Dampier, decât prin afirmația că în interiorul fructului există un fel de cocean despre care Dampier nu *pomeneste*. Cook are însă dreptate: fructul arborelui de pâine are un cocean și ceea ce se mănâncă, se află între acest cocean și coajă. Cook adaugă că fructul arborelui de pâine este insipid, dulceag și seamănă oarecum cu miezul plinii de griu amestecat cu topinambur.

Ținând seama de aceste rapoarte, nu este de mirare că plantatorii din Antile au dorit să introducă și în insulele lor acest faimos arbore de pâine; operația a reușit, în ciuda eșecului voiajului lui *Bounly* care nu a dat rezultatele așteptate. Climatul și latitudinea Antilelor erau asemănătoare sau destul de aproape de cele din Tahiti, dar, natura solului nu era aceeași, ceea ce a împiedicat răspândirea arborelui în multe din insulele Atlanticului. În Tahiti și în alte insule din Pacific, arborele de pâine:

„Fără ajutorul plugului.

Oferă omului o recoltă nesecerată, de pe câmpuri nearate.

Coace pâini ca din cca. mai buna făină

Fără cuptor, în crânguri, la îndemâna tuturor”.

Lord Byron

Pentru indigeni, constituie un dar de inestimabilă valoare; dar, cel puțin până în prezent, nu a adus avantaje similare locuitorilor din Antile.

La 23 decembrie 1787, *Bounty* pornea de la Spithead; la 26, a izbucnit o furtună puternică care a ținut până la 29, provocând navei serioase avarii: un val puternic a smuls vergile de rezervă și seondrurile

lanțurilor mari de manevră din tribord. Un alt val a pătruns în navă și a smuls legăturile bărcilor de salvare. Multe butoaie de bere, fixate pe punte, s-au desprins și au fost proiectate peste bord. Echipajul și-a dat multă osteneală și numai cu mari riscuri a împiedicat ca bărcile să fie și ele aruncate în mare. Printre alte pagube, furtuna a stricat o mare cantitate de pâine, care nu s-a mai putut mânca; valurile au spălat pupa și au inundat magazia în care era păstrată.

Toate acestea au obligat nava să se oprească la Tenerife pentru reparații; *Bounty* a ajuns acolo la 5 ianuarie 1788 și a plecat la 10 ianuarie.

„Atunci, relatează locotenentul Bligh, am repartizat echipajul în trei schimburi și am încredințat lui Fletcher Christian, unul din ofițeri, răspunderea celui de al treilea cart. Totdeauna am considerat acest mod de repartizare ca foarte recomandat, dacă circumstanțele sunt favorabile, și sunt convins că odihna mai prelungă contribuie mult la sănătatea echipajului și permite oamenilor să depună mai multă energie în caz de pericol”.

Cum comandantul dorea să nu mai acosteze nicăieri înainte de Tahiti și cum, pe de altă parte, furtuna din Atlantic redusese proviziile la bord, a decis ca toată lumea nu va mai primi decât două treimi din rația de pâine acordată inițial; de asemenea, a ordonat ca apa potabilă să fie filtrată prin pietrișul procurat în acest scop la Teneri fe.

„Atunci, arată Bligh, am făcut cunoscut echipajului scopul călătoriei noastre și am promis că vor avea avantaje de care vor beneficia toți cei care vor merita”.

Este adevărat că Bligh n-a neglijat nimic pentru bunăstarea ofițerilor și mateloților săi. El însuși era marinar priceput, știa să țină seama de toate mijloacele posibile și imaginabile pentru a ocroti sănătatea echii sau Tul.

Ploaia continuă și atmosfera năbu. și toate au produs la bord rugină și mucegai: sub punte, nava a trebuit aerisită și uscată prin încălzire și stropire frecventă cu oțet; când timpul era uscat, se deschideau toate tambuchiurile și se făcea curățenie în toată nava, se spăla și usca rufăria umezită. Datorită precauțiilor luate, au străbătut atmosfera cețoasă și sufocantă a latitudinilor ecuatoriale fără vreun motiv de a se plânge.

După cum notează locotenentul Biigh, duminică 2 martie „după ce am trecut oamenii în revistă, am oficiat după obicei serviciul divin. În acea zi, după ce îi repartizasem răspunderea celui de-al treilea schimb, i-am înmănat lui Fletcher Christian ordinul scris de a exercita funcțiunea de secund al navei”.

La 9 martie *Bounly* a ajuns la latitudinea 36° sud și „a început să se facă simțită, spune Bligh, schimbarea temperaturii; față de ziua precedentă, termometrul a coborât cu 11° Fahrenheit. Pentru ca oamenii să nu aibă de suferit de pe urma propriei lor neglijențe, le-am dat ordin să-și schimbe ținuta ușoară potrivită la tropice cu veșminte pentru climă mai rece. Înainte de a pleca din Anglia, luasem măsuri, cumpărând veșminte călduroase, a căror necesitate o prevedeam. În acea zi, continuă comandantul, pe baza raportului secundului, am fost obligat să pedepsesc pe matelotul Matthew Quintal, supunându-l la două duzini de lovituri de bici pentru obrăznicie și răzvrătire. Pentru prima oară, de la plecarea de la Spithead, prescriam o pedeapsă la bord”.

Când au ajuns în preajma insulelor Falkland, lui Bligh i-a trecut prin gând să introducă un regim mai puțin sever; dar anotimpul era destul de avansat și oamenii în condiții

— Aproximativ 6° Celsius.

de perfectă sănătate... Așa că, până la urmă, a

renunțat, așteptând mai întâi să ajungă la Tahiti: avea mare grijă de starea fizică a întregului echipaj și dorea să iasă cât mai curând din acea zonă rece și neospitalieră.

Curând, *Bounty* a fost confruntat cu o vreme groaznică în largul Capului Horn: vifor, grindină și lapoviță. A fost necesar să se facă foc pentru încălzire, ziua și noaptea; în cele trei schimburi era totdeauna un matelot cu sarcina uscării veșmintelor.

Vremea rea a dăinuit nouă zile. Nava gemea din încheieturi, la fiecare oră trebuia pompată apa pătrunsă în interior, pe punți se strângea totuși apă și a fost necesar ca, din ordinul comandantului, să se pună cabina cea mare la dispoziția celor ale căror cușete erau umede, pentru a-și suspenda acolo hamacurile.

Până la sfârșit, Bligh a ajuns la concluzia că, în loc să câștige timp, mai mult pierdea și nu era îndreptățit să persiste în acest anotimp să caute o trecere spre Insulele Societății. După ce a luptat o lună cu marea dezlănțuită, a luat decizia care se impunea: să se lase purtat în voie către Capul Bunei Speranțe. S-a schimbat cârma sub vânt, spre marea bucurie a tuturor celor de la bord.

Bounty a ajuns la Capetown la 23 mai și a stat acolo treizeci și opt de zile pentru remedierea avariilor, refacerea proviziilor și odihna echipajului. La 1 iulie a pornit la drum și la 20 august a acostat în golful Aventurii, din Țara lui Van Diemen. A rămas acolo până la 4 septembrie pentru a îmbarca lemne pentru încălzit și apă potabilă. Apoi...

În seara zilei de 25 octombrie, omul de veghe a strigat i „Pământ!” Era Tahiti.

La 26 octombrie 1788, *Bounty* a ancorat în golful Mata-vai al acestei insule. După cum arătase lochul, de la pleca

<? S

rea din Anglia se străbătuseră douăzeci și șapte de mii optzeci și șase mile, realizându-se o medie de o sută opt mile pe zi.

Pentru relatarea celor petrecute pe insula Tahiti, ne vom referi la jurnalul ținut de locotenentul Bligh, în care sunt redată amplu întâmplările respective.

Îndată ce au ajuns, indigenii au întrebat de căpitanul Cook, de Sir Joseph Banks și de alți însoțitori ai acestora, ca de niște vechi prieteni. La rândul lui, spune Bligh: „am întrebat de amicul nostru Ornai, pe care îl cunoscusem cu ocazia călătoriei întreprinse împreună cu Cook; am fost întristat, aflând că nu numai Ornai, dar și doi neozeelandezi rămași cu el muriseră. Indigenii ne-au arătat multă bunăvoință și păreau mulțumiți de sosirea noastră. În primele douăzeci și patru de ore nu am observat nicio adversitate din partea lor; mulțimea vizitatorilor pe navă era atât de mare, încât nu puteam gândi deocamdată să aleg un loc mai bun de acostare: riscam să ofensez pe indigeni, dacă îi invitam să părăsească nava”.

Șeful localnic se numea Otoo; când a auzit că a sosit *Bounty*, i-a trimis în dar lui Bligh un purcel și un arbust tânăr de bananier sălbatic, semn de prietenie. Curând, pe navă s-au îngrămădit tot felul de provizii; toți cei de la bord au putut să mănânce după poftă.

După acostare, locotenentul Bligh a coborât la țărm cu șeful Poeeno, care l-a condus pe un drum admirabil umbrat de arbori de pâine, până la propria sa locuință, unde soția și sora lui se ocupau cu vopsirea în roșu a unei bucăți de țesătură. L-au poftit să se așeze pe o rogojină și, cu multă amabilitate, i-au oferit băuturi răcoritoare. Au venit apoi mulți alți indigeni ca să-l salute pe comandant, comportându-se cu deosebit respect și atenție. Când și-a exprimat dorința să plece, arată el, „doamnele, care meritau acest titlu prin buna lor dispoziție neal eclată și

distincție rezervată, s-au ridicat, au ales câteva din cele mai frumoase țesături și m-au îmbrăcat după moda tahitiană, declarându-mi: „Vă însoțim până la navă”. M-au luat de mână și, străbătând marea mulțime adunată, m-au condus până la țărm, apoi s-au retras”.

În această primă plimbare, Bligh a constatat cu satisfacție că insula profitase de pe urma precedentelor vizite ale căpitanului Cook; astfel, a primit în dar două grepuri, fruct pe care indigenii nu-l cunoșteau înainte de a fi introdus de Cook în Tahiti. Apoi, printre cele aduse la navă pentru troc, se aflau ardei, dovlecei și două tinere capre, tot consecințe ale aceluiași vizite. „După două sau trei zile, relatează Bligh, intimitatea între indigeni și echipaj a atins un asemenea grad, încât nu mai era nimeni la bord care să nu aibă un *tayo* pe insulă, adică un prieten sau o prietenă”.

Botanistul Nelson și grădinarul au fost trimiși în interiorul insulei pentru a cerceta cum se prezintă tinerii arbori de pâine. Conducerea navei a fost foarte bucuroasă când a primit raportul lor: după toate aparențele, *Bounty* putea ușor îndeplini misiunea; erau foarte numeroși puieti și nu se prevedea nicio obiecțiune din partea indigenilor dacă Bligh lua oricât de mulți Nelson s-a bucurat găsind doi pomi de grepuri pe care el însuși îi plantase în 1777; aveau o mulțime de fructe, dar încă nu erau coapte.

Au făcut daruri șefului Otoo din Mata vai, care acum își schimbase numele în Tinah. Comandantul lui *Bounty* i-a declarat că, dată fiind comportarea poporului insulei față de căpitanul Cook și având dorința să-i fie util lui și țării sale, regele George îi trimitea personal câteva daruri. „Și, întrebă Bligh pe Tinah, n-ați dori să trimiteți și voi ceva regelui Georee?”

!

— Da, a răspuns șeful; aș vrea să-i trimit multe din

tot ce posed”.

Și Tinah a început să enumere diversele obiecte și diferitele alimente pe care le poseda, citind și arborele de pâine. Era exact ceea ce Bligh aștepta de la el; l-a asigurat că arborii de pâine vor face nespusă plăcere regelui George și șeful i-a declarat că va putea îmbarca o cantitate oricât de mare.

Deocamdată nu se comisese niciun furt și Bligh se felicita de progresele realizate de tahitieni pe calea onestității, întrucât li se ofereau, ca și în trecutele vizite de europeni, tot atâtea tentații și ocazii. Ca și în alte dați, la bordul navei se îngrămădeau continuu numeroși indigeni în vizită.

Dar într-o bună zi, se constată totuși că suportul de fixare a unei bărci fusese demontat și dispăruse, fără ca matelotul de gardă să fi observat. În aceeași zi, s-au mai descoperit și alte mici furturi, datorate în parte și neglijenței echipajului. Cum tendința lua amploare și ar fi avut ca rezultat deteriorarea raporturilor cu șefii indigeni, „am gândit, explică Bligh, că ar fi nimerit să pedepsesc pe matelotul de gardă în prezența indigenilor și, în consecință, l-am condamnat la o duzină de lovituri de bici. Toți indigenii prezenți au intervenit cu stăruință, cerând să se oprească pedeapsa; în special femeile și-au manifestat mila pentru condamnat, cu acea vioiciune de sentimente care caracterizează pe cele mai amabile reprezentante ale sexului slab”.

Pe măsură ce se prelungea șederea în insulă, marinarii aveau motive să se bucure de comportarea indigenilor care nu îi mai deranjau ca în primele zile ale sosirii lor, năvălind pe navă sau escortându-i în mare număr când coborau la țărm. Marinarii aveau acces oricând doreau în casele indigenilor, fiind primiți cu extremă bunăvoință, fără obrăznicie, nici formalism. Bligh

I'ace de mai multe ori remarci de felul: „Tahitienii au o ingenuitate și o sinceritate în maniere cu totul încântătoare”. De exemplu, când oferă răcoritoare, nu este bine să fie refuzați mai ales când ești însetat, căci nu vor insista; nici nu le trece prin cap că refuzul ceremonios înseamnă că aștepti o a doua invitație...

„Într-o zi, povestește locotenentul Bligh, m-am expus prea mult la soare și mi-a venit rău. Îndată, toți indigenii valizi, bărbați și femei, s-au adunat în jurul meu, cătând să-mi fie de ajutor. Necazul acelei neînsemnate insolații a fost larg compensat de dovezile de afecțiune ale acestor, bravi oameni”.

S-a întâmplat că odată *Bounty* a fost pe punctul de a eșua în cursul unei violente furtuni și altă dată chiar a eșuat. În ambele cazuri, „acești bravi oameni” au venit în mare număr pentru a felicita pe comandant că și-a salvat nava; se pare că mulți din ei au plâns tot timpul cât *Bounty* s-a aflat în pericol.

La 9 decembrie a decedat medicul bordului, ca urmare a exceselor la care se deda și a firii lui de leneș. Nenorocitul era permanent în stare de intoxicație alcoolică și manifesta o asemenea aversiune pentru orice activitate fizică, încât în tot timpul călătoriei nu apăruse pe punte mai mult de douăsprezece ore. Locotenentul Bligh a obținut de la indigeni autorizația să-l îngroape pe insulă. Când s-a dus cu șeful Tinah la locul pregătit pentru înmormântare, a constatat că indigenii și începuseră să sape groapa; Tinah l-a întrebat pe Bligh dacă era orientată cum trebuie: „Acolo este răsăritul soarelui și acolo, apusul”, a explicat el. Oare orientarea mormântului de la est la vest era un - gând al lor? Sau își aminteau de spaniolii care, în trecut, fuseseră înntori. nântați pe insulă și așa ceruseră comandantii navelor respective? În orice caz, de la bordul lui *Bowity* nu se făcuse nicio sugestie.

La funeralii au asistat toți. șefii și mulți alți localnici, manifestând o atenție deosebită la timpul serviciului religios.

De altminteri, majoritatea, notabililor asistau de obicei la serviciul religios de duminică oficiat la bord și se comportau extrem de decent; prima dată însă, câteva femei au lifestat o irezistibilă poftă de răs în timpul răspunsurilor recitate un comun; o's: mplă privire mai severă a comandantului a fost suficientă pentru ca ele să ia o înfățișare smerită.

Pe marginile insulei, adică pe o lățime de trei mile între țărm. și poalele munților, se afla un minunat teren umbrit de arbori de pâine și cocotieri, printre care sunt răspândite case în jurul cărora se joacă roiuri întregi de copii, băieți și fete. Să cităm din nou pe Bligh: „Este foarte plăcut să privești, mai peste tot, aceste cete de copii, dedându-se la jocurile favorite: înalță zmee, se leagănă pe frânghii legate de crengile arborilor, se plimbă pe picioaroange, se luptă între ei. Pe scurt, se joacă la fel ca toți copiii englezi. Fetele participă și ele la jocuri, dar au și unele speciale; preferă *heivahs*, adică dansurile”.

Bligh povestește că în fiecare seară, cu puțin înainte de apusul soarelui, plaja în fața căreia era acostată nava se înnegrea de mulțimea bărbaților, femeilor și copiilor care se dedau la un adevărat exces de întreceri sportive și jocuri, până la căderea nopții, când toți se îndreptau pașnic spre locuințe. Se adunau pe nisipul fin până la trei sau patru sute de oameni care se distrau cu veselie, cu bună dispoziție permanentă, schimbând amabilități reciproce.

Niciun fel de dispute nu tulbura armonia ce domnea între acești oameni prietenoși. Băieții și fetele sunt foarte frumoși și plini de voieșie.

Trebuie spus că indigenii nu prea se omorau cu

muncile agricole, doar culturile de *ava* și de duzi necesitau o oarecare osteneală. De obicei, duzii erau împrejmuiți cu garduri scunde din pietre, înconjurate de șanțuri. Natura era atât de darnică cu tahitienii, aproape că nu aveau nevoie de eforturi pentru a-și procura hrana și îmbrăcămintea. Dar când Bligh a început să strângă puieți de arbori de pâine, el a obținut un larg concurs din partea indigenilor, atât la colectare, cât și la curățirea ramurilor de pe o porțiune a tulpinilor, operație la care indigenii se pricepeau foarte bine.

Hotărât lucru, comportarea băștinașilor merita numai laude. Dar într-o dimineață, la ora schimbului echipelor, ofițerii au observat că o mică barcă care fusese mai de mult dezlegată pe furiș dispăruse complet. A fost convocat echipajul și Bligh constată că trei mateloți lipseau la apel și că luaseră cu ei arme și muniții. În ce scop? Unde fugiseră? Nimeni la bord n-a putut da comandantului vreo indicație. Bligh a reușit să descopere încotro se îndreptaseră, așa că a trimis pe secundul Fryer în urmărirea bărcii cu fugari, însoțit de unul din notabilii locali. Curând însă au întâlnit pe mare cinci indigeni care aduceau barca înapoi la navă. Bligh le-a dat o recompensă frumoasă. Șefii au promis că vor face tot posibilul să prindă și să readucă la navă pe dezertori. Într-adevăr, câteva zile mai târziu, indigenii i-au prins și i-au legat, dar le-au dat drumul cu condiția să se întoarcă la navă; aceștia nu și-au respectat angajamentul și s-au constituit prizonieri numai când au fost prinși de o expediție organizată pentru capturarea lor.

Câteva zile mai târziu, a avut loc un incident mai grav, care putea aduce comandantului serioase neplăceri. Noaptea vântul se întetise și în zori s-a constatat că două funii dincablul ancorei erau tăiate aproape de suprafața apei și mai rămăsese o singură funie care ferea pe *Bouniy*.

să se sfârâme de stânci. În timp ce echipajul se ocupa cu reparatul cablului și amararea solidă a navei, Tinah a urcat pe bord. Bligh nu avea niciun motiv să-l suspecteze, totuși, relatează el: „l-am vorbit cu ton foarte sever și am insistat să-l descopere și să-mi predea pe răufăcător. S-a jurat că va face totul pentru a găsi pe vinovat. A doua zi de dimineață, împreună cu soția sa, a revenit și ambii au afirmat că au procedat la o anchetă amănunțită, dar fără rezultat pozitiv. Cum spusele lor nu mă satisfăceau, m-am purtat foarte rece cu ei, ceea ce i-a întristat. Până la sfârșit, soția șefului a izbucnit în plâns. Nu mai era cazul să mă îndoiesc de afirmațiile lor, dar i-am făcut foarte serios să înțeleagă că, dacă apreciau amicitia regelui Angliei, aveau datoria să depună toate eforturile pentru descoperirea vinovaților; cu toată sinceritatea, mi-au promis că așa vor face”.

Să deschidem acum o paranteză: locotenentul Bligh și-a exprimat mai târziu părerea că tentativa de a eșua nava a avut ca autori pe unii din membri echipajului, care, decizi să prelungească cu orice preț șederea lor în Tahiti, ar fi încercat să aducă nava cât mai aproape de coastă. Această părere i-a venit mai târziu și, explică Bligh, în momentul sabotajului, n-a avut o asemenea bănuială; nu își închipuia că tentațiile acestor insule din Sud le putea înăbuși dorința de reîntoarcere în țara natală.

Dar părerea comandantului s-a dovedit până la urmă a fi cu totul nefondată. Momentan, era îndreptățit să aibă acea părere, date fiind raporturile foarte strânse pe care oamenii lui le aveau cu indigenii; am mai spus, fiecare matelot avea un *tayo* adică un prieten sau o prietenă personală. Pe insulă, fiecare marinar era bine primit; chiar din momentul când cobora la țărm, era asediat de tot felul de tentații în paradisul ușurinței și indolenței, se simțea în condiții de incomparabilă bună dispoziție, fără să aibă de

îndeplinit vreo muncă. *h*\ mod firesc, tentațiile multiple puteau stârni pofta unui matelot oarecare să rămână cât mai mult posibil într-o țară ca un adevărat rai... În orice caz, evenimentele ulterioare nu au confirmat bănuiala comandantului. După toate aparențele, avaria constatată la cablu fusese cauzată prin frecarea de stâncile din fundul mării.

Bounly acostase în golful Matavai la 26 octombrie 1788 și a rămas acolo până la 4 aprilie 1789. La 31 martie, comandantul nota în jurnalul său personal:

„Astăzi am terminat cu îmbarcarea puieților la bord: șapte sute șaptezeci de ghivece mari, treizeci și nouă de butii, douăzeci și patru de lăzi. În total, erau o mie cincisprezece puieți de arbori de pâine. Pe lângă ei, am mai îmbarcat și alte plante: *ava*, ale cărei fructe sunt cele mai parfumate de pe pământ, *ayyah*, cu fructul tot atât de bogat în arome, dar foarte răcoritor, *raltah* cu fructe care seamănă cu alunele. Fiecare fruct de *raltah* este învelit într-o coajă care are doi inci grosime și se poate consuma ca atare sau fiert; în ambele cazuri, este foarte gustos. Am mai luat și *oraiab*, bananieri sălbatici de un sort superior; primisem de la prețuitul meu prieten, Sir Joseph Banks, recomandatii speciale în această privință”.

În timp ce se executau activ preparați vele de plecare, notabilul Tinah a adus un dar pentru regele George și nu-și reținea plânsul. Până la finele șederii lui *Bounly*, indigenii au înmulțit manifestările lor de tristețe; erau foarte amărâți de plecarea prietenilor englezi și se întreceau în tot felul de amabilități. Însoțit de nevastă, de soră și de frați. Tinah a cerut permisiunea să petreacă la bord ultima seară înaintea plecării. Toată ziua, nava a fost invadată de indigeni încărcăți cu nuci de cocos, cu banane, cu fructe ale arborelui de pâine. cu porci, cu capre. Contrar obiceiului, seara nu au mai avut loc nici jocuri, nici

dansuri, niciun fel de petreceri pe plajă; domnea liniște completa.

La apusul soarelui, barca l-a dus la țărm pe Tinah și familia lui, apoi *Bounty* a pornit luându-și rămas bun de la Tahiti unde, spune Bligh, „timp de douăzeci și trei de săptămâni am fost tratați cu cea mai profundă afecțiune și cea mai mare considerație; afecțiunea și considerația au crescut tot timpul cât a durat șederea noastră. Că nu am rămas insensibili la bunătatea lor, a probat-o limpede urmarea evenimentelor; deoarece tocmai în aceste dovezi de prietenie și tandrețe trebuie căutată cauza evenimentului care a provocat eșecul expediției, când totul părea a justifica speranța unei reușite cu maximum de succes”.

În dimineața următoare plecării lui *Bounty*, a apărut la orizont insula Huaheine. Curând, a apărut o pirogă cuplată, cu zece indigeni, printre care un tânăr ce l-a salutat pe nume pe comandant: îl cunoscuse în 1780, când Bligh îi vizitase la bordul lui *Resolution* sub comanda căpitanului Cook. Au mai venit și alte pirogi, încărcate cu porci, igname și alte alimente pe care echipajul le-a cumpărat. Tânărul indigen a confirmat moartea lui Ormai și a mai dat comandantului alte vești. Dintre toate animalele aduse, numai o iapă supraviețuise; toate semințele, toți arborii au fost distruși, în afară de unul, dar nu știa să spună care.

Câteva zile mai târziu s-a pornit grindina și la est cerul s-a acoperit cu mari nori negri, în apropierea navei, a trecut o trombă, care se detașa net pe opacitatea norilor. Partea superioară avea cam două picioare diametru și baza în jur de opt inci. Cum tromba înainta repede spre *Bounty*, comandantul a socotit mai prudent să modifice capul și să reducă velele, păstrând numai vela foc. Tromba a trecut la mai puțin de zece yarzi de pupa, cu muget asurzitor, dar

nu s-a întâmplat nimic; se deplasa cu viteză de cel puțin zece mile pe oră, îndreptându-se spre vest, în sensul vântului. La un sfert de oră după ce a depășit nava, s-a risipit.

Bounty, tocmai trecea în largul unor insule apropiate între ele, când indigenii, locuitori ai uneia dintre ele, au lansat pirogile pe mare, îndreptându-se spre navă; vorbeau aceeași limbă ca și tahitienii. Comandantul le-a dăruit câteva obiecte de fier și de sticlă, precum și o oglindă, dar la plecarea lor de pe navă, a observat că șeful lua de la ceilalți toate cele distribuite. Unul dintre indigeni a protestat, manifestându-și dezaprobarea. A izbucnit o mică altercație, dar după scurt timp, protestatarul s-a apropiat și și-a frecat nasul de cel al șefului, semn de împăcare.

Bounty a ancorat la țărmul insulei Anamooka, la 23 aprilie. Un bătrân indigen șchiop, pe nume Tepa, cunoscuse pe Bligh în timpul călătoriei din 1777 și când s-a urcat la bord împreună cu alți băștinași din insulele învecinate, i-a amintit comandantului că s-au cunoscut. Acest Tepa învățase odinioară modul cum englezii pronunțau unele cuvinte din limba băștinașilor și comandantul a putut conversa destul de bine cu el. A aflat că animalele lăsate pe insulă supraviețuiseră și că, acum deși bătrâne, mai trăiau. Tepa și-a manifestat dorința de a vizita nava și a fost condus în cală cu tovarășii lui, unde Bligh i-a arătat arborii de pâine și alte plante depozitate; natura încărcăturii i-a surprins grozav pe indigeni.

„Am coborât la țărm, spune Bligh, pentru a procura câțiva puieți de arbori de pâine ca să înlocuiesc pe unul veșted și doi sau trei ce păreau cam bolnavi. Am mers în partea de vest a golfului, unde căpitanul Cook semănase diverse grăunțe și răsadise câteva plante. Într-o plantație apropiată, am avut satisfacția de a găsi vreo douăzeci de arbuști de ananas, dar fără fructe, căci nu era sezonul

potrivit. Indigenii mi-au spus că de la acești arbuști recoltaseră multe fructe mari, foarte parfumate și în cantitate mare”.

În jurnalul său, Bligh mai arată că a remarcat numeroase urme de mutilări pe care indigenii și le făceau cu ocazia unui doliu: tâmpile însângerate, capete cu părul smuls aproape în întregime și, din păcate, frecvente mutilări ale degetelor. Băieți frumoși, sub șase ani, aveau două degete sacrificate; numeroși adulți aveau tăiat degetul din mijloc al mâinii drepte.

S-a început un comerț activ; indigenii au adus la bord igname, arbori de pâine și banane, dar n-au adus porcei. În cursul zilei, s-au apropiat pirogi cu vele, destul de încăpătoare pentru a conține nouăzeci de pasageri. Ofițerii și mateloții au cumpărat porci, câini, păsări, grepuri și mari pătate dulci din care una cântărea patruzeci și cinci de livre. Au venit tot mai mulți indigeni, astfel că a doua zi, duminică 26 aprilie, a fost imposibil ca echipajul să-și mai vadă de treabă. Echipa plecată pentru aducerea apei a primit ordin să se reîntoarcă la bord și comandantul E-a decis să pornească la drum. Nava a fost deci dezancorată, dar dispăruse una din ancore și Bligh a informat pe căpeteniile rămase la bord că nu vor părăsi nava până nu li se înapoiază ancora. Șefii au părut surprinși, foarte alarmați, l-am reținut, spune Bligh, până la apusul soarelui; proasta lor dispoziție și nerăbdarea au crescut în așa hal. Încât au început să se zgârie pe față și să se lovească peste ochi; câțiva scoteau zbierete îngrozitoare. Cum ancora dispărută nu merita atâta disperare, am considerat inutil să mai rețin pe prizonieri și am semnalat pirogilor să se alăture de navă. Apoi i-am anunțat că erau liberi să plece și le-am făcut câteva mici daruri: o mică secure, un fierăstrău, câteva cuțite, sfredele, cuie. Darurile nesperate și eliberarea le-a produs o bucurie mare,

împrăștiindu-le temerile. M-au copleșit cu mulțumiri și ne-am despărțit ca buni prieteni, ca și cum incidentul n-ar fi avut loc”.

Ajungând în largul insulei Anamooka, *Bounty* a pas capul spre nord pe tot timpul nopții, cu o briză favorabilă; la 27 aprilie, la amiază, nava se afla la jumătate distanță de insulele Tofoa și Kotoo.

„Până atunci, notează Bligh în jurnalul său, călătoria a decurs în cele mai bune condiții, atmosfera pe navă era calmă și satisfăcătoare. Dar se pregătea ridicarea cortinei pentru o scenă cu totul diferită. Se urzea un complot și rezultatele au fost șicane și spaime. Șefii instigatori erau înțeleși și preparau operația cu multă circumspecție și în mare secret, astfel că nimic nu m-a făcut să bănuiesc iminența catastrofei. Se punea la cale un act de piraterie curată, unul din cele mai oribile fapte vreodată”.

Vom vedea mai departe dacă Bligh era îndrituit să atribuie „catastrofa” unui veritabil complot. Capitolul următor va relata episoadele rebeliunii așa cum au fost prezentate de către comandantul lui *Bounty*.

III. IZBUCNEȘTE RĂZVRĂTIREA

În cămașă și cu mâinile legate.

— Șalupa este lansată la apă. – încărcarea șalupei.

— Reținuți la bord, contra voinței lor.

— Ultimele momente petrecute de căpitanul Bligh la bordul lui *Bounty*.

— Călătorii din șalupă.

— Echipajul rămas pe *Bounty*. – „Sunt în infern!” –

„Ura, spre Tahiti!” – Cum explică Bligh.

— Oare Bligh a prezentat o versiune falsă a evenimentelor?

— Dar iată un document important.

— Primii germeni de discordie.

— Un afront adus lui Fletcher Christian. – Afronturile

continuă.

- Pedepse corporale.
- Bligh și Christian față în față.
- Nu a fost complot.
- Diverse planuri ale lui Christian.
- Roiul lui Stewart.
- O altă legendă ce trebuie distrusă.

„Asta este... căpitane Bligh... sunt în infern! Sunt în infern!”

Fletcher Christian

„În seara de 27 aprilie, având la nord-est insula cea mai depărtată a arhipelagului Tonga, pe nume Tofoa, am pus capul direct spre vest, cu o navă în perfectă stare și toți puietii de plante în excelentă condiție, cu ofițerii și echipajul în bună sănătate, pe scurt, în condiții care încurajau și confirmau previziunile cele mai optimiste.

Părăsind puntea, am dat ordinele pentru capul ce trebuia urmărit în timpul nopții. Secundul prelua primul cart.

2

șeful tunar pe cei din mijlocul nopții și Christian Fletcher, cartul de dimineată. Așa era prevăzut pe tabelul de serviciu. Marți 28 aprilie, chiar înaintea răsăritului soarelui, în timp ce încă dormeam, Christian, ofițer de cart, Charles Churchill, instructor de luptă cu arme albe. John Mills, al doilea tunar și Thomas Burkitt, matelot au pătruns în cabina mea, m-au arestat, mi-au legat mâinile la spate cu o frânghie și m-au amenințat că mă omoară dacă vorbesc sau fac cea mai mică gălăgie. Totuși, am strigat din toate puterile după ajutor; dar răzvrățiții neutralizaseră deja pe ofițerii care nu făceau parte din complot, plasând sentinele înaintea ușilor cabinelor respective. La ușa cabinei mele se aflau trei oameni, pe lângă cei patru pe care i-am menționat, din interior;

Christian nu avea în mână decât o sabie de abordaj; ceilalți erau înarmați cu muschete și baionete.

Am fost tras din pat și, numai în cămașă, dus pe punte. Frânghiile îmi strângeau atât de tare încheieturile, încât mă dureau. Fletcher Christian mă ținea în scurt de frânghie; James Churchill avea baioneta îndreptată spre pieptul meu; în spate, mă escortau doi mateloți, Alexander Smith și Thomas Burkitt cu muschetele încărcate și baionetele montate.

Am întrebat de ce eram supus la această violență dar răspunsul a fost o serie de insulte, impunându-mi-se să tac. Secundul, șeful tunar, locotenentul secund Elphinstone și botanistul Nelson erau prizonieri jos; sentinelele păzeau tambuchiurile din provă. Șeful de echipaj, dulgherul și intendentul Samuel au fost autorizați să urce pe punte; m-au văzut acolo, stând în spatele arborelui artiman, cu mâinile legate, păzit de un grup al cărui șef era Christian.

Șeful echipajului a fost somat să lanseze șalupa la mare și somația a fost însoțită de amenințarea că era rău pentru el dacă nu asculta imediat.

Când șalupa a fost lansată la apă, doi din aspiranți, Hayward și Hallet, precum și Samuel, au primit ordin să se îmbarce. Am întrebat pe răzvrătiți ce urmăreau prin acest ordin și am căutat să conving pe cei din apropierea mea să nu persiste în acte de violență; îndemnul a rămas fără efect, mereu mi se repeta: „Taci, altminteri ești mort”.

În acest timp, secundul ceruse să i se permită să urce pe punte; i s-a dat voie, dar imediat a fost obligat să coboare înapoi în cabina lui.

De fiecare dată când încercam să vorbesc cu glas tare, să readuc pe acești oameni la simțămîntul datoriei, eram întrerupt cu apostrofări de felul: „Fir-ar al dracului de câine!... Zburați-i, creierii!” Iar Christian amenința mereu că mă omoară, dacă nu tac.

Cum totuși persistam în a încerca să redresez situația, Christian și-a schimbat sabia de abordaj pe care o ținea în mână cu o baionetă și, strângând și mai tare frânghia care îmi lega mâinile, s-a jurat că mă omoară imediat, dacă nu stau liniștit; - acoliții lui mă țineau în bătaia muschetelor încărcate și mă amenințau cu baionetele. Au fost chemați pe punte mai mulți membri ai echipajului și li s-a dat ordin să se îmbarce în șalupă; am înțeles că urmam să fiu abandonat împreună cu ei, în derivă pe ocean. Am dublat eforturile, încercând să-i conving să renunțe, fără alt efect decât amenințarea că mi se va zdrobi capul.

Șeful echipajului și mateloții obligați să se îmbarce în șalupă au fost autorizați să ia cu ei sfoară, pânză, frânghii, vele de schimb și un butoi cu două sute cincizeci pinte de apă. Samuel a mai obținut o sută cincizeci livre de pâine, puțin rom și vin, un sextant și o busolă; dar, sub amenințarea cu moartea, i s-a interzis să ia hărți, efemeride, cărți de observație astronomică, cronometru sau vreuna din hărțile geografice și relevmentele întocmite de mine personal...

După ce răzvrățiții au obligat să coboare în șalupă pe cei de care voiau să se debaraseze, Christian a dat ordin să se servească băutură celor care rămâneau sub comanda lui. Am înțeles atunci că nu mai puteam face ceva pentru a redeveni stăpânul navei, nu mai aveam pe nimeni la bord care să mă ajute, orice încercare de a-i convinge să revină la ordine era întâmpinată cu amenințări.

Apoi, a fost rândul ofițerilor să coboare în șalupă; personal, eram încă menținut izolat, în spatele arborelui ar-timon. Înarmat cu o baionetă, Christian n-a slăbit niciun moment frânghia cu care îmi imobiliza mâinile, bandiții care mă înconjurau aveau muschetele încărcate, dar i-am sfidat cu declarația că nu vor avea curajul să tragă și nu au

tras.

I

Am observat că unul din paznicii mei, Isaac Martin, manifesta o oarecare dorință de a mă ajuta; în timp ce-mi dădea să sug suctul unui grep (aveam buzele uscate ca pergamentul), ne-am înțeles din priviri că amândoi doream să scăpăm de rebeli. Dar am fost observați și Martin a fost îndepărtat de Christian. Martin a încercat să părăsească nava, coborând în șalupă, dar a trebuit să revină la bord, sub amenințări.

Armurierul Joseph Coleman și doi dulgheri, M'Intosh și Norman au fost și ei reținuți la bord, contra voinței lor; ceva mai târziu, când eram și eu în șalupă, mi-au strigat

1 Î5

să nu uit că nu luaseră parte la răzvrătire. Mi s-a spus mai apoi că și Michael Byrne a vrut să părăsească nava, dar a fost împiedicat.

Nu are niciun rost să mai relatez eforturile făcute pentru a readuce pe rebeli la ascultare. Eram ținut izolat și în afară de paznici, nimeni nu avea voie să se apropie de mine.

Sunt recunoscător intendentului Samuel de a fi reușit să ia cu sine jurnalul meu personal și brevetul de căpitan, precum și câteva acte referitoare la navă și la misiunea ce-mi fusese încredințată. Fără aceste documente, nu aș fi avut nicio dovadă de cele ce realizasem și ar fi putut rezulta suspiciuni în privința onoarei și comportării mele, nu aș fi avut cu ce să mă apăr. Cu toate că era îndeaproape supravegheat, Samuel a procedat cu curaj și a luat aceste dovezi; a încercat să mai ia și cronometrul meu, precum și un cufăraș cu rǎlevmentele, desenele și notele mele, strânse în cei cincisprezece ani de navigație, dar a fost pur și simplu gonit din cabina mea, spunându-i-se: „Șterge-o! Să fii bucuros că te-am lăsat să iei câte ceva!”

Am avut impresia că Christian a ezitat câtva timp dacă să-l păstreze la bord pe dulgher sau pe ajutorii acestuia; până la sfârșit, a optat pentru ajutori și dulgherul a fost expedit în șalupă, dar numai cu mari stăruințe a reușit să-și ia lada sa cu scule.

Echipajul rebel era divizat de violente dispute. Unii se jurau: „Să fiu al dracului, dacă bătrânul vulpoi nu va reuși să ajungă în Anglia, în caz că i se permite să ia cu el ceva!” Și când l-au văzut pe dulgher coborând în șalupă cu lada de scule, alții au strigat: „Punem rămașag că, în mai puțin de o lună, va construi o navă nouă!” * Privind șalupa, unii râdeau: era teribil de încărcată, neîncăpătoare pentru toți cei înghesuiți pe ea. Cât despre Christian, părea că știe că își pregătește propria lui distrugere și a altora.

Am cerut să mi se dea arme, dar mi s-a răs în față, spunându-mi că cunoșteam destul de bine pe indigenii spre care mă voi îndrepta și, în consecință, nu aveam nevoie de arme. Totuși, ni s-au aruncat patru cuțite mari de bucătărie, după ce rebelii au coborât șalupa sub pupa navei.

Ofițerii și mateloții din șalupă mă așteptau doar pe mine. Instructorul de luptă l-a anunțat pe Christian și acesta mi s-a adresat:

„Căpitane Bligh, ofițerii și oamenii dumitale sunt acum în șalupă; du-te și dumneata; dacă încerci să opui cea mai mică rezistență, ești imediat mort”.

Și fără altă ceremonie, un grup de derbedei mi-au dezlegat mâinile și m-au împins peste bord. Cu ajutorul unei parâme, răzvrătiții au coborât șalupa la apă sub pupa navei, ne-au mai aruncat câteva bucăți de carne de porc, câteva veșminte și cuțitele de care am pomenit; în acel moment, dulgherii și armurierul mi-au strigat să-mi amintească neparticiparea lor la cele întâmplate. Am mai fost expuși apoi la tot felul de insulte și, după ce ne-au mai

ținut amarați câțva timp pentru ca acei bandiți nesimțitori să ne batjocorească, am fost, în fine, abandonați în derivă, în plin ocean.

Iată numele și funcțiunile celor îmbarcați cu mine, la bordul șalupei: John Fryer, căpitan secund; Thomas Ledward, îndeplinind funcțiunea de medic; David Nelson, botanist; William Peckover, tunar șef; William Cole, șef de echipaj; William Purcei, dulgher; William Elphin-stone, locotenent secund; Thomas Hayward, aspirant; John Hallet, aspirant; John Norton, caporal de marină; Peter Lenkletter, caporal de marină; Lawrence Lebogue, velar; John Smith, bucătar; Thomas Hall, bucătar; George Simpson, caporal de marină secund; Robert Tinkler, elev marinar; Robert Lamb, măcelar; Samuel, intendent; adică, în total, optsprezece inși în afară de mine.

Echipajul rămas pe *Bounty*: Fletcher Christian, cu grad de comandant secund; Peter Hevwood, aspirant; Edward Young, aspirant; George Stewart, aspirant; James Churchill, instructor de luptă; John Mills, ajutor de tunar; James Morrison, ajutorul șefului de echipaj; Thomas Burkitt, matelot; Matthew Quintal, matelot; John Sumner, matelot; John Miliward, matelot; William M'Koy, matelot; Henry Hillbrant, matelot; Michael Byrne, matelot; William Muspratt, matelot; Alexander Smith, matelot; John Williams, matelot; Thomas Ellison, matelot; Isaac Martin, matelot; Richard Skinner, matelot; Matthew Thompson, matelot brevetat; William Brown, grădinar; Joseph Coleman, armurier; Charles Norman, ajutor de dulgher; Thomas M'Intosh, dulgher pentru cabinele echipajului; adică, în total, douăzeci și cinci inși, cei mai capabili din întregul echipaj.

Să vedem acum ce fel de oameni sunt cei ce s-au datat la rebeliune: Fletcher Christian, căpetenia lor, descinde dintr-o respectabilă familie originară din nordul

Angliei. Era a treia călătorie pe care o făceam împreună; dându-mi seama că era necesar să repartizez echipajul în trei schimburi, i-am încredințat lui conducerea celui de-al treilea, întrucât era cel mai dificil și el poseda calitățile necesare.

Și Hevwood este dintr-o familie onorabilă din nordul Angliei: originar din insula Man, unde tatăl lui a fost judecător. Ca și Christian, se remarcă prin calități profesionale.

Ambilor le-am acordat încredere și considerație și m-am silit să-i instruiesc, sperând să devină buni navigatori, să facă cinste patriei lor.

Young mi-a fost foarte bine recomandat și părea un marinar robust și capabil; n-a corespuns însă nici recomandării, nici aparențelor fizice.

Stewart era un tânăr din Orcade, descendent din părinți onorabili; în acele insule, în 1780, când ne-am întors cu *Reiolution* din mările Sudului, ni s-a făcut o primire admirabilă și numai pe baza amintirii acelei primiri l-aș fi luat bucuros pe *Bounty*; s-a dovedit un bun marinar în toate împrejurările.

Cu toată răutatea cu care m-a tratat la rebeliune, cred că totuși Christian avea remușcări; fără îndoială, își amintea de amiciția noastră din trecut. În timp ce eram forțat să părăsesc nava, l-am întrebat dacă modul cum se comporta cu mine era recompensa numeroaselor dovezi de camaraderie ce-i arătasem până atunci. Întrebarea a părut că îl tulbură destul de mult și mi-a răspuns, cu vădită emoție: „Asta este!... Căpitane Bligh... sunt în infern! Sunt în infern!”

Mai târziu, în șalupă, am avut timp să reflectez asupra celor întâmplate și am simțit că nu aveam ce să-mi reproșez, ceea ce m-a ferit de pesimism și disperare: conștient de integritatea mea și de dorința de a duce la

îndeplinire misiunea încredințată, moralul mi s-a ridicat și am început să nutresc speranța că, cu toată catastrofa survenită, voi putea într-o zi să dau socoteală regelui și patriei de cele întâmplare și că voi fi absolvit de orice culpabilitate. Numai câteva ore înainte de rebeliune, eram îndrituit să privesc cu deplină încredere viitorul: nava era în perfectă stare, bine aprovizionată cu cele necesare pentru îndeplinirea misiunii și pentru sănătatea echipajului. Dădusem importanța cuvenită tuturor detaliilor și luasem măsuri, pe cât îmi stătea în putință, ca să previn orice accident în cazul când nu reușeam să trecem prin

Strâmtoarea Endeavour, unde ne pândeau numeroase obstacole. Apoi, plantele transportate se păstrau perfect, în foarte bună stare. Primele două treimi ale călătoriei erau îndeplinite și erau premise ca ultima treime să se desfășoare normal. La bord, toți erau în excelentă sănătate, ceea ce dovedea că nu neglijasem nimic din îndatoririle mele în acest domeniu esențial.

Aceasta fiind situația, în mod firesc se pune întrebarea: pentru ce a izbucnit rebeliunea? Ca să răspund, nu pot emite decât ipoteza că răzvrățiții urmăreau să ducă la Tahiti, printre indigeni, o existență mai fericită decât cea care îi aștepta în Anglia. Această speranță și anumite legături ale unor membri ai echipajului cu femei indigene au constituit probabil elementul motor al acțiunii.

De fapt, după ce am fost părăsiți în derivă, cât timp *Bou?* il y a mai rămas în câmpul nostru vizual, a păstrat capul spre vest-nord-vest; cred însă că încercau să ne înșele, deoarece în momentul când am fost abandonați și au tăiat parâma am auzit mai mulți din răzvrățiți strigând repetat: „Ura, spre Tahiti!”

Indigenele din Tahiti sunt frumoase, blânde, vesele,

atât în comportare cât și în conversație, foarte sensibile și suficient de rafinate ca să se facă admirate și iubite. Cât despre notabilii indigeni, ei se atașaseră de marinarii noștri și de multe ori le-au propus să rămână printre ei, mergând până la a le promite să le dea în proprietate terenuri întinse. Dat fiind aceste oferte, fără a mai pomeni de alte tentații, nu este cazul să ne mai mirăm (deși, practic, a fost imposibil să se prevadă evenimentul) că un anumit număr de mateloți, din care majoritatea nu aveau un cămin în Anglia, s-au lăsat antrenati; sperau să se stabilească într-un adevărat corn al abundenței, pe una din cele

7»

mai frumoase insule din lume, unde nu mai aveau nevoie să muncească pentru a trăi, bucurându-se de plăceri ale căror atracții depășesc tot ce se poate imagina.

Dar chiar în această situație, cel în a rău lucru **p**? care îl putea prevedea un comandant de navă se limita la dezertarea câtorva din membrii echipajului, mai slabi de iire, care nu ar fi rezistat unor tentații atât de puternice. La obiecțiunea că un comandant trebuie să ia măsuri în orice caz contra unui eventual atac de rebeliune și piraterie la bordul navei sale, cu vigilență mai mare decât prevăd regulamentele marine, se poate răspunde că pentru a o preveni, ar trebui să se încuie cu cheia în cabină când doarme iar în orele de veghe să poarte câte un pistol în fiecare buzunar.

Defecțiuni mai mult sau mai puțin importante s-au produs aproape la bordul tuturor navelor care au făcut escale în insulele Tonga; dar de fiecare dată, comandantul respectiv a obținut de la căpeteniile locale predarea dezertorilor, astfel că, știind dinainte cât era de periculoasă dezertarea, poate că oamenii mei au ajuns la concluzia că o mică navă ca *Bounty* putea fi capturată prin

surpriză și și-au dat seama că pentru un atare proiect, momentul ales era foarte favorabil și nu se va mai prezenta vreodată.

Secretul complotului a fost foarte bine păstrat. Din cei aflați împreună cu mine în șalupă, treisprezece trăiseră tot timpul la provă, împreună cu toți mateloții și totuși, nici eu, nici camarazii de popotă ai lui Christian, adică Stewart, Heywood și Young nu au observat nimic care să-i facă să bănuiască cele urzite. Nu este deci de mirare că eu nu am avut nicio suspiciune că se organizează o rebeliune și am căzut victimă complotului. Dacă aș fi organizat la bord o veghe de pușcași înarmați, poate că planul sclerațiilor ar fi fost dejucat. Dar obișnuiam să dorm cu ușa cabinei totdeauna descuiată, pentru ca ofițerul de cart să poată veni să mă consulte în orice împrejurare și, repet, nici nu-mi trecea prin gând posibilitatea existenței unui complot. Dacă revolta ar fi fost declanșată din cauza altor motive, reale sau imagine, aș fi descoperit, fără îndoială simptome de nemulțumire și aș fi fost mai atent; dar nu era deloc justificată vreo bănuială. De exemplu, cu Christian întrețineam raporturi foarte amicale; chiar pentru ziua revoltei îl invitase să ia dejunul cu mine; în seara precedentă, el se scuzase că nu ia cina cu mine, pretinzând că nu se simte bine; iar eu am fost îngrijorat de indispoziția lui, căci nu aveam niciun motiv să-i pun la îndoială cinstea și onoarea”.

Aceasta este relatarea publicată de locotenentul Bligh la întoarcerea sa în Anglia, după una din cele mai teribile călătorii întreprinse vreodată: nouăsprezece oameni la bordul unei simple șalupe, în care au parcurs aproape patru mii de mile, în plin ocean.

Relatarea a fost crezută, fără rezerve. E drept că locotenentul Bligh nu trecea în rândurile Marinei Regale engleze drept un exemplu de amabilitate și blândețe

angelică, dar era considerat excelent marinar și nimeni nu a pus la îndoială veracitatea raportului.

Totuși, în epoca noastră de liberalism rafinat *, în care criminalii cei mai oribili găsesc pe cineva să-i scuze, sunt unii care, după ce au murit toți cei care puteau confirma sau infirma faptele, susțin că evenimentele au fost consecința exclusivă a tiraniei comandantului de pe *Bounty* și nu mai pomenesc nimic despre perversitatea căpeteniei răzvrătiților.

„Știm cu toții, se spune, de exemplu, că o revoltă nu. poate avea decât două motive: un exces de prostie sau

— Aluzie malițioasă la curente revoluționare ale epocii când a apărut lucrarea lui Sir John Barrow (1831). – N.T.

un exces de tiranie; în consecință (admirati logica!), întrucât se admite că Bligh nu era deloc idiot, concluzia vine de la sine”. * Dacă un asemenea analist are dreptate, ne putem întreba căruia dintre cele două motive îi putem atribui revolta izbucnită la Nore? Răspunsul nu poate fi decât: nici una, nici celuilalt. Dar să urmărim mai departe spusele acelor „liberali”:

„Relatarea publicată de Bligh s-a dovedit nu numai inexactă în privința multor amănunte, cum s-a stabilit în cursul dezbaterilor Curții marțiale, dar toate actele vieții publice a lui Bligh, ulterioare evenimentului, în care timp a comandat succesiv alte nave, ca *Director*, *Glatton* și *Warrior*, până la puțin onorabila lui expulzare din New South Wales, poartă pecetea unei insolențe, a unei inumanități și a unei grosolănii care spun destul despre caracterul lui”.

Descriind episoadele rebeliunii, nu am deloc intenția de a acuza sau scuza caracterul sau comportarea lui Bligh, care și-a încheiat viața și cariera ca amiral. Extrema lui irascibilitate este de notorietate publică; dar sunt și

argumente care pledează în favoarea lui. Astfel, s-a remarcat ca însoțitor și amic al căpitanului Cook, iar Sir Joseph Banks i-a acordat înalta sa apreciere, chiar după evenimentele petrecute la bordul lui *Bounty*; Amiralitatea, tot după evenimente, l-a promovat la gradul de căpitan și i-a încredințat imediat comanda navei *Providence* pentru o nouă expediție la Tahiti. De unde, după scurtă vreme, a revenit în Anglia cu deplin succes și a recomandat pe toți ofițerii de sub comanda lui să fie promovați pentru comportarea lor exemplară. Apoi, Bligh a ocupat multe posturi importante în administrația navală, a comandat

— Citat din „United Service Journal”, aprilie 1831. - N.A.

Io vaze de linie în bătlăiile navale de la Copenhaga și Camperdown și a terminat cariera ca amiral.

Trebuie recunoscut că toate acestea se înscriu ca probe că, pe lângă defecte, Bligh avea și calități.

S-a comportat grosolan și brutal, a aplicat disciplina după principii eronate; dar defectele lui sunt compensate de numeroase calități”.

Acuzația că Bligh a prezentat o versiune inexactă a evenimentelor este foarte gravă și, poate, nu prea lipsită de temei. Dar este mai corect să spunem că în narația publicată a călătoriei sale cu *Bounty* și în raportul pe baza căruia rebelii au fost judecați sunt omise lucruri importante, chiar dacă se compară cu manuscrisul original al jurnalului său personal; omisiuni despre care vom avea în curând ocazia să mai vorbim”. i Același comentator mai scrie:

„Știm că s-a purtat cu ofițerii mai rău decât cu oamenii din echipaj și că tânărul Heywood a fost pedepsit și a stat legat de catarg timp de opt ore, tocmai în timpul celei mai teribile furtuni cu care *Bounty* a fost confruntată în largul Capului Horn”.

Este cazul să cităm în această privință părerea lui Heywood însuși, dacă nu pentru a dezminți, cel puțin pentru a stabili veracitatea faptului dacă a fost sau nu maltratat de comandant; iată ce afirmă tânărul ofițer în apărarea sa:

„În relatarea sa, căpitanul Bligh recunoaște că i-au rămas câțiva prieteni la bordul lui *Bounty*; cred că purtarea mea nu i-a dat prilej vreodată să nu mă considere printre aceștia. În realitate, dat fiind vigilența lui generală față de toți și marea bunătate ce a manifestat față de mine, aș fi fost un monstru de falsitate dacă l-aș fi trădat. Simpla idee de trădare m-ar fi făcut să ezit, totdeauna s-a recunoscut că sunt animat de sentimente de umanitate, acestea constituind caracteristica mea prin capală”.

La rândul său, într-o scrisoare adresată unchiului lui Heywood, după ce îl acuză pe tânăr de ingratitudine, Bligh declară: „Pe tot timpul călătoriei, înainte de rebeliune, niciodată nu i-am reproșat ceva lui Peter Heywood; comportarea lui nu mi-a pricinuit nicio neplăcere, a fost cu totul satisfăcătoare”.

I

Dacă însă consultăm jurnalul manuscris ținut de Morrison, șef secund de echipaj, care a fost judecat și condamnat ca rebel, dar a beneficiat de grația regelui, comportarea lui Bligh apare într-o lumină foarte defavorabilă.

Prin cunoștințele și calitățile sale, acest Morrison se situa mult deasupra postului ce ocupa la bordul lui *Bounty*: anterior, el servise în Marina Regală militară în calitate de aspirant. Când a fost grațiat de rege, a primit postul de tunar șef pe nava *Blenheim*, la bordul căreia și-a găsit moartea odată cu Sir Thomas Troubridge.

Comparând jurnalul lui cu alte documente, datele și faptele par a corespunde, dar evenimentele sunt uneori

redate în culori excesiv de vii. Este de mirare cum a reușit el să păstreze jurnalul, ținând seama că se găsea la bordul *Pandorei* când aceasta a naufragiat. Dar autenticitatea jurnalului nu poate fi pusă la îndoială; de altminteri, l-am găsit printre hârtiile rămase de la răposatul căpitan Peter Heywood. Unele pagini au fost corectate de autor, poate de altcineva, dar sensul general nu este deloc alterat.

Din acest document important rezultă că germenii discordiei au apărut la bordul nefericitei *Bounty* chiar de la

— A se vedea mai departe, în capitolul V, odiseea *Pandorei*, - N.T!

Începutul călătoriei. Cum se întâmplă totdeauna la bordul micilor nave, funcțiunile de comandant și de adjunct erau îndeplinite de aceeași persoană: locotenentul Bligh. Se pare că acest cumul a fost originea unei grave nemulțumiri, atât a ofițerilor, cât și a echipajului. Morrison relatează un incident care permite să înțelegem situația.

Anume, la Tenerife, locotenentul Bligh a dat ordin ca brânza aflată la bord să fie scoasă pe punte și expusă la aer. La finele operației, comandantul a început să vocifereze, pretinzând că lipsea o anumită cantitate, desigur furată. Cambuzierul Henry Hillbranta declarat că puțină respectivă fusese deschisă conform dispoziției intendentului Samuel și că brânza ce lipsea a fost dusă la domiciliul comandantului înainte ca *Bounty* să plece de la Deptford spre Portsmouth. Dar fără altă anchetă, Bligh a ordonat îndată să se suprima rația de brânză, atât a ofițerilor, cât și a echipajului, până când se va compensa deficitul și amenință pe cambuzier că va ordona să fie biciuit până la sânge dacă mai pronunță vreun cuvânt.

Cu greu se poate presupune că, admitând că ar fi șterpelit brânza, un om inteligent ca Bligh s-ar fi dat în mâinile cambuzierului într-o chestiune care, dacă ar fi fost divulgată, ar fi dus la îndepărtarea lui de la comanda

navei.

Altă dată, în apropierea ecuatorului, Bligh a ordonat să se distribuie echipajului dovlecii cumpărați la Tenerife, o livră de dovleac urmând să înlocuiască două livre de pesmeți; dar dovlecii erau stricați. S-a raportat locotenentului Bligh refuzul oamenilor de a accepta produsul înlocuitor stricat; înnebunit de mânie, s-a repezit pe scări sus pe punte, a convocat echipajul și a ordonat să iasă din rând primul om de la fiecare masă din popotă și a strigat: „Acum, să văd cine va îndrăzni să refuze dovleacul, sau orice alt aliment ce voi dispune să fie servit!” Apoi adăugă: „... Auziți, fir-ați ai dracului să fiți, am să vă fac să mâncați iarbă, ba și mai rău, înainte de a vă face felul!”

Amenințarea și-a făcut efectul: toată lumea, inclusiv ofițerii au acceptat dovlecii.

Apoi au apărut reclamații în privința modului cum se prepara carnea de vită și de porc. Dar, când, după prevederile articolului douăzeci și unu ai regulamentului, reclamația a ajuns la Bligh, acesta iar a convocat echipajul, le-a spus că modul de preparare și distribuție a alimentelor era reglementat numai de el și, în consecință, era inutil să mai reclame, căci regimul hotărât nu va fi modificat câtuși de puțin, comandantul fiind cel mai bun judecător pentru a stabili ceea ce se cuvenea sau nu și că va con –, damna să fie biciuit pe cel care va mai îndrăzni să protesteze. Față de această categorică amenințare, oamenii au acceptat situația fără murmur și nimeni n-a mai spus nimic în restul călătoriei până la Tahiti, hotărând să obțină dreptate pe cale legală la întoarcerea în Anglia a navei *Bounty*. Păcat că nu s-au menținut pe această poziție! Căci în acest caz, dacă cele reclamate se dovedeau adevărate, li s-ar fi făcut dreptate, multe vieți omenești ar fi fost cruțate și multe necazuri evitate.

După spusele lui Morrison în jurnalul său, „germenii

unei permanente discordii între Bligh și unii din ofițerii săi” au apărut în cursul escalei din golful Aventurii, în insula Țara lui Van Diemen. În fine, îndată ce *Bounty* a ajuns la Tahiti, în golful Matavai, se pare că comandantul a dat ordin să fie luați purceii și fructele arborelui de pâine aparținând ofițerilor pentru a fi serviți la mesele echipajului; iar când secundul i-a reproșat procedeul, Bligh ar fi răspuns că „va sfârși totuși prin a-l convinge că orice obiect adus la bord devine proprietatea comandantului; că are dreptul la nouă zecimi din bunurile fiecăruia și vom vedea cine îndrăznește să-l contrazică! Fără alte forme el a confiscat toți porcii, și oamenii au fost obligați să considere ca o favoare obținerea în schimb a unei livre de carne suplimentară.

Iată ce mai scrie Morrison:

„Obiectivul expediției noastre în Insulele Societății fiind atins, la 4 aprilie 1789 am plecat; toată lumea era în excelentă dispoziție, am început să discutăm despre reîntoarcerea în patrie ca și cum nu lipsisem mult și reveneam dintr-o scurtă călătorie la Jamaica, nu tocmai din Tahiti; dar pluteam pe apele înșelătoare ale imaginației. La 23 aprilie, am acostat în largul insulei Anamooka, ai cărei indigeni erau mai sălbatici și au încercat să-și însușească cu forța butoaiile și topoarele echipei trimise pentru aprovizionare cu apă de băut și cu lemne de foc. Când o muschetă a fost îndreptată spre ei, au răspuns amenințând cu lănci și bâte; dar locotenentul Bligh dăduse ordin să se evite folosirea armelor de foc. Îndrăzneala indigenilor a fost stimulată de pasivitatea oamenilor noștri; au hărțuit pe debarcați cu un curaj amenințător, așa că echipa, comandată de Christian, cu greu și-a putut îndeplini misiunea. Iar când Christian a raportat comandantului cele întâmplate, a fost tratat de secătură și laș și acuzat că i-a fost frică de sălbatici, deși avea arme la îndemână. La

care, foarte respectuos, Christian a răspuns: «Sir, armele nu ne-au servit la nimic din cauza ordinului dumneavoastră de a evita să le folosim».

Incidentul a avut loc cu trei zile înaintea rebeliunii; faptul este relatat și de Bligh în jurnalul de bord, dar cu diferențe importante. De exemplu, scrie: „Oamenii s-au descurcat cum au putut și nu a fost cazul să aplic pedepse; nu mă pot încrede și bizui pe ofițeri”.

Lectura atentă a relatării de mai sus și a altor documente duce la concluzia că ofițerii lui Bligh nu erau oameni de calitate, nu erau la înălțimea situației; adăugând și faptul că Bligh îi trata cu un dispreț vădit, se explică aversiunea față de comandant și indiferența față de misiunea navei manifestate prin rebeliune.

Morrison susține că teribila catastrofă a fost grăbită, poate chiar provocată de incidente comise de Bligh; el scrie:

„În cursul după-amiezii de 27 aprilie, locotenentul Bligh a urcat pe punte unde a observat lipsa unei părți din grămada de nuci de cocos aflată între tunuri. A început îndată să strige că nucile au fost furate și că furtul nu se făcuse fără știința ofițerilor, așa că i-a convocat pentru a-i interoga. Toți au afirmat însă că nu au văzut pe nimeni atingându-se de nucile de cocos. Furios, Bligh a exclamat:

— Atunci chiar voi le-ați furat!

Și a continuat să-i interogheze separat, întrebându-i câte au cumpărat din cele furate. Când i-a venit rândul lui Christian acesta i-a răspuns:

— Nu știu, sir, dar sper că nu mă credeți capabil de furt.

La care Bligh i-a replicat:

— Ba da, blestematele, cred! Le-ai furat, altminteri le-ai fi păzit mai bine.

Și, adresându-se celorlalți ofițeri, a adăugat:

— Să vă ia dracul, ticăloșilor! Toți sunteți niște hoți și vă aliați cu mateloții ca să mă furați! Probabil că data următoare veți fura igraine, dar vă vin eu de hac, canaliilor! Am să arunc peste bord o jumătate dintre voi înainte de a fi ieșit din strâmtoarea Endeavour!...

Apoi a chemat pe intendent și i-a ordonat:

— Ticăloșilor ăstora să nu le mai dai rația de grog și mâine vor avea dreptul doar la o jumătate de livră de igraine; dacă vor mai încerca să fure, le voi reduce rația 3 a un sfert de livră!”

Este penibil ca un ofițer în serviciul Majestății Sale să se înjosească folosind un limbaj atât de ordinar. Cum se poate motiva acest mod de a se adresa ofițerilor! Din nefericire, veracitatea spuselor lui Morrison nu poate fi pusă la îndoială; în orice caz, relatarea lui este confirmată de mărturia secundului Fryer, depusă în fața Curții marțiale, unde a fost întrebat:

— După părerea dumneavoastră, ce sens au vorbele Lui Christian că de două săptămâni era în infern?

Răspuns:

— S-a referit la frecvențele certuri cu Bligh și la insultele pe care acesta nu i le precupețea.

— Avusese loc o ceartă recentă?

— În ajun; locotenentul Bligh acuzase pe tinerii ofițeri și pe mateloți că i-au furat niște nuci de cocos.

Bligh în relatarea sa susține că tocmai în acea zi l-a invitat pe Christian să ia dejunul cu el, însă acesta s-a scuzat, spunând că nu se simte bine; invitația a fost atunci amânată pentru a doua zi, adică ziua revoltei.

Toate aceste detalii și multe altele, citate din jurnalul lui Morrison, sunt omise în relatarea publicată de locotenentul Bligh; se face însă aluzie la majoritatea lor în jurnalul inițial al lui Bligh, jurnal care conține și alte incidente rezultate din cauza reproșurilor continue cu care

copleșea pe ofițeri și se arată proastele relații ce existau între ofițeri și comandant. Câteva extrase din acest jurnal sunt dovezi suficiente, fără posibilitate de contestare.

Chiar de la începutul călătoriei, căci primul incident a avut loc la sosirea lui *Bounty* în golful Aventurii, Bligh seplânge de oamenii săi și arată că a condamnat pe dulgher la carceră. Ajuns în golful Matavai la 5 decembrie 1788, Bligh arată că:

„Am ordonat dulgherului să taie o piatră mare, adusă de un indigen, care mi-a cerut să i-o aranjez pentru ascuțitul topoarelor. Foarte surprins, am constatat că dulgherul refuză să execute ordinul, răspunzându-mi hotărât:

— Nu pot să tai piatra, căci îmi stric dalta. Poate că legea permite să mi se ia hainele de marinar, dar nu mi se pot lua sculele, proprietatea mea!

Cum individul nu era la prima obrăznicie, l-am condamnat la arest în cabină”.

La 5 ianuarie, trei mateloți au dezertat cu o barcă.

Referitor la această împrejurare, Bligh declară:

„Dacă aspirantul Hayward, șeful schimbului, ar fi deschis ochii, dezertarea nu ar fi fost posibilă. L-am degradat și retrogradat matelot de rând; n-am pomenit niciodată subalterni atât de păcătoși ca pe această navă. Nu ascultă de ordine și în general se comportă atât de rău, că nu le pot acorda deloc încredere. Pe scurt, am fost obligat să le aplic tot felul de pedepse, în afară de pedeapsa corporală, dar o voi aplica dacă nu se astâmpără”.

După cum arată Morrison în jurnalul său, se pare că pedepsele corporale nu au întârziat. Chiar în acea zi, spune el, aspirantul a fost pus în lanțuri, apoi condamnat la arest de la 5 ianuarie până la 23 martie: unsprezece săptămâni!

La 17 ianuarie s-a dat ordin să se scoată la aerisire vecele din depozit și, cu această ocazie, Bligh a descoperit că multe din ele erau foarte umede și pe alocuri, putrezite; a început să strige:

— Dacă aş avea alți ofițeri capabili să-i înlocuiască pe actualul secund și pe șeful de echipaj, sau dacă m-aș putea în lipsi de ei, i-aș degrada ca simpli mateloți; neglijența lor este o adevărată crimă.

La 24 ianuarie, au fost prinși cei trei dezertori, aduși la bord, biciuiți și puși în lanțuri. Iată comentariile comandantului:

„Dezertarea nu ar fi avut loc dacă ofițerii de schimb erau vigilenți și le-am făcut tuturor o prelucrare cu acest subiect; le-am arătat că, deși deocamdată nu îi supuneam și pe ei la pedepse analoage, conform regulamentului meritau o pedeapsă exemplară”.

Apoi le-a declarat că nu aplica pedepse, deoarece nu avea cum, în plină mare, să-i aducă în fața Curții marțiale, adăugând o observație, nu prea inteligibilă, dar pe care el însuși a considerat-o înjositoare despre „această categorie de delincvenți fără onoare și fără rușine”.

La 7 martie, un indigen din Tahiti pe care Bligh îl condamnase la lanțuri la bord a reușit să sfărâme lacătele cătușelor și să scape.

„Stabilisem, scrie Bligh, că secundul de schimb este responsabil de prizonieri și obligat să facă ronduri pentru a verifica dacă se aplicau condițiile pedepsei. Dar sunt secundat de o asemenea bandă de leneși, încât numai o pedeapsă exemplară îi poate schimba. După o lună, ordinele sunt cu totul uitate, ba mi se răspunde cu obraznicie că nici nu le-am dat vreodată și, în disperare de cauză, am fost obligat să emit ordine pentru acțiuni care, dacă ofițerii ar fi fost corespunzători, s-ar fi executat de la sine, ca reguli obișnuite de serviciu. În schimbul respectiv,

șef era Stewart”.

Extrasele de mai sus pun în evidență raporturile dintre Bligh și ofițerii săi. Faptele arătate și altele relatate tot în jurnalul lui Morrison lămuresc un punct capital: Christian, fire tot atât de violentă și pasionată ca a comandantului său și dotat cu sensibilitate prea ascuțită pântru a suporta la nesfârșit brutalitățile și insultele ce i se aruncau în față, a fost, desigur, unicul instigator al rebeliunii și Bligh nu putea spera niciun ajutor (și nici nu a primit) de la ceilalți ofițeri.

Din pasajul următor al jurnalului lui Morrison rezultă și mai categoric că unicul instigator al rebeliunii a fost Christian:

„Când Bligh a înțeles că trebuia să coboare în șalupă, l-a rugat pe Christian să renunțe la cele plănuite și i-a spus:

— Îți dau cuvântul de onoare că voi uita totul dacă revii asupra celor puse la cale!

Pentru a-l îndupleca, Bligh s-a plâns că, lansat astfel în mijlocul oceanului, soția și familia lui își vor pierde singurul lor sprijin; la care Christian a răspuns:

— Nu „căpitane Bligh; dacă ai fi avut puțină” inimă, lucrurile nu ar fi ajuns aici. Acum ești îngrijorat de soție și familie, dar era mai bine să te fi gândit la ei mai demult și să nu te porți ca un ticălos.

Locotenentul Bligh a încercat să mai insiste, dar a fost împiedicat. Și șeful de echipaj a căutat să-l îmbuneze pe Christian, care i-a replicat:

— E prea târziu. Trăiesc în infern de cincisprezece zile și m-am hotărât să scap din el. Știi foarte bine, Cole, că în tot cursul călătoriei am fost tratat cu brutalitate!”

Rezultă evident că, spre deosebire de ceea ce declară Bligh în relatarea lui, rebeliunea nu a fost urmarea unui complot. Se va vedea mai departe din minutele Curții

marțiale că evenimentele au fost plănuite și executate la 28 aprilie, între orele 4 și 8 dimineața, în timp ce Christian era de cart pe punte. Se va mai vedea că acesta, ne-mai putând suporta insultele, se gândise în ajun să fugă singur de pe navă, preferând să înfrunte pericolele oceanului decât să mai sufere reproșurile continue de care se săturase. Dar, nefericita întâmplare cu nucile de cocos l-a împins la actul de rebeliune, care, ca în majoritatea acțiunilor criminale, s-a terminat cu propria lui nimicire și a multor altora, dintre care unii complet nevinovați.

Ca toți impulsivii cărora li se întunecă rațiunea, locotenentul Bligh și-a manifestat violent furia din cauza nucilor de cocos dispărute, apoi s-a calmat; se vede aceasta din faptul că l-a invitat pe Christian să ia cina cu el, desigur dorind să reia relațiile cordiale. Ce păcat că Christian nu a acceptat invitația; ar fi fost mult mai bine pentru toată lumea!

În cursul aceleași seri, către ora zece, în timp ce secundul era de cart, Bligh s-a urcat pe punte, ca totdeauna înainte de culcare. Era una din acele nopți liniștite și minunate, frecvente la tropice, a cărei influență calmantă nu poate fi apreciată decât de cei care au încercat-o vreodată, când, după o zi de căldură înăbușitoare, aerul capătă o răcoare binefăcătoare... Pe o astfel de noapte, a urcat Bligh pentru ultima oară pe puntea lui *Bounty* cu toate prerogativele gradului său. O briză plăcută abia învălura suprafața apei și luna, la primul ei pătrar, împrăstia pe ocean o lumină plăcută. După potolirea furtunii verbale din dimineața aceleași zile și înaintea exploziei ororilor rebeliunii și pirateriei, această conversația scurtă și pașnică amintește pasajul din Shakespeare: în seara omorului, apropiindu-se de castelul lui Macbeth, Duncan îi șoptește lui Banco:

„... *Aerul*

*Agreabil și delicat reflectă
Gândurile noastre bune..."*

Pasaj pe care Sir Joshua Reynolds îl consideră ca un exemplu de ceea ce în critică se numește „o pauză”: „Subiectul acestei conversații, pașnică și simplă, procură spiritului o pauză foarte necesară după frământările scenelor precedente și contrastează teribil cu scena de teroare care îi urmează imediat.

Când în admirabila noapte, Bligh și secundul său comentau plăcuta perspectivă a unei luni pline, semn de vreme bună, Christian, frământat sufletește, probabil își rememora nedreptățile suferite și medita asupra actului criminal pe care urma să-l comită a doua zi dimineată; după propria lui declarație, a adormit abia către ora trei și jumătate din cauză că era foarte agitat.

Martorii care s-au perindat în fața Curții marțiale au arătat în amănunt cum s-a petrecut actul de piraterie. Pentru relatarea faptelor ne vom referi la jurnalul lui James Morrison, în care sunt arătate spusele lui Christian către cei doi aspiranți Heywood și Stewart (ambii reținuți sub punte în momentul rebeliunii), când aceștia au fost autorizați să urce din nou pe punte, după ce șalupa cu Bligh și însoțitorii lui a fost abandonată în derivă pe ocean. Iată ce spune Morrison că a declarat atunci Christian:

„Teribil de jignit de modul cum îl trata de atâta vreme Bligh, el luase hotărârea ca în seara ajunului rebeliunii să părăsească nava și îi informase de intențiile sale pe șeful de echipă și pe cei doi aspiranți Stewart și Hayward, care chiar i-au pregătit provizii în acest scop: o bucată de friptură de porc, cuie, obiecte de sticlă și diverse fleacuri pentru troc cu indigenii. Christian le adunase într-un sac dat de Hayward, sac pe care l-a ascuns în hamacul lui Tinkler; când acesta a venit să se culce, l-a descoperit, dar n-a divulgat faptul nimănui.

Christian a explicat că fixase câteva scânduri pe un butuc solid de lemn, alcătuind astfel o plută cu care să fugă. Dar n-a ținut seama că nu putea părăsi nava în timpul primelor două carturi de noapte: nava înainta foarte încet și multă lume se plimba pe punte, pe o vreme atât de frumoasă. Așa că a coborât ca să se odihnească în cabină. Când Stewart a venit să-l trezească pentru a prelua ultimul cart de ora patru, Christian abia adormise și era foarte agitat; văzându-l în această stare, Stewart l-a sfătuit cu insistență să renunțe la planul său. Christian și-a luat în primire cartul și a văzut că ajutorul său se întindea pe o ladă cu arme pentru a trage im pui de somn; apoi a constatat că Hallet, celălalt aspirant, n-a venit să preia schimbul. Atunci și-a schimbat pe dată planul și a decis să pună stăpânire pe navă.

A împărțășit această intenție mai întâi lui Matthew Quintal și lui Isaac Martin; ambii fuseseră biciuiți din ordinul lui Bligh, așa că au fost de acord și l-au pus în cunoștință pe Charles Churchill, care și el gustase mângâierile pisicii cu nouă cozi, precum și pe Matthew Thompson; toți s-au raliat la cele plănuite. Alexander Smith (alias John Adams), John Williams și William M'Koy s-au declarat și ei de acord și, însoțiți de Churchill, s-au dus la armurier și i-au cerut cheile de la lada cu arme, pretextând că au văzut un rechin ce urmărea nava și aveau nevoie de o muschetă; armurierul le-a dat cheile. L-au

? S

trezit pe Hallet care dormea pe lada cu arme și l-au expediat pe punte. În acest timp, neștiutor de cele ce se petreceau, Charles Norman l-a trezit pe Hayward ca să meargă, împreună să vadă rechinul. Tocmai urmăreau evoluțiile acestuia, când Christian și tovarășii lui s-au urcat pe punte prin tambuchiul din provă, după ce distribuiseră arme mai multor oameni care nu erau la curent cu cele

urzite. Matthew Thompson a fost pus de pază lângă lada cu arme și a împărțit din ele lui Thomas Burkitt și lui Robert Lamb. Atunci Christian s-a dus să-i facă prizonieri pe locotenentul Bligh, pe secundul Fryer, pe șeful tunar și pe botanist”.

Morrison adaugă următoarea remarcă în jurnalul lui:

„Când am aflat că Christian îi pusese la curent pe cei doi aspiranți cu planul lui de fugă, mi-am amintit că, într-adevăr îl văzusem fixând scânduri de un butuc de lemn aflat pe puntea de la prova din babord și l-am auzit pe șeful de echipaj spunând dulgherului: «Nimic de făcut astă seară». îmi mai amintesc că seara, Christian s-a dus de mai multe ori să vorbească cu cei doi, cu toate că nu avea obiceiul să intre în cabinele ofițerilor”.

Dacă declarația lui Morrison este conformă cu faptele (și, în cea mai mare parte, a fost confirmată în cursul dezbatărilor Curtții marțiale), ea înlătură îndoielile în privința a trei puncte importante: 1) Christian a fost unicul instigator al rebeliunii; 2) nu a existat un complot sau plan stabilit dinainte; 3) ideea rebeliunii s-a născut subit în mintea lui Christian, tânăr cu sânge iute, foarte agitat (ceea ce i-a provocat o rătăcire mintală temporară) din cauza comportării prea deseori ofensatoare a superiorului său ierarhic.

Trezit după un somn agitat de numai o jumătate de oră pentru a lua comanda navei în ultimul cart de noapte, a găsit adormiți pe Hayward și Hallet, cei doi secunzi ai echipei de cart (și care ar fi meritat o pedeapsă exemplară), tentat de ocazia ivită, simțind nava în întregime în stăpânirea lui, Christian a cedat unei impulsii necugetate, a coborât în fugă prin tambuchiul din provă, a obținut cheile lăzii cu arme, a înarmat oamenii în care știa că se poate încrede și s-a lansat în îndeplinirea planului său.

În raportul pe care mult mai târziu l-a făcut căpitanul Beechey după vizita sa în insula Pitcairn găsim un pasaj care, dacă este conform faptelor, umbrește memoria nefericitului Stewart; dar totul lasă să se creadă că dacă pe *Bounty* exista un inocent, tocmai acesta era! vorbind de Christian, căpitanul Beechey povestește:

„Inițial, a conceput un plan destul de straniu pentru un tânăr ofițer care nu era la începuturile unei cariere: voia să lanseze pe mare o plută, să părăsească singur nava pentru a ajunge în insula Tofoa, care se vedea la orizont. Prompt în execuție, nu numai în concepție, a pregătit curând pluta, a adunat diverse obiecte utile; era pe punctul de a-și lansa ambarcația improvizată când, un tânăr ofițer, aspirantul Stewart, mai târziu pierit în naufragiul *Pandorei*, căruia Christian i-a împărtășit planul l-a sfătuit să încerce mai bine să pună stăpânire pe navă, decât să-și riște viața într-o expediție aventuroasă; a adăugat că acțiunea nu i se părea greu de realizat, dat fiind că numeroșii mateloți nu vedeau cu ochi buni pe comandant și ar fi fost foarte fericiți să se întoarcă în Tahiti și să se stabilească la prietenii ce-i aveau în acea insulă. Această sugestie îndrăzneată era mai extraordinară decât proiectul premeditat al lui Christian; dacă ar fi fost într-adevăr.

— Vezi capitolul VIII... Miracolul din insula Pitcairn”.
- N.T.

realizată, fără îndoială ar fi scutit pe Christian de vinovăția de instigator unic al rebeliunii”.

L-ar fi scutit? Nicidecum! De altminteri, dacă ținem seama de o declarație a unui martor foarte important, sugestia nici nu a fost făcută; martorul este tocmai fostul amic și camarad al lui Stewart, anume, Heywood.

Urmărind să relateze numai adevărul, căpitanul Beechey a prezentat lui Heywood capitolul despre insula

Pitcairn pentru ca acesta să facă observațiile considerate necesare în legătură cu relatarea rebeliunii.

Într-o notă alăturată capitolului, căpitanul Beechey sublinia că relatarea, dictată de John Adams, prezenta, în legătură cu faptele, diferențe față de o notă existentă în josul unei pagini din lucrarea lui Marshall, *Naval Biography*. Heywood i-a răspuns cu următoarea scrisoare:

5 aprilie 1830

„Stimate domn, am citit cu atenție relatarea pe care ați auzit-o chiar din gura lui Adams despre rebeliunea de la bordul lui *Bounty*; într-adevăr, ea diferă foarte mult de o notă apărută în *Naval Biography* a lui Marshall, căruia i-am comunicat verbal amănunte absolut conforme cu adevărul asupra modului cum au decurs întâmplările.

Este sigur că Christian a informat pe șeful de echipaj și pe dulgher, precum și pe Hayward și Stewart despre hotărârea de a părăsi nava cu o plută, în cursul nopții precedente rebeliunii. Dar că vreunul dintre ei, și mai ales Stewart, ar fi sugerat ca «în loc de a-și risca viața într-o expediție aventuroasă, mai bine să pună stăpânire pe navă» etc. este o afirmație cu totul în contradicție cu caracterul și comportarea lui Stewart astfel cum s-a manifestat înainte și după rebeliune, în contradicție cu afirmația lui Christian însuși care, după rebeliune, când a părăsit Tahiti, a declarat că încercarea de a pune stăpânire pe navă nu-i trecuse prin minte niciodată și i-a venit numai când, cu mintea în de/ordine, a părăsit puntea în dimineața aceea și i-a găsit adormiți pe cei doi secunzi de cart.

În cursul ultimei convorbiri avută cu Christian, acesta mi-a împărtășit și alte amănunte despre nefericitul eveniment, amănunte care nu pun în cauză pe nimeni dintre cei morți sau supraviețuitori și se referă doar la Christian însuși; ele atenuează oarecum vinovăția crimei comise contra legilor țării, dar Christian nu a pronunțat

vreun cuvânt direct care să-i justifice fapta.

Rămân al dumneavoastră.

P. Heywood”.

Căpitanul Beechey a raportat ce i-a spus mai târziu bătrânul Adams, la Pitcairn, dar care nu a relatat vizitatorilor insulei totdeauna la fel cele întâmplate. Dar această parte a relatărilor lui a afectat profund pe Heywood care, chiar pe patul de moarte, și-a exprimat dorința ca, pentru memoria lui Stewart și a altor supraviețuitori să se dezmință public afirmațiile lui Adams; pentru aceste motive credem necesar să inserăm aici scrisoarea lui Heywood către Beechey.

Să vedem acum altceva; amintirea vieții plăcute din Tahiti, despre care s-a pretins că a rămas atât de vie în mintea echipajului de pe *Bounty*, nu a fost nici ea determinantă pentru izbucnirea rebeliunii; foarte probabil, faimosul strigăt: „Ura! spre Tahiti!” nici n-a existat vreodată.

— Este vorba de Hayward și Hallet care, deci, ar fi considerați drept cauză *pasivă* a rebeliunii. – N.A.

Dacă Tahiti ar fi fost obiectivul urmărit de Christian de ce echipajul, ar fi procedat la rebeliune abia după ce se depărtaseră cu trei sute de mile de ea? Apoi, odată crima comisă, nu ar fi fost natural să-și orienteze speranțele spre insula fericită și spre locuitorii ei atât de binevoitori? Să admitem chiar că, într-un moment de exaltare, poate câțiva au strigăt într-adevăr: „Ura! spre Tahiti!”; în orice caz, Bligh este singurul care i-a auzit.

Apoi, să admitem că amintirile despre „Insula Soarei lui” și respectivele „femei surâzătoare” i-au tentat într-adevăr pe oameni să se răzvrătească; ar fi prin aceasta Bligh complet spălat de orice vină? Desigur că nu, căci el le-a permis să trăiască timp de șase luni în mijlocul unei populații voluptuoase și seducătoare.

Bligh era socotit printre comandanții de navă cei mai activi și mai atenți din acele vremuri; dar, așa cum remarcă un ofițer de marină, „serviciul se execută atunci după reguli foarte deosebite de cele de astăzi; acum, nu s-ar permite ca *Bouniy* să petreacă șase luni de-a rândul lângă o insulă pentru a colecta plante, șase luni în timpul cărora ofițerii și mateloții au avut acces liber la țărm. În prezent, în circumstanțe asemănătoare, dacă plantele nu erau gata pentru îmbarcare, nava ar fi pornit din nou în larg după zece zile, fie pentru a vizita alte insule, fie pentru a studia recifurile de corali, fie pentru a face diverse observații astronomice; „adică, pentru a goni prin orice mijloace diavolul din spiritele oamenilor”.

Se pare că și Bligh și-a dat seama de greșeala comisă. căci într-o următoare expediție la bordul lui *Providence* a strâns mai mulți puieți de arbori de pâine, dar a staționat în apele tahitiene de două ori mai puțin timp.

În orice caz, Bligh avea dreptate când declara că marinari de pe *Bouniy* „aruncau înapoi priviri pline de dor”.

spre Tahiti. Cu ani în urmă, Forster, unul din însoțitorii lui Cook, scria:

„Comparând cinstit situațiile respective: a unui simplu matelot la bordul lui *Resolution* și a unui tahitian pe insula sa, nu avem dreptul să blamăm pe matelot dacă încearcă să scape de multiplele neplăceri ale unei căătorii în jurul lumii și preferă o existență ușoară, lipsită de griji, în cel mai fericit climat din lume și renunță ia nenumăratele vicisitudini inerente vieții de marinar la bord. La întoarcerea lui în Anglia, perspectivele cele mai favorabile la care ar putea aspira sunt palide față de speranța de a trăi ca cel mai modest dintre tahitieni. Să presupunem că va scăpa de pericolele care pândesc

neîncetat pe «un lup de mare», reîntors în Anglia însă, va trebui să-și asigure existența muncind din greu «cu sudoarea frunții», în timp ce biblicul blestem adresat umanității nu atinge pe tahitieni. Doi sau trei arbori de pâine care cresc fără a cere vreo muncă și produc fructe tot timpul îi furnizează pe toată viața o hrană abundentă. Duzii și majoritatea leguminoaselor nu cer mai multă îngrijire decât varza sau verdețurile noastre. Bananierii, palmierii, merii se dezvoltă din abundență și necesită atât de puține îngrijiri, încât sunt tentat să afirm că sunt o adevărată vegetație spontană. Așa că tahitienii petrec cea mai mare parte a timpului distrându-se într-un loc pe care natura l-a copleșit cu daruri, unde temperatura caldă a aerului este continuu răcorită de o briză marină binefăcătoare, sub un cer aproape totdeauna senin. Viața indigenilor decurge parcă într-o uniformitate a fericirii; ei se trezesc din somn odată cu răsăritul soarelui și se îndreaptă grăbiți spre râuri sau fântâni pentru a se deda la abluțiuni revigorante. Dimineața o petrec lucrând câte ceva sau plimbându-se, dar numai până începe a fi prea cald; atunci se retrag în locuințe sau sub frunzișul des de arbori, pentru a se odihni. Își piaptână părul, ungându-l cu uleiuri parfumate sau cântă din flaut sau în mici coruri, sau, simplu, ascultă cântecul păsărilor. Spre amiază sau ceva mai târziu, prânzesc, după prânz, reiau petrecerile familiale în timpul cărora în inimi se răspândește flacăra afecțiunii mutuale și se nasc legături tandre între cei tineri. Spre seară, se dedau la glume pline de animație, dar fără răutate, ascultă povești naive, dansează voioși și se mulțumesc cu o cină frugală. Alte vizite la râuri pentru abluțiuni încheie programul zilei. Mulțumiți de modul lor simplu de viață, trăiesc într-o țară a deliciilor, nu au deloc griji, sunt fericiți în ignoranța lor”.

Această descriere a vieții din Tahiti este opera unui

doctor german, spirit metodic, logic, fără entuziasme neîntemeiate; descrierea era încă valabilă în epoca călătoriei lui *Bounty*.

Revenind la rebeliunea echipajului, este categoric cazul să renunțăm la ipoteza pusă în circulație de Bligh, anume că tentațiile vieții din Tahiti au jucat un rol în declanșarea revoltei. De altminteri, un om perspicace cum era Christian și-ar fi dat seama că, văzându-i revenind atât de curând, fără comandant, fără puieții de arbori de pâine și doar cu jumătate din echipaj, tahitienii le-ar fi pus fel de fel de întrebări la care, ce ar fi putut răspunde? Este adevărat că, mai târziu, el a revenit de două ori în insulă, dar numai pentru că nu putea face altfel: urmărea să găsească un ascunziș unde, uitat și în liniște, să-și petreacă restul zilelor și să aibă, poate, timp ca să-și aline remușcările, singura iertare ce putea obține pentru o crimă care a adus atâta nenorocire multor ființe omenești, iar unora o moarte prematură... Dar despre aceasta, vom vorbi mai departe.

IV. O CĂLĂTORIE EXTRAORDINARA

Cruzimea lui Christian.

- La Tofoa, prima decepție și un mort.
- Vremea se strică.
- Sporește mizeria oamenilor din șalupă.
- În largul insulelor Fidji.
- Cântărirea rațiilor și o ședință de informare.
- Din nou furtuni.
- Furia cerului și a mării.
- Sporesc chinurile.
- Aproape morți. - în fine acalmie!
- Bligh reduce iarăși rațiile.
- Metoda „A cui să fie?” - Și acum, supliciul căldurii!
- Marea Barieră de corali. Stridii 1 Apă potabilă!
- Insula Restaurației.

— Insula Duminicii.
— Ultimele zile la adăpostul Marii Bariere.
— Din nou în plină mare.
— Oare este începutul sfârșitului?
— Oribilul coșmar se termină - Reîntoarcerea în Anglia.

— Meritele puțin obișnuite ale locotenentului Bligh.
— Nu mai aveau provizii decât pentru cinci zile - Un loch de meșteșugar. Dificultăți cu dulgherul... - ... Apoi cu secundul.

— Severitatea fără rost a lui Bligh.
— Din fericire, o soră iubitoare...
— Un comandor înțelegător.

*„Șalupa a fost lansată cu graba urii
Și curând, o Bligh! nu vei mai avea decât o scândură
fragilă între tine și moarte”*. Lord Byron

Inițial, Christian a avut intenția să coboare pe comandant și însoțitorii lui în mica barcă de salvare existentă la bord și dăduse chiar ordin să fie dezlegată și lansată la apă. Era o ambarcație nenorocită, pe care se puteau înghesui maximum opt până la zece oameni cu foarte puține bagaje; apoi, era atât de mâncată de carii, atât de putrezită (mai ales fundul), că aproape sigur se va scufunda înainte de a fi parcurs câteva mile. Carcasa putrezită a bărcii, la fel cu cea în care au fost îmbarcați Prospero și frumoasa lui fică.

„... n-avea greement.

*N-avea niciun instrument, nici velă, nici catarg;
Îndemnați de instinct, și șobolanii o părăsiseră”*.

Aceasta era ambarcația în care Christian voia să lanseze în derivă pe comandant și alți optsprezece nevinovați, dacă ar fi putut încăpea; în mod sigur, nu-i aștepta decât moartea în fundul oceanului.

Secundul, șeful de echipaj și dulgherul i-au adus

reproșuri care au sfârșit totuși prin a-l impresiona și s-a hotărât să le dea nefericiților șalupa, în care s-au înghesuit nouăsprezece inși. Greutatea lor și a celor câteva obiecte pe care au fost autorizați să le ia cu ei a coborât ambarcația atât de adânc în apă, încât cea mai mică hulă risca s-o scufunde. Atât cât omenește se putea prevedea, nici șalupa nu era în stare să străbată lungul drum pe care cei nouăsprezece oameni erau obligați să-l parcurgă în plină mare; contrar oricărei speranțe, prin minune, au reușit.

Abandonați în voia sortii, după ce *Bounty* a dispărut la orizont, locotenentul Bligh și cei optsprezece însoțitori au avut prima grijă să facă inventarul proviziilor aruncate de câțiva camarazi îndurători, și anume: o sută cincizeci livre de pâine, șaisprezece bucăți de carne de porc

— Versuri din „Furtuna”, de Shakespeare. — N.T.

conservată de câte două livre fiecare, doisprezece pinte de rom, șase sticle de vin, vreo două sute cincizeci de pinte de apă potabilă și patru butoiașe goale.

Insula Tofoa nu era departe; Bligh a hotărât să se îndrepte imediat spre ea pentru a căuta apă și fructe ale arborelui de pâine, păstrând astfel intact, cât mai mult timp, stocul de provizii menționat. Navigând însă de-a lungul coastei, nu au zărit decât câțiva cocotieri pe creasta unei faleze abrupte; cu tot pericolul resacului, au acostat, au escaladat cu greu faleza și au reușit să adune vreo douăzeci de nuci de cocos.

A doua zi s-au aventurat spre interiorul insulei, dar fără vreun rezultat mai grozav; au întâlnit câțiva indigeni, care i-au însoțit până la golfulețul unde acostaseră. Au mai apărut și alți indigeni, toți întrebând ce devenise *Bounty*. Bligh a avut inspirația nefericită și a recomandat însoțitorilor săi să spună că nava naufragiase, că erau singurii supraviețuitori. Era o minciună inocentă, dar Bligh

a greșit spunând indigenilor că se aflau în asemenea situație de slăbiciune. Au imbarcat ceva provizii, câteva fructe de arbori de pâine, nuci de cocos, banane sălbatice, dar apă de băut nu au putut procura decât foarte puțină.

Chiar așa redus, suplimentul de provizii a ridicat moralul oamenilor; Bligh relatează:

„Nu mă mai priveau cu ochii aceia înspăimântați, cu care mă fixau de când pierise din vedere *Bounty*. Le revenise ceva din buna dispoziție, toți păreau mai încrezători că o vom scoate la capăt”.

Numărul indigenilor a crescut; formau acum un adevărat brâu de oameni pe plajă și curând au început să lovească pietre între ele, ceea ce, de obicei, constituie semnalul precedent unui atac. Cu toate dificultățile resacului, englezii au reușit să imbarce proviziile colectate și să se refugieze pe șalupă, cu excepția caporalului de marină John Norton, ocupat să desprindă ancora cu gheare de pe plajă. Indigenii l-au atacat și i-au zdrobit capul cu pietre. Apoi au aruncat o ploaie de pietre în direcția șalupei și toți ocupanții au fost mai puțin sau mai grav răniți.

Ostilitatea manifestată a hotărât pe englezi să se îndrepte cât mai repede spre largul mării; dar curând au observat cu consternare că indigenii lansau în urmărirea lor pirogi încărcate cu pietre; fiind mai ușoare, pirogile i-au ajuns din urmă și au suportat un nou atac.

Cum puteau riposta, fără arme? Doar adunând pietrele aruncate și trimițându-le înapoi; dar în această activitate, neobișnuită pentru ei, indigenii le erau mult superiori.

Ultima resursă pentru a face pe inamici să abandoneze urmărirea consta în a arunca peste bord câteva veșminte; pirogile s-au oprit pentru ca indigenii să pescuiască aceste comori, apoi, înnoptându-se, atacatorii

s-au înapoiat pe insulă cu prada, lăsând pe cei optsprezece ocupanți ai șalupei să mediteze asupra situației lor dramatice.

Toți au cerut comandantului să-i conducă în direcția Angliei; acesta le-a răspuns că nu puteau spera niciun fel de ajutor înainte de a fi atins insula Timor la o distanță de cel puțin o mie două sute de leghe. Cu toții s-au declarat de acord să se mulțumească cu rația zilnică fixată de Bligh, după calculul proviziilor, anume, o uncie de pâine și un sfert de pintă de apă potabilă.

Cu toată solemnitatea, Bligh i-a pus să jure că vor respecta hotărârea.

„Ne-am depărtat de coastă, spune Bligh, spre a străbate un ocean aproape necunoscut, pe o mică ambarcație de treizeci și trei de picioare de la provă până la pupă.

9?

greu încărcată cu optsprezece oameni. Am constatat totuși, cu satisfacție că fiecare, mai mult chiar decât mine, se împăca cu soarta. Erau aproape orele opt seara, în ziua de 2 mai, când, cu vela cât mai redusă am pornit spre larg. Am repartizat oamenii în schimburi, am făcut puțină ordine în șalupă. Apoi i-am mulțumit lui Dumnezeu de a ne fi scăpat ca prin minune: am recăpătat încredere, mi-am simțit sufletul mai liniștit”.

La 3 mai, în zorii zilei, cei din șalupă au constatat cu o descurajare vecină cu disperarea că soarele se ridica deasupra orizontului ca un glob roșu de foc: semn al unei puternice furtuni în pregătire.

Într-adevăr, la ora opt, vântul a început să sufle cu violență și marea să se agite; valurile erau atât de înalte, încât vela cădea inertă de fiecare dată când șalupa se afla între două valuri, apoi se umfla brusc, oricât era de redusă, când se escalada o creastă; Bligh arată că nu

putea să reducă complet vela, fiecare clipă reprezenta un pericol: valurile treceau peste pupă și îi obligau să golească apa fără întrerupere, cât mai grabnic posibil. „Fără îndoială, declară locotenentul Bligh, rareori oamenii au trăit ore mai înspăimântătoare”.

Pâinea se afla în saci, expusă pericolului de a fi udată și de a mucegai; dacă nu se luau măsuri, consecințele puteau fi fatale căci, dacă cei optsprezece aveau norocul să scape de furtună, ar fi murit de foame. Bligh a decis atunci să arunce peste bord veșmintele mai puțin folositoare, majoritatea rolurilor de parâme și vela de schimb; șalupa a fost sensibil ușurată. Pe de altă parte, dulgherul și-a golit lada cu scule pe care le-a aranjat pe fundul ambarcației, în santină, ceea ce a permis ca pâinea să fie pusă la adăpost în ladă. Toți erau înțepeniți de frig și uzi până la piele astfel că la dejun Bligh a ordonat să se dea fiecăruia o linguriță de rom și un sfert de fruct al arborelui de pâine care abia se putea mesteca. Chiar cu pericolul vieții sale, comandantul era hotărât să facă respectat angajamentul la care echipajul consimțise liber: dorea ca mica rezervă de hrană să dureze opt săptămâni și știa că nu putea realiza aceasta decât impunând săraca rație zilnică pe care o calculase.

După dejun, valurile au devenit și mai înalte; munca pentru golirea apei epuiza oamenii; iar pilotul trebuia cu orice preț să evite ca șalupa să vină la traversul valului. Noaptea a fost rece, ceața a dăinuit fără încetare; în zori, oamenii aveau membrele atât de amorțite, încât numai cu mari dificultăți le puteau folosi. I-a reanimat încă o linguriță de rom distribuită tuturor. La dejun, au împărțit cele cinci mici nuci de cocos; seara, au primit câteva fărâme din fructul arborelui de pâine. După care, s-au pregătit să doarmă.

În noaptea de patru spre cinci, intensitatea furtunii s-

a micșorat. În dimineața de 5 mai, Bligh a verificat situația proviziei de pâine: o mare parte era stricată și mucegăită, dar nu a aruncat-o, a păstrat-o.

Șalupa naviga acum printre câteva insule; dar amintirea primirii de către indigenii din Tofoa era încă prea vie pentru a fi tentați să se mai aventureze pe țarm. La 6 mai, au văzut de departe multe alte insule. Pentru prima dată, au prins cu undița un pește, dar bucuria a fost scurtă: „Am fost foarte decepționați, spune comandantul, căci l-am scăpat încercând să-l ridicăm la bord”. Seara, fiecare a primit drept cină o uncie de pâine stricată și sfertul de pintă de apă.

„Se poate ușor imagina, notează locotenentul Bligh, cât sufeream de lipsă de spațiu, cât eram de înghesuiți”. A căutat să remedieze situația, repartizând oamenii în schimburi: jumătate din ei erau așezați, ceilalți se întindeau pe fundul ambarcației; dar drept acoperiș, nu aveau decât cerul.

Bligh mai arată că sufereau teribil de cărcei din cauză că nu-și puteau întinde suficient membrele; nopțile erau foarte reci și, din cauza umezelii, după o oră-două de somn, abia se mai mișcau. În zorii zilei de 7 mai, toți erau într-o stare de mizerie fizică atât de mare încât, spune Bligh: „le-am acordat un mic dejun compus dintr-o linguriță de rom și o bucată de pâine”.

În cursul zilei de 7 mai, au trecut pe lângă un șir de câteva insule stâncoase, din care au pornit în urmărirea lor două mari pirogi cu pânze, dar curând s-au lăsat păgubașe. Păreau a fi construite la fel ca cele din arhipelagul Amicilor și Bligh a presupus, cu dreptate, că insulele pe care le vedeau mereu de două zile aparțineau arhipelagului Fidji. Dar cum vizibilitatea era mereu împiedicată de ceață, el adaugă: „Cu mare dificultate am putut deschide un carnet pentru a scrie, și regret că nu am

putut decât să însemnez poziția acelor insule și să dau o idee aproximativă de întinderea lor”.

În după-amiaza aceleiași zile, s-a pornit o ploaie violentă. Toți cei din barcă au căutat să strângă apă: au umplut butoaiele și butoiășele goale și, pentru prima dată de când părăsiseră pe *Bounty*, și-au potolit setea după poftă. Dar ploaia torențială a fost urmată de o noapte tristă: muiați până la oase, nu aveau nimic uscat pentru a se acoperi sau schimba; au tremurat tot timpul, pradă unor frisoane îngrozitoare.

La 8 mai, rația individuală a fost de o zecime de livră de carne de porc, o linguriță de rom, o uncie de pâine și o optime de pintă de lapte de nucă de cocos; acordat cu zgârcenie, romul aducea totuși multă înviorare.

Au folosit după-amiaza pentru curățirea generală a șalupei; și-au pus lucrurile la uscat și le-au mai reparat. „Până acum, spune Bligh, am distribuit rațiile după apreciere. Azi am fabricat o balanță din două jumătăți de coajă de nucă de cocos. Am descoperit din întâmplare câteva gloanțe de pistol în fundul navei și am calculat că douăzeci și cinci de gloanțe realizau greutatea unei livre. Am hotărât să adopt greutatea unui glonț pentru determinarea fiecărei rații de pâine distribuită. Apoi, am făcut o conferință cu toată lumea, spunându-le ce știam despre Noua Guinee și Noua Olandă, arătându-le, pe cât cunoșteam, situația noastră în acest ocean atât de puțin frecventat de navigatori. Le-am dat aceste informații pentru cazul când personal mi s-ar întâmpla o nenorocire, astfel ca supraviețuitorii să aibă o anumită idee despre calea spre Timor. Unii nici nu cunoșteau denumirea Ți-mor. Seara, le-am distribuit rația stabilită de pâine și un sfert de pintă de apă”.

În dimineața de 9 mai, micul dejun s-a compas dintr-un sfert de pintă de lapte de nucă de cocos și firimituri de

pâine stricată. La dejun, Bligh a distribuit miezurile de la patru nuci de cocos și restul de pâine mucegăită care, afirmă el, nu putea fi înghițită decât de oameni foarte înfomețați. S-a pornit din nou o furtună, însoțită de tunete și fulgere; dar cel puțin, și-au putut procura o nouă provizie de apă.

„Disperați din cauza frigului și a umidității, am distribuit fiecăruia o linguriță de rom; numai astfel se puteau suporta condițiile atât de groaznice. Vremea & de

3 O11

venit tot mai rea, vântul sufla tot mai tare. Incapabili de a închide ochii, am petrecut o noapte îngrozitoare sub ploaia torențială”.

Ziua următoare nu a adus altă ameliorare decât lumina zilei. Valurile se rostogoleau cu atâta furie peste șalupă, încât Bligh a ordonat ca oamenii în schimburi de câte doi să golească apa fără încetare; a manevrat evitând pe cât posibil ca valurile să nu umple șalupa cu apă. Rația distribuită acum regulat de trei ori pe zi, dimineața, la prânz și la apusul soarelui, se compunea dintr-un sfert de livră de pâine și un sfert de pintă de apă. În ziua aceea, Bligh a mai adăugat la dejun câte a douăzeci și cincea parte dintr-o livră de carne de porc pentru fiecare; în mod normal, această cantitate nu constituia decât o înghițitură, dar pe șalupă, oamenii o împărțeau ca să aibă trei sau patru înghițituri.

În dimineața de 11 mai, marea era tot agitată.

„În zori, am distribuit fiecăruia o linguriță de rom; mâinile și picioarele ne erau atât de îndurerate, încât abia le mișcăm. Situația devenise extrem de periculoasă: cantități mari de apă inundau frecvent ambarcația, obligându-ne să o golim mereu. La amiază, a apărut soarele; ne-a făcut tot atâta plăcere, ca într-o zi de iarnă în Anglia.

În seara de 12 mai, a reînceput să plouă, cu o violență neobișnuită. A fost încă o noapte atroce. În sfârșit, zorile au luminat un grup de oameni mizerabili, torturați de tot felul de lipsuri și suferințe. Unii se plâneau de dureri mari în pântece; aproape toți pierduseră puțința de a folosi membrele. Somnul puțin de care avusesem parte nu ne odihniise, căci tot timpul am fost inundați de valuri și de ploaie.

Vremea rea continua și, fără soare, nu puteam spera să ne uscăm veșmintele; așa că i-am sfătuit pe toți să se dezbrace și să-și înmoaie veșmintele în apa de mare; mi-au urmat sfatul și au beneficiat de o încălzire pe care rufăria udă de ploaie nu le-o mai procura”.

Cantități mari de apă de ploaie amenințau să cufunde șalupa; trebuia deci neîncetat golită. Deși oamenii erau scuturați de teribile frisoane provocate de frig și umiditate, Bligh a fost obligat să-i anunțe că nu le putea oferi lingurița de rom cu care, până atunci, îi reconfortase în mod regulat.

Furia mării și a cerului nu s-a liniștit nici în ziua de 13, nici în 14 mai; au zărit țărmuri în depărtare, au trecut pe lângă mai multe insule. Ușor de înțeles, vederea acestor țărmuri nu a făcut decât să le sporească simțământul mizeriei și lipsurilor îndurate. Păreau condamnați să moară de foame, în fața unui peisaj de abundență. Dar tentativa de procurare a unui supliment de alimente era legată de pericole atât de mari, încât au judecat că era mai înțelept să renunțe: preferau să-și prelungească existența, chiar în condiții îngrozitoare, atât timp cât mai păstrau speranța să posede forțe ca să ajungă la un liman.

Toată ziua de 15 mai și noaptea următoare a plouat cu găleata. Nu se vedeau stele, întunericul era opac, și Bligh a trebuit să conducă fără vizibilitate, luptând cu valurile rostogolite continuu peste șalupă. A doua zi, la 16

mai, locotenentul Bligh a distribuit fiecăruia la dejun câte două uncii de carne de porc conservată, supliment la minuscula rație de a douăzeci și cincea parte dintr-o livră de pâine. Noaptea următoare le-a oferit o adevărată vi

* într-adevăr, apa de mare se evaporă mai lent decât apa dulce și, la aceste latitudini, oceanul era relativ călduț. VF.%

ziune a infernului, cu tunete, fulgere, ploaie, fără nicio stea. Bligh a manevrat bara complet orbește.

În dimineața de 17 mai, chiar din zori, „toată lumea, relatează comandantul, se plângea și gemea; mulți m-au rugat să le acord o rație suplimentară, dar am refuzat cu hotărâre. Situația era îngrozitoare: veșnic uzi, noaptea înghețați de frig, nu aveam nici cel mai mic adăpost la bordul micii ambarcații nepuntate pentru a ne proteja de intemperii. Puținul rom pe care îl mai posedam ne aducea imense servicii, distribuiam fiecăruia o linguriță, câteodată două și când anunțam distribuirea, toți se bucurau ca de o veste foarte bună.

Noaptea de 17 spre 18 mai a fost tot atât de îngrozitoare: cantități mari de apă sărată se rostogoleau continuu peste șalupă, greu de condus din cauza vânturilor și a valurilor. Aveam de gând să ajungem, dacă era posibil, la coasta Noii Olande și să navigăm de-a lungul ei spre sudul strâmtorii Endeavour; știam că puteam găsi un vânt prielnic din sud. Speram ca, navigând de-a lungul Marii Bariere de corali, vom ajunge să descoperim o deschidere care să ne permită să trecem în ape mai calme unde ne vom putea odihni și re aproviziona cu hrană”.

La 18 mai. ploaia a încetat. Din nou, Bligh a recomandat oamenilor să se dezbrace și să-și înmoaie rufe în apă de mare; ca și prima dată, operația a fost beneficătoare, s-au simțit încălziți și mai odihniți. Dar toți se plângeau de violente dureri în oase.

Când s-a lăsat seara, ploaia a reînceput: o ploaie tropicală, pe care europenii nu și-o pot imagina, însoțită de fulgere și tunete. Au reînceput să golească apa din șalupă, fără răgaz.

Vremea rea a dăinuit în zilele de 19 și 20 mai: uneori, părea un adevărat potop. Toată lumea a lucrat la golirea apei, dar locotenentul Bligh a considerat că pentru dejun, nu putea acorda decât o uncie de carne de porc.

Când au apărut zorile zilei de 20 mai, declară comandantul „unii păreau pe jumătate morți; spectacolul oamenilor livizi, slabi, în zdrențe era oribil.

„Oriunde îmi îndreptam privirea, spune el, nu vedeam decât suferință, groază, tortură morală, epuizare fizică. Chinurile foamei ne turmentau pe toți. Din contra, aproape ignoram setea, nu aveam deloc poftă să bem apă: probabil, corpul își primea cantitatea necesară prin piele. Dormeam aproape în apă, astfel că ne deșteptam cu crampe și dureri intolerabile în oase. La amiază, a apărut soarele și ne-am mai înviorat.

În toată după-amiaza zilei de 21 mai am fost astfel inundați de ploaie și apă de mare, încât torențele de apă transformate în mici picături ne împiedicau vizibilitatea și abia ne distingeam unul de celălalt. Frigul devenea tot mai pătrunzător și toți ne temeam de apropierea nopții. Doream să dormim, dar somnul nu ne aducea vreo ușurare. În ce mă privește, pot spune că nu am dormit deloc în acele teribile zile.

La 22 mai, ne găseam în preajma catastrofei finale; eram obligați să urmărim direcția valurilor și, cu orice preț, trebuia să evităm a ne așeza la travers: cea mai mică eroare la manevrarea cârmei ar fi provocat instantaneu distrugerea noastră. Toată ziua, cețurile s-au abătut fără încetare asupra șalupei.

Supliciu îndurat în noaptea următoare a depășit în

oroare pe cel din noaptea precedentă. Valurile se succedau și ne submersau cu o brutalitate de neînchipuit, condamnându-ne să executăm continuu operația de golire într-o stare de neliniște vecină cu groaza. În zori, am constatat că toată lumea era extenuată; mizeria fizică a unora era atât de mare, încât mă temeam că o noapte la fel de grea să nu le fie fatală: păreau a fi devenit incapabili să mai suporte suferințele. Am servit o rație generală de câte două lingurițe de rom. După ce au băut-o, și și-au înmuiat veșmintele în mare au luat micul dejun compus din pâine și apă, și s-au simțit ceva mai bine, i în seara de 24 mai, vântul s-a mai potolit și cerul s-a înseninat, spre satisfacția generală; am mâncat sărăcăcioasa noastră rație cu mai multă plăcere. Și noaptea a fost vreme bună, dar uzi încă de apa mării, am suferit îngrozitor de frig. Totuși, am fost fericit să văd că dimineața însoțită reînvia bună dispoziție și curajul. Pentru prima dată, după cincisprezece zile, am cunoscut plăcerea soarelui cald. Ne-am dezbrăcat și am întins rufăria la uscat; dar rufăria, ca și veșmintele, erau uzate atât de mult, încât nu mai ofereau nicio protecție contra frigului și umidității. În după-amiaza zilei, au început să se învârtască în jurul șalupei numeroase păsări: găște de mare și rândunici de mare, care nu se aventurează niciodată departe de țărm”.

S-a liniștit și marea și în șalupă pătrundea mai puțină apă; Bligh a profitat pentru a examina în ce stare se afla pâinea și a verificat ce cantitate mai aveau. Pe baza rațiilor din zilele precedente, a calculat că le mai ajungea douăzeci și nouă de zile. Era îndreptățit să creadă că în acest răstimp ajungeau la Timor, dar nu putea fi sigur de nimic și nu trebuia să respingă aprioric ipoteza unui ocol până la Java. A decis deci să mai reducă rațiile pentru ca provizia de pâine să dureze șase săptămâni.

„Îmi era frică, explică el, că această decizie va fi rău primită și o să trebuiască să fac apel la întreaga mea energie ca s-o impun; într-adevăr, oricât de mică era cantitatea pe care aveam intenția să o sustrag fiecăruia pentru securitatea colectivă viitoare, gestul meu putea fi interpretat ca o încercare de scurtare a vieților. Știam că unii era la capătul răbdării și mă așteptam să primească foarte rău hotărârea.

Totuși, când am arătat oamenilor necesitatea în care ne aflam de a face față unor întârzieri provocate de vânturi contrare sau alte motive, când le-am promis să sporesc rațiile pe măsură ce ne apropiam de țintă, s-au declarat toți, spontan, de acord cu propunerea”.

În consecință, s-a decis că fiecare va primi mai departe a douăzeci și cincea parte dintr-o livră de pâine la micul dejun și tot atâta la dejun dar să fie suprimată rația de seară. Prin acest aranjament, provizia de pâine ajungea pentru patruzeci și trei de zile.

La 25 mai, spre amiază, câteva rândunici de mare au zburat atât de aproape de șalupă, încât una a fost capturată cu mâna; era de mărimea unui porumbel mic.

„Am împărțit-o, povestește Bligh, inclusiv mațele în optsprezece porții. Apoi am distribuit-o, pe lângă rația de pâine și apă de la prânz, după metoda binecunoscută pe mare: «a cui să fie?» *

Rândunica de mare a fost mâncată cu oase cu tot, aseasonată cu apă de mare. Seara s-au apropiat mai multe găște de mare, am avut norocul să prindem una de

— O persoană se așază cu spatele față de obiectul care trebuie repartizat: alta prezintă separat fiecare porțiune și întreabă cu voce tare: „a cui să fie?”. Persoana cu spatele la obiect numește pe beneficiar. Metoda este imparțială căci acordă fiecăruia o șansă egală de a i se atribui cea mai bună porțiune. Bligh a povestit că bieții lui

însoțitori râdeavi când lui i-au revenit ciocul și labele. – N.A.

mărimea unei rațe. Era o dovadă sigură că ne aflam în apropierea unei coaste. Am ordonat ca pasărea să fie pregătită pentru cină și sângele a fost distribuit la trei oameni, cei mai slăbiți din lipsă de hrană. Corpul păsării, cu mațele, ciocul și labele a fost împărțit în optsprezece porții; și cu o rație de pâine pe care mi-am permis s-o acord, toți am avut parte de o cină excelentă în comparație cu mesele din ultimul timp.

A doua zi, la 26 mai, am capturat o altă rândunică de mare. Oare Providența începea să aibă grijă de noi? Oamenii au fost încântați de noul supliment la prânz. Rândunică de mare a fost împărțită la fel ca în seara precedentă, adică am dat sângele celor mai slăbiți. Pentru a ameliora gustul pâinii, majoritatea însoțitorilor mei o înmuiau în apă sărată; eu însă preferam s-o tai în mici bucățele și s-o mănânc cu câte o linguriță de apă dulce aflată într-o coajă de nucă de cocos; din motive de economie, nu mâncam o bucată mare deodată și până la sfârșit dedicam atâta timp mâncatului ca și cum aş fi consumat o masă copioasă”.

I Vremea devenise frumoasă, dar, oricât de ciudat ar părea, au apărut și inconveniente, oamenii din șalupă au cunoscut un supliciu nou, foarte diferit de cele suferite până atunci: soarele a răspândit o căldură toridă, atât de greu de suportat, încât mulți au căzut victimele unei apatii bolnăvicioase, un fel de slăbiciune, de indiferență dacă mai trăiau sau ba.

Din fericire, seara au fost prinse încă două rândunici de mare și această captură le-a remontat moralul. Stomacul păsărilor conținea mici pești zburători și mici sepia care au fost păstrate cu grijă pentru prânzul de a doua zi. Păsările, inclusiv mațele, au fost împărțite în

optsprezece porții. Suplimentul era important și Bligh l-a repartizat după regula: „a cui să fie?” și face următorul comentariu: „Astăzi, cu toată rația mică de pâine la micul dejun și la prânz, am constatat cu bucurie că oamenii aveau impresia că benchetuiseră”.

Pe cer se adunau nori și Bligh a anunțat că, sigur, se aflau în apropierea unei coaste, așa că însoțitorii au petrecut agreabil seara, cu gândul că în curând vor scăpa de suferințe.

Bligh nu se înșela: în dimineața de 28 mai, omul de la cârmă a auzit zgomotul brizanților; era „Marea Barieră de corali” care se întinde de-a lungul coastei orientale a Noii Olande. Se punea problema, destul de îngrijorătoare de a găsi o trecere; Bligh a hotărât să încerce imediat, fără să piardă un minut.

Perspectiva de a ajunge într-o zonă de ape calme și de a găsi cele necesare pentru mâncat și băut le-a reanimat curajul. Pretutindeni, valurile se rostogoleau cu furie peste recife; dar dincolo de ei, apa părea atât de calmă, de netedă, încât fiecare savura în imaginație recompensele pe care urmau să le culeagă îndată ce treceau Marea Barieră.

După lungi explorări, au descoperit în fine o trecere lată de un sfert de milă în care șalupa s-a angajat grație unui curent puternic ce o împingea spre vest și au pătruns îndată în zona de apă calmă: grelele încercări ale trecutului au fost repede uitate.

Dar nu au omis să mulțumească lui Dumnezeu pentru protecția generoasă acordată. După care s-au mulțumit să înghită mizerabila lor rație de a douăzeci și cincea parte dintr-o livră de pâine și un sfert de pintă de apă care formau prânzul.

Acum se vedea limpede coasta. În seara zilei de 28 mai au debarcat pe promontoriul nisipos al unei insule și

după scurt timp au descoperit existența a numeroase stridii prinse de stânci căci era perioada refluxului. O echipă trimisă în recunoaștere a revenit în stare euforică: găsiseră multe stridii și apă potabilă!

Cu ajutorul unei lupe au aprins focul. Printre obiectele aruncate în ultimul moment în șalupă se afla o brichetă cu cremene și o bucată de iască; erau deci asigurați că puteau face foc. Unul dintre oameni, destul de prevăzător, luase cu el o mică oală de aramă. Au amestecat stridii, pâine și carne de porc, pregătind astfel o tocană din care au primit fiecare câte o pintă. Stridiile erau așa de bine prinse de stânci, încât numai cu mare greutate le-au desprins; până la sfârșit, le-au deschis pe locul de prindere, pentru a le extrage carnea.

Dar toți se plâneau de câte ceva. Sufereau mai ales de amețeli și slăbiciune, dar simptomele nu erau alarmante. Cu tot frigul și foamea suferite, mai aveau încă o oarecare rezervă de vigoare.

Bligh le-a recomandat să nu se atingă de fructele pe care întâmplător le găseau; dar ca niște copii, îndată ce n-au mai fost observați s-au precipitat asupra celor trei feluri de fructe care se găseau în abundență pe insulă și s-au ghiftuit. Rezultatul a fost o gravă indispoziție care i-a făcut să creadă că fructele fuseseră veninoase. Din fericire, a fost o indispoziție trecătoare, fructele fuseseră sănătoase.

„În ziua de 29 mai, aniversarea restaurării pe tron a regelui Carol al II-lea, notează locotenentul Bligh, am botezat insula pe care debarcasem Insula Restaurării, ceea ce era și în legătură cu situația noastră, căci și noi ne «restaurasem» fizic și moral; am gândit că probabil nu fusese semnalată de căpitanul Cook”.

Din stridii fierte împreună cu măduvă de palmier, oamenii au pregătit excelente prânzuri și nu se mai atingeau de rațiile de pâine.

În dimineața zilei de 30 mai, Bligh notează cu mare bucurie o ameliorare vizibilă în sănătatea însoțitorilor săi. A trimis o echipă să colecteze o provizie bogată de stridii, de luat cu ei pe mare, căci a decis plecarea chiar în seara aceea. Oamenii au adus și apă dulce cu care au umplut butoaiele disponibile. Comandantul a calculat că mai aveau suficientă pâine pentru treizeci și opt de zile, conform rațiilor stabilite mai înainte.

Chiar înainte de plecare, Bligh a reunit toți oamenii pe mal și a rostit o rugăciune de mulțumire. Dar în momentul când se îmbarcau, au apărut alergând vreo douăzeci de sălbatici făcându-le semn să-i aștepte. Erau înarmați cu lăncii și Bligh a considerat mai prudent să nu ia contact cu ei. S-au îndepărtat deci de Insula Restaurației, punând capul spre nord: la stânga aveau continentul australian și la dreapta, numeroase insule de corali aparținând Marii Bariere.

La 31 mai au debarcat pe una din aceste insule și au botezat-o Insula Duminicii. Bligh relatează: „Am hotărât să trimit două echipe în recunoaștere, una spre nord, alta spre sud, în căutare de alimente, restul oamenilor rămânând pe plajă, în dreptul șalupei. De astă dată, epuizarea fizică a fost mai tare decât simțul datoriei: câțiva oameni și-au manifestat nemulțumirea de a fi muncit mai mult ca alții și au declarat că preferau să se lipsească de prânz în decît să meargă să-l procure. În special unul din ei a ajuns să strige pe ton de revoltă că nu mă recunoștea de șef și nu se va mișca. Momentul era critic: cine putea prevedea cum vor decurge lucrurile dacă criza nu era rezolvată scurt? Hotărât să curm pe viitor asemenea incidente, am decis să rezolv problema fundamental: ori îmi păstram autoritatea intactă, ori muream încercând să mi-o păstrez. Am luat două săbii scurte cu un singur tăiș, i-am oferit una și i-am ordonat să se apere. Îndată, a început

să strige că voiam să-l omor și a sfârșit prin a cere scuze. Cum urmăream o bună înțelegere cu tot echipajul, nu am mai insistat și totul a redevenit calm”.

Pe insula unde debarcaseră au cules stridii, scoici comestibile, câini de mare și un soi de mici boabe pe care botanistul Nelson le-a recunoscut ca fiind o specie de leguminoasă din zonele calde, înrudită cu fasolea.

La 1 iunie, șalupa s-a oprit în mijlocul unor insule nisipoase cunoscute sub numele de bancuri de corali, unde am făcut o nouă provizie de scoici comestibile și boabe ca de fasole.

Acolo, Nelson a simțit brusc o durere, manifestată prin căldură și arsuri intolerabile în intestine, pierderea aproape completă a vederii, sete intensă, însoțită de o incapacitate totală de a umbla. Din fericire, Bligh economisise puțin vin pe care i l-a dat cu bucățele de pâine muiate; absorbit în mici doze, remediul a permis botanistului să-și revină. Șeful de echipaj și dulgherul s-au plâns și ei de dureri de cap și de stomac. Alții sufereau atroce de hemoroizi. În sfârșit, puțini erau cei care nu aveau motive să se vaite.

Seara, Bligh a ales o grupă de oameni cărora le-a încredințat misiunea să prindă păsări; s-au întors numai cu douăsprezece rândunici de mare, din cauza unuia dintre

„Vânători” care a pretins că se rătăcise și speriasse păsările. Cel în cauză se numea Robert Lamb; când au ajuns la Java, a mărturisit că, de fapt, se izolase de camarazi și devorase singur *nouă* păsări crude. În afară de rândunici de mare și scoici comestibile, bancurile de corali nu le-au mai oferit alte alimente.

La 3 iunie, au părăsit bancurile de corali și alte insule, au ocolit capul York, punctul cel mai de nord-est al Noii Olande. Seara i-a găsit, din nou în larg, în plină mare.

„Cât de mizerabilă era situația noastră! scrie

locotenentul Bligh; dar am constatat cu surprindere că situația îi îngrijora mai puțin pe cei din echipaj, decât pe mine. Oamenii parcă se îmbarcaseră pentru Timor la bordul unei nave în care se bucurau de confort și securitate. Asemenea încredere mi-a făcut mare bucurie și pot să afirm că mai ales acestei încrederi se datorează salvarea noastră. I-am lăsat să spere că în opt sau zece zile vom debarca într-un loc sigur. După ce m-am rugat lui Dumnezeu să ne acorde mai departe protecția lui îndurătoare, am distribuit fiecăruia o rație de apă pentru cină și am pus capul spre vest-sud-vest.

Nu am stat decât șase zile pe coasta Noii Olande; acolo am găsit stridii, scoici comestibile, păsări și apă. Dar am mai găsit ceva care ne-a folosit tot atât de mult ca și suplimentul de alimente: faptul că nu mai eram obligați să stăm înghesuiți în barcă și ne-am bucurat de binefacerea unei adevărate odihne. Aceste ameliorări ale vieții noastre, cert, ne-au salvat; oricât erau de mărunte, ele au transformat complet dispoziția noastră. Natura sfârșise prin a ceda în fața extremei oboseli și foametei prelungite. Starea noastră fizică era încă înspăimântătoare, dar moralul ni s-a ridicat cu speranța că ne apropiam de sfârșitul nenorocirilor.

În ce mă privește, și știu că lucrul va părea de necrezut, nu am simțit niciodată chinurile foamei și setei. Îmi ajungea rația mea, știam că nu puteam avea mai mult...”

În manuscrisul jurnalului lui Bligh se mai citesc următoarele comentarii: „... Acesta este motivul pentru care, poate, ezit să emit o judecată despre comportarea unor oameni ajunși într-un hal ca al nostru, dar pe care necesitatea i-a îndemnat să se întredistrugă pentru a se hrăni. Dar mă îndoiesc de veracitatea unor asemenea întâmplări. Într-adevăr, nu pot crede că așa ceva ni s-ar fi

putut întâmpla; cred că moartea prin foamete ar fi fost acceptată, fără murmur, ca sfârșitul unei maladii mortale”.

La 5 iunie au prins o găscă sălbatică și sângele ei a fost îndată distribuit celor trei oameni care, vizibil, erau cei mai slăbiți, iar corpul a fost păstrat pentru prânzul de a doua zi; la 6 iunie, Bligh și-a respectat promisiunea de a restabili rația de cină, de câțva timp suprimată.

La 7 iunie, după o noapte îngrozitor de rece, oamenii uzi din cauza ceții n-au primit la micul dejun decât rația obișnuită; în schimb, au avut un supliment la prânz: câte

Dacă Bligh vrea să spună că nu crede că oameni, ajunși la disperare, să se fi omorât între ei pentru a-și potoli foamea, el comite o mare eroare. Faptul este sigur stabilit, și la scară mare, pe pluta de salvare a fregatei franceze *La Meduse*, după naufragiul suferit în largul coastei africane, precum și atunci când fregata engleză *Nautilus* s-a ciocnit de o stâncă în Mediterana De altminteri, nu se pot compara oameni ajunși în mare pericol de a muri de foame în timp ce se bucură încă de sănătate robustă cu cei izgoniți de pe *Bounty*, treptat aduși în stare de schelete de o foamete prelungită, care îi făcea indiferenți dacă mai trăiesc sau mor. – N.A.

două uncii de carne de scoică de mare uscată, dar astfel s-a epuizat toată provizia din acest aliment.

Valurile erau mari, toată ziua s-au abătut asupra salupeii. Din oră. În oră, starea lui Ledward, care îndeplinea funcțiunea de medic, și a lui Lawrence Lebogue, un mate-lot mai în vârstă, destul de oțelit, părea că se înrăutățește; nu li se putea da alt ajutor decât o linguriță-două de vin, special păstrat de Bligh pentru asemenea împrejurări care, vai! erau foarte previzibile.

La 8 iunie, vremea s-a mai ameliorat. A fost capturat un mic delfin pe care l-au împărțit în bucăți de câte patru uncii. Dar noaptea următoare, vântul a suflat cu furie și

șalupa a luat multă apă; frigul și umiditatea au devenit atroce, intolerabile. Doctorul și Lebogue se simțeau încă foarte rău; îi mențineau lingurițele de vin și speranța că, dată fiind viteza cu care navigau, vor ajunge la Timor în câteva zile.

„În dimineața de 10 iunie, după o noapte îngrozitoare, scrie Bligh, am observat o sensibilă schimbare în rău a înfățișării majorității oamenilor, fapt ce m-a îngrijorat. Simțeau o slăbiciune de neînvinc, picioarele le erau umflate, fața palidă și fantomatică, manifestau o irezistibilă poftă de somn, o greutate crescândă a percepției. Erau toate acestea, prevestiri sinistre ale începutului sfârșitului? Cei mai atinși erau doctorul și Lebogue: păreau muribunzi: din timp în timp le mai dădeam câteva lingurițe de vin, care îi mai înviorau. Nu mai trăiam decât cu speranța că teribila noastră călătorie se va termina curând. Plin de candoare, șeful de echipaj mi-a mărturisit că, după părerea lui, eu arătam cel mai rău; m-a amuzat părerea lui și i-am răspuns complimentându-l de modul cum arăta el”.

La 11 iunie, locotenentul Bligh a împărtășit însoțitorilor săi convingerea că nu mai erau departe de extremitatea estică a insulei Timor, veste care i-a mai încurajat pe bieții oameni; a avut dreptate: a doua zi, către orele trei dimineața, coasta insulei Timor s-a profilat la orizont, la mai puțin de două leghe de șalupă.

„Nu este posibil, scrie mai departe Bligh, acest priceput navigator, să descriu bucuria ce ne-a cuprins la vederea țărmlui atât de mult dorit. Nu ne venea să credem că, la bordul unei ambarcații nepuntate, cu atât de puține provizii, am reușit să ajungem în insula Timor, la patruzeci și una de zile după părăsirea insulei Tofoa, parcurgând în acest timp, după înregistrările lochului nostru, o distanță de trei mii șase sute optsprezece mile

marine și, cu toată mizeria îndurată, niciunul din noi nu a pierit în cursul acestei extraordinare călătorii”.

Duminică, 14 iunie, au acostat în golful unde se află localitatea Coupang; au fost primiți cum nu se poate mai bine, cu ospitalitate și omenie. Casele căpeteniilor locale s-au deschis larg ca să-i adăpostească. Bieții supraviețuitori erau într-o condiție fizică lamentabilă, când au debarcat, abia se țineau pe picioare.

Ar fi fost demn de pana unui mare maestru să prindă momentul când cele două grupe de oameni, localnicii și supraviețuitorii, înaintau una către cealaltă. Un spectator, indiferent (admițând că ar fi rămas indiferent!) greu și-ar fi ales obiectul admirației sale: ochii strălucitori ai înfometaților în momentul salvării, sau oroarea gazdelor la vederea spectrelor al căror aspect scheletic, dacă nu i-ar fi ghicit cauza, le-ar fi provocat mai multă groază decât milă. Eram doar piei și oase, membrele ne erau pline de răni, îmbrăcăminte ne era în zdrențe; în timp ce lacrimi de bucurie ne curgeau pe obraji, populația din Timor ne privea cu un amestec de oroare, stupefacție și compătimire. Când mă gândesc, urmează Bligh, la modul providențial în care am scăpat de pericol la Tofoa, atunci când indigenii au renunțat să ne atace, precum și la călătoria noastră de peste o mie două sute de leghe în plin ocean, aproape fără provizii pentru o subzistență vitală și fără un pic de adăpost care să ne protejeze de lipsa de clemență a vremii, când reflectez că, într-o simplă șalupă, înfruntând atâtea violente furtuni, am scăpat fără naufragiu, că niciunul din noi n-a pierit din cauză de boală, că am avut norocul de a naviga fără accidente pe lângă țărmuri locuite de indigeni ostili și că, în sfârșit, am găsit o călduroasă primire și o frățească prietenie la capătul imensei noastre mizerii, când îmi dau seama de miracolele care ne-au păstrat în viață, pot afirma că acest rezultat

extraordinar îmi permite să suport cu resemnare și seninătate eșecul unei expediții al cărei succes îl aveam atât de mult la inimă, eșec care a apărut tocmai când mă legănam cu speranța unei reușite corespunzătoare intențiilor Maiestății Sale și se îndeplinea proiectul atât de generos al expediției *Bounty* *"*.

După ce și-au restabilit sănătatea prin îngrijirile binevoitoare, timp de două luni, ale locuitorilor din Coupang, izgoniții de pe *Bounty* au pornit spre vest la 20 august 1789, la bordul unei mici goelete; au ajuns în rada Bata-viei la 1 octombrie, unde Bligh s-a îmbarcat pe un vas poștal olandez și a debarcat în insula Wight la 14 martie 1790.

Însoțitorii lui s-au îmbarcat și ei treptat pe navele Companiei olandeze a Indiilor orientale, pe măsură ce acestea aveau locuri și se îndreptau spre Europa.

Dar nu toți au reușit să ajungă în patrie: Nelson, botanistul, a murit la Coupang; Elphinstone, al doilea secund, Peter Lenkletter și Thomas Hall, mateloți, au decedat la Batavia. Robert Lamb, cel ce devorase pe furis rândunici de mare crude, a murit în timpul călătoriei de întoarcere în Anglia. Ledward, care nu se înzdrăvenise ca să poată suporta drumul spre Anglia, a rămas la Batavia și nu a mai dat vești despre el.

Ținând socoteală de cazul lui John Norton, omorât cu pietre la Tofoa, din cei nouăsprezece oameni obligați de rebeli să se îmbarce în șalupă, doisprezece inși au scăpat de dificultățile și pericolele acestei călătorii fără precedent și s-au reîntors în țara natală. Bligh avea dreptul să exclame, ca Lord Byron:

*"*Îmi revine mie să vă povestesc lamentabila lor întâmplare.

Pericolele continue, rarele lor speranțe, Zilele de spaimă și nopțile de suferință.

*Foamea ce le săpa voința, făcându-i de nerecunoscut.
Toanele perpetue ale vastului ocean.
Neîncetata febră a setei devorante.
Aversele înghețate ale nopților de furtună.*

Sunt spectre palide, descărnate, scăpate parcă din morminte Pentru a povesti veridic pericolele înfruntate, Cele mai oribile pericole pe care analele mării Le-au povestit vreodată, îngrozind bărbații și storcând lacrimi femeilor”.

Are dreptate Bligh când spune: „Astfel s-a terminat cu bine, mulțumită unui noroc providențial, o călătorie cum n-a mai fost alta în lume, atât în ce privește durata sau numărul de mile parcurse, cât și prin lipsa aproape totală a celor necesare traiului”.

Putem să afirmăm că nimeni nu poate citi relatarea acestei călătorii fără să nu admire pe comandantul Bligh. Prin reușita uni realizări atât de extraordinare, Bligh devine egalul unor navigatori renumiți ca Parry, Franklin și Richardson. Este sigur că puțini oameni s-au găsit vreodată, timp atât de îndelungat într-o situație atât de epuizantă, înspăimântătoare și periculoasă. Adevărul ne impune să afirmăm că optsprezece suflete au fost salvate de la moarte datorită înțeleptului său talent de conducere a oamenilor și de repartizare a resurselor sărace avute la dispoziție, precum și cunoștințelor sale în privința navigației pe mare. A combătut viclenia unui ocean în plină furie, într-o șalupă supraîncărcată, în condiții care au pus în evidență calitățile sale de excelent navigator și a știut să facă față consecințelor morale inerente unei situații dezastruoase, adică murmurilor și capriciilor unor oameni care își dădeau mai puțin seama că el de pericolele teribile prin care treceau.

Experiența de la Tofoa, unde indigenii și-au dat curs liber sălbăticiei lor naturale față de echipajul unei mici

ambarcații, i-a servit drept lecție: europenii nu trebuie să acorde încredere nici celor mai aparent blânde popoare de indigeni, când aceștia posedă superioritatea forței! O dovadă flagrantă a acestei stări de spirit a constatat în faptul că însăși tahitienii, fără a fi provocați, au atacat nava căpitanului Wallis, subestimându-i posibilitățile și forța; când însă și-au dat seama de ce mijloace dispunea, s-au lăsat păgubași. Stăpân pe propriile sale slăbiciuni, locotenentul Bligh a socotit mai prudent să reziste tentației de a se opri în diferitele insule pe lângă care a trecut în cursul călătoriei sale; își dădea seama că un mic grup dezarmat, incapabil de apărare nu putea conta pe bunăvoința să-i baticilor.

Pentru oamenii murind de foame, de frig și de umezeală, a fost desigur un chin de Tantal să treacă pe lângă un țărm împodobit cu o eternă mantie de verdeață și să li se interzică să debarce. Bligh a și avut de înfruntat grave dificultăți din partea echipajului său.

„Necazurile cele mai crude și dureroase, notează el, au constatat în aceea că mereu eram asaltat de plângeri și reclamații ale oamenilor, care cereau sporirea rațiilor pe care eram obligat să le refuz”.

Știa bine că degeaba încerca să-i facă înțelegători, pe oamenii ajunși în ultimul stadiu al foametei, refuzându-le alimente pe care, de altminteri, ușor puteau să și le însușească căci nu erau încuiate, ci la îndemâna oricărui. Știa că era necesar să facă totul ca să-i ferească de efectele propriei lor imprudențe. Iată de ce, chiar de la început a inventariat proviziile, constatând că nu ajungeau, decât pentru cinci zile de consumuri normale, când în realitate putea să se aștepte la cel puțin cincizeci de zile de călătorie!

Așa că locotenentul Bligh le-a spus pe șleau oamenilor care era adevărata situație; a obținut de la toți

consimțământul formal și promisiunea solemnă că nu vor reveni sub niciun pretext asupra celor hotărâte, că rațiile astfel reglementate vor fi respectate; a știut să-i convingă că salvarea lor depindea de stricta observare a acestui acord. Le-a explicat totul, le-a demonstrat atât de clar necesitatea de a respecta cele convenite, încât, la început, nimeni nu l-a contrazis.

Mai târziu, de fiecare dată când oamenii cereau mai mult, le-a amintit pactul încheiat și a fost atât de ferm hotărât să nu se abată de la cele aprobate de toți, încât a reușit să facă față tuturor încercărilor de a modifica cele stabilite.

„În ce privește sănătatea noastră, în cursul celor șaisprezece zile de ploaie torențială aproape continuă, spune locotenentul Bligh, recomand oricui, în situație asemănătoare, metoda pe care am practicat-o: înmuierea rufăriei și veșmintelor în apă sărată când erau îmbibate cu apă de ploaie, apoi stoarcerea lor; era singura noastră posibilitate de a lupta contra frigului și umidității și cred că ne-a adus un imens serviciu; este greu de imaginat fără a fi pus metoda în aplicare, dar aveam impresia că ne schimbam veșmintele umede cu altele uscate. Este adevărat că am recurs atât de des la această operație, încât la sfârșitul călătoriei ajunsesem a purta numai zdrențe”.

Esențialul consta însă în a abate atenția oamenilor de la situația disperată care îi obseda și a-i împiedica să cadă pradă neurasteniei. În acest scop, locotenentul Bligh le-a încredințat diverse ocupații; în special, a avut ideea de a-i pune să confecționeze o stinghie de lemn pentru loch; toată lumea a fost interesată, și și-au dat silința ca stinghia să fie cât mai bine divizată și cifrată. Oamenii s-au obișnuit să numere corect secunde, astfel că distanța parcursă în fiecare zi a fost calculată cu destulă exactitate, mai precis

decât printr-o simplă estimăție aproximativă. Pe de altă parte, aceste mici activități au fost prilej de preocupări: stinghia lochului fiind divizată în zile și ore, supravegherea ei îi distrăgea de la necazurile prezentului.

De fiecare dată când soarele era vizibil sau noaptea când apăreau stelele, locotenentul Bligh a efectuat persenai observațiile necesare pentru calculul latitudinii, a recapitulat datele obținute zilnic și a stabilit pozițiile cu destulă exactitate.

În mod firesc, toată lumea de la bord ținea să fie pusă la curent cu progresele navigației și cu situația în care se aflau pe imensul ocean. Această curiozitate foarte legitimă și răspunsurile care o satisfăceau alungau, cel puțin pentru câțva timp, gândurile negre care îi năpădeau destul de des.

Observațiile executate de Bligh erau făcute cu multă grijă; se realizau în condiții destul de dificile, mai ales că deseori un val se abătea asupra observatorului sau șalupa era expusă la tangaj sau ruluiu, încât era obligat să se sprijine de umerii celor mai zdraveni dintre oameni în timp ce executa determinările.

Cu intermitențele datorate câte unui pui de somn, repede întrerupt, au trecut cele o mie de ore de suferințe și pericole și au parcurs pe mare o distanță de patru mii cinci sute de mile marine, cu o viteză medie de patru mile și o cincime pe oră, adică o sută de mile pe zi.

Locotenentul Bligh și-a exprimat convingerea că cele șase zile petrecute pe insulele de corali în largul coastei Noii Olande au fost salvatoare pentru cei din șalupă; au avut parte de un somn reparator, plimbările le-au dezmoștă picioarele și, mai ales, au fost binefăcătoare alimentele suplimentare (stridii, scoici comestibile, niște fructe cărnăse cu semințe și un fel de fasole) pe care și le-au procurat în timp ce au stat acolo. La sosirea în

apropierea Marii Bariere de corali, gradul de epuizare fizică era atât de avansat, încât mulți nu ar mai fi suportat alte câteva zile de plină mare. Dar pauza pe insulă a fost cât pe aici să aibă consecințe fatale pentru întregul grup! puțin a lipsit să nu izbucnească o nouă rebeliune; dacă Bligh nu ar fi curmat-o de îndată, s-ar fi terminat poate printr-o tragedie care, în acele circumstanțe ar fi provocat pieirea sigură a tuturor. În relatarea publicată, Bligh vorbește de purtarea nedisciplinată a unuia din însoțitori, căruia i-a aruncat un cuțit cu invitația de a se apăra. Dar dacă ne referim la originalul manuscris al jurnalului său, constatăm că incidentul a fost mult mai grav:

„Dulgherul Purceii a început prin a se manifesta obraznic față de mine și până la sfârșit mi-a declarat cu un ton de revoltă că nu mă recunoștea drept șef. Momentan, nu mi-am dat seama cum să pun capăt incidentului. Am voit deci să marchez un punct decisiv: sau îmi păstrez toată autoritatea, sau muream, încercând s-o păstrez. Am luat un cuțit și am ordonat canaliei să ia și el unul ca să-și apere pielea. Atunci el a început să strige după ajutor, pretinzând că voiam să-l omor, și s-a supus. În cursul incidentului, doar Nelson, botanistul, a fost de partea mea. Iar secundul Fryer, care a comandat cu răceală șefului de echipaj să mă aresteze, fără îndoială, ar fi provocat dezordini și mai grave, dacă nu-i declaram hotărât că datoria îmi impunea să fac să domnească ordinea și disciplina și că, în caz de rebeliune, îl omoram imediat chiar pe el.

Atitudinea mea a produs efectul așteptat: secundul a venit să mă asigure că, din contra, puteam conta pe el, că își va da toată silința să-mi execute ordinele și directivele.

Totul s-a rezumat deci la o discuție tumultuoasă care nu a durat mai mult de un sfert de oră...”

Și locotenentul Bligh adaugă: „De altminteri, mi s-a

mai spus că secundul și dulgherul au încercat, la ultima noastră escală, să întărite pe ceilalți să se răzvrătească contra mea și că în tot timpul călătoriei cu șalupa, ei au fost cei doi principali responsabili ai murmurilor cărora trebuia mereu să mă opun”.

La sosirea în Anglia, Bligh a cerut ca dulgherul să fie judecat de Curtea marțială, acuzându-l de diverse culpe; declarat parțial culpabil, Purceii a primit un blam public. În prezent, se pare că este închis într-un spital de bolnavi mintali.

Altă dată s-a distribuit oamenilor o tocană de stridii și locotenentul Bligh face următoarea observație în jurnalul său de bord:

„În timpul acestei împărțeli am putut compara voracitatea unora cu cumpătarea altora. Secundul și-a manifestat primul nemulțumirea, pretinzând că nu-i ajunge rația de apă. A încercat să meargă mai departe cu subordonarea, dar cu un ordin hotărât l-am convins să tacă”.

Altă dată a refuzat să mai împartă pâine, pe motivul că au stridii destule la dispoziție; Bligh notează:

„Refuzul a fost întâmpinat cu murmure de secund și de dulgher. Secundul căuta cu orice preț să-mi demonstreze că tăierea rației de pâine nu era justificată: cu o penibilă ignoranță, încerca vizibil să îndemne la dezordine, sperând să găsească urechi ascultătoare pentru revendicările sale”.

După cum relatează Bligh faptele, reiese că uneori însoțitorii lui erau în stare să scoată din sărite pe un om, oricât de puțin irascibil ar fi. Iată ce spune despre comportarea dulgherului în momentele de rebeliune la bordul lui *Bounty*:

„Șeful echipajului și dulgherul erau complet liberi. Este adevărat că primul a fost obligat să lanseze

ambarcațiile pe mare, cu amenințarea de a fi imediat executat dacă nu ascultă ordinele. Pe dulgher însă, l-am văzut că nu se ocupa de nimic, afișa un aer obraznic și răutăcios, încât credeam că făcea parte dintre răzvrătiți, până în momentul când am constatat că era ales printre cei obligați să părăsească nava. Am impresia că Christian a ezitat câțva timp dacă să păstreze pe navă pe dulgherul Purcei sau pe Norman, ajutorul lui, dar a ajuns la concluzia că Purcei avea un caracter urât și acesta a fost motivul pentru care, până la sfârșit, a optat pentru Norman”.

Jurnalul inițial al lui Bligh mai cuprinde și relatarea următoare, datată în ziua rebeliunii, dar care nu mai figurează în versiunea publicată:

„Cabina secundului Fryer era vizavi de a mea; el i-a Văzut pe răzvrătiți năvălind în cabina mea, căci ni s-au încrucișat privirile prin geamul ușii de la cabina sa. Avea în cabină o pereche de pistoale încărcate, și muniții de rezervă; cu puțin curaj, s-ar fi putut servi de ele! mai pe urmă, de două sau trei ori a cerut lui Christian autorizația să urce pe punte; când i s-a acordat, el a întrebat: „Mă lași la bordul lui *Bounty*?” Răspunsul a fost: „Nu!” Atunci mi s-a adresat mie: „Vedeți vreun inconvenient, sir?” Ca răspuns, i-am șoptit să încerce să doboare pe Christian, adăugând că Martin era foarte dispus s-o facă (era matelotul care, pus de pază lângă mine, îmi dăduse un grep și încă nu fusese schimbat). Dar Christian m-a tras înapoi și l-a expediat pe Fryer, ordonându-i să se întoarcă în cabina sa; nu l-am mai văzut decât când a fost și el obligat să coboare în șalupă cu mine. Ulterior, m-a asigurat că n-a găsit pe nimeni care să mă elibereze împreună cu el, că încercase să rămână la bordul navei cu speranța s-o recucerească din stăpânirea răzvrătiților și că, în legătură cu pistoalele pe care le avea în cabină, nici nu și-a amintit

de existența lor”.

Secundul Fryer a prezentat însă o cu totul altă versiune despre acele pistoale, când mai târziu a apărut ca martor înaintea Curții marțiale.

Pe scurt, oricare a fost purtarea lui Bligh față de ofițeri, de multe ori comportarea unora dintre ei a fost susceptibilă să exaspereze și să provoace reacția caracterului irascibil al unui om care nu dădea înapoi când trebuia să-și îndeplinească datoria. Pot fi scuzate calificativele usturătoare pronunțate într-un moment de mânie, când pasiunea întunecă rațiunea. Dar ce scuza poate invoca cineva care, fără provocare, cu sânge rece, cu nesimțire monstruoasă, înfige un pumnal în inima unei mame sfâșiate de teamă, torturată de incertitudinea sorții unui fiu iubit, a cărui viață se află în mare pericol?

Cine s-a purtat atât de neîndurător? Răspuns: William Bligh!

Nu este o acuzare făcută cu ușurință; se bazează pe un document scris de propria lui mână. Într-adevăr, după moartea căpitanului Heywood, fost aspirant pe *Bounty*, din sertarele familiei sale au fost sustrate câteva documente; este sigur că acestea aruncau o lumină extrem de nefavorabilă asupra caracterelor comandanților Bligh și Edwards. Niciodată nu s-au publicat acuzații atât de grave pe seama lor, totuși, de câte ori numele le-au fost citate în public, niciunul, nici celălalt nu au fost cruțați de critici.

— După cum se va vedea în capitolul următor, Edwards a fost comandantul *Pandorei*, la bordul căreia au fost aduși în patrie o parte din fostul echipaj de pe *Bounty*.
- N.T.

În declarațiile sale inițiale, Bligh nu a menționat pe tânărul Heywood decât atunci când a arătat lista echipajului rămas pe *Bounty*, și nicăieri nu-l acuză că a luat parte la rebeliune. Sunt multe motive care

îndreptătesc să se creadă că, în dimineța rebeliunii, Bligh nici nu l-a văzut pe punte; de exemplu, aspirantul Peter Heywood nu s-a aflat niciodată la mai puțin de treizeci de picioare distanță de comandantul imobilizat și tot timpul au fost despărțiți de ceata răzvrătiților.

La sfârșitul lunii martie 1790, la două luni după ce doamna Heywood, mama aspirantului cu același nume, pierduse pe soțul ei, nefericita văduvă a auzit colportându-se zvonul că la bordul lui *Bounty* izbucnise o rebeliune. Când, în august 1787, Peter Heywood părăsise căminul părintesc îmbarcându-se pe *Bounty*, el nu avea decât cincisprezece ani; era un tânăr iubit și admirat de toți cei care îl cunoșteau, și pe bună dreptate adorat de propria sa familie pentru inteligența și sensibilitatea lui.

Trista veste a îndurerat profund pe doamna Heywood, mai ales că colportorii o agravau cu tot felul de amănunte pe care calomnia și răutatea le acumulau contra acestui nefericit tânăr. Se afirma că făcea parte din instigatori, că forțase cu armele cabina comandantului... Așa că, la revenirea lui Bligh în țară, doamna Heywood i-a adresat o scrisoare dictată de iubirea maternă și reflectând în mod firesc profunda dezolare care o copleșea; iată răspunsul lui Bligh:

Londra, 2 aprilie 1790

„Doamnă, am primit astăzi scrisoarea dumneavoastră și vă plâng din toată inima; înțeleg perfect suferința ce vă produce comportarea fiului dumneavoastră Peter. *Josnicia lui depășește tot ce se poate imagina*. Sper însă că, oricât de mare vă este durerea, pierderea lui nu vă va afecta prea crud. Bănuiesc că, împreună cu ceilalți răzvrătiți, el se va fi întors la Tahiti. Al dumneavoastră, doamnă.

Wm. Bligh”.

Unchiul tânărului Heywood, colonelul Holwell, se adresase și el lui Bligh, cu aceiași cerere de informații și

primise următorul răspuns:

26 martie, 1790

„Domnule, am primit scrisoarea dumneavoastră; cu vie tristețe, vă informez că nepotul dumneavoastră, Peter Heywood, a făcut parte din rebeli. Este cu atât mai mare ingratitudea lui față de mine, căci i-am fost ca un părinte și, în tot timpul călătoriei, nu a primit niciodată vreun reproș din partea mea, deoarece comportarea lui a fost satisfăcătoare. Regret enorm că o asemenea josnicie a pus stăpânire pe caracterul acestui tânăr pentru care aveam o reală considerație și sper că cei apropiați lui *îi vor putea suporta pierderea fără prea mare durere*. Rămân, domnule, etc.

Wm. Bligh”.

Singura explicație a ferocelor sentimente nutrite față de un tânăr care n-a fost deloc amestecat în rebeliune trebuie căutată în anumite declarații făcute de Hayward, Hallet și Purceii în fața Curții marțiale, declarații care nu corespundeau faptelor. Este sigur că în timpul petrecut în șalupă, izgoniții de pe *Bounty* au comentat în fel și chip comportarea foștilor camarazi rămași la bord: spusele cu totul nefondate ale unora din ei au creat în mintea lui Bligh o prejudecată defavorabilă asupra tânărului Heywood, dar aceasta nu scuză deloc răutatea cu care

Bligh a înfipt un adevărat pumnal în inimile mamei și unchiului.

În contrast cu cele două scrisori acuzatoare, este reconfortant să dăm atenție corespondenței schimbate, în acele dramatice circumstanțe, între nefericitul Peter Heywood și familia lui. Astfel, multe din misivele adresate de sora sa Nessy fratelui ei merită să fie înserate în relatarea de față: sunt dovada unei afecțiuni vii și arzătoare pentru fratele aflat în culmea dizgrației; sunt dictate de un sentiment pur și foarte nobil de onoare și

manifestă încrederea de nezduncinat în inocența tânărului Peter, ale cărui răspunsuri se situează la un nivel tot atât de înalt. Așa că nu este cazul să cerem scuze că redăm aici aceste scrisori, mai ales că ele se referă și la multe din aventurile rebelilor de pe *Bounty*.

După ce a trecut multă vreme fără a primi vești de la fratele ei, iată ce-i scrie tânăra și sensibilă fată:

Insula Man, 2 iunie 1792

„Sunt într-o stare de spirit care numai ea mă poate ajuta să suport interminabila și dureroasa suferință provocată de nenorocirile care s-au abătut asupra ta, scumpul și iubitul meu frate! Nu pot să descriu neliniștea crudă simțită din cauza acestei separări lungi și penibile, devenită și mai teribilă prin circumstanțe! Ah, scumpul meu frate, îmi amintesc de ziua teribilă în care am primit vestea oribilă că ai rămas la bordul lui *Bounty* după izgonirea lui Bligh și că acesta te consideră ca făcând parte dintre rebeli!... Când compar acele ore teribile cu speranța pe care acum o nutresc de a te revedea, mă întreb ce sentimente predomină în sufletul meu: mila, compasiunea, groaza ce-mi produc suferințele tale sau bucuria și liniștea certitudinii că ai ajuns la capătul încercărilor suportate și că în curând te vom putea îmbrățișa cu întreaga afecțiune ce-ți purtăm.

Iubitul meu frate, nu te întreb dacă ești vinovat de oribila crimă de rebeliune și dacă evenimentele acelei zile blestemate s-au petrecut astfel cum le relatează domnul Bligh; sunt atât de convinsă de onorabilitatea ta, încât, fără cea mai mică ezitare îmi pun cheazășie capul că ești nevinovat. fără dacă, din contra, ești amestecat în complot, sunt tot atât de convinsă că numai purtarea neomenoasă a comandantului a fost cauza. Mă întreb ce ar putea justifica actul de rebeliune și ar trebui să aud din propria ta gură cele întâmplare care te-au adus să comiți un act contrar

onoarei și datoriei! De altminteri, faptul că te-ai grăbit înotând să te refugiezi pe *Pandora*, îndată ce această navă a ajuns la Tahiti (cuvintele sunt neputincioase pentru a-ți descrie bucuria ce ne-a cuprins când am aflat de această acțiune a ta), este suficient pentru a convinge pe toți cei care te cunosc că nu ai rămas la bordul lui *Bounty* decât constrâns, sau cu scopul de a salva nava.

Cât mi se pare de minunat că acum mă ocup cu plăcuta sarcină de a-ți scrie! Acum doi ani, credeam că nu voi avea niciodată o asemenea fericire! Astăzi încă, mă întreb, și aproape nu-mi vine să cred că într-adevăr ești în viață. Poate că, îndurătoare, soarta va decide ca, în fine, să ne bucurăm de reîntoarcerea ta! Dar, vai, au trecut câteva săptămâni de când tot așteptăm să sosească *Pandora*. Dacă a mai intervenit și un accident după toate necazurile care te-au copleșit, mizerabila rază de speranță de care ne agățăm de câțiva vreme ne-ar face să suferim intolerabil, după ce atâta vreme te-am crezut pierdut. Expiediez prezenta scrisoare domnului Hayward; este tatăl tânărului al cărui nume a revenit atât de des în scrisorile tale, la început, când ai plecat pe *Bounty* și care ulterior s-a imbarcat ca al treilea locotenent la bordul *Pandorei*, fapt ce ne-a produs o mare bucurie căci știam că aveai în el un bun prieten în timpul cât ai fost la bordul acestei nave. Îndată ce am descoperit unde locuiește domnul Hayward, i-am scris cu speranța că voi afla vești despre data sosirii *Pandorei* în Anglia; mi-a răspuns plin de cordialitate și mi-a promis că prezenta scrisoare îți va fi înmănată îndată ce te vei întoarce în patrie. Desigur, ești nerăbdător să ai vești despre noi și sunt bucuroasă că vei primi scrisoarea de îndată ce sosești. Scumpe Peter, te rugăm să ne răspunzi imediat, cu prima poștă; o scrisoare cât de scurtă, numai să aflăm că ești sănătos. Să-ți mai spun cât de mult ne ești drag! Gândește cu câtă nerăbdare așteptăm vești de la

tine: ești singura noastră bucurie și fericire; dacă printr-o nenorocire te-am pierde, am rămâne fără nicio speranță de fericire.

Încercăm să folosim toată influența și încrederea care o avem pe lângă prietenii și relațiile noastre ca să-ți asigurăm un sprijin eficient în vederea procesului tău. În niciun caz, nu se va putea evita un proces: chiar dacă nu ar fi decât pentru a convinge lumea de nevinovăția ta, de care nu se îndoiește nimeni din cei ce te cunosc. Dar cât timp aparențele sunt contra ta, lumea, în general, te va judeca cu severitate. După câte mi s-a spus, rapoartele lui Bligh către Amiralitate îți sunt foarte defavorabile și, până în prezent, opinia publică s-a manifestat ferm, cu simpatie pentru Bligh.

În prezent, mama este sănătoasă, mai ales în comparație cu suferința ce a încercat de când ne-ai părăsit; căci, iubite frate am cunoscut o perioadă de diferite necazuri, dar care, în comparație cu durerea ce ne-a copleșit din cauza ta, nu erau decât fleacuri.

Acum, îți spun rămas bun, prea iubite frate! Sper că prezenta scrisoare să-ți parvină cât mai curând; poate chiar în acest moment ajungi în Anglia și voi avea nespusa bucurie să te revăd. Mama, frații, surorile mi se alătură, exprimându-ți toată afecțiunea și tandrețea lor. Răspunde-mi imediat ce primești această scrisoare și soarta să-ți fie binevoitoare ca să ne aduci bucuria prezenței tale în sânul familiei noastre iubitoare. Prietena și sora ta cea mai fidelă.

Nessy Heywood".

La început, nefericita familie a lui Peter a fost foarte bucuroasă de unele vești după care tânărul ar fi înotat precipitat din Tahiti, pentru a ajunge la bordul *Pandorei*, îndată ce aceasta a apărut. Dar lucrurile au fost puse mai exact la punct printr-o scrisoare pe care chiar aspirantul a

scris-o mamei sale, la puțin timp după sosirea lui în Anglia. Iată pasajul esențial:

„Scumpa mea mamă, afirmația din scrisoarea primită de la voi că m-aș fi precipitat înot spre *Pandora* îndată ce a sosit în largul coastei insulei Tahiti nu corespunde întocmai cu realitatea. Deseori am voit să vă spun adevărul și tot adesea am uitat. Iată cum s-au petrecut faptele:

În dimineața sosirii *Pandorei*, mă îndreptam spre munte însoțit de doi prieteni indigeni. Mă depărtasem la vreo sută de yarzi de casă, când un alt prieten al meu (eram foarte iubit de toți indigenii, a căror limbă o vorbeam curent) ne-a ajuns în fugă și m-a anunțat că se apropia o navă. M-am urcat îndată pe o movilă și, cu o bucurie indescriptibilă, am zărit o navă îndreptându-se spre țărm. Tocmai se lumina de zi. Am crezut că Coleman mai dormea încă și nu cunoștea vestea, așa că am trimis pe unul din însoțitorii mei să-l înștiințeze; îndată ce a aflat, el s-a repezit pe plajă, a sărit într-o pirogă și s-a îndreptat spre navă, vâslind din răsputeri. Din cauza brizei, nava înainta încet spre interiorul golfului. Tocmai când Coleman s-a apropiat de navă, hula a răsturnat piroga; el a lăsat pe însoțitori s-o redreseze și s-a îndreptat înot spre pupă, a fost pescuit și ridicat la bordul *Pandorei*; așa că el a fost primul dintre noi care a ajuns pe navă. În acest timp, împreună cu camaradul Stewart așteptam pe plajă; era gata de pornire o pirogă dublă, cu douăsprezece vâsle. Am așteptat ca *Pandora* să fie aproape amarată (nu vedeam utilitatea să pornim mai repede), apoi am pornit și noi și am oprit lângă navă în momentul când ancora. Purtam veșminte după moda indigenă și eram tot atât de bronzăți ca localnicii, iar eu însumi eram tatuat într-un mod bătător la ochi, așa că am fost luați drept indigeni. În realitate, nu mă tatuasem decât pentru a face plăcere indigenilor; am căutat să mă pretez la toate obiceiurile pe care le

practica; tatuarea a fost destul de penibil de suportat, dar mi-a adus prietenia și încrederea localnicilor, ceea ce nu era de disprețuit, după cum ușor vă închipuiți. Acolo, un om cu cât este mai tatuat, cu atât este mai respectat. Cel care nu are un tatuaj vizibil este considerat un dizgrațiat al naturii, rebut al societății”.

Printre numeroșii prieteni și rude ale familiei Heywood se afla și comandorul Pastey; sora lui Peter Heywood i-a cerut vești și a primit următorul răspuns:

Sheerness, 8 iunie 1792

„Cred, scumpă Nessy, că mă pot bucura cu voi de apropiata sosire în Anglia a fratelui tău. O parte din oamenii de pe *Pandora* au și sosit; se găsesc acum la bordul lui

Vengeance (navă pe care o comand eu). Căpitanul Kd-wards, cu restul echipajului și toți prizonierii proveniți de pe *Bounty* (din aceștia au mai rămas zece, căci patru s-au înecat cu ocazia naufragiului *Pandorei*), sunt așteptați de la o zi la alta.

De când au fost prinși, prizonierii sunt ținuți la secret și bine păziți; aceasta va fi, probabil, situația, până la sosirea lui Bligh. Nu pot fi vizitați și nu se va admite depunerea unei cauțiuni pentru punerea în libertate a vreunui prizonier. Informația că Peter ar fi înotat primul către *Pandora* este inexactă. De fapt, un altul, cu numele Coleman, a ajuns la navă, chiar înainte de a fi ancorată. Fratele tău și Stewart au sosit pe navă a doua zi. Când *Pandora* a naufragiat, Stewart a refuzat să i se scoată cătușele, preferând să-și piardă viața.

Nu sunt în stare să-ți ascund ceva, draga mea Nessy, și nu ar fi omenește s-o fac: sunt mărturisiri că fratele tău pare a fi, după Christian, cel mai mare vinovat. Poți fi sigură că nu mă voi da înapoi de la niciun demers pentru a-i salva viața, dar la proces, va fi neapărat condamnat.

Dintre cei zece prizonieri pe care îi așteptăm, în relatarea lui Bligh se spune că numai trei au fost reținuți la bordul lui *Bounty* contra voinței lor. Ce bine ar fi fost dacă fratele tău ar fi făcut parte dintre ei! Nu vreau să-ți mai sporesc suferința, insistând asupra acestor fapte. Îndată ce voi fi informat că sosesc, te voi preveni. Al tău unchi.

Thos Pastey”.

Cât de diferită este această scrisoare de cea a lui Bligh! în timp ce aduce la cunoștință, cu sinceritate, cele aflate despre evenimente (cel puțin, după cum rezulta din rapoartele lui Bligh), autorul scrisorii declară că va fi în

cerca totul pentru a salva viața lui Peter Heywood. Orice cititor va înțelege sentimentele exprimate în răspunsul domnișoarei Heywood:

Insula Man, 22 iunie 1792

„Am fost crud rănită sufletește, dragul meu unchi, la primirea ultimei duminică scrisori. Dar ieri dimineață am simțit o profundă bucurie căci am primit o scrisoare de la prea iubitul nostru Peter, după care îți trimit alăturat o copie. Desigur, vei gândi ca și mine că este o probă a inocenței și demnității sale și poate influența în favoarea lui pe toți cei care o vor citi. În împrejurări mai puțin teribile decât acelea în care. a scris, sunt convinsă că o asemenea scrisoare ar face cinste chiar unei persoane mai vârstnice decât bietul meu frate. Ținând seama de extrema sa tinerețe (nu avea decât șaisprezece ani în momentul rebeliunii și azi are nouăsprezece), de puterea sa sufletească, răbdarea, resemnarea bărbătească față de suferințe și nenorociri fără precedent, dificil de suportat la orice vârstă fără sprijinul a ceea ce pare cel mai important temei al iubitului meu frate, adică o conștiință curată și o profundă convingere a nevinovăției sale, dacă mai adaug, cu reală satisfacție, că relatarea sa despre evenimente corespunde în numeroase puncte cu dările de seamă

asupra acelei dezastruoase rebeliuni și dacă mai adaug încă cu mândrie și bucurie inexprimabilă că dragul meu Peter nu a pronunțat niciodată o silabă în contrazicere cu adevărul și onoarea, dacă toate acestea sunt reunite, ce om de pe pământ s-ar mai putea îndoi de nevinovăția autorului unei asemenea scrisori? Pe scurt, scrisoarea pledează pentru el: o lectură a relatării sale, fără prefăcătorie și patetism, va fi, sunt convinsă, un puternic sprijin în favoarea lui, mai puternic decât orice aș putea eu scrie.

Dragul meu unchi, nu mai abuzez de răbdarea dumitale insistând asupra acestui subiect, cu toate că-l am la inimă. Te conjur să citești scrisoarea alăturată, să reflectezi la nevinovăția și situația nenorocitului ei semnatar, incapabil de a se apăra; toate acestea, sunt sigură, reclamă și merită toată mila și ajutorul pe care prietenii i-l pot aduce; sunt sigură că bunăvoința și generozitatea inimii dumitale te vor îndemna să acționezi în acest sens. După neliniștea pe care o simt și greu o pot exprima, mi se pare de prisos să mai adaug că orice bine mi s-ar face, l-aș primi numai cu jumătate din recunoștința pe care o voi simți pentru cel mai mic semn de bunătate în favoarea scumpului meu frate Peter. La revedere, dragă unchiule. Sunt încrezătoare în generoasa dumitale promisiune și rămân, cu cea mai sinceră recunoștință a dumitale afectuoasă nepoată.

Nessy Heywood”.

— Respectiva scrisoare, foarte interesantă, va fi reprodusă în capitolul următor, locul ei fiind mai potrivit acolo. – N.A.

V. DEZASTRUOASA ODISEE A *PANDOREI*

Pandora primește misiunea de a captura pe răzvrătiți.

— Sosirea *Pandorei* la Tahiti.

— Prizonieri pe *Pandora*. - „Cutia Pandorei”. - Sfârșitul lamentabil al lui Peggy Stewart.

— Moartea violentă a doi dintre răzvrătiți.

— Ce devenise oare *Bouniy*?

— Aventura epică a goeletei.

— Trei luni de căutări în zadar.

— *Pandora* eșuează și se scufundă.

— Dar prizonierii?

— Cu ara-barcațiile de pe *Pandora*.

— Comportarea căpitanului Edwards.

— Scurtă digresiune istorică.

— Patetica aventură a lui Peter Hey-wood.

— Răzvrătit fără voia lui.

— Cum să evadeze?

— În cătușe.

— Naufragiul. - îngropați în nisip cald.

— Aventuri pe drumul de întoarcere.

— Scrisoarea unei mame către fiul ei și a unei surori către fratele ei.

— Treburi serioase.

— Invocare către speranță.

— Vizite interzise.

— Procesul se apropie.

m

„*Oh! cât am suferit*

*Cu cei ce i-am văzut chinându-se! O frumoasă navă
Complet distrusă. ...”*

LORD BYRON

Datorită încercărilor suferite și din cauza reușitei îndrăzneței călătorii într-o mică șalupă, opinia publică s-a declarat cu totul în favoarea lui Bligh, provocând o indignare generală împotriva feloniei criminale comise de Christian și complicității lui. Bligh a fost înaintat, la gradul de căpitan de fregată și a primit misiunea de a organiza un

nou transport de arbori de pâine din Tahiti în Antile, misiune pe care a îndeplinit-o cu succes, fără niciun incident. Urma să se decidă situația autorilor rebeliunii. Îndată ce a fost informat de actul de piraterie, guvernul Majestății Sale a decis să facă tot posibilul pentru prinderea și pedepsirea în mod exemplar a răzvrătiților.

S-a hotărât ca în acest scop să pornească fregata *Pandora* cu un echipaj de o sută șazeci de oameni, sub comanda căpitanului Edwards; instrucțiunile prevedeau să meargă mai întâi în Tahiti și, în cazul când nu găsea acolo pe răzvrățiți, să viziteze toate insulele arhipelagurilor Societății și Amicilor precum și alte insule din Pacific, stabilite nominal; pe scurt, să facă totul pentru a captura și a aduce sub arest măcar o parte din răzvrățiți.

Ulterior, expediția s-a dovedit tot atât de dezastruoasă ca cea întreprinsă de *Bounty*, dar din cauze diferite: a costat mult mai multe vieți omenești, căci *Pandora* a naufragiat și echipajul a îndurat tot atâtea suferințe ca cei din șalupa cu Bligh, din cauza foamei și setei pe care le-au suportat la bordul ambarcațiilor de salvare nepuntate, pe parcursul unei călătorii de o mie o sută de mile. Dar căpitanul Edwards și-a îndeplinit parțial misiunea, prinzând paisprezece din răzvrățiți, din care zece au fost aduși în Anglia, restul de patru înecându-se cu ocazia naufragiului *Pandorei*.

Singura dare de seamă publicată cu referire la această călătorie este cea a lui George Hamilton, medic la bordul *Pandorei*, o brută vulgară, incultă, după cum reiese chiar din lucrarea sa: e mai dispus să povestească scene indecente sau aventuri fără interes, în loc să arate cum s-a desfășurat expediția. În consecință, nu prea avem ce lua din ea ca informații interesante și veridice.

O altă publicație, mai recentă, îndreaptă multe săgeți înveninate împotriva căpitanului Edwards, cu comentarii

care ating grav reputația acestui ofițer, reproșându-i tratamentul inuman, cruzimea cu care a tratat prizonierii. Din nefericire, se pare că acuzațiile sunt justificate.

Raportul de activitate înaintat Amiralității este confuz, vag și incomplet. În afară de jurnalul lui Morrison și o scrisoare amănunțită a tânărului Hevwood către mama sa nu a rămas nicio mărturie despre comportarea neomenoasă a căpitanului Edwards. Nenorociții captivi au fost tratați pe nava lui cu o asprime nejustificată nici ca necesitate, nici ca prudență.

Pandora a acostat în golful Matavai din Tahiti la 23 martie 1791. În raportul său, căpitanul Edwards declară că Joseph Coleman, armurier pe *Bounty*, a încercat să se urce la bordul *Pandorei* chiar înainte ca aceasta să fi ancorat; când a ajuns la bord, i s-au pus de îndată numeroase întrebări despre *Bounty* și echipajul ei. Coleman a părut dispus să dea toate informațiile pe care le cunoștea, apoi, mai târziu, s-au mai urcat la bord Peter Hevwood și Stewart, înainte ca nava să fi trimis vreo ambarcație la țarm. Cei doi au fost aduși în cabina lui Edwards și, după ce au schimbat câteva cuvinte, Heywood a întrebat dacă pe *Pandora* se găsea și Hayward, fost aspirant pe *Bounty* și acum, după câte aflate, locotenent la bordul *Pandorei*. Chemat imediat, Hayward l-a tratat pe Heywood cu un dispreț nedisimulat și a început să-l interogheze despre cele întâmplate pe *Bounty* după rebeliune.

Edwards i-a ordonat lui Hayward să se retragă și a chemat matelotul de gardă ca să aresteze pe cei trei și să-i pună în lanțuri. Peste scurt timp, s-au mai prezentat încă alți patru rebeli și câțiva indigeni; Edwards a aflat că restul celor rămași în Tahiti din echipajul de pe *Bounly* construiseră o goeleta cu care în ajun porniseră, din golful Matavai spre regiunea nord-vestică a insulei.

Edwards mai relatează că, pe baza acestei informații,

a trimis pe cei doi locotenenți ai săi, Corner și Hayward, cu cele două bărci, cea mare și cea mică, de la bord, să încerce să-i prindă. Curând ei au ajuns din urmă goeleta, dar aceasta naviga cu viteză mai mare și fiindcă se înnopta, au fost obligați să renunțe la urmărire și s-au reîntors la bordul *Pandorei*.

După câțva timp, Edwards a reușit să afle că goeleta acostase la Paparre; a trimis din nou pe locotenenții săi în urmărire. Corner a reușit să mai captureze trei din rebeli; sosind la Paparre, Hayward a găsit goeleta abandonată de rebeli, care se refugiaseră în munți. A luat goeleta la remorcă și a doua zi a mers din nou la Paparre, căci aflase că rebelii nu se depărtaseră prea mult de coastă.

Prevenit că vor coborî din munți, a treia zi dimineața și-a plasat oamenii ca să-i prindă; când rebelii s-au apropiat, i-a somat să depună armele și să se predea; au acceptat, Hayward i-a adus pe fregată și au fost reușiți cu ceilalți puși deja în lanțuri.

Iată numele rebelilor deținuți inițial la bordul *Pandorei*: Peter Heywood, aspirant; George Stewart, aspirant; James Morrison, ajutor de șef de echipaj; Charles Norman, ajutor de dulgher; Thomas M'Intosh, dulgher pentru cabinele echipajului; Joseph Coleman, armurier; Richard Skinner, matelot; Thomas Ellison, matelot; Henry Hill-brant, matelot; Thomas Burkitt, matelot; John Miliward, matelot; John Sumner, matelot; William Muspratt, matelot; Michael Byrne, matelot.

În total, paisprezece inși. Alți doi, din cei șaisprezece care inițial se instalaseră în insulă, fuseseră asasinați, după cum se va arăta mai departe.

Căpitanul Edward spune el însuși cum s-a purtat cu deținuții:

„L-am pus pe pirați într-un fel de cușcă rotundă care am ordonat să fie construită pe partea posterioară a pupei.

Se obțineau astfel mai multe avantaje: mai întâi, sănătatea și siguranța deținuților erau mai bine asigurate, într-un loc aerisit; apoi, erau complet izolați de echipajul navei, nu puteau comunica cu cineva și nici nu incomodau echipajul în activitatea lui”.

Doctorul Hamilton consideră locul ales ca foarte potrivit și adaugă:

„Au fost date ordine stricte: deținuții trebuiau să primească hrană la fel cu echipajul, adică aceleași cantități de carne, băuturi și suplimente; au fost hrăniți abundent, cu toate că regulamentele limitează rația deținuților la două treimi din cea normală. Căpitanul Edwards a arătat multă umanitate în timpul cât au fost deținuți, timp care urma să fie foarte lung”.

Unul dintre deținuți, Morrison, dă însă o versiune cu totul diferită despre tratamentul la care au fost supuși; el declară că Edwards ordonase ca aspiranții deținuți să fie înlănțuiți de ambele picioare, calificându-i drept „pirai scelerați” și, ca și celorlalți, mâinile le-au fost prinse în cătușe foarte strânse; în fine, toți deținuții au fost închiși într-un fel de cușcă rotundă, cu dimensiunea de unsprezece picioare, construită ca să servească drept închisoare și pe drept denumită „Cutia Pandorei”; se pătrundea înăuntru printr-un hublou tăiat în acoperișul care avea o suprafață de optsprezece inci pătrați.

Scopul acestui aranjament era, desigur, ca deținuții să fie ținuti separat de echipaj; căpitanul Edwards, care se gândea la toate, dorea mai întâi să-i împiedice a comunica cu indigenii; când unii din aceștia, fideli amicilor închiși, riscau să arunce o privire compătimitoare în direcția cuștii-închisoare, erau îndată expulzați de la bord și nu li se mai permitea să mai vină pe navă. De altminteri, pe acoperișul închisorii păzeau două santinele cu schimbul; aveau ordin să ucidă pe captivul care ar încerca să

converseze în limba lor cu indigenii.

Pare fără îndoială că Edwards a luat toate precauțiile ca să nu evadeze deținuții și i-a ținut închiși așa cum prevedeau instrucțiunile primite. Dar probabil că Morrison depășește realitatea când declară că s-au dat ordine „să fie ucis captivul care...”, ținând seama că aceștia erau în lanțuri. Căpitanul Edwards trebuia să știe că un asemenea ordin l-ar fi costat brevetul de comandant de navă și chiar mai mult!

Fapt este că Edwards, cel puțin după câte afirmă el, a fost înștiințat de fratele regelui din Tahiti, un șef foarte viclean, că indigenii aveau de gând să taie cablurile navei, îndată ce un vânt puternic va sufla spre țărm, astfel că nava să eșueze. Informația a fost considerată demnă de încredere, căci mulți dintre deținuți erau căsătoriți cu fice de șefi foarte respectabili din zona situată în fața locului de acostare, mai ales aspirantul Stewart se însurase cu fiica unui mare proprietar de pământ care locuia în apropierea golfului Matavai. Aceste indicații l-au făcut pe căpitan să vegheze mai strict la separarea completă a

— Instrucțiunile erau următoarele: „Veți închide pe rebeli astfel ca să nu aibă nicio posibilitate de evadare; dar veți veghea să fie păstrați în viață, ca toți să fie aduși în Anglia pentru a-și primi pedeapsa meritată”. – N.A.

deținuților și mai ales să restrângă vizitele indigenilor la bord. Cităm în această privință, pe Hamilton:

„Soțiile deținuților veneau în fiecare zi la bordul *Pandorei*, aducându-și cu ele copiii care au fost autorizați să stea înaintea cuștii nefericiților tați. Trebuia să fii foarte insensibil ca să nu te emoționeze spectacolul bieților captivi în lanțuri, vărsând lacrimi la vederea fragedei lor progenituri. Soțiile le aduceau mari cantități din cele mai delicioase alimente ale ținutului, tot timpul cât am stat acolo, manifestând o fidelitate și o dragoste exemplară”. *

Atașamentul nezdruncinat al acestor creaturi naive ne mai este confirmat și într-o tristă povestire publicată de un grup de misionari care au călătorit și ei prin acele locuri. Eroina este nefericita soție a rebelului binecunoscut Stewart. De altminteri, povestirea infirmă o parte din acuzațiile ce i s-au adus lui Edwards:

„Povestea lui Peggy Stewart pune în evidență o delicatețe sufletească și o dragoste de care nu se poate vorbi fără emoție. Fiica unui șef indigen, ea a devenit soția lui Stewart, unul din rebelii de pe *Bounty*. Legați printr-o dragoste reciprocă, cei doi au trăit în casa bătrânului șef, când fostul aspirant a debarcat de pe *Bounty* și a rămas acolo. Fructul căsătoriei lor a fost o foarte frumoasă fetiță, încă alăptată când a sosit *Pandora*, și când rebelii au fost prinși și puși în lanțuri la bordul navei. Nebună de durere, nefericita Peggy s-a îmbarcat cu copilul într-o pirogă și s-a dus să-și îmbrățișeze soțul. Conversația lor a fost sfâșietoare și ofițerii de pe *Pandora* au fost impresionați; incapabil de a mai suporta scena atroce, chiar Stewart a cerut ca Peggy să nu mai fie autorizată să urce la bord. A fost necesar un act de violență pentru a o separa de soț și ea a fost condusă la țărm într-o stare indescriptibilă de disperare și durere. Despărțită de soț, oprită de a mai reveni pe navă, ea a căzut într-o stare de profundă descurajare; distrusă de tristețe, și-a pierdut pofta de mâncare și de a mai trăi; nu se mai bucura de nimic, s-a stins treptat și după două luni a murit cu inima frântă, în sensul propriu al cuvântului, victima sentimentelor sale. Fiica ei mai trăiește și este obiectul întregii noastre sollicitudini; a fost crescută de o soră a nefericitei mame, care a îngrijit-o ca pe propria ei fiică, îndeplinind toate îndatoririle materne față de acest copil orfan”.

Nu se știe dacă tânărul Heywood va fi încheiat vreo legătură matrimonială în timpul cât a stat în Tahiti; totuși a

fost sensibil la farmecele indigenelor: în câteva poeme pe care le-a scris despre viața pe insulă, el se exprimă elogios despre numeroasele lor calități.

Îndată ce toți rebelii aflați în Tahiti au fost „adăpostiți” la bordul *Pandorei*, căpitanul Edwards a început cercetări în privința celor plecați spre necunoscut cu *Bounty*.

Trebuie să menționăm că doi din mateloții care luaseră parte foarte activă la rebeliune, Churchill și Thompson, au pierit de moarte violentă înainte de sosirea *Pandorei*: ambii primiseră ospitalitatea unui notabil local care era *tayo*, adică prieten pe viață și pe moarte al lui Churchill; gazda a decedat fără copii, iar Churchill, conform obiceiului locului, i-a moștenit bunurile și rangul. Pretinzând că a fost insultat de Churchill, Thompson l-a omorât cu ocazia unei certe. Indigenii s-au adunat, au decis să răzbune victima și l-au lapidat pe Thompson; mai târziu, în timp ce *Pandora* staționa acolo, i-au dus craniul la bordul navei. Cu câțva timp înainte, acest mizerabil de Thompson, fără motiv serios, omorâse un om și un copil; scăpase de pedeapsă în urma unei greșeli care ar fi putut deveni fatală tânărului Peter Heywood;

anume, se dovedise că ucigașul avea un anumit tatuaj vizibil și cum Heywood era tatuat la fel ca Thompson, s-a crezut că el este ucigașul; indigenii tocmai se pregăteau să-l pedepsească zdrobindu-i capul cu bâta, când, din fericire, un bătrân notabil, care era prieten cu Heywood, a prins de veste și l-a salvat.

Căpitanul Edwards nu știa nimic despre ruta urmată de *Bounty* după rebeliune. Dar din scrisorile descoperite în Tahiti, în lăzile lăsate de rebeli, a aflat multe amănunte despre comportarea lui Christian și a însoțitorilor săi după ce au abandonat în plină mare pe locotenentul Bligh și ceilalți optsprezece membri ai echipajului.

Conform informațiilor culese, mai întâi pirații s-au îndreptat spre insulele Toubouai, situate la 20° 13 minute latitudine sud și 149° 35 minute longitudine vest, unde au acostat la 25 mai 1789. Aruncaseră peste bord majoritatea puieților de arbori de pâine și își împărțiseră lucrurile ofițerilor și mateloților părăsiți atât de neomenos în derivă.

Prima lor intenție a fost să înființeze o colonie pe una din acele insule, dar ostilitatea indigenilor, lipsa de materiale necesare și certurile dintre ei i-au făcut să-și schimbe planul; au decis să revină la Tahiti ca să-și procure cele necesare.

Au părăsit insula Toubouai în ultima zi a lunii mai și au ajuns la Tahiti la 6 iunie. Regele Otoo și ceilalți nobili ai insulei i-au asaltat cu întrebări pentru a afla ce se întâmplase cu locotenentul Bligh, cu restul echipajului și ce deveniseră puieții de arbori de pâine.

Rebelii au mințit, afirmând că, printr-o fericită întâmplare, au întâlnit pe căpitanul Cook lângă o insulă pe care o descoperise unde dorea să întemeieze o colonie și arborii de pâine au fost debarcați acolo. Au adăugat că Bligh și ceilalți au rămas pentru a ajuta pe căpitanul Cook și

Christian fusese avansat comandant pe *Bounty*. Au mai afirmat că noul comandant revenea din ordin la Tahiti ca să facă o nouă provizie de porci, capre, păsări, fructe ale arborelui de pâine și diverse alte obiecte pe care le-ar putea furniza indigenii.

Povestea vicleană i-a impresionat pe indigeni, foarte fericiți să afle că vechiul lor prieten, căpitanul Cook, mai era în viață și urma să se stabilească în apropiere și au declarat că vor face tot posibilul ca să le procure cele solicitate. În câteva zile, au adus la bordul lui *Bounty* trei sute doisprezece porci, treizeci și opt de capre, opt duzini de păsări, un taur și o vacă, plus o mare cantitate de fructe

ale arborelui de pâine, banane sălbatice și dulci, diferite fructe. S-au mai imbarcat pe *Bounty* câțiva indigeni: opt bărbați, nouă femei și șapte tineri celibatari, toți din Tahiti.

Rebelii au părăsit insula la 19 iunie, și la 26 iunie au ajuns din nou la Touboua i. Au acostat nava în port, au debarcat vitele și au început să construiască o mică fortăreață care avea o suprafață de cincizeci yarzi pătrați.

În timp ce se ocupau cu construcția, zilnic izbucneau certuri între ei; pe de altă parte, luptau continuu cu indigenii localnici care erau îngroziți de violențele la care se dedau intrușii, precum și de prădăciunile ce le comiteau pe terenurile lor. Au fost alungați de rebeli, care, cu armele lor de foc au omorât un mare număr de indigeni.

Dar situația rebelilor devenea din ce în ce mai grea și construcția fortăreței avansa atât de încet, încât, de comun acord, au întrerupt lucrările. De fapt, Christian și-a dat curând seama că autoritatea îi scădea și că nu va fi posibil să înjghebeze o colonie pașnică la Toubouai. A convocat toată lumea ca să discute ce era de făcut. Discuțiile au fost furtunoase, dar s-a realizat totuși o majoritate asupra următoarelor hotărâri: 1) să părăsească Toubouai; 2) să se reîntoarcă pe *Bouniy* va Tahiti; 3) să se lase la alegerea fiecăruia dacă să debarce la Tahiti sau preferă să rămână mai departe pe mare, nava urmând să se deplaseze apoi până la un loc ales de echipajul rămas la bord.

În consecință, rebelii au părăsit Toubouai la 15 septembrie 1789, îndreptându-se spre Tahiti unde au ajuns la 20 ale aceleiași luni și au acostat în golful Matavai. Șaisprezece inși și-au manifestat dorința de a coborî pe uscat și, după cum am arătat, dintre aceștia, paisprezece au devenit ulterior prizonieri la bordul *Pandorei*, iar doi au avut parte de moarte violentă. Restul de nouă rebeli au decis să continue călătoria; înaintea plecării, Christian a împărțit între membrii echipajului armele ușoare, praful de

pușcă, textilele și alte mici provizii aflate la bord.

În fine, în seara zilei de 21 septembrie au pornit, și la 22 dimineața au fost pentru ultima oară zăriți la nord-vest de capul Venus al insulei Tahiti. La bord se aflau acum nouă englezi, șapte tahitieni și douăsprezece tahitiene, dar cei rămași la Tahiti nu știau încotro s-au îndreptat cei plecați. Edwards a reușit să afle doar că Christian se exprimase de mai multe ori că urmărirea să descopere o insulă necunoscută și nelocuită, fără port pentru acostarea navelor; apoi să provoace eșuarea lui *Bounty* și să se servească de carcasa acesteia pentru a construi o reședință durabilă. Informațiile erau destul de vagi...

Am arătat că rebelii rămași la Tahiti au construit o goeletă; când a fost gata, s-au îmbarcat pe ea șase din cei paisprezece foști marinari de pe *Bounty*; sperau să ajungă în Indiile Orientale, dar călătoria lor a fost scurtă: mai întâi au avut parte de vreme foarte rea, apoi, nu aveau încredere în capacitatea de navigator a lui Morrison pe care îl aleseseră căpitan ca să-i ducă cu bine la destinație; așa că au hotărât să se întoarcă la Tahiti.

Se pare că ideea construcției goeletei a fost a lui Morrison, care era un lucrător îndemânat și se pricepea la multe; a fost ajutat de cei doi dulgheri și de câțiva rebeli. Față de mica echipă de constructori, Morrison se purta ca șef antreprenor, dar și ca preot: duminica le citea slujba după ritul anglican și înălța pavilionul britanic pe un stâlp de lângă șantier. Morrison se considera complet nevinovat și avea o singură dorință: să ajungă la Batavia, de unde să se întoarcă în Anglia la bordul unei nave ce se îndrepta spre Europa. După spusele sale, goeleta s-a întors în Tahiti nu din cauza neîncrederii echipajului în capacitatea lui, ci din cauza refuzului indigenilor de a le furniza cele necesare pentru o lungă călătorie; se pare că tahitienii preferau să-i rețină în insula lor.

Stewart și tânărul Heywood n-au figurat în echipa goeletei lui Morrison; ei au decis să rămână la Tahiti, așteptând sosirea unui vas britanic, convinși că guvernul din Londra nu va întârzia să trimită în acele locuri o navă în căutare, indiferent de soarta lui Bligh și a însoțitorilor lui. De altminteri, intenția lor a fost confirmată prin graba de a se urca la bordul *Pandorei*, îndată ce aceasta a sosit.

La 8 mai 1791, *Pandora* a părăsit Tahiti, urmată de mica goeleta construită de rebeli, despre care merită să vorbim mai pe larg:

Dimensiunile ei nu erau mai mari decât cele ale șalupei lui Bligh; măsura treizeci de picioare lungime de chilă, treizeci și cinci picioare lungime a punții, nouă picioare și jumătate lărgimea cea mai mare și cinci picioare în adâncimea calei.

Goeleta s-a despărțit de fregată în apropierea insulelor Palmerston, pe care căpitanul Edwards voia să le cerceteze metodic ca să afle urma lui *Bounty*. Echipajul de pe *Pandora* nu a mai avut nicio veste despre goeletă, decât când au ajuns la Samarang, în Java, unde au găsit-o ancorată. La bordul goeletei, oamenii suferiseră atât de crud de foame și de lipsa apei potabile, încât unul din cei mai tineri din echipaj își pierduse mintea.

Goeleta era un velier remarcabil de rapid și mai târziu a fost afectată vânătorii și comerțului de lutrii de mare; la activul său, goeleta a înscris un record de viteză între China și insulele Sandwich, în sfârșit, a fost cumpărată de un căpitan, pe nume Broughton, din Canton, care a folosit-o pentru a studia coasta Tartariei și a participat la salvarea echipajului de pe *Providence*, când această navă a Majestății Sale cu o mie doisprezece oameni la bord s-a scufundat în 1797, la est de Formosa.

Să revenim acum la cele ce s-au întâmplat cu *Pandora*. A făcut escale, fără succes, în numeroase insule.

Dar, pe un atol aparținând arhipelagului Palmerston, locotenentul Corner a descoperit o vergă purtând mențiunea „traversieră de artimon” de pe *Bounty*. Faptul a îndemnat pe căpitanul Edwards să stăruiască în cercetarea acelor locuri și în cursul lor, în timpul unei furtuni pe mare, – a pierdut în ceață o ambarcație pentru adus provizii la bord și o barcă, despre care nu s-a mai auzit vreodată ceva.

Incidentul a dat ocazie unui ziarist să-și arate umorul negru într-un articol apărut într-un periodic din acele vremuri în care afirmă că:

„Atunci când barca a fost lansată neomenește, cu un aspirant și pateu mateloți la bord, nu aveau ca provizii decât o bucată de carne sărată de vită, aruncată de un mătelot compătimitor. Cu toate că soarta acelor oameni a fost oribilă, medicul bordului, cu seninătate, comentează actul inuman astfel: «Iată cum s-a populat pământul...»

sau ceva asemănător, căci cităm din memorie”. Voia să spună că respectivii au dezertat, rămânând și ei pe vreo insulă, și însoțindu-se cu indigene.

De fapt, pasajul citat se referă la o declarație a doctorului Hamilton care a spus textual următoarele:

„Este greu să faci presupuneri despre soarta pe care fatalitatea a rezervat-o acestor nenorociți. La părăsirea navei, cineva de la bord le-a aruncat o bucată de carne sărată de vită, care a căzut în barcă. În noaptea aceea a plouat mult, la fel și a doua zi, ceea ce le-au permis cel puțin să-și astâmpere setea; prin astfel de accidente, divinul regizor al universului a populat emisfera sudică”.

În orice caz, alineatul nu poate fi considerat ca un reproș adresat căpitanului Edwards.

După zadarnice cercetări timp de trei luni, la 29 august *Pandora* a ajuns în apropierea Marii Bariere de corali care se întinde de-a lungul celei mai mari părți a

coastei Noii Olande, la o distanță destul de mare.

Căpitanul Edwards a trimis o barcă în explorare pentru a găsi o trecere prin Marea Bariere; au găsit-o curând, dar în cursul nopții *Pandora* a derivat și s-a îndepărtat. Iată explicațiile date de căpitanul Edwards în fața Curții marțiale, când a trebuit să se disculpe de pierderea navei:

În timp ce executam sondaje, s-a abătut asupra noastră o grindină de mari dimensiuni; înainte de a avea timp să virăm de bord și să manevrăm velele, nava s-a lovit de un recif; am manipulat velele în fel și chip pentru a degaja nava, dar fără succes; degeaba le-am strâns și desfășurat, degeaba am coborât vela superioară cât mai jos pe catarg. Am dat ordin să se lanseze la apă ambarcații pentru a fixa un ancorot, dar înainte de a termina operația, nava s-a izbit violent de un recif și dulgherul a venit să mă prevină că *Pandora* lua apă, aceasta inundând interiorul cu optsprezece inci în cinci minute. Peste alte cinci minute, mi s-a raportat că în cală apa se ridicase cu patru picioare. Nivelul sporea cu asemenea rapiditate, încât am dat ordin să se înceapă pomparea și să se încerce a se etanșa diferite panouri. Dar apa ne depășea eforturile: la mai puțin de o oră și un sfert de la eșuare, în cală apa ajunsese la o adâncime de opt picioare și jumătate.

Către orele zece seara, am constatat că nava nu mai atingea reciful și că plutea în zece fathomi adâncime de apă. Am coborât atunci „mica ancoră de post, am desfășurat un cablu și am lăsat ancora mare până la cincisprezece fathomi și jumătate adâncime pentru a menține echilibrul navei.

Am pus să se arunce peste bord câteva tunuri; apa pătrundea mai încet și am sperat s-o putem opri cu ajutorul unei vele mari întinsă și fixată în santină. Dar speranța ne-a fost repede spulberată, căci nivelul apei a

reînceput să crească în asemenea ritm, încât ne-am temut că *Pandora* se va scufunda înaintea zorilor.

Printr-o coincidență nefericită, în timpul nopții s-au stricat două pompe; am reușit să reparăm una dintre ele și am continuat să încercăm a evacua apa și a etanșa locurile de pătrundere. N-am precupețit niciun efort pentru a menține nava în stare de plutire și s-o salvăm. În fine, când s-a făcut ziuă am putut să ne dăm seama mai precis de situația. În care ne aflam, de pericolele care ne amenințau. Am constatat că nava se deplasase spre nord din cauza hulei sau a unui curent.

M-am sfătuit cu ofițerii; toți au fost de părere că nu mai era posibil să salvăm nava. Rămânea doar să găsim mijloacele pentru a salva oamenii și să începem fără întârziere operația. Dispuneam de patru ambarcații.: o barcă mai mare, una ceva mai mică cu opt rame și două iole cu câte șase rame. Am îmbarcat în ele pe oamenii cei mai pricepuți și le-am lansat la apă. Am îmbarcat pe ele ceva pâine, apă potabilă și diverse obiecte de primă necesitate. Mai aveam la bord două pirogi; am dat ordin să fie atașate între ele și lansate la apă; am mai confecționat două plute și am aruncat peste bord toate obiectele de la bord care puteau pluti.

În ziua de 29 august, la șase și jumătate dimineața, cala era complet inundată, apa pătrunsese între punți și curgea prin sabordirile punții superioare. Era evident că nava era pe punctul de a se scufunda. Am început să sărim peste bord, dar nava s-a scufundat mai înainte ca toți oamenii s-o fi părăsit. Ambarcațiile s-au îndepărtat de pupa navei pentru a se feri de unduirile pe care le provoca și au cules pe cei care se agățaseră de plute și de celelalte obiecte plutitoare lăsate la apă în acest scop. Dubla pirogă putea ea singură să transporte un mare număr de oameni, dar a pornit în derivă cu un singur om la bord și s-a

sfârâmat de un recif, așa că nu ne-a mai fost de vreun folos, când noi tocmai contam foarte mult pe ea. Două din ambarcații, încărcate cu oameni, s-au îndreptat spre o mică insulă nisipoasă puțin ieșită peste suprafața apei, aflată la patru mile de locul naufragiului.

Personal, am rămas lângă navă într-una din cele două ambarcații pentru a salva pe cei aflați în apă; apoi m-am îndreptat și eu spre aceeași insuliță nisipoasă. Acolo am debarcat oamenii și am trimis ambarcațiile înapoi la locul sinistrului pentru a continua salvările; dar s-au întors fără a mai găsi pe cineva. Am reunit pe cei salvați și am constatat că răspundeau la apel optzeci și nouă ele oameni din echipaj și zece din rebelii deținuți la bord. Dar treizeci și unu din oamenii echipajului și patru deținuți au pierit odată cu nava”.

Este foarte interesant că, în relatarea sa, căpitanul *Pandorei* nu pomeneste decât foarte puțin de rebelii deținuți la bord. Vom reproduce acum un alt raport, după câte se pare, întocmit de locotenentul Corner, al treilea ofițer de pe *Pandora*: care este însă o relatare autentică a întâmplărilor. Raportul confirmă categoric lipsa de cea mai elementară umanitate a comandantului Edwards:

„Trei din deținuții proveniți de pe *Bounty*: Coleman, Norman și M’Intosh au fost eliberați din lanțuri și au primit ordin să lucreze la pompe. Ceilalți și-au oferit și ei ajutorul, și au rugat să li se lase o șansă de a-și salva viețile. În loc să le dea ascultare, comandantul a mai pus încă două santinele pe acoperișul încăperii rotunde în care deținuții erau închiși, cu ordinul să ucidă pe oricare dintre deținuți care ar încerca să se elibereze din lanțuri. Deținuții nu mai întrevedeau vreo posibilitate de a scăpa de pieire, așa că au început să se roage și să se pregătească a înfrunta destinul, așteptând momentul când nava se va sfârâma în bucăți; cârma și o parte din etambou

erau deja smulse”.

Pandora s-a scufundat și se pare că s-a încercat totul pentru a salva echipajul; dar raportul atribuit locotenentului Corner precizează:

„Contrar afirmațiilor din lucrarea «Călătoria *Pandorei*», nimeni nu s-a ocupat de deținuți, deși Heywood l-a implorat pe căpitanul Edwards să aibă milă de ei, când acesta, în ultimul moment, a trecut peste acoperișul încăperii în care erau închiși, pentru a sări în mare; nava era deja culcată pe o parte, babordul era complet sub apă. Din fericire întâmplător sau voluntar, instructorul de luptă a lăsat să cadă cheile cătușelor prin hubloul de intrare în cușca deținuților, hublou pe care l-a întredeschis înainte de a sări peste bord, astfel că deținuții au putut și ei, în ultimul moment, să se ocupe de propria lor salvare. Au primit îndată ajutorul omenos al șefului adjunct de echipaj, William Moulter, care, cu pericolul proprii sale vieți, s-a sprijinit de parapetul punții și a smuls lungile bare care fixau cușca de punte, strigând: «Sau vă eliberez, sau merg la fund odată cu voi!»

Era tocmai la timp; îndată, nava s-a scufundat, ne mai rămânând vizibil decât vârful arborelui mare. Instructorul de luptă, santinelele care făceau paza au fost antrenate cu nava și au dispărut în adâncuri. Se auzeau strigăte disperate și chemări ale celor ce se înecau. A trecut o jumătate de oră până când ambarcațiile de salvare au pescuit pe supraviețuitori. Stewart, John Sumner. Richard Skinner și Henry Hiilbrant s-au înecat, pierind cu mâinile prinse în cătușe.

Heywood a fost ultimul din cei trei scăpați din cușca rotundă în care apa deja pătrunsese prin hublou; s-a strecurat prin hublou, a sărit peste bord și s-a agățat de o scândură, îndreptându-se înot spre o mică insulă nisipoasă aflată la vreo trei mile distanță; l-a pescuit o barcă,

aproape în pielea goală. James Morrison a încercat să urmeze exemplul lui, cu toate că avea mâinile încă în cătușe și a reușit să se mențină la suprafață până la sosirea unei ambarcații de salvare”.

Evident, la o primă vedere, acest raport pare de necrezut, într-adevăr, sunt câteodată împrejurări în care oamenii se comportă ca niște monștri, mai ales când se află în stăpânirea unei porniri de ură înverșunată. Dar starea nenorociților captivi nu putea stârni decât mila și umanitatea temnicherilor. Într-o relatare a naufragiului, medicul bordului declară că îndată ce s-au lăsat libere toate scândurile, ghiurile, cuștile de găini și alte obiecte plutitoare, s-a dat ordin ca deținuții să fie eliberați din lanțuri. – Ce bine ar fi fost, dacă ofițerii de pe *Pandora* s-ar fi opus ca nenorociții să mai fie menținuți în lanțuri atunci când a fost evident că nava se scufunda! Dar, după cum se va vedea din declarațiile lui Heywood, deținuții au fost pur și simplu menținuți mai departe, aproape toți, în interiorul cuștii rotunde și căpitanul Edwards a avut o comportare complet neomenească.

Este îngrozitor momentul când o navă se înclină pentru ultima dată, înainte de a pieri în valuri. În momentul scufundării, medicul bordului scrie că: „echipajul abia a avut timp să sară peste bord, cu un teribil strigăt comun de teroare. S-au mai auzit câțva timp urlete, dar pe măsură ce oamenii dispăreau sub apă, strigătele încetau”.

Cât de sugestiv descrie Byron ultimele momente ale navei! Parcă ar fi asistat la naufragiul *Pandorei*:

„Nava se înclină, apoi se răstoarnă pe babord.

Și începând cu prova, se scufundă...

Atunci, dinspre mare spre cer, se ridică o teribilă clarnoarej

Atunci timidul strigă și bravul tace.

*Unii, vociferând, au sărit peste bord.
Vrând, parcă, să-și grăbească moartea.
A răsunat apoi un strigăt general.
Mai puternic decât urletul mării.
S-ar fi zis un tunet; apoi s-a așternut liniște...
Doar vântul vuia sălbatic și fără rernușcări”.*

Mateloții salvați au tras ambarcațiile pe țărmul insulei nisipoase; multe dintre ele erau stricate, aveau nevoie de reparații; au întins vele peste borduri pentru a împiedica pătrunderea valurilor în interior. A început tortura arșiții soarelui reflectată de nisip. Sufereau de o sete îngrozitoare, aveau stomacurile pline cu apa sărată băută în timp ce înotau, înainte de a fi salvați. Hamilton relatează că noaptea a fost îngrozitoare din cauza comportării nedisciplinate a matelotului Connell, bănuie că se îmbătase cu vinul salvat; dar și-au dat seama că adevărul era altul: torturat de sete, băuse apă de mare, „din care cauză a înnebunit și mai târziu a murit nebun în cursul călătoriei”.

Înainte de naufragiu, se lansase într-una din ambarcații un butoiș cu apă și ceva pesmeți; căpitanul Edwards a calculat că le ajungeau pentru șaisprezece zile dacă raționau apa la două pahare pe zi și pesmelii, la greutatea unui glonț de muschetă.

Echipajul și prizonierii au fost repartizați în cele patru ambarcații și au pornit pe mare. Trecând de-a lungul unei insule botezată de Bligh „Insula Muntelui”, au pătruns într-un Golf; numeroși indigeni adunați pe plajă i-au invitat stăruitor să debarce; dar căpitanul Edwards a refuzat să acosteze și unul din indigeni a tras o săgeată care a ajuns până la o barcă. Observând că și alți indigeni își pregăteau arcurile și săgețile, Edwards a ordonat să fie intimidați cu o salvă trasă cu puținele muschete aflate în bărci; indigenii au fugit.

Cât timp au navigat printre insule, naufragiații de pe *Pandora* s-au oprit de mai multe ori pe coaste pentru a strânge stridii și a-și procura apă potabilă.

La 2 septembrie au trecut în largul capului nord-vest al Noii Olande și s-au lansat în vastul Ocean Indian: mai aveau de parcurs o mie de mile.

Se amintește că însoțitorii căpitanului Bligh au luptat cu frigul muindu-și veșmintele și rufăria în apă sărată. După cum arată doctorul Hamilton, cei de pe *Pandora* au folosit aceeași metodă:

„A-și umezi trupurile cu apă sărată nu este o operație recomandată să se prelungească mai mult de trei sau patru zile; dacă se depășește acest termen, absorbția realizată prin piele dăunează echilibrului lichidelor din corp din.

cauza sărurilor acide din apa de mare, de exemplu, făcând intolerabilă saliva din gură”.

Mai adaugă că gurile oamenilor deveniseră atât de uscate, încât nu mai aveau poftă nici să mănânce mica lor rație de pâine.

Doctorul Hamilton mai face observația că, pe măsură ce li se prelungeau suferințele, starea sufletească a oamenilor se înrăutățea: deveneau iritabili și răi, „adevărați sălbatici”, spune el. La bordul ambarcației în care se afla și comandantul, unul din răzvrătiți a început să se roage; dar căpitanului Edwards i-a fost teamă să nu capete prea mare influență asupra celorlalți, așa că a hotărât să recite chiar el însuși rugăciunile.

La 13 mai au ajuns în apropierea insulelor Timor; a doua zi de dimineață au acostat, au făcut provizie de apă și au obținut câțiva pești mici de la indigeni. În cursul nopții de 15 mai, au acostat în fața fortului de la Coupang, unde guvernatorul și alte personaje oficiale din această colonie olandeză i-au primit cu extremă generozitate, căutând prin

toate mijloacele să-i ajute în greaua situație în care se aflau.

La Coupang au stat trei săptămâni, apoi, la 6 octombrie, s-au îmbarcat la bordul vasului *Rambang* al Companiei olandeze a Indiilor orientale. La 30 ale lunii au ajuns la Samarang, unde au avut surpriza să reîntâlnească mica ambarcație de aprovizionare a *Pandorei*, despre care pierduseră speranța s-o mai revadă.

La 7 noiembrie au ajuns la Batavia; acolo, căpitanul Edwards a aranjat cu Compania olandeză a Indiilor orientale ca tot echipajul și deținuții să fie îmbarcați pe patru vase ce plecau spre Europa. Prizonierii au fost mai întâi îmbarcați pe vasul *Vreedenburgh*, dar la Capetown au întâlnit vasul englez *Gorgon* și i-a transferat pe acesta. *Gorgon* a ajuns la destinație la Spithead, la 19 iunie 1792.

În scurta sa relatare, căpitanul Edwards se referă foarte puțin la modul cum s-a comportat cu prizonierii săi la Coupang și la Batavia, sau cu ocazia naufragiului *Pandorei*; devine aproape mut în privința lor, după ce au fost închiși în „Cutia Pandorei”. Indiferența lui totală față de acești nenorociți, insensibilitatea la suferințele lor îngrozitoare și fără precedent demonstrează în mod evident că Edwards nu urmărea decât un singur lucru: să respecte întocmai, cu severitate neîndurătoare, instrucțiunile primite în legătură cu ei, considerând că singura lui datorie era aplicarea lor rigidă.

Era un om rece din fire, flegmatic, nu se emoționa de nenorocirea cuiva și sufletul îi era complet insensibil la suferințele semenilor săi.

Se pare că și mai înainte, dar mai ales, în cursul dezbaterilor în fața Curții marțiale, s-a manifestat un sentiment general de reprobare a severității brutale și excesive a căpitanului Edwards față de prizonierii săi.

Este adevărat că un obicei de multă vreme practicat

cere ca cei ce se fac vinovați de răzvrătire la bordul unei nave militare să fie puși în lanțuri. Necesitatea unei atari practici este evidentă: este foarte important să se împiedice orice contact între rebeli și restul echipajului pentru a evita riscul contaminării de la asemenea criminali inveterați. Cei declarați vinovați de crima răzvrătirii au puține speranțe să scape de pedeapsa capitală, obligatorie conform codului naval; în cazurile de rebeliune, Curtea marțială nu poate pronunța decât un verdict de achitare sau unul de pedeapsă cu moartea.

În cazul de față, majoritatea prizonierilor se predaseră spontan; mulți nici nu luaseră parte activă la rebeliune, iar alții au fost obligați, contrar voinței lor, să rămână la bordul lui *Bnuntty*. Se risca oare ceva dacă li se permitea ca, pe rând, să respire din când în când câteva ore de aer liber p? punte? Desigur că nu! Și era puțin probabil ca ei să încerce să fugă: încotro să se îndrepte? Nici nu se punea o asemenea problemă, mai ales când *Pandora* se afla pe punctul de a naufragia foarte departe de vreo coastă. Aproape toți prizonierii, ba chiar toți, nu doreau decât un singur lucru: să se întoarcă în Anglia și acolo aveau încredere în soarta pe care patria le-o hărăzea.

Dar căpitanul Edwards nu avea niciun scrupul; s-a comportat nemilos și cu un singur scop: să mențină pe prizonieri în lanțuri pe toată durata călătoriei și în această stare să-i predea guvernului britanic.

Probabil că acuzația de piraterie însoțită de răzvrătire îi impresiona firea lui natural rigidă și-l îndemna să aplice un regim mai sever decât prevedeau litera și spiritul instrucțiunilor. Poate că a gândit că în toate epocile și la toate popoarele (cu excepția unor antice așezări grecești, ca Phocea, din Asia Mică, ai cărei locuitori practicau obișnuit pirateria, considerată ca o profesiune

onorabilă) pirateria a fost socotită ca o crimă foarte odioasă și cei vinovați de ea au fost tratați cu severitate barbară. Întocmite sub îndrumarea personală a regelui Richard I și adoptate de majoritatea puterilor ale căror vase străbat mările, legiuirile lui Oleron sunt concepute într-un spirit de cruzime îngrozitoare. Astfel, un biet pilot care, din întâmplare.

— O carte veche, denumită *Cartea neagră a Amiralității*, cuprinde prevederile arătate, imprimate pe hârtie velină, cu caractere vechi. Pe vremuri, lucrarea a aparținut Biroului de înregistrare al înaltei Curți a Amiralității. În 1808, fiind întrebată Academia juriștilor englezi, funcționarii respectivi au declarat că n-au văzut-o niciodată și nu știau unde există. De fapt, un procuror general a avut-o în mână și n-a mai înapoiat-o. Există însă un exemplar la Amiralitate. – N.A.

provoca pierderea unei nave, avea de ales între a despăgubi pe armator de pierderile suferite sau a i se tăia capul.

În cazuri de naufragii, dacă se dovedea că Lordul guvernator al coastei respective era complice cu piloții și favoriza eșuări pentru a obține prima de salvare, atât lordul, cât și salvatorii și ceilalți complici erau declarați în afara legii, excomunicați și pedepsiți ca hoți și tâlhari. Pilotul era condamnat să fie spânzurat de un stâlp înalt care rămânea multă vreme pe locul unde a fost ridicat, ca exemplu pentru toate navele care treceau prin acele locuri. Lordul era supus unei pedepse tot atât de barbare: i se confiscau bunurile, el însuși era legat de un stâlp în curtea locuinței sale, căreia i se dădea foc din patru părți, așa că locuința ardea cu lord cu tot, după care pereții erau dărâmați și locul era destinat să devină piață pentru vânzarea porcilor.

Aceste prevederi barbare și altele la fel sunt incluse

într-o colecție de legiuri care multă vreme au constituit *jus mercatorum* (codul comercial) și protejau siguranța navelor contra rebeliunii echipajului. Cităm câteva din articolele cuprinse:

„Cine ridică sabia contra căpitanului sau falsifică înregistrările busolei i se va bate în cuie mâna de catarg; cine îndeamnă la revoltă, va fi închis în cala umedă; vinovatul de rebeliune va fi aruncat peste bord”.

Pentru a stârpi cazurile de piraterie, în timpul primelor călătorii spre Indii, portughezii aplicau o pedeapsă sumară, asociată cu o exemplificare oribilă care să descurajeze pe eventualii amatori: de fiecare dată când capturau un vas pirat, spânzurau imediat pe toți membri echipajului, confiscau aparaturile, velele, tot ce era de valoare la bord, apoi lăsau nava în voia valurilor, cu scheletele criminalilor balansându-se agățate de vergi; era un spectacol oribil pentru toți cei ce întâlneau o asemenea navă.

Chiar în epoca noastră *, în codul maritim al națiunilor europene mai persistă rămășițe ale legiuirilor lui Oleron, cel puțin în ceea ce privește răzvrătirile și pirateria. Poate că aceste prevederi ale legiuirilor au îndemnat pe căpitanul Edwards să pună în lanțuri pe prizonieri, așa cum se stipulează în instrucțiunile pentru rebelii de la bordul unei nave militare. De altminteri, tratamentul aplicat lui Bligh de rebelii de pe *Bouniy* a provocat culmea indignării poporului englez contra lui Christian și a complicilor lui, indignare pe care, fără îndoială, o împărtășea și Edwards.

Vom transcrie aici scrisoarea pe care Heywood a trimis-o mamei sale, cu descrierea veridică a comportării căpitanului Edwards. Este o povestire patetică, dar realistă, care, după cum se exprimă sensibilă soră a autorului, „nu conține nicio silabă în contradicție cu

adevărul și onoarea”.

Batavia, 20 noiembrie 1791

„Scumpă și neprețuită mamă, iată în fine, că a venit momentul să primești din nou vești de la nefericitul tău fiu. După câte am auzit, mă tem că purtarea mea cu ocazia capturării de către rebeli a navei *Bounty*, la bordul cărei» soarta a făcut să fiu îmbarcat, a fost rău interpretată de locotenentul Bligh, după răspunsul ce ți-a trimis la scrisoarea ta; necunoscând motivul real pentru care am rămas la bordul lui *Bounty*, în mod firesc și spre nefericirea mea, locotenentul Bligh m-a acuzat că am luat parte la revoltă. După câte știu, cât timp am fost sub comanda lui am corespuns încrederii arătate. La rândul meu, nu

* începutul veacului al XIX-lea. – N.T.

m-am îndoit niciodată de onorabilitatea lui Bligh. Nu am comis niciun fapt care să justifice opinia lui despre mine, atât de puțin generoasă și cu totul nemeritată. Sunt convins că, tot timpul cât am fost sub ordinele lui, nu am dat ocazia să mi se judece atât de sever comportarea. Scumpa mea mamă, cred că nu ți-ai recunoscut fiul în portretul pe care mi l-a făcut Bligh! Lasă-mă să-mi justific purtarea și să arăt adevăratul motiv pentru care am rămas la bord; vei vedea cât de puțin merit să fiu blamat și vei înțelege cât de grav m-au rănit sufletește calomniile. Voi povesti pe scurt și concis tot ce mi s-a întâmplat. Dar mă tem că nu voi spune decât a suta parte din ce am pe suflet, căci. nefiind autorizat să scriu prezenta scrisoare, o fac pe ascuns. Doresc din tot sufletul să-ți parvie această scrisoare; sper din toată inima că ea va împrăști eventualele tale îndoieli în privința mea, căci jur că sunt nevinovat de crima ce mi se impută, iată de ce am rămas la bord:

În dimineața când s-a pus stăpânire pe navă, eu

dormeam jos în cabină; m-am deșteptat îndată după apariția zorilor, am privit în jurul hamacului și am ieșit pe punte. Am văzut un om stând pe lada cu arme, ținând în mână o sabie de abordaj și, fiindcă nu înțelegeam de ce, am întrebat ce se întâmplă. Omul mi-a răspuns că, cu sprijinul unei părți din echipaj, Christian arestase pe comandant, luase comanda navei și voia să-l ducă pe Bligh prizonier în Anglia pentru a-l acuza în fața Curții marțiale de crima tiranizării echipajului.

Complet zăpăcit, m-am întors în cabină, am trezit pe un camarad și l-am pus la curent cu cele aflate. Apoi, m-am îmbrăcat, am urcat pe punte la provă și am constatat că informatorul meu avea dreptate. Am întrebat pe câțiva mateloți înarmați ce aveau de gând să facă cu comandantul care în acel moment se afla la pupă de partea babord, cu mâinile legate la spate. Christian se afla lângă el, cu un pistol într-o mină și cu o baionetă în cealaltă. Mi s-a dat o versiune diferită: căpitanul urma să fie imbarcat într-o barcă, lăsat să se îndrepte spre Tofoa și toți cei ce nu voiau să se alieze cu Christian aveau de ales să fie imbarcați cu Bligh sau, puși în lanțuri, să fie duși până la Tahiti și abandonați acolo. Nu puteam să-mi dau seama care versiune era adevărată, dar m-am lămurit când am văzut marinarii lansând la apă ambarcația pregătită pentru Bligh.

În această penibilă situație, tânăr și fără experiență, fără un sfătuitor (toți păreau mai mult sau mai puțin zăpăciți, nu știau ce să facă), am stat un timp ca spectator tăcut al dramei ce se desfășura sub ochii mei. După ce am mai reflectat, m-am decis să optez pentru ceea ce mi se părea a fi calea cea mai bună, adică să rămân la bordul lui *Bounty*: eram sigur că cei ce vor merge cu Bligh la Tofoa vor fi masacrați acolo de sălbatici, pe când tahitienii, generoși și sensibili, speram că vor da ospitalitate celor

abandonați acolo, până la venirea unei nave engleze. Complet deconcertat și derutat, această soluție mi s-a părut conformă rațiunii și onoarei.

În timp ce tot reflectam la calea ce aveam de urmat, am ajutat la lansarea ambarcației; la bord, domnea confuzie și dezordine. Am socotit că planul meu era just și nu mi-a dat prin gând să mai cer sfatul locotenentului Bligh. În plus, am avut confirmarea justiției intențiilor mele prin faptul că doi ofițeri mai vechi în serviciu ca mine, destinați de Christian să se îmbarce cu Bligh, au cerut autorizația să rămână pe navă (unul dintre ei, era camaradul meu de careu, Hayward). În timp ce descărcam igrnamele din șalupa destinată lui Bligh, Hayward m-a întrebat ce aveam de gând să fac; i-am răspuns că nu voi părăsi nava. Presupun că, mai târziu, el i-a raportat lui Bligh răspunsul și, întrucât nu-i mai adresasem vreun cuvânt în acea dimineață, Bligh s-a îndoit de loialitatea mea și a interpretat comportarea mea într-un fel care nu corespundea deloc cu caracterul meu.

Astfel, dragă mamă, totul a fost consecința tinereții și lipsei mele de experiență, precum și absenței unui bun sfătuitor; mai târziu, faptele mele au fost interpretate ca nelegiuiri și indiferență față de legile țării mele, din care cauză în prezent, și pentru încă câteva luni, voi avea de suferit un tratament foarte penibil. Dar acum sunt în măsură să îmi restabilesc reputația calomniată, să redobândesc afecțiunea celei mai blânde dintre mame și să fiu considerat de ea ca un fiu care niciodată nu s-a abătut de la datorie.

Doar mai târziu mi-am dat seama că nu luasem o decizie justă; comandantul Bligh era deja coborât în șalupa destinată lui. În timp ce discutam cu instructorul de arme (unul din principalii autori ai rebeliunii), un alt camarad, Stewart, pe care îl lăsasem în hamacul din cabină, m-a

căutat și m-a întrebat dacă plecam cu Bligh; i-am răspuns că nu. A insistat să nu persist în intenția de a rămâne pe navă, mai bine să urmez sfatul lui și să coborâm împreună în cabină ca să luăm câteva obiecte de primă necesitate, apoi să ne grăbim a ne alătura grupului lui Bligh. A adăugat că dacă rămâneam la bord, deveneam culpabili la fel ca ceilalți răzvrătiți. L-am ascultat cu neîncredere, repet „cu neîncredere”, căci eram lipsit de discernământ și complet zăpăcit. Vedeam șalupa lui Bligh plină până la refuz, intrată adânc în apă, știam că țărmul era departe și gândeam că indigenii îi vor masacra pe cei ce vor coborî pe uscat și am ajuns la concluzia că hotărârea mea era totuși cea mai bună. După astfel de ezitări, am încercat însă să urmez sfatul camaradului, în loc de a mă încrede propriei mele inspirații; am coborât în cabină ca să luăm ceva lucruri, dar când am ajuns acolo, instructorul de arme a postat o santinelă în fața ușii noastre cu ordinul de a nu ne permite să mai ieșim. Am rugat pe instructor să încunoașteze pe Bligh de intenția noastră de a-l însoți, dar bănuiesc că nu i-a transmis nimic și nu am mai fost autorizați să urcăm pe punte decât atunci când șalupa cu Bligh se îndepărtase. Am înțeles atunci, prea târziu, eroarea comisă.

La finele lunii mai, am ajuns cu *Bounty* la o insulă situată la sud de Tahiti, denumită Toubouai; rebelii plănuiau să înființeze acolo o colonie, dar pe insulă nu existau nici animale și niciun alt fel de posibilități de aprovizionare, astfel că ne-am îndreptat spre Tahiti pentru a procura păsări și porci, după care rebelii intenționau să se întoarcă la Toubouai pentru instalare definitivă. Așa că la 6 iunie am acostat la țărmul insulei Tahiti; nutream speranța să găsesc o ocazie de a fugi de pe navă și a rămâne acolo, dar nu am reușit, căci totdeauna eram supravegheat să nu mă depărtez; răzvrățiții juraseră că

dacă vreunul din ei evada, vor obliga pe indigeni să-l aducă înapoi și-l vor ucide, ca exemplu. Știau că dacă unul de pe navă rămânea în Tahiti, putea indica primei nave engleze venite locul unde rebelii proiectaseră să se instaleze.

Încercarea de fugă dovedindu-se irealizabilă, nu aveam altă soluție decât să stau liniștit, să mă reîntorc la Toubouar, apoi să aștept ca *Bounty* să fie scoasă din funcțiune și să iau pe furiș singura barcă existentă cu care să ajung în Tahiti, privind pe ceilalți ele orice mijloc de urmărire. Dar soarta a decis altfel: nu am avut ocazia ca să încerc aventura. Reîntorși la Toubouai, am rămas acolo până la finele lunii august; în acest răstimp, aproape am terminat construcția unei mici fortărețe, dar la ce bun? Indigenii ne erau cu totul ostili, în fiecare zi aveam încăierări cu ei, de multe ori abia am scăpat cu viață. Apoi, între noi creștea nemulțumirea, dispute infernale se succedau continuu... Cu majoritate de voturi, s-a decis să părăsim Toubouai și să revenim la Tahiti.

Am ajuns acolo la 22 septembrie; am acostat în golful Matavai și, a doua zi de dimineață, împreună cu Stewart, am coborât la uscat și ne-am dus la un proprietar de pământ care ne era prieten. Cum acum eram eliberați de supravegherea echipajului răzvrătit, ne-am ținut cât mai deoparte și așteptam cu răbdare sosirea unei nave eliberatoare. Alți paisprezece membri ai echipajului de pe *Bounty* s-au instalat și ei pe insulă, iar Christian și opt oameni au pornit din nou cu nava, nu se știa încotro! Cât timp am stat în Tahiti, bunii noștri prieteni indigeni ne-au tratat cu multă generozitate; nu am fi putut spera mai mult, nici de la cel mai civilizat popor.

Am rămas la Tahiti până la finele lunii martie 1791, când a sosit acolo nava Majestății Sale. *Pandora*: îndată ce a ancorat, împreună cu Stewart ne-am urcat la bord și am declarat cine eram. Un indigen care, cu piroga sa, ne

precedase la bordul Pandorei, ne-a anunțat că fostul nostru camarad, Hayward, avansat între timp locotenent, se afla și el la bord. Am cerut să luăm contact cu el, gân

— În jurnalul său. Mnrrison relatează un astfel de plan, pus la cale împreună cu Heywood și Stewart, dar menționează că „tentativa era de o îndrăzneală nebunească, căci dacă se dezlanțuia o furtună, mica barcă ar fi devenit sicriul nostru”. - N.A.

1 bl

dându-ne că putea da mărturie de buna noastră credință și nevinovăție. Dar vai! ca toți cei ce ajung în viață la o situație mai bună, ne-a primit foarte rece și a declarat că nu știe nimic despre întâmplările noastre; deși, odinioară am fost foarte buni prieteni, legați prin afecțiune reciprocă! Aparențele fiind contra noastră, s-a dat ordin să fim puși în lanțuri și tratați ca *pirăți bandiți* (oribile cuvinte!). Asemenea severitate ar fi fost insuportabilă pentru un om neobișnuit cu încercările sortii; dar în urma întâmplărilor prin care trecusem, mă resemnasem și mă susținea convingerea că nu meritam tratamentul ce mi se aplicase, așa că am înfruntat totul cu cel mai desăvârșit calm și cu hotărârea fermă de a fi răbdător.

Sunt totuși incapabil să descriu suferințele pe care le-am îndurat; au fost imense, dar am reușit să le suport fără să mă plâng. Trei au fost motivele pentru care am putut să le suport: primul, că fiind nevinovat, nu le meritam; al doilea, că nu puteau dura prea mult; al treilea, că soarta mi se va schimba în bine. Primul motiv mi-a întreținut speranțele, al doilea, răbdarea, și al treilea, curajul. Sunt tânăr ca număr de ani, dar adversitățile mi-au copt mintea; am considerat că la vârsta mea, primeam o lecție care îmi va fi mai târziu de mare folos. Am învățat trei lucruri, destul de puțin cunoscute și puse la îndoială de cei ce nu le-au resimțit consecințele: mai întâi, că există

ticăloși totdeauna porniți să critice pe alții; apoi, vanitatea speranțelor umane, și, în fine, resemnare față de ceea ce îți aduce soarta. Pot să spun că mi-am însușit mai multă filosofie decât dacă aș fi trăit ani îndelungați o viață ușoară și de desfătări.

Probabil că voi fi aspru criticat și acuzat, mai ales din două cauze: mai întâi, fiindcă sunt singurul ofițer supraviețuitor, apoi, fiindcă totdeauna are crezare ceea ce a mai fost spus odată. Poate că tot ce voi susține în apărarea mea va fi considerat ca minciună și născocire. Dacă, în cea mai rea alternativă, tribunalul mă va condamna la pedeapsa supremă, ca exemplu pentru posteritate, sper să fiu capabil să-mi suport destinul cu forța sufletească a omului conștient de a fi victima nenorocului și nu consecința unei comportări nedemne. Aveam încredere că providența îmi va atesta inocența și nu trebuia să-mi pierd curajul. Providența, sper, îmi este încă binevoitoare și m-a ajutat în cele mai teribile încercări; în ea îmi pun încrederea salvării mele. Cu astfel de gânduri am reușit să străbat o perioadă de grele încercări, păstrându-mi cugetul liber și inima împăcată.

Alți doisprezece englezi aflați în Tahiti s-au predat și ei. Comandantul *Pandorei* a pus să se construiască la pupă o închisoare unde am fost toți înghesuiți, cu lanțuri la picioare și la mâini. Eram tratați cu extremă asprime și nu am fost lăsați deloc să ieșim la aer. Vă puteți închipui în ce situație oribilă ne aflam, obligați să mâncăm, să bem, să dormim și să ne satisfacem nevoile naturale în această cușcă! Cu toate că am fost privat de folosirea liberă a mâinilor și picioarelor, am reușit totuși să mă adaptez situației.

La 9 mai am părăsit Tahiti pe *Pandora*, îndreptându-ne spre Arhipelagul Amicilor. La începutul lunii august ne-am angajat printre recifele de corali pentru a descoperi o

trecere prin Marea Barieră; dar nu am reușit. Mereu nenorocoasă și parcă hărăzită distrugerii, *Pandora* a fost împinsă de un curent pe un recif; resacul era violent și fregata a fost serios deteriorată; s-a produs o spărtură prin care pătrundea apa, o parte din tunuri a fost aruncată peste bord și, cum tocmai începea marea, *Pandora* s-a eliberat, aflându-se într-un fel de bazin natural unde apa avea o adâncime de paisprezece sau cincisprezece fathomi. Dar cât stătuse eșuată pe recif, nava a fost avariata și așteptam dintr-un moment într-altul să se scufunde. Am rugat pe comandant să-i fie milă de noi, să ne elibereze din lanțuri, lăsându-ne o șansă să ne salvăm viețile. Dar totul a fost inutil: comandantul a manifestat o totală lipsă de omenie și a dat ordin să fim mai departe ținuti în lanțuri, cu toate că nava era pe punctul de a se scufunda; toate pompele funcționau din plin pentru a goli apa ce pătrundea tot mai puternic.

Am petrecut noaptea cu perspectiva unei morți iminente, fără speranța vreunui ajutor de undeva, pradă unei spaime atroce. A fost un noroc că nava a mai plutit până în zori, permițând echipajului să pregătească mijloacele de salvare. Când comandantul și ofițerii au trecut peste acoperișul închisorii noastre, în momentul abandonării *Pandorei* (apa ajunsese la carlinga punții), am cerut încă o dată să le fie milă de noi; comandantul a dat, în fine, ordin unui caporal și armurierului să elibereze din închisoare pe unii dintre noi, dar numai trei au beneficiat de această grație, căci hubloul a fost din nou închis, cu instructorul de arme stând deasupra, de pază mai departe. Din cei rămași în închisoare, numai la doi li se scosese rășnă lanțurile, alții s-au eliberat și ei cum au putut, dar trei au rămas cu cătușele la mâini: doi s-au înecat, iar al treilea s-a putut menține înot, chiar așa cu cătușe, până a fost pescuit din apă.

Cum *Pandora* se înclina tot mai mult de babord, instructorul de arme a alunecat peste bord; hubloul a rămas degajat și toți cei dinăuntru am încercat să ieșim. Am fost printre ultimii trei care am reușit, tocmai când apa umpluse nava și abia am ajuns să sar peste bord. Îndată nu s-a mai văzut din navă decât vârful catargului și în jurul meu se petreceau scene îngrozitoare. Goi pușcă, am reușit să apuc o scândură și să mă îndrept înot către o insulă aflată la vreo trei mile distanță; pe parcurs, am fost preluat de una din ambarcații. Când am sosit pe plaja micii insule, s-a făcut socoteala celor dispăruți: treizeci și patru se înecaseră, dintre care patru prizonieri, unul din ei fiind nefericitul meu camarad Stewart; au fost salvați optzeci și nouă de membri ai echipajului *Pandorei* și zece prizonieri.

S-a făcut un inventar al proviziilor scăpate de naufragiu: doi sau trei saci cu pâine, câteva butoiașe cu apă și unul cu vin. Timp de trei zile am trăit cu câte două pahare de apă și patru uncii de pâine.

La 1 septembrie am părăsit mica insulă; la 16 septembrie am ajuns la Coupang, în insula Timor. Optsprezece zile ne-am hrănit doar cu rații extrem de mici de apă și pâine. Ajunși la Coupang, noi deținuții am fost puși în închisoare, unde am stat până la 5 octombrie când am fost îmbarcați la bordul unei nave olandeze ce mergea la Ba-tavia.

Cu toate că am stat opt luni închis și în climat umed, mi-am păstrat sănătatea intactă; n-am suferit de nicio boală, mă simt foarte bine fizic, și moral; dar nu mai am lângă mine niciun prieten, n-am alt bagaj decât o cămașă și un pantalon, până la întoarcerea în Anglia. Totuși, nu sunt nefericit, mă supun în întregime sorții care mi-a dat puterea de a fi deasupra tuturor nenorocirilor”.

Într-o scrisoare următoare, adresată surorii sale, Heywood scrie:

Îți trimit două mici desene în care se arată cum a naufragiat nava Majestății Sale, *Pandora*, la 29 august. și starea în care se aflau supraviețuitori de pe mica insulă nisipoasă, măsurând nouăzeci de yarzi lungime și șaiszeci lățime, pe care se înghesuiau nouăzeci și nouă de oameni. Am stat acolo trei zile, singura noastră hrană fiind alcătuită dintr-o rație zilnică de un pahar de apă sau de vin și patru uncii de pâine, fără nicio apărare față de soarele arzător de amiază. Pentru căpitanul Edwards și pentru echipaj s-au instalat corturi. Noi, prizonierii, am cerut o veche velă neutilizabilă și nefolosită, epavă a naufragiului, dar ne-a fost refuzată. Știi cum ne apăram de arșița soarelui? Ne îngropam până la gât în nisipul cald! Trupurile ni s-au umplut de bășici și pielea ni s-a jupuit căci eram pur și simplu în pielea goală; parcă am fi fost muiați în mari bazine cu apă fierbinte. Apoi, am mai îndurat nouăsprezece zile îngrozitoare la bordul ambarcațiilor, până am ajuns la Coupang. Pe *Pandora* trăisem vreme îndelungată în lanțuri, cu cătușe la mâini și piedici la picioare, până la naufragiul pe care ți-l arăt în desenul alăturat. Precum vezi: doar pupa a mai rămas deasupra mării și apa îmi ajunsese până la genunchi, când am reușit să mă desfac de lanțuri și să scap”.

Ajunși la Batavia, nenorociții prizonieri au fost și acolo maltratați la fel ca la bordul *Pandorei*: închiși, tot în lanțuri, și foarte prost hrăniți.

Și în cursul transportului pe nave olandeze până în Anglia au fost supuși la încercări penibile: șaptesprezece luni au dormit pe scânduri acoperite cu o pânză veșnic umedă; ca hrană, au primit mici rații de alimente dezgustătoare. Până în ziua când la doi tineri de la bordul navei li s-a făcut milă și i-au dat o cămașă și un pantalon, Peter Heywood a fost gol pușcă. În timpul cât au stat la Batavia, cu cătușe la mâini, Peter a învățat să

confeționeze pălării de paie și a vândut câteva cu câte o jumătate de coroană; cu banii rezultați și-a procurat veșmintele groase cu care a ajuns la Portsmouth, bucuros și cu inima ușoară, cu toate suferințele îndurate. A fost un miracol că s-a menținut sănătos!

A doua zi după sosirea navei *Gorgan* la Spithead, prizonierii au fost transferați pe vasul *Hector*, comandat de căpitanul (mai târziu, amiralul Sir George) Montague. Acolo au fost, în fine, tratați cu omenie și s-au bucurat de un oarecare confort, în limitele ce puteau fi acordate unor oameni în trista lor situație. Apoi, au fost duși în fața autorității competente pentru a fi judecați de revoltă și piraterie; dar procesul nu a început decât la 12 septembrie 1792.

În cursul perioadei de așteptare îngrijorătoare, între acest nefericit tânăr și mulți prieteni ai săi s-a purtat o corespondență emoționantă și interesantă, din care rezultă, în culori delicate și nobile, personalitatea lui Peter Hey-wood și a celor din familia lui, în special a admirabilei sale surori Nessy care, într-una din scrisori explică atașamentul lor reciproc prin aceea că fiind aproape de aceeași vârstă, se jucaseră împreună în tot timpul copilăriei.

Îndată ce a aflat de sosirea fiului său în Anglia, doamna Heywood i-a trimis următoarea scrisoare:

Insula Man, 29 iunie 1792

Scumpul meu fiu, atât de drag inimii mele. și atât timp considerat pierdut, cu câtă nerăbdare am așteptat o veste de la tine! Am numărat zilele, orele, și chiar minutele din momentul când am auzit prima dată de acea oribilă revoltă, care m-a privat atâta timp de prezența ta, fiul meu scump! Iată însă că a venit momentul când, deși nu pot încă să te văd și să te îmbrățișez, sper că voi obține măcar permisiunea de a corespunda cu tine. Nu văd de ce nu s-ar

permite corespondența între o mamă și fiul ei, care, sunt convinsă, nu este vinovat de crima de care este acuzat de cei care nu i-au cunoscut niciodată calitățile și lealitatea. Nu am nicio îndoială că Providența, care te-a protejat atâta timp și te-a ajutat să treci cu bine prin atâtea pericole și încercări, te va proteja și de acum înainte și va face, ca la proces, să apară la lumina zilei întreaga ta nevinovăție.

Am primit, și eu și Nesy, toate scrisorile tale; ce fericite am fost la primirea lor! Și ce bucuroase suntem că te știm acum ajuns cu bine în Anglia! Dragul meu fiu, nu vom precupeți niciun efort pentru a-ți ameliora, pe cât posibil, situația, căci meriți toată sollicitudinea. Nesy a scris rudei noastre Heywood din Plymouth, întrebându-l dacă, fiind soră, poate primi autorizația să te vadă; dacă o va obține, va pleca imediat. Cât voi fi de fericită să vă știu împreună! Ai o soră, Peter, de o inestimabilă calitate..."

În aceeași zi, Nesy îi scria fratelui său: „Dragul meu frate, slavă Domnului care te-a păzit prin toate câte ai trecut, un adevărat miracol! În fine, nefericita ta soră Nesy are permisiunea să-ți scrie în Anglia! Minunatul meu erou, cât am suferit din cauza ta! Dar suferințele noastre nu contează pe lângă nenorocirile tale. Sper acum că Providența, care te-a protejat atâta vreme, va sfârși prin a scoate în evidență tăria ta sufletească și pioasa ta resemnare, acordându-ți pacea și fericirea pe care le meriți cu prisosință. Nici nu-ți închipui ce liniștire ne-a adus scrisoarea ta din Batavia, deși era teribilă prin cele relatate. Scumpul meu frate, credeam că nu ți-ai închipuit niciun moment că te-am considerat capabil de crima de răzvrătire. Nu, nu! Nicio putere lumească nu ne-ar fi putut convinge că ești în stare să comiți un act contrar onoarei și datoriei. Cunoaștem prea bine fermitatea și calitatea principiilor tale și am fost sigure că ar avut motive valabile (pe care ni le-ai expus în scrisoare) ca să rămâi la bordul

lui *Bounty* și sperăm că vei fi redat tuturor aceluia care te iubim și care așteptăm să revii printre noi. Ai grijă de sănătatea ta. Am scris domnului Heywood (rudă, dar și excelent amic și protector al tău și al nostru), rugându-l să intervină ca să obțin cât mai curând autorizația să te văd; căci unchiul Holwell nu vrea să vii să te văd înainte de a obține autorizația necesară; se teme că demersurile precipitate pot să-ți dăuneze, deocamdată. Aștept, deci să zbor să te îmbrățișez! Anticipez de pe acum fericirea acelei clipe. Căci nu cunosc nici bucurie, nici liniște, decât în prezența ta și toate speranțele și urările mele de bine se îndreaptă spre tine”.

Tot cu aceeași afecțiune i-au scris și celelalte surori ale lui Peter. O bătrână femeie de serviciu a familiei, pe nume Birket, își manifestă și ea sentimentele pline de afecțiune, dovedind ce fericită armonie domnea în familia Heywood înainte de penibilă întâmplare în care a fost implicat fiul cel mai vârstnic. În această privință, doamna Heywood scrie:

„Brava și credincioasa Birket este bine; ea ne asigură că întoarcerea ta i-a produs cea mai mare bucurie din cursul celor patruzeci și doi de ani petrecuți în familia noastră”.

Și Niessy adaugă:

„Fidelă și minunată, biata Birket îmi spune să-ți scriu că a fost cât pe aci să moară de bucurie când a auzit că ai sosit cu bine în Anglia. Cât a mai suferit și ea, gândindu-se la tine! Te iubește nespus de mult și durerea ei a fost nemărginită: acum nu trăiește decât pentru a-ți lauda calitățile tale sufletești”.

De la bordul lui ffector, prizonierul răspunde „tuturor dragilor surori”:

„Azi a fost o zi de imensă bucurie, căci am primit scrisorile voastre atât de dorite și nu vă puteți închipui

fericirea ce mi-au adus. Când mi-au fost predate, treceam printr-o perioadă de descurajare și tristețe; sosirea lor mi-a redat îndată optimism și încredere. De atâta vreme așteptam vești de la voi, cele mai dragi ființe ale mele; îmi făceam tot felul de gânduri despre viitor. Scrisorile voastre mi-au împrăștiat îngrijorările și sufletul meu și-a regăsit calmul și seninătatea; credeți-mă, nu eram numai chinuit de nenorocirile mele, dar și de faptul că nu știam nimic despre voi.

Fiți sigure că merit sentimentele ce-mi purtați.

Scumpă Nesy, mi se frânge inima, dar trebuie să te rog să renunți deocamdată la gândul de a veni să mă vezi; este o călătorie prea lungă, prea obositoare și dacă ai întreprinde-o, la sosire ți se va refuza bucuria, atât de dorită de mine, ca și de tine, de a vedea pe nefericitul tău frate, și mai ales de a vorbi cu el. Regulamentele sunt foarte stricte, prizonierii nu sunt autorizați să primească vizitatori. Așa că, pentru moment, trebuie să renunț la a vedea pe scumpa mea soră. Bucuria unei convorbiri ne va fi acordată doar atunci când (Sper, în curând) vom putea fi împreună fără a fi observați de alți ochi la pândă, ceea ce nu este posibil în situația mea prezentă.

Sunt tare fericit că bătrâna Birket este încă în viață, spuneți-i că mă gândesc cu drag la ea și nu cumva să ridice ancora înainte de a o revedea.

Scumpă Nesy, nu te mai gândi deocamdată la revederea noastră; mai întâi trebuie ca libertatea să mă scape de lanțurile nedemne pe care le port încă la picioare.

Al tău frate iubitor, P.H".

Într-o scrisoare următoare, el adaugă:

„Să ne resemnăm în fața sortii, să ne mulțumim deocamdată că putem comunica prin scris, ceea ce aduce o mare alinare; detențiunea mea actuală este acum aproape libertate, în comparație cu cele îndurate în ultimele

cincisprezece luni”.

La 15 iulie, comandorul Pastey adresează domnișoarei Heywood o scrisoare foarte lămuritoare:

„Am primit misiva ta, draga mea Nessy, împreună cu relatarea fratelui tău; dar înainte de a-ți răspunde, am făcut investigații serioase, am reușit să văd personal pe toți principalii martori ai celor întâmplate. Am primit și de la Peter câteva scrisori; cu toate că este încă deținut la secret, se bucură de toate atențiile și favorurile posibile din partea căpitanului Mantague, comandantul navei *Hector*, care este un amic personal al meu. Nu mă îndoiesc de veracitatea relatării fratelui tău. Am văzut pe secund, pe șeful echipajului, pe tunarul șef și pe dulgherul de pe *Bounty* și sunt bucuros să-ți comunic că toți mi-au vorbit favorabil despre Peter și spusele lor concordă. Am văzut și pe căpitanul Edwards, căruia nu-i voi ierta niciodată cruzimea manifestată față de prizonieri; el nu va putea nega că, în mod spontan, din proprie pornire, Peter s-a urcat la bordul *Pandorei* și și-a declarat adevărata sa identitate, ceea ce pledează în favoarea lui. Am fost la Amiralitate și am citit toate depozițiile făcute la Batavia de Bligh și ofițerii săi; am citit și ceea ce a declarat Bligh în fața Curții marțiale care l-a judecat. Din toate, nu apare ceva împotriva lui Peter. Curtea marțială se va reuni îndată ce Hayward și restul echipajului de pe *Pandora* se vor întoarce. Fără îndoială, voi asista la dezbateri, dar va fi necesar să avem un avocat abil căci, scumpă Nessy, nu vreau să te înșel: cu toate că există circumstanțe favorabile, legea marțială este severă, ea stabilește că, într-o rebeliune, cel ce nu ia parte și rămâne neutru este tot atât de vinovat ca cel ce ridică brațul împotriva comandantului. Argumentele cele mai solide ale apărării lui Peter, sunt, pe de o parte, extrema sa tinerețe, pe de alta, faptul că s-a predat spontan. Bun rămas, draga mea

Nessy; transmite mamei și surorilor tale întreaga mea afecțiune și fii sigură că nu voi precupeți niciun efort pentru a scoate din nenorocire pe fratele tău. Al tău unchi.

T. Pastey”.

Acest admirabil om nu s-a rezumat numai la atât. Știind că ofițerii de marină au mare aversiune față de avocați, i-a scris lui Peter:

„Un prieten al meu, domnul Graham, care a fost secretarul mai multor amirali în ultimii doisprezece ani și, în consecință, a asistat în calitate de procuror la numeroase procese în fața Curții marțiale, s-a oferit să-ți acorde asistență ca apărător. Cunoaște bine problemele juridice marinărești și este un jurist foarte priceput. A și luat o parte din dosarul tău pentru a studia cazul. Bun rămas, tinere prieten! Păstrează moralul ridicat și fii sigură că

— După cum s-a mai spus, comandantul care își pierde nava este automat tradus în fața Curții marțiale; în cazul lui *Bounty*, locotenentul Bligh a fost achitat, și foarte curând, a fost avansat căpitan. – N.T.

voi face tot posibilul ca procesul să se termine cu bine. Mărturisesc că voi fi însă mai liniștit, dacă avem concursul prietenului Graham, decât dacă am angaja pe cel mai bun avocat din Anglia”.

Într-adevăr, Graham a apărut ca avocat pe Peter Heywood și asistența lui s-a dovedit extrem de prețioasă.

Evident, până la proces, Nessy Heywood nu a încetat a se preocupa de soarta fratelui ei, după cum reiese și dintr-o serie de versuri pe care le-a compus în acea perioadă de crudă așteptare, versuri în care își exprimă credința în nevinovăția fratelui și speranța că adevărul va ieși la iveală în cursul procesului.

După cum am mai arătat, Nessy își exprimase dorința să-și viziteze fratele încarcerat, dar regulamentele se

opuneau; i s-a mai obiectat că revederea va provoca agitație prevenitului, tocmai când, în preajma procesului, acesta avea nevoie de calm și sânge rece.

Acest argument a convins-o pe Nessy. „În ceea ce mă privește, scrie ea fratelui, nu m-aș da înapoi de la pericol, oboseală sau obstacol. Sunt tânără, sănătoasă, curajoasă din fire; așa că, adăugând toate acestea la afecțiunea ce-ți port, mi-ar permite să suport revederea fără rele consecințe. Chiar dacă nu mi s-ar permite să te văd, simpla mea prezență sub același acoperiș mi-ar da o bucurie de nespus. Dar îmi înfrânez dorul, luând ca exemplu tăria sufletească și răbdarea ta”.

Alte rude ale familiei, doamna Heywood și fiica ei Bertie, locuind la Maristow, i-au recomandat lui Nessy să se abțină de a-l vizita pe Peter, căruia, de la sosirea lui în Anglia i-au arătat multă bunătate, trimițându-i bani și, lucru mai prețios, punându-l în contact cu prieteni capabili să-i dea sfaturi foarte bune. Iată cum se exprimă Nessy într-o scrisoare adresată lui Bertie:

„Mama a fost foarte emoționată de veștile primite de la dumneavoastră și nu este în stare să vă descrie ea însăși sentimentele sale de gratitudine. De aceea mi-a dat în seamă să vă adresez cele mai sincere mulțumiri pentru minunata scrisoare primită ieri de la dumneavoastră. O scrisoare purtând aceeași dată, primită de la fralele meu, ne informează că domnul Larkham (fără îndoială, persoana despre care ne scrieți că a-ți trimis-o să-l viziteze pe Peter) a venit la bordul navei *Hector* și i-a dat cele mai utile sfaturi în legătură cu actuala sa situație; vă rog să-i prezentați acestui domn cele mai calde mulțumiri. De asemenea, cu multă recunoștință, Peter ne scrie despre bunătatea tatălui dumneavoastră care are deosebită grijă de el și a început să-l ajute chiar înainte ca noi să-i fi cerut concursul.

Este o dovadă caracteristică a sentimentelor deosebite care totdeauna au onorat legăturile noastre familiare! Dar Peter nu știe că domnul Heywood are o fiică tot atât de generoasă ca și tatăl, a cărei compasiune va rămâne veșnic în memoria noastră și nu găsim cuvinte cum să-i mulțumim. Nici nu este cazul să mai adăugăm că bunătatea dumneavoastră a făcut inutile multe din preocupările noastre de a fi de folos fratelui meu; vă rugăm să-i acordați mai departe aceeași asistență, pentru eventuale dorințe ce el vi le va adresa, convinsă însă că nu va cere nimic abuziv.

Într-una din scrisorile recente primite, fratele meu ne scrie că nu va fi autorizat să vadă pe cineva din familie, înainte de proces. Totuși, ne adresăm domnului Heywood, tatăl dumneavoastră, rugându-l să-mi obțină permisiunea de-al vedea. Dacă este imposibil să-l văd (chiar în prezența altor persoane), aș suporta cu mai multă răbdare interdicția, dacă cel puțin s-ar permite să văd măcar nava la bordul căreia trăiește.

Dorința de a fi cât mai aproape de fratele meu reflectă afecțiunea pe care o absență de cinci ani, devenită mai penibilă din cauza suferințelor pe care știm că Peter le-a îndurat, au adus-o la nivelul unei adevărate adorații.

Vă rog să-mi permiteți să alătur și o scrisoare pentru fratele meu, deschisă ca să puteți cunoaște conținutul; vă rog să-mi iertați termenii exaltați în care vorbesc despre generozitatea dumneavoastră; dar consider necesar ca fratele meu să cunoască cât de prețioasă este protecția pe care i-o acordați.

Rămân a dumneavoastră recunoscătoare.

Nessy Heywood".

Printre cei numeroși care se interesau de soarta nefericitului tânăr, unchiul lui, colonelul Holwell, își exprimă precum urmează stima față de el, stimă

împărtășită de toți cei care l-au cunoscut de când era copil; scrisoarea este datată cu cincisprezece zile înainte de proces:

21 august, 1792

„Dragul meu Peter, am primit azi scrisoarea ta din 18 și sunt bucuros să constat din conținutul ei că, cu toată lunga și cruda perioadă de reclusiune, te menții în bună sănătate trupească și sufletească. Perseverează cu curaj pe această cale, dragul meu, oricât de atroce ar fi această perioadă de așteptare, chiar pentru cel mai nevinovat dintre oameni. Fii încredințat că toți cei ce te cunosc nu se îndoiesc că vei ieși din acest proces alb ca zăpada și pur ca un nou născut.

Te cunosc de când erai în leagăn; cu plăcere și mirare, în numeroase cazuri am remarcat că din fragedă vârstă manifestai pietate filială și afecțiune pentru frați și surori, formând o familie strâns unită de reciproce sentimente.

Ai primit o educație desăvârșită; așa că, fără a mă referi la clara evidență a evenimentelor relatate în declarația ta, sunt mai dispus să cred că arhiepiscopul de Canter-bury ar da foc Romei, decât că tu, de aproape sau de departe, ai fost amestecat în absurda întâmplare petrecută pe *Bounty*.

Sunt mâhnit că sănătatea nu-mi permite să vii la Port-smouth să prezint mărturie publică în fața respectabilului tribunal care, conform legiurilor noastre te va judeca. Consideră cele ce ți s-au întâmplat ca o piatră de încercare a calităților tale. Eu însumi am servit șase ani în marină și douăzeci și opt de ani în armata terestră și sunt sigur că opiniile mele vor fi confirmate. Providența nu te va abandona nedreptății. Soția mea este și ea foarte afectată de situația ta actuală dar nu se îndoiește deloc de cele ce vor urma”.

Încurajat de mărturii și pronosticuri foarte favorabile exprimate de comandorul Pастey, de reverendul doctor Scott din Insula Man și de alte persoane, tânărul Heywood s-a - prezentat înaintea judecătorilor la 12 septembrie; procesul, așteptat de atâta vreme și cu atâta îngrijorare, a durat până la 18 septembrie. Peter a fost apărut și de alți avocați, dar domnul Graham, călduros recomandat de comandorul Pастey, a pledat cu cel mai bun efect. Tânărul Heywood a intervenit pe lângă ai săi să nu angajeze prea mulți avocați, motivând astfel într-o scrisoare adresată surorii sale Mary:

„... Nu este vorba de un proces obișnuit; pentru fapte petrecute pe uscat, concursul avocaților ar fi necesar. Dar pentru cele petrecute pe o navă militară, eu singur trebuie să lupt; sunt convins că dacă spun tot adevărul simplu, scurt și concis, voi obține victoria ca și cum aş dispune de resursele oratorice ale lui Cicero”.

Din numeroasa corespondență schimbată cu familia, reținem următoarele rânduri primite de la Nesy, chiar înainte de începerea procesului:

„Am credința că inimile judecătorilor posedă toate sentimentele de justiție, generozitate și compasiune; că nevinovăția și integritatea faptelor tale te vor susține până la capăt! Și că libertatea și onoarea vor fi recompensa!... Cred, în fine, că vei fi redat celor care te iubesc, pentru fericirea inimii mele de soră fidelă și afectuoasă.

Nesy Heywood”.

VI. CURTEA MARȚIALĂ

Actul de acuzare.

- Depoziția secundului Fryer.
- Depozițiile șefului de echipaj și dulgherului.
- Depozițiile locotenenților Hayward și Hallet.
- Căpitanul Edwards.
- Prizonierii interoghează pe martori.

- Heywood ia cuvântul în apărare.
- Scrisoare către Lordul Hood.
- Sentința.

„Dacă un marinar sau alt membru al flotei participă sau încearcă să participe la acțiunea rebelilor, indiferent din ce motive, orice individ care contravine în această privință regulamentul și este recunoscut ca vinovat de acest delict, va fi pedepsit cu moartea”.

(*Codul Marinei militare*, art. 19)

La 12 septembrie 1792, Curtea s-a reunit la bordul navei Majestății Sale, *Duke*, pentru a judeca pe acuzați; ședințele au avut loc în fiecare zi, afară de duminică, până la 18 ale lunii.

Compoziția Curtii a fost următoarea: Președinte: Vice-amiralul Lord Hood; judecători, căpitani: Sir Andrew Snape Hamond, baronet; John Colpoys; Sir George Montague; Sir Roger Curtis; John Bazeley; Sir Andrew Snape Douglas; John Thomas Duckworth; John Nicholson; Ingletield; John Knight; Albemarle Bertie; Richard Goodwin Keats.

Actul de acuzare arată că Fletcher Christian, locotenent la bordul navei *Bounty*, împreună cu alți ofițeri și oameni din echipaj înarmați cu muschete și baionete au sustras nava folosind violența și forța contra comandantului, locotenentul Bligh; că acesta, împreună cu secundul, șeful de echipaj, dulgherul și alții, în număr de nouăsprezece inși, au fost obligați să coboare într-o șalupă și abandonați în derivă. Ulterior, căpitanul Edwards, comandantul navei *Pandora*, a primit ordin să meargă în Tahiti și alte insule din mările Sudului, să facă tot posibilul să reia în posesie nava *Bounty* și să aducă arestați pe sus-numitul Fletcher Christian și complicii lui, atâți cât va putea captura, pentru a fi supuși pedepsei cuvenite pentru crima comisă. Că Peter Heywood, James Morrison, Charles

Norman, Joseph Coleman, Thomas Ellison, Thomas M'Intosh, Thomas Burkitt, John Miliward, William Muspratt și Michael Byrne au fost aduși în Anglia și traduși în fața judecății.

Primul martor invitat să depună jurământ a fost secundul de pe *Bounty*, Fryer. Acesta a început prin a relata că era de serviciu în primul cart, că între orele 10 și 11 seara comandantul Bligh urcase pe punte ca de obicei, că, după o scurtă conversație, înainte de a se duce la culcare, Bligh i-a dat ordinele pentru noapte, că la miezul nopții a fost schimbat de tunarul șef și s-a coborât în cabină, lăsând totul calm și în ordine. Brusc trezit în zori de un zgomot neobișnuit, a vrut să coboare din hamac, dar John Sumner și Matthew Quintal l-au forțat să rămână culcat, ordonându-i să stea liniștit și declarându-l prizonier. El le-a făcut morală dar i s-a răspuns: „Tine-ți gura, altminteri ești mort! Dacă stai liniștit, nu vei păți nimic!”

Apoi a povestit că, ridicându-se, l-a văzut pe Bligh în cămașă urcând scara spre punte, cu mâinile legate la spate cu o frânghie, urmat de Christian care ținea i rânghia. Instructorul de arme Churehill a intrat atunci în cabină, i-a luat o pereche de pistoale și o muschetă, spunându-i: „Voi avea grijă de ele!” Cum îl văzuse pe Bligh legat, martorul l-a întrebat pe instructor ce aveau de gând să facă cu comandantul. Sumner i-a răspuns: „Blestematul, să fie pus într-o barcă și să vadă ticălosul, cum se poate trăi cu trei sferturi de livră de igrane pe zi!” Martorul le-a reproșat comportarea, dar fără rezultat și i s-a repetat că sigur, Bligh va fi coborât la apă într-o mică barcă; la care, Fryer a exclamat: „Barca aceea mică! Dar fundul ei este mâncat de carii și intră apă ca printr-un ciur!” La care, Sumner și Quintal i-au replicat: „Să-i fie de bine! Nu merită ceva mai bun!”

Martorul a adăugat că a insistat să i se acorde permisiunea să urce pe punte; permisiunea i s-a acordat numai după multe ezitări.

„Când am ajuns pe punte, continuă Fryer, Bligh se afla lângă arborele artimon, cu mâinile legate la spate; Christian ținea frânghia cu o mână și în cealaltă avea o baionetă. I-am strigat: „Christian, gândește-te la ce ești pe cale să comiți!” Răspunsul a fost: „Taci! De săptămâni întregi duc o viață de iad; căpitanul Bligh, prin purtarea lui, este vinovat de ceea ce se întâmplă”. I-am replicat că o neînțelegere între el și Bligh nu era un motiv suficient pentru a lua nava în stăpânire. „Ține-ți gura!” mi-a răspuns. Apoi, mi-a mai spus: „În tot cursul călătoriei nu a fost nicio neînțelegere între noi, deci pot să vorbesc! Lasă-l pe Bligh să coboare în cabina lui și sunt sigur că împreună noi doi vom găsi o soluție”. Atunci mi-a repetat: „Taci! E prea târziu!” Și m-a amenințat că nu-mi va fi bine dacă mai insist asupra subiectului”.

Cerându-i să lase la apă o ambarcațiune mai bună decât mica barcă, Fryer a primit răspunsul: „Nu, barca asta este destul de bună”. În acel moment, Bligh i-a spus lui Fryer că matelotul Isaac Martin, care se afla în spatele cuștii cu găini, era de partea lui și i-a cerut lui Fryer să încerce să-l atace și aresteze pe Christian; probabil că acesta a auzit, dar n-a avut aerul să țină seamă de îndemnul comandantului. Fryer a încercat să treacă pe lângă Christian pentru a merge să vorbească cu matelotul Martin, dar Christian i-a pus vârful baionetei în piept și i-a spus: „De mai faci un pas, te străpung cu baioneta!” apoi a ordonat ca Fryer să fie dus de doi oameni jos în cabină.

Ceva mai târziu, Fryer a fost chemat pe punte: Christian i-a ordonat să coboare în șalupa pregătită pentru Bligh. Fryer i-a spus: „Dacă nu vezi vreun inconvenient, aș prefera să rămân pe navă”. „Nu, i s-a răspuns, coboară

imediat în șalupă". De pe scară, Bligh i-a strigat: „Fryer, rămâi la bord!” Dar Christian a ordonat: „La dracu’, coboară în șalupă sau te omor!”

Fryer a mai declarat că în tot acest timp, răzvrătiții îl apostrofau foarte grosolan pe Bligh; cei destinați să-l însoțească, cu greu au obținut de la Christian să li se permită a lua cu ei câteva obiecte personale și câteva provizii. Atunci când cei nouăsprezece inși au fost înghesuți în șalupă, au continuat înjurăturile și amenințările la adresa lor; s-au auzit chiar strigăte: „Doboară-l! Omoară-l!” Așa că șeful de echipaj Cole l-a sfătuit pe Bligh să taie parâma care îi lega de navă, fiind singura cale de scăpare, adăugând că „răzvrătiții vor face sigur o nenorocire”, dacă mai rămâneau lângă navă.

Apoi Fryer a comunicat Curții numele celor înarmați și a confirmat că preveniții Joseph Coleman, Thomas M’Intosh, Charles Norman și Michael Byrne ar fi voit să coboare în șalupă, declarând că nu erau amestecați în rebeliune. În fine, a mai spus că în momentul capturării navei, nu l-a văzut pe Peter Heywood pe punte.

Curtea l-a întrebat ce sens atribuie cuvintelor lui Christian că trăia de cincisprezece zile în iad.

Fryer a răspuns că, după părerea lui, Christian s-a referit la frecvențele certuri și la înjurăturile cu care îl hărțuia Bligh. A mai relatat incidentul din ajunul răzvrătirii, când Bligh acuzase pe toți tinerii ofițeri și pe membrii echipajului că i-au furat nucile de cocos.

A urmat depozitia șefului de echipaj Cole, care a relatat la fel cele întâmplate. Curtea l-a întrebat dacă unii au fost reținuți la bord fără voia lor. Răspunsul: „Cred că acesta este cazul lui Heywood. Bănuiesc că a avut tot timpul intenția să părăsească nava; nu era înarmat și a ajutat la lansarea șalupei lui Bligh, apoi a coborât de pe punte. Am auzit pe Churchill strigând: „Țineți-i acolo jos!”

Curtea a întrebat dacă această recomandare privea și pe Heywood. Răspuns: „Nu am niciun motiv să cred altfel”.

A urmat interogarea dulgherului Purceii; după ce a relatat și el cum s-au petrecut lucrurile. Curtea l-a întrebat: „L-ai văzut pe Heywood în apropierea vergilor?” Răspuns: „Da, avea în mână o sabie de abordaj. Am exclamat: „Ce ai de gând să faci, Peter?” îndată, a lăsat sabia din mână și a ajutat la lansarea șalupei lui Bligh. precum și la îmbarcarea celor câtorva obiecte ce am fost autorizați să le luăm cu noi; apoi, a coborât de pe punte și am auzit pe Churchill ordonând lui Thompson să-i păzească pe cei de jos, dar nu pot preciza la cine se referea. Tot ce pot spune, este că, după aceea, nu l-am mai văzut pe Heywood”.

— Ce impresie ți-a făcut Heywood când, după intervenția dumată, l-ai văzut că a lăsat din mină sabia de abordaj?

— Avea un aer confuz, ca și cum nici nu-și dăduse seama ce ținea în mină. Mi-a părut surprins, foarte emoționat și a început să ajute la lansarea șalupei. În forul meu interior, am fost convins că nu avea deloc de a face cu complotul. Cred că atunci când a coborât de pe punte, a făcut-o tocmai pentru a-și lua câteva obiecte personale ca să-l însoțească pe Bligh în șalupă.

— Ținând seama că ai jurat să spui numai adevărul, crezi că atunci când luase în mină sabia de abordaj, sau după vreun alt amănunt în legătură cu faptele și spusele lui Heywood, acesta avea intenții ostile față de cineva care s-ar fi opus rebeliunii?

— Nu.

— În timp ce Heywood ajuta la pregătirea șalupei, a manifestat în vreun mod oarecare sentimente favorabile rebeliunii?

— Nu. 4

— Când se desfășurau acele evenimente, își păstrase calmul sau era îngrozit, și cum s-a comportat?

— Nu l-am putut observa tot timpul, căci eu însumi eram foarte ocupat cu pregătirea șalupei. Nu pot deci să răspund.

— Pe scurt, declară Curții, sub jurământ, dacă consideri că Heywood s-a comportat ca pătaș la rebeliune, sau ca binevoitor față de Bligh.

— Niciodată nu l-am considerat pe Heywood ca implicat în rebeliune sau la complotarea ei.

A fost apoi chemat la bară locotenentul Thomas Hayward, fost locotenent secund pe *Pandora* și fost aspirant pe *Bounty*; acesta a declarat:

„Am fost de cart de dimineață. La ora 4, Fletcher Christian a preluat schimbul, ca de obicei. Întrucât eram adjunctul lui, la ora 5 mi-a dat ordin să supraveghez singur mersul navei, el pretextând că coboară ca să-și pregătească hamacul. În timp ce-observam evoluțiile unui rechin în urma vasului, am văzut cu surprindere pe Fletcher Christian, Charles Churchill, Thomas Burkitt, John Sumner, Mathew Quintal, William M’Koy, Isaac Martin, Henry Hillbrand și Alexander Smith apărând la pupă, înarmați cu muschete și baionete. Le-am ieșit înainte și l-am întrebat pe Christian ce rost avea acea punere în scenă. Mi-a ordonat să tac și, după ce a lăsat pe Isaac Martin de pază pe punte, a coborât cu ceilalți spre cabina lui Bligh. În acel moment, în afară de mine, se mai aflau pe punte John Hallet, Robert Lamb, Thomas Ellison la cârmă și John Mills la manevrarea velelor. L-am întrebat pe Mills ce anume se întâmpla; mi-a răspuns că nu știa nimic. Apoi Ellison a abandonat cârmă și s-a înarmat cu o baionetă. După care, punțile s-au umplut cu oameni înarmați. Peter Heywood, James Morrison și George Stewart se aflau, fără arme, lângă vergi. Puțin timp după coborârea lui Christian

și a bandei sale, am auzit pe locotenentul Bligh strigând că este amenințat cu moartea. Churchill s-a urcat din nou pe punte, a cerut o frânghie și Mills, ascultând ordinele și – insistențele ce i se adresau, a tăiat saula mare de sondă și i-a adus o parte din ea. Câteva minute mai târziu, Bligh a fost adus pe punte cu mâinile legate la spate și a fost îndată înconjurat de majoritatea celor veniți pe punte”.

18S

Heyward a relatat apoi sosirea *Pandorei* în golful Matavai:

„Primul urcat la bord a fost Coleman; a venit cu o pirogă care s-a răsturnat lângă navă, dar indigenii l-au ajutat să se urce la bordul *Pandorei*. Când vasul a fost ancorat, au venit George Stewart și Peter Heywood. S-au prezentat comandantului Edwards, exprimând bucuria cauzată de sosirea *Pandorei*. I-am întrebat de ce au rămas la bordul lui *Bounty*: George Stewart mi-a spus că voia să povestească totul, dar comandantul Edwards l-a întrerupt și a dat ordin să fie încarcerati”.

Apoi, martorul a relatat cum au fost capturați, în insulă, ceilalți răzvrătiți. La declarația lui că, la bordul lui *Bounty*, când a coborât să-și ia unele lucruri din cabină l-a îndemnat pe Heywood să se îmbarce cu Bligh, Curtea l-a întrebat:

— Heywood a fost împiedicat cu forța să urce pe punte?

— Nu.

— După cum s-a comportat, l-ai considerat ca om al datoriei sau ca participant la rebeliune?

— Ținând seama că i-am spus să coboare în șalupă și nu a i acut-o, presupun că era de partea rebelilor; dar aceasta este doar o părere, căci nu l-am văzut luând parte activă la rebeliune.

— Ai remarcat pe figura lui sau în comportarea lui

semne de bucurie sau de tristețe?

— De tristețe.

Locotenentul Hallet, fost aspirant pe *Bounty*, a confirmat relatarea lui Hayward în legrăură cu modul cum s-au petrecut evenimentele.

Curtea l-a întrebat dacă în acele momente l-a văzut pe Heywood; răspunsul:

— O singură dată, pe punte; stătea imobil și privea atent spre comandantul Bligh. Nu l-am văzut purtând arme.

— I-ai vorbit?

— Nu.

La o altă întrebare a Curții, Hallet a declarat că nu știe dacă i s-a propus lui Heywood să plece cu Bligh; în schimb, știe că Bligh a încercat să-i spuie ceva, dar martorul declară că nu a înțeles despre ce era vorba; Heywood asista la scenă, a început să râdă, s-a întors cu spatele și s-a îndepărtat.

A fost apoi audiat căpitanul Edwards; după ce a depus jurământul, Curtea i-a cerut să relateze cele discutate cu Coleman, Heywood și Stewart când aceștia s-au prezentat la bordul *Pandorei*:

„Joseph Coleman a încercat să se urce la bord înainte ca nava să fi fost ancorată, dar piroga cu care se apropiase s-a răsturnat și a fost pescuit din apă înainte ca manevrele de ancorare să fie terminate. L-am interogat despre soarta navei *Bounty* și a echipajului ei. Apoi s-au prezentat Stewart și Heywood; au sosit după ce terminasem manevrele, dar mai înainte de a fi trimis vreo ambarcație la țarm. Am cerut locotenentului Larkin să-i aducă imediat la mine. Peter Heywood a început prin a spune că presupunea că am cunoștință despre cele întâmplate pe *Bounty*. Nu-mi amintesc cum a decurs exact convorbirea; din când în când Heywood mă întrerupea, întrebând dacă

locotenentul Hayward se afla și el la bord; auzise că se afla. Până la sfârșit i-am răspuns afirmativ și l-am chemat pe Hayward. Acesta l-a privit disprețuitor pe

Heywood și a început îndată să-l întrebe despre evenimentele petrecute pe *Bouniy* după izgonirea lui Bligh. Atunci am intervenit, am chemat santinela și i-am dat ordin să întemnițeze pe cei doi noi sosiți și să fie puși în lanțuri. În cele câteva cuvinte schimbate, Peter Heywood a declarat că va fi în stare să justifice comportarea sa pe *Bouniy*, în timpul și după rebeliune”.

După aceste dispoziții, martorii au fost din nou introduși pentru a răspunde la întrebările acuzaților, în vederea apărării lor.

Secundul Fryer a fost primul întrebat de Heywood:

— Dacă ați fi fost liber să alegeți, ce ați fi preferat: să rămâneți pe navă sau să vă imbarcați cu Bligh?

Fryer.

— Să rămân pe navă.

Heywood.

— Dacă rămâneți pe navă pentru a aștepta o ocazie favorabilă spre a relua nava în stăpânire, comportarea mea, așa cum o apreciați din primul moment când ne-am cunoscut v-ar fi îndemnat să vă încredeți în mine pentru a realiza un asemenea plan? Și credeți că aș fi fost de acord cu planul și că v-aș fi dat tot ajutorul de care eram capabil?

Fryer (către Curte).

— Cred că așa ar fi făcut. Nu aș fi ezitat niciun moment să-i cer concursul dacă aș fi avut ocazia să mă destăinuiesc lui.

Aceeași întrebare a fost pusă pe rând lui Cole, șeful echipajului, Peckover, șeful tunar și lui Purceii, dulgherul. Toți trei au răspuns afirmativ. Heywood l-a mai întrebat:

— Care a fost în general comportarea și cum m-am manifestat în relațiile cu camarazii și superiorii, în timp ce

am fost la bordul lui *Bouniy*?

Fryer.

— După cele îmi amintesc, toată lumea vă iubea.

Cole.

— Totdeauna v-ați purtat bine cu toată lumea.

Peckover.

— Extrem de serviabil, ați meritat stima tuturor.

Purceii.

— În toate privințele, v-ați purtat ca un om cumsecade, câștigând simpatia tuturor a...

A urmat apoi depoziția lui Cole la bară. La întrebările puse de Heywood și Morrison, a declarat că nu l-a văzut niciodată pe Heywood purtând vreo armă; că nu l-a auzit niciodată exprimându-se în favoarea rebelilor, că n-a observat în comportarea lui o lipsă de seriozitate sau că ar fi părut bucuros de cele ce se întâmplau; că, în timp ce Heywood se afla jos cu Stewart, l-a auzit pe Churchill strigând: „Păziți-i bine pe cei de jos!"; că era convins că printre cei astfel vizați se afla și Heywood; că Bligh nu ar fi putut să-i adreseze vreun cuvânt cât timp Heywood se afla lângă vergi, căci erau prea departe unul de celălalt; că Hayward era mort de frică și Hallet la fel; în fine, că nu considera ca rebeli nici pe Heywood, nici pe Morrison.

În cursul declarațiilor sale, Purceii a adus câteva precizări: mai întâi, faptul că Heywood a pus mâna pe o sabie de abordaj nu a însemnat deloc că voia să se înarmeze, să ia parte la rebeliune; apoi, n-a auzit pe Bligh adresând vreo vorbă lui Heywood care, fiind prea departe, nici nu ar fi auzit. În niciun moment nu i s-a părut că Heywood era bucuros de cele ce se întâmplau. De asemenea, confirmă că instructorul de arme a dat ordin să fie „păziți acolo jos", referindu-se și la Heywood. A încheiat, recunoscând că și el și Hallet erau morți de frică și Hayward era cuprins de o panică asemănătoare.

Curtea.

— Dacă nu considerați pe acuzat că urmărea să se înarmeze cu sabia de abordaj, de ce ați exclamai: „La naiba, Peter, ce laci cu sabia ceea?”

Purceii.

— Cred că nu avea intenții agresive, din întâmplare a luat sabia în mână.

Între căpitanul Edwards și Peter Heywood are loc următorul dialog:

Heywood.

— M-am predat la Tahiti îndată ce a sosit *Pandora*?

Edwards.

— Nu am asistat la predare, căci întâi ați luat contact cu locotenentul meu. Am aflat că s-a predat din proprie inițiativă, noi nu lansasem încă vreo ambarcație pe mare.

Heywood.

— Relațiile pe care vi le-am dat, despre mine și despre *Bouniy*, nu s-au dovedit a fi exacte?

Edwards.

— Mi-ați dat câteva informații despre fugarii care se mai găseau în insulă, confirmând ceea ce Coleman îmi spusese mai înainte. Nu-mi amintesc toate amănuntele convorbirii noastre, dar, în general spusele lui Heywood concordau cu declarațiile lui Coleman.

Heywood.

— Când v-am spus că pornisem prima dată de la Tahiti cu pirații, nu v-am declarat totodată că nu m-am putut despărți de Christian, care, atunci, nu voia ca vreun însoțitor al lui să rămână pe insulă, de teamă că rebelii de pe *Bounty* vor fi descoperiți unde s-au refugiat, după plecarea din Tahiti?

Edwards.

— Mi-ați spus că nu ați rămas la Tahiti, dar nu mi-ați arătat teama lui Christian că se puteau da informații

încotro au luat-o.

Apoi, Fryer și Cole au fost interogați de acuzatul Morrison; de asemenea a fost interogat locotenentul Hayward care a declarat că i s-a părut că acuzatul era bucuros în de cele ce se întâmplau și a dedus că făcea parte din rebeli.

Morrison.

— Poate martorul să jure că declarația sa nu este rezultatul unei antipatii personale?

Hayward.

— Nu este rezultatul unei antipatii personale, ci opinia care mi-am lăsat-o după părăsirea navei *Bounty* din cauză că acuzatul a rămas la bord, când ar fi putut pleca cu o altă ambarcație care se mai afla pe navă...

Curtea cerându-i o precizare, Hayward a răspuns:

— Nu vreau să spun că unii din cei rămași la bord ar fi putut pleca cu mica barcă destinată la început lui Bligh.

Martorul a căutat să nu-și amintească nimic favorabil acuzatului.

Dar declarații favorabile acuzatului Morrison au mai depus Hallet, Fryer, Colei Purcei și chiar Edwards.

Și pentru acuzatul Muspratt au depus favorabil Cole și Peckover; din contra, Hayward a declarat că l-a soco.

tit pe Morrison ca făcând parte dintre rebeli.

În privința acuzațiilor Ellison, Burkitt și Miliward, toți martorii au declarat categoric că i-au văzut înarmați de la începutul rebeliunii și au manifestat o vie animozitate contra lui Bligh.

Curtea a invitat pe acuzați să-și susție pe rând apărarea și primul a luat cuvântul Heywood:

„Cred că atenția onorabilei Curți a fost destul de mult pusă la încercare până acum de impresionantele dezbateri ale procesului; voi căuta deci să nu mai abuzez prea mult de această atenție. i

Crima de rebeliune pentru care apar înaintea dumneavoastră este atât de gravă în consecințe, încât opinia gene—rală consideră că făptașul trebuie pedepsit exemplar.

195;

Din nefericire aceasta este lumina în care apar înaintea Curții; iară îndoială, s-a considerat că am instigat și lucit parte la rebeliune și sunt unele circumstanțe care ar pleda să apar ca răzvrătit. Sunt, poate, aparențe contra mea; dar sunt numai aparențe și jur înaintea Curții că sunt nevinovat.

Nu am cunoscut acuzațiile în totalitatea lor decât după ce au fost formulate de procuror, la începutul procesului. Apoi, depozițiile martorilor mi-au dat ocazia să cunosc multe amănunte în legătură cu cele întâmplare și felul cum s-au reflectat faptele în opinia celor prezenți la ele. Mi-am dat seama că, în confuzia ce domnea pe navă în timpul rebeliunii am putut comite erori și imperfecția amintirilor mele a trădat uneori intenția mea de a spune numai adevărul. Este deci momentul să precizez unele lucruri, mai mult de ordin general, și cred că nu mi se va putea reproșa că încerc să mă salvez, înșelând pe judecători”.

Apoi Heywood a rezumat încă o dată evenimentele, arătând în ce stare îl adusese dezordinea de la bordul lui *Bounly*. Tinerețea și lipsa de experiență, precum și absența unui sfătuitor l-au făcut să ezite mult timp până să ia o hotărâre. A mai fost și influențat de atitudinea camarazilor: Hallet era foarte emoționat, iar Hayward, deși avea la activ mulți ani de mare, când Christian i-a ordonat să coboare în șalupa lui Bligh, probabil că și-a dat seama de pericolul la care se expunea și, copleșit de brutalitatea ordinului, a început să plângă.

Într-adevăr, alternativă era teribilă: un om în plus, în

șalupa deja înghesuită, sporea șansele unui naufragiu.

Novice fără experiență (era prima lui călătorie pe mare), Heywood nici nu cunoștea regulamentele marinei și a declarat Curții cu naivitate caracteristică: „nici nu mi-am putut închipui că decizia mea putea fi considerată drept crimă; în primul rând, m-am gândit să-mi salvez viața”.

De fapt, Bligh dăduse ordin ofițerilor, prin secundul Fryer, să rămână la bord, în speranța unei recuperări a navei, așa cum chiar secundul și alții au declarat în fața Curții. „Acest ordin coincidea cu propria mea pornire instinctivă de conservare și m-am considerat justificat să rămân la bord, așteptând o ocazie ca să ajut la realizarea dorinței comandantului*”.

Mai departe, Heywood adaugă:

„În relatarea sa, comandantul Bligh recunoaște că a lăsat câțiva oameni care erau de partea lui la bordul lui Bounty; niciun moment în trecut, comportarea mea nu-i dăduse prilej să mă considere că nu fac parte dintre aceștia, într-adevăr, ținând seama de bunătatea ce Bligh îmi arătase, aș fi fost un monstru dacă l-aș fi trădat. Cred că totdeauna mi s-au recunoscut sentimentele de grațitudine și umanitate care m-au animat; domnul Hallet a declarat că m-a văzut râzând, într-un moment în care, independent de situația comandantului, conflictul ce se desfășura în mintea mea mă făcea complet incapabil de o asemenea lipsă de decență.

Acuzația ce mi se aduce este atroce; și, cu toate că ferma convingere a nevinovăției mele mi-a permis să suport suferințele ultimelor șaisprezece luni, declar că dacă povara unei acuzații atât de grave mi-ar fi apăsât conștiința, nu aș mai fi trăit. Îmi amintesc un alt pasaj din declarația comandantului Bligh: „Eram ținut izolat și tot ce am putut face, a fost să mă adresez, cu glas tare, tuturor; dar eforturile mi-au fost inutile, eram legat cobză și

nimeni, în afară de cei ce mă păzeau, nu se puteau apropia de mine”.

În legăturii cu alte acuzații cuprinse în depozițiile martorilor, Heywood adaugă:

„Cred că este mai bine să păcătuiesc prin lipsă de certitudine în ceea ce declar, decât prin exces. Și dacă în cursul obișnuit al vieții, nu este prea ușor ca cineva să-și explice propriile sale acțiuni, ce dificultăți și ce riscuri înfruntă cel ce judecă comportarea altuia, mai ales în împrejurări atât de extraordinare, când toate spiritele erau răvășite și frământate de pasiuni contradictorii! Iată deci că doi oameni destul de tineri, mai ales primul, Hallet și Hayward, după patru ani, într-o situație când viața mea este în joc, judecă fără ezitare unele acțiuni ale mele făptuite în împrejurări când alți ofițeri foarte experimentați, mărturisesc sincer, au fost covârșiți de dezordinea provocată de rebeliune și sunt incapabili să-și amintească multe din propriile lor fapte din acele momente.

Cât despre sfatul care se pretinde că mi s-a dat de a coborî în șalupa comandantului Bligh, tot ce-mi amintesc este o vagă Conversație foarte scurtă avută poate cu Stewart. Conversația a avut loc pe punte, nu jos: căci îndată ce mi s-a atras atenția că aș putea fi considerat vinovat dacă rămân pe navă, am coborât și trecând prin fața lui Cole, i-am spus pe șoptite că merg să-mi iau câteva lucruri și merg împreună cu el în șalupa comandantului; am avut cert această intenție, dar am fost împiedicat să o aduc la îndeplinire.

Nu pot crede că mi se aplică calificativul de criminal fiindcă am editat să cobor într-o ambarcație care ieșea din apă cu numiji opt inci. Confruntat cu o situație atât de neașteptată, spaima și confuzia mi-au întunecat rațiunea, așa că rămânerea mea pe navă a avut aparența unei

renegări a comandantului, când de fapt n-a fost decât o lipsă de

IM

judecată a unei minți prea tinere, nu o faptă oribilă comisă din josnicie.

Eroarea comisă a fost consecința unui amestec de ignoranță și teamă; trezit brusc din somn, nu m-am dezmeticit complet, ca să judec la rece. Sunt sigur că, în timpul rebeliunii, comandantul Bligh nici nu m-a văzut, căci eram departe de el, pradă dureroaselor mele ezitări; speranța și teama își disputau sufletul meu și nu știam ce să fac. Mă teroriza ideea că Christian sau Bligh îmi puteau da ordin să cobor în șalupă, dar mă îngrozea și o altă eventualitate, mai rea încă: să nu mă invite Christian să mă alătur rebelilor. Mi-era teamă să dau ochi cu ei și m-am ținut cât mai la distanță, până când am fost pentru a doua oară închis în cabină și n-am mai putut lua vreo decizie.

Vreau să mai amintesc un amănunt în legătură cu comportarea mea, amănunt care a fost menționat ca blamabil, în timp ce, din contra, eu îl consider lăudabil. Este ajutorul pe care l-am dat la pregătirea șalupei lui Bligh; șeful de echipaj a folosit expresia: concurs voluntar, adică nu am refuzat când am fost solicitat să iau parte la operație. Mi-e teamă că, onorata Curte a interpretat acest concurs ca un ajutor dat rebelilor, nu comandantului. Dar pot da o explicație care să pună lucrurile în adevărata lor lumină. În acest scop, mă voi referi la o mărturie a domnului Hay-ward, care probabil că și-a cântărit spusele când a răspuns la o întrebare a Curții că, deși mă considera mai mult ca partizan al lui Christian, a declarat că ultimele cuvinte pe care mi le-a adresat au fost: „Peter, coboară în șalupa lui Bligh f Așa ar fi vorbit el unui părtaș la rebeliune? Deahminteri, după cum el însuși a recunoscut, caracteristica înfățișării mele în acele

momente era tristețea și teama, ceea ce nu corespunde deloc imaginii unui rebel.

Apoi, încrezător în nevinovăția mea, nu m-am ascuns deloc, niciodată, cum ar fi făcut un vinovat. Din contra, am salutat cu bucurie sosirea *Pandorei* la Tahiti și imediat, din proprie inițiativă, m-am predat comandantului acesteia.

La ordinul comandantului, am fost pus în lanțuri și menținut astfel chiar când nava era în prejama unui iminent naufragiu. Toți cei de la bord tremurau de frică și în van, de repetate ori, am rugat să ni se scoată lanțurile să avem mâinile libere ca eventual să ne putem salva.

Aș putea să mai spun multe pentru a răscoli sentimentele de umanitate ale Curții și ușor aș stârni compasiune pentru suferințele îndurate. Dar nu cred că severitatea exagerată a căpitanului Edwards a fost inspirată de răutate personală; căpitanul Edwards este foarte stimat în cadrele Marinei militare britanice atât pentru calitățile sale de ofițer, cât și pentru simțul său de echitate și cred mai curând că severa lui comportare i-a fost impusă de prevederile riguroase ale legiurilor marinărești.

Am încredere în dreapta judecată a Curții.

Reputația și viața mea sunt în mâinile dumneavoastră și verdictul va aduce mamei mele și celor două surori consolare sau o ireparabilă nefericire.

Dacă mă veți socoti demn de a trăi, voi profita de lecțiile trecutului. Dar dacă nefericita mea imprudență merită a fi pedepsită cu moartea, mă voi înclina cu supunere și respect sentinței.

În niciun caz, nu mă voi plânge că nu-mi merit soarta; o asemenea atitudine ar fi un afront adus justiției și comportarea atentă și imparțială a judecătorilor acestei onorabile Curți merită o reacție corespunzătoare din partea mea.

Dacă voi fi declarat vinovat, cred că nu se va considera o lipsă de respect dacă declar totuși că, în adâncul sufletului, voi rămâne mai departe convins de nevinovăția mea”.

După încheierea dezbaterilor, Heywood a adresat Lordului Hood, președintele Curții, următoarea scrisoare:

„Curtea a ascultat martorii citați și nu cred că ar mai fi ceva de adăugat asupra faptelor expuse sau alte observații pentru lămurirea lor. Cred că au fost înlăturate toate bănuielile cu care am fost împovărat.

Este drept că prezența unor martori importanți, care nu s-au prezentat, ca Bligh, Simpson și Tinkler, mi-ar fi dat argumente suplimentare în susținerea apărării mele. Comandantul lui *Bounty* ar fi trebuit să vină la bară și să recunoască comportarea mea totdeauna respectuoasă; ceilalți doi ar fi recunoscut, fără posibilitate de contrazicere, că am fost pe nedrept acuzat. Regret că am fost judecat în absența lor; dar consider că au fost ascultați destui alți martori ale căror depoziții mi-au permis să lămuresc tot ceea ce era susceptibil de îndoieli.

S-a stabilit cu certitudine că atunci când a izbucnit rebeliunea dormeam și că, la trezire, m-am pomenit în plină confuzie și spaimă. S-a dovedit, este drept, că am rămas la bordul navei, dar s-a stabilit că am fost reținut cu forța. Se mai adaugă apoi faptul că, îndată ce a fost posibil, am părăsit pe cei care mă reținuseră fără voia mea și că m-am predat fără ezitare comandantului *Pandorei* când aceasta a apărut la Tahiti. Nu numai că m-am predat, dar i-am înmănat și un jurnal pe care l-am ținut cu conștiinciozitate tot timpul, până în ajunul predării mele, jurnal care a dispărut în naufragiul *Pandorei*; am dat astfel toate inform; în legătură CU

evenimentele.

Nu puteam Fane *masa* mult; prima dată, când *Bounty*

după rebeliune, a revenit la Tahiti, nu m-am putut separa de echipaj, clei erarr -... pravegheaf, suspectat de rebeli. Informațiile diate căpitanului. de au fost spontane, sincere și obiective. Aștept). mijloc pentru a reveni în Anglia* Dacă o altă na's mai înainte, aș fi profitat de ocazie cu aceeași grabăcăci nu bănuiam că atitudinea mea avea caracter de vinovăție. Soarta a dispus altfel. Victimă a suspiciunilor, sunt pe cale de a fi sacrificat pentru o imprudență. Până acum, am rezistat la toate încercările suferite și Curtea are dreptul de a decide dacă cele îndurate nu constituie o pedeapsă suficientă pentru imprudența comi. - a.

Verdictul va fi cuvântul oricărei; trebuie deci să>1 accept fără a-3 discuta.

P. Heywood".

După Heywood, Curtea a ascultat în apărare pe ceilalți acuzați și, după șase zile de dezbateri, la 18 septembrie 1792. s-a reunit în ultima ședință. Au fost introduși acuzații, o asistență numeroasă umplea sala. Președintele a întrebat pe acuzați dacă mai au ceva de adăugat în apărarea lor, apoi sala a fost evacuată și, cu ceremonialul convenit, Curtea, a dat următorul, verdict:

„... S-a stabilit că sunt juste acuzațiile aduse lui Peter Heywood, James Marrison, Thomas Ellison, Thomas Bur-kitt, John Miliward și William Muspratt; în consecință, Curtea decide că fiecare dintre ei va fi spânzurat la bordul unei nave a Majestății Sale, la ora și locul pe care cei trei

Comisari îndeplinind ree Amiral al Marii Britanii și Irlandei, sau unul dintre ei îl va stabili și desemna în scris cu propria mină. Ținând însă seama de anumite circumstanțe, în mod umil și foarte grabnic Curtea recomandă clemenței Majestății Sale pe Peter Heywood și James Morrison. Pe de altă parte. Curtea decide că acuzațiile aduse lui Charles Norman, Joseph Coleman, Thomas M'Intosh și Michael Byrne sunt neîntemeiate și

decide achitarea lor”.

VII. SE FACE TOTUȘI DREPTATE!

Familia Heywood află funesta veste.

— Dureroasă confirmare.

— Scrisoarea unui condamnat la moarte. - „Adio Nesy”.

— Alte scrisori.

— Un vocabular de expresii în limba tahitiană.

— Patru puncte capitale.

— Motivele lui Christian și tăcerea lui Bligh.

— Scrisoare către Primul Lord al Amiralității. - „Fericită, prea fericită familie!” - George al III-lea hotărăște... - „Ore de fericire”. - „L-am văzut!” - Un om și un creștin.

— Onorabila carieră a lui Peter Heywood.

„Și să mă credeți:

Nimic tui împodobește pe un om important:

Nici coroana de rege, nici sabia de conducător.

Nici bastonul de mareșal, nici roba de judecător

Nu-i dau mărișia pe care l-o acordă compasiunea pentru cei în suferință”.

LORD BVRON

În general, opinia publică a considerat ca prea aspră sentința prin care Heywood și Morrison, în special primul, erau condamnați la moarte, cu toate că cruzimea ei era atenuată prin recomandare la clemența regelui. Trebuie însă ținut seama că, pentru curte, nu exista decât alternativă: condamnare la moarte sau achitare. Desigur că însăși Curtea înclina pentru achitare, dar nu se putea trece peste regulile și tradiția Marinei militare. După cum s-a mai arătat, în caz de rebeliune (agravată pe *Bounty* și de capturarea piraterească a unei nave a Majestății Sale) nu este suficient ca unii ofițeri sau mateloți să nu fi luat parte activă la rebeliune: neutralitatea, pasivitatea sunt

considerate ca participare și complicitate. Apoi, în cazul respectiv, rămânerea pe navă împreună cu răzvrătiții și faptul că n-au întreprins nimic pentru a se separa de ei putea duce la presupunerea unei adeziuni la acțiunea rebelilor.

În fond, Heywood nu a comis decât o greșeală explicabilă prin tinerețea și lipsa de experiență, anume, el n-a cerut formal lui Christian să i se permită a urma pe Bligh, nu s-a străduit la timp să plece împreună cu ceilalți însoțitori ai lui Bligh. M'Intosh, Norman, Byrne și Coleman au fost achitați tocmai fiindcă își exprimaseră dorința evidentă de a urma pe Bligh și au fost constrânși să rămână la bord, așa cum au arătat martorii la proces; în plus, mai posedau o recunoaștere scrisă de mâna lui Bligh. Poate că și tânărul Heywood ar fi beneficiat de o asemenea recunoaștere dacă Bligh, în cursul lungii sale călătorii în derivă, nu s-ar fi lăsat influențat de părerile și spusele unora dintre însoțitorii lui, deși știa că aspirantul fusese consemnat jos, în cabină.

Din nefericire, nu au existat circumstanțe atenuante în favoarea celorlalți patru condamnați la moarte fără recomandare la clemență: Miliward, Burkitt și Ellison s-a stabilit precis că au fost tot timpul înarmați, iar ultimul a părăsit cârma pentru a merge să-și caute arme și s-a repezit la Bligh, strigând: „Eu am să-i vin de hac blestematului acestuia!” Muspratt, al patrulea condamnat fără recomandare la clemență a fost victima mărturiei dușmănoase a locotenentului Hayward, fapt recunoscut până la sfârșit de Lorzii comisari ai Amiralității, care au mane-varat astfel că nenorocitul a fost scăpat de la o moarte dezonorantă.

În timpul procesului, familia tânărului Heywood nu a părăsit deloc domiciliul din Insula Man. Mulți împărtășeau cu ei credința că Peter va beneficia cert de un verdict de

achitare, fapt care le-a susținut moralul în acele momente de grea încercare. Între 12 și 24 septembrie n-au primit nicio veste: puternice furtuni au împiedicat comunicațiile cu Anglia.

Sperau un rezultat fericit, dar într-o seară, un băiat, fiul unor prieteni a venit în fugă și a anunțat pe doamna Heywood și ficele ei că procesul s-a terminat și toți acuzații au fost condamnați, dar Peter beneficia de recomandare la clemența regelui; băiatul spunea că deținea știrea de la o persoană care, imediat căutată și întrebată, a declarat că citise vestea într-un ziar din Liverpool, de unde venise la bordul unei mici ambarcații de pescari, dar nu *g* se gândise să aducă ziarul cu el.

Nefericita familie a trăit în această dureroasă incertitudine încă o săptămână; greu de găsit cuvinte pentru a descrie cruda lor așteptare îngrijorată.

Nessy a decis îndată să plece la Liverpool, apoi la Londra și a rugat pe fratele ei James, de la Liverpool, să se ducă imediat la Portsmouth.

„N-ai grijă de mine, i-a scris Nessy, voi putea călători singură, teama și disperarea mă vor susține pe drum. Gândește-te numai la nefericitul nostru frate, nu-ți pierde timpul ocupându-te de mine.

Dacă aș mai fi capabilă să ascult vocea rațiunii, ceea ce este foarte dificil, mi-aș spune că e puțin probabil să se fi produs iremediabilul, căci am fi primit cu siguranță o depeșă”.

Nessy a petrecut patruzeci și nouă de ore pe mare. pe o vreme îngrozitoare: bântuia o furtună teribilă, dar pentru, a câștiga două ore, s-a îmbarcat pe o barcă de pescari nepuntată, ia gura fluviului Mersey; marea era dezlănțuită, valurile treceau continuu peste mica ambarcație Totuși, ea notează: „cât timp mai dăinuiește o reconfortantă speranță, am curaj să întreprind orice”.

În aceeași seară, de la Liverpool a luat diligenta pentru Londra; la 5 octombrie, a sosit la avocatul Graham care a primit-o cu mare bunăvoință, făcând-o să se simtă ca acasă.

Pentru restul familiei rămas pe Insula Man, agonizanta așteptare s-a terminat în seara de 29 septembrie când a sosit, în fine. poșta, anume, o scrisoare de la Graham către reverendul doctor Scott și pe care acesta a adus-o imediat la cunoștința doamnei Heywood:

Portsmouth, marți 18 septembrie

„Sir, deși nu mă cunoașteți, îmi iau permisiunea să vă scriu. Am asistat la procesul lui Peter Heywood (pe care l-am ajutat pe cât mi-a fost în putință). Procesul s-a terminat, cu o jumătate de oră înainte s-a dat sentința, înainte de a vă spune verdictul, vreau să vă asigur că a scăpat cu viață, dar așteaptă grațierea regală, căci Curtea a recomandat să i se acorde clemența Majestății Sale.

Pentru a vă evita temeri inutile, țin să vă arăt că Procurorul general regal care a asistat la proces mi-a dat asigurări că Peter este salvat, ca și cum nici n-ar fi fost condamnat. Aș fi preferat să nu fiu obligat să scriu teribilele cuvinte „condamnat la moarte”, dar probabil că le-ați auzit deja, cu comentariile respective.

Pentru ca vestea să nu fie prea brutal comunicată doamnei Heywood și fiicelor sale, am preferat să vă comunic vestea dumneavoastră. Las la aprecierea dumneavoastră modalitatea de a face vestea cunoscută familiei. Mă rezum a adăuga: deși sentința, ca atare, este teribilă, pot însă să vă asigur că cei ce au asistat la proces sunt perfect convinși că Peter a fost, după unele aparențe, vinovat, dar că *intențiile lui au fost cu totul nevinovate*.

Voi scrie și comandorului Pastey care, desigur, a fost foarte impresionat de o primă scrisoare ce i-am trimis-o ieri, și-i voi cere sfat în privința celor ce vor trebui

întreprinse când Peter Heywood va fi pus în libertate. Rămân aici până la acest eveniment și am de gând să-l țin la mine la Portsmouth, unde cred că se va simți cel mai bine până va sosi cineva din familia lui. După toate suferințele îndurate, va avea nevoie de multă îngrijire și tandrețe și ar fi foarte util să se pregătească de pe acum prima lui întrevedere cu doamna Heywood care va fi necesar să fie asistată de fiicele ei într-un moment atât de emoționant”.

A doua zi, Graham a mai adresat o scrisoare doctorului Scott; între altele, el scrie:

„Familia lui Peter va simți o mare satisfacție aflând că declarațiile altor acuzați, în timpul procesului, au spulberat orice îndoială asupra nevinovăției sale. El a fost condamnat doar pe baza unei depoziții care „spre a nu o califica mai grav, a fost o părere nefericită a martorului, bazată pe amănunte care n-au existat niciodată sau care se refereau la alte persoane rămase la bord și nu erau în legătură cu atitudinea lui Peter”.

La 20 septembrie, Peter Heywood a scris prima sa scrisoare după verdict, adresată doctorului Scott:

— Probabil că Graham face aluzie la depoziția lui Halâet. – N.A.

„Scumpe și stimate domn, miercuri la 12 ale lunii în curs a început atrocele proces și în aceeași zi, pe când mă aflu în fața Curții, am avut plăcerea să primesc scrisoarea dumneavoastră, caldă și paternă. Ca răspuns, trebuie să vă fac cunoscut tristul sfârșit al dezbaterilor; am rugat pe domnul Graham să vă informeze imediat, așa că vestea nu va fi o lovitură neprevăzută pentru dumneavoastră. Dimineța vieții mele încă nu s-a terminat și toate bucuriile lumii acesteia s-au spulberat. Marți la 18 septembrie s-a dat teribila sentință prin care sunt condamnat la moarte; fiind o decizie a sorții, care tot ea

mi-a dat mai întâi viață, mă înclin supus în fața sentinței cu întreaga putere a sufletului meu, cu resemnare.

S-a recunoscut că nu mi se poate imputa nicidecum cel mai mic act de participare la oribila crimă de rebeliune, dar sunt condamnat pentru că n-am acționat vizibil la reprimarea revoltei. Dacă martorii care au depus în fața Curții ar fi fost și ei judecați, ar fi răspuns și ei ca vinovați de aceeași crimă. Sunt o victimă ispășitoare. Nenorocirile abătute asupra mea sunt însă consecința inexperienței și tinereții mele, nu reflectă o josnicie morală. Departe de a mă lamenta asupra destinului meu, îl accept aproape cu ușurare, cu calm și seninătate, încrezător că sunt doar un instrument al Providenței pentru realizarea unui scop util (deocamdată, imprevizibil), spre binele patriei. De ce atunci să mă plâng dacă sunt sacrificat pentru binele compatrioților? De ce să fiu trist că părăsesc o lume în care am cunoscut mai mult nenorociri

— Este vorba de o scrisoare foarte călduroasă și plină de încurajare a reverendului Scott, care îl cunoștea pe Peter din copilărie și avea o deosebită stimă pentru caracterul lui. – N.A

și un cortegiu întreg de mizerii? Voi încerca să înăbuș orice dorință de ușuratică p. aceri lumești și să-mi pregătesc sufletul pentru suprema încercare. Căci, deși beneficiaz de recomandarea Curții la clemența Majestății Sale, soarta mea ține de un singur lir; conștient de această incertitudine, să mai clădesc speranțe? Alta este certitudinea la care orice muritor se așteaptă, mai devreme sau mai târziu: pentru salvarea sufletului meu, sunt necesare eforturi susținute în scurta perioadă de timp pe care o mai am de trăit pe pământ.

Subiectul este prea dureros ca să-l aduc eu însumi la cunoștința nefericitei mele mame și surorilor; de aceea, vă rog pe dumneavoastră să le arătați această scrisoare sau

să le comunicați groaznica veste cu menajamente, ca să poată fi mai ușor suportată. Nu mă interesează pe lume decât fericirea lor, dar în situația în care mă aflu, trebuie să-mi smulg și acest sentiment din inimă, oricât de penibil mi-ar fi. Trebuie să lupt contra tendințelor mele lumești de afecțiune.

Vă rog deci, căutați să atenuați durerea bieteii mele mame. Transmiteți-i expresiunea respectului meu profund, împărtășiți fraților și surorilor mele îndurerate constanta mea tandrețe, precum și celorlalți membri ai familiei. Încurajați-i să-mi urmeze exemplul, adică să se supună sortii cu răbdare și resemnare, sub povara unor nenorociri a căror greutate depășește mai ales puterile slabe ale femeilor. Arătați-le zădărnicia tuturor speranțelor de fericire pământească. Cât mă privește, suport totul cu perfectă seninătate.

Rămân, scumpe domn, pentru totdeauna recunoscător și respectuos, dar nefericit.

Peter Heywood" * 2 ie

Condamnatul la moarte a mai scris o scrisoare și surorii sale:

„Am curaj să-ți scriu prezentele rânduri, convins că ai aflat de la respectabilul reverend Scott concluzia procesului.

Iată-mă sacrificat de regulamente prea rigide și încă G dată cu coasa morții deasupra capului. Dar, ca totdeauna, nici de astă dată nu voi ceda unei spaime nedemne. Conștient că nu am greșit, nu am nicio grijă în privința sufletului meu; din contra, am speranța că, peste câteva zile poate, voi fi definitiv eliberat de povara nenorocirilor de care anx avut parte în ultima perioadă a existenței mele și că voi obține liniște, eliberat de jugul umilitor al tiraniei și opresiunii.

Poate că Majestatea Sa, la a cărei clemență Curtea

m-a recomandat, va refuza să-mi acorde izbăvire și să mă scutească de o moarte care, pe nedrept, va fi considerată nedemnă. Mă las cu totul în voia sortii, conștient că sunt nevinovat și că am făcut totul ca s-o demonstrez.

Dar, scumpă Nessy, mi se sfâșie inima când mă gândesc la durerea, indescriptibila durere a respectatei mele mame, când va afla trista veste! Numai tu poți să veghezi asupra durerii ei și să i-o ușurezi. De fapt, cred că nici nu este necesar să insist, căci principiile vieții noastre familiale, implantate în inimile noastre, sunt sigur că-ți vor inspira ție și întregii familii forța spirituală și răbdarea ce ni se cer în asemenea situații și nu vă veți revolta contra Providenței.

Am primit toate scrisorile tale, azi dimineată pe ultima, din 17. Ce îmi pot însă ajuta acum? Conținutul lor pune în evidență instabilitatea speranțelor, prevederilor omenеști. Scumpă soră, îmi închipui durerea cu care citești frazele prezentei scrisori, atât de descurajantă. Nu mai insist, căci mi-e teamă că inima ta nu va rezista. Ce contrast între scrisoarea mea de săptămâna trecută și tonul celei de azi! De ce oare? Aveam atunci numai speranță. Nu o am și acum? Desigur că da! Caută deci, scumpa mea, să trăiești cu această speranță și cu încredere în mizericordia Providenței care acționează doar spre binele nostru, biete creaturi!

Suportă deci încercarea cu răbdare și, prin exemplul tău, încurajează pe celelalte surori; mai ales, nu lăsa în niciun caz ca disperarea să cuprindă sufletul scumpei noastre mame! Caută, prin toate eforturile, să-i insuflă curaj. Mă opresc aici. Adio, scumpa mea Nessy! Gândește-te la nefericitul tău frate, care te va iubi totdeauna.

P.S. Sunt plin de curaj, nu este deci cazul ca suferințele mele să dăuneze sănătății tale, care îmi este mai prețioasă ca viața!"

Într-o scrisoare adresată mamei sale, o asigură de perfectă sa liniște sufletească; îi recomandă să nu nutrească un optimism excesiv, dar nici să nu se îngrijoreze peste măsură.

La o scrisoare a surorii sale, care îl încurajează să aibă speranțe, îi răspunde:

„Speranța mea este ca un toiag uzat pe care, când m-am sprijinit, s-a rupt. Am avut atâtea decepții, încât greu mai pot avea speranță; mă mărginesc a aștepta, cu răbdare și liniște sufletească, împlinirea sortii. Doamna „Speranță” este o prietenă neloială și ingrată cu care amrupt relațiile. Caut să cultiv o prietenie mai puțin frivolă și mai sigură, cu „Răbdarea”, care, sper, îmi va fi mai fidelă”.

Își exprimă apoi dorința ca Nesy să-i scrie numai prin intermediul fratelui lor James care se află la Portsmouth și vine în fiecare zi să-l vadă. Îi explică de ce i-a cerut să nu-i scrie prea des: se teme că prin aceasta ea își sporește suferința. Și adaugă:

„Apoi, pentru că sunt de părere că sentimentele tale atât de exaltate nu trebuie să fie cunoscute de inchișitorii care îmi controlează corespondența. Dar tu procedează cum crezi de cuviință; sunt sigur că bunul tău simț îți va dicta atitudinea justă”.

La care, Nesy îi răspunde cu următoarele rânduri ce îi reflectă caracterul:

„Dragul meu, îți scriu pentru că, lipsită de prezența ta, aceasta constituie singura mea bucurie. Și de ce să nu las să apară sentimentele mele, indiferent de ochii inchișitori ce le-ar citi. Scrisorile mele exprimă tandrețea și afecțiunea frățească ce-ți port. Și de ce să nu le proclam? De ce să-mi ascund sentimentele, al căror obiect este o persoană care, sunt sigură, le merită și toți cei ce mă înconjoară și te cunosc mă asigură că ți se cuvin. Sunt mândră că țin la tine și laudele tale îmi măgulesc

vanitatea. În consecință, dragul meu frate, nu-ți scriu din datorie, nu consider că este o datorie și urăsc orice prefăcătorie; știu că și tu ești de aceeași părere”.

Tot Nessy scrie surorii sale Mary:

„A fost uimitoare îndrăzneala ace Lui mizerabil de Hallet în fața Curții. Înaintea lui, mulți martori se declaraseră categoric în favoarea lui Peter și arătaseră atât de evident nevinovăția lui. că toată lumea era convinsă că va fi achitat; dar când i-a venit rândul, Hallet a declarat, chiar fără să i se ceară așa ceva, că în timp ce Bligh se afla pe puncte, l-a văzut privind spre Peter și vorbindu-i. Ce i-a spus? Hallet pretinde că n-a putut auzi, căci se găsea la douăzeci de picioare distanță de Bligh, și Peter, la încă douăzeci de picioare mai departe, deci, în total, patruzeci de picioare separau pe Bligh de Peter. Ba încă.

Hallet pretinde că, auzind ce-i spune Bligh, Peter a început să râdă și i-a întors spatele cu dispreț. În afară de Hallet, niciun alt martor nu l-a văzut râzând pe Peter. Dimpotrivă, toți ceilalți martori au declarat că Peter era foarte trist în acea zi. Această depoziție răutăcioasă a avut însă o influență extraordinară asupra Curții; *le* aceea s-a pronunțat teribila sentință, însoțită totuși de? recomandarea ca regele să acorde grațierea. Fiți siguri, voi toți cei de acasă, că onoarea lui Peter n-a fost câtuși de puțin pătată (dețin această apreciere chiar din partea domnului Graham.), că toți cei ce cred în justiție, toți cei dotați cu bun simț și sensibilitate îi păstrează lui Peter întreaga lor stimă, că unchiul Pastev (aflat aici din ajunul sosirii mele) îi recunoaște toate calitățile și că, pe scurt, avem toate motivele să așteptăm cu încredere viitorul”.

Începând din acel moment, s-a stabilit o corespondență zilnică între Peter și sora sa Nessy: ea plină de speranță și cu credința că nu va fi dezamăgită; el, plin

de răbdare și resemnare, pe deplin încrezător în nevinovăția și dreptatea sa.

„Sus inima, dragă Nessy! îi scrie el; leagă-nă-ți *speranțele*, eu îmi întretin *răbdarea*”.

Cu toată teribila amenințare ce plana asupra capului său, tânărul era atât de calm, încât, la câteva zile după condamnare, James, fratele lui, putea scrie surorilor:

„În timp ce scriu prezenta, Peter șade lângă mine și lucrează la un vocabular al graiului tahitian; pare atât de antrenat și interesat, încât abia mă lasă să pronunț un cuvânt; are moralul excelent și sunt convins că i se ameliorează zilnic”.

Vocabularul era a lucrare foarte interesantă: o sută de pagini *cu* scris îndesat, cuvintele plasate alfabetic și silabele prevăzute eu accentele respective. Mai târziu, în lucrarea... Călătoria navei *Dufi*” se menționează: că un exemplar din acel vocabular a fost foarte ulii pentru misionarii pe care numita navă i-a dus la Tahiti.

În perioada imediat următoare sentinței, comandorul Pastey, Graham și alți amici ai condamnatului au fost neobosiți în demersuri; au verificat progresele realizate pentru obținerea unui deznodământ fericit, atât de dorit și în concordanță cu recomandarea Curții. Nessy Heywood. nu a fost mai puțin activă; Graham i-a arătat care au fost principalele elemente ale depozitiilor care au dus la condamnare; ea a transmis lui Peter patru capete de acuzare care, după părerea lui Graham, motivau hotărârea Curții, rezumate astfel: Peter a ajutat la pregătirea șalupei lui Bligh; dulgherul l-a văzut cu sabia de abordaj în mână; când Bligh l-a chemat, Peter a început să râdă; a rămas pe *B-Ounty* în loc de a însoți pe Bligh.

Luând cunoștință, Peter a redactat următoarele observații în legătură cu cele patru puncte:

1) *Am ajutat la pregătirea șalupei lui Bligh: acea*

șalupă a fost cerută chiar de Bligh și ofițerii care aii participat la lansarea ei erau prieteni de-ai lui; dacă comandantul ar fi fost obligat să plece în mica barcă ce Christian inițial i-o destinase, nu ar fi putut lua cu el decât nouă sau zece însoțitori, în timp ce în șalupă au încăput nouăsprezece. După depozitiile secundului, șefului de echipaj, șefului tunar și dulgherului, prin această acțiune am adus un important ajutor comandantului;

2) *Dulgherul m-a văzut cu o sabie de abordaj în mână* singur dulgherul m-a văzut în această postură, nimeni altul nu a fost intimidat de gestul meu. Dulgherul à l'ost oare intimidat? Nu; în loc să-i fie frică, nici nu m-a considerat ca om înarmat, mi-a semnalat numai pericolul ca alții să mă considere astfel; pentru care, imediat am lăsat sabia din mână, pe care o luasem în mod metanie, fără să-mi dau seama de gest, în starea de confuzie în care mă aflam. Curtea a fost foarte circumspectă în întrebările puse relativ la acest incident; a somat pe dulgher să declare sub jurământ și după matură gândire dacă în acel moment, și în toate împrejurările rebeliunii, puteam fi considerat ca *un om marinat*. Fără ezitare, martorul a răspuns: *nu* și a arătat motivele (se găsesc în depoziție) pentru care consideră că, în timpul rebeliunii, nu am căutat deloc să mă înarmez. Secundul Fryer, șeful echipajului, tunarul șef, Hayward, Hallet și John Smith (adică toți martorii care, împreună cu dulgherul se aflau la bordul lui *Bounty*) au declarat că niciun moment nu m-au văzut înarmat. Șeful echipajului și dulgherul au mers și mai departe: au spus categoric că mă considerau ca partizan al comandantului și *deloc* partizan al răzvrătiților. În fine, secundul, șeful de echipaj, dulgherul, tunarul și ei. toți au declarat că, după comportarea mea în cursul revoltei și după cum mă purtasem de la începutul călătoriei, erau convinși că le-aș fi dat tot ajutorul dacă se ivea o ocazie pentru recuperarea

navei;

3) *Am răs când m-a chemat comandantul*: dacă Curtea ar fi luat drept adevărată această mărturie, faptul ar fi fost decisiv în judecata ce și-a format despre mine. Într-adevăr, dacă mărturia ar fi fost considerată ca serioasă, pe baza ei ar fi clădit un ansamblu de amănunte care, luate izolat, puteau duce la anumite capete de acuzare. Nu mă îndoiesc că depoziția a fost ascultată cu prudență și apreciată fără părtinire. Sunt convins că în unele cazuri, un joc de fizionomie poate constitui un temei pentru a deosebi binele sau răul ce există în suflet. Dar când e vorba de viață și de moarte, nu se poate da importanță unui lucru atât de imprecis și inconsistent ca jocul de fizionomie. Diversele moduri de a exprima sentimente sunt diferite, după figurile prin care se produce jocul fizionomiei. Deseori lacrămile reflectă un exces de bucurie; din contra, de multe ori descurajarea se ascunde sub un surâs. Și foarte des se întâmplă că un răs convulsiv reflectă disperarea unei inimi pe punctul de a se frânge. În consecință, *este* eronat și absurd a judeca o stare sufletească prin barometrul fizionomiei.

Dar se mai poate discuta și dintr-un alt punct de vedere: Hallet spune că, fiind chemat de comandant, am început să râd; or, acesta se afla în spatele arborelui artimon, în timp ce eu eram pe punte aproape de tambuchiul din prova „cu alte cuvinte ne separa o distanță de cel puțin treizeci de picioare. Dacă comandantul dorea să-l aud, și fără îndoială că dorea, și dacă mi s-ar fi adresat, ar fi ridicat tonul, ar fi strigat din toate puterile, dat fiind împrejurările și situațiile respective. Hallet, care se afla pe puntea pupa, deci la jumătate distanță între comandant și mine, totuși nu a auzit ce-mi spunea comandantul! Cum ar fi fost deci posibil să-l aud eu, în mijlocul acelei confuzii zgomotoase ce domnea pe navă? Și

dacă nu l-am auzit (ceea ce jur solemn că este adevărul), chiar admitând că am râs (ceea ce poate inconștient am făcut, în teribilele frământări în care mă zbăteam), nu am făcut-o ca răspuns la ceea ce comandantul mi-ar fi spus.

Aș mai putea întreba pe Hallet, de ce nu m-a avertizat că comandantul dorea să-mi vorbească? Din datorie față de comandant, dacă nu din prietenie pentru mine, ar fi trebuit s-o facă, în împrejurările cu totul neobișnuite în **x** care ne aflam. Mă voi limita la a observa că șeful de echipaj, dulgherul și Hayward, care au avut mai multe oca/i să mă vadă în timpul răscoalei, au declarat că păream trist și abătut;

4) *Am rămas la bordul lui Bounty, în loc de a însoți pe comandant:* nu neg că la început, am fost îngrozit de perspectiva de a coborî în șalupa lui Bligh. Dar din depozițiile mai multor martori a reieșit clar că mai târziu am vrut să însoțesc pe comandant și așa fi făcut –, dacă nu eram împiedicat de Thompson, la ordinul lui Churcill.

Ce a declarat șeful de echipaj? Că înainte ca el să părăsească nava, am coborât de pe punte și, în trecere, i-am șoptit ceva despre un sac; de fapt, i-am spus că voi băga unele obiecte personale într-un sac și îl voi urma. Ce declară dulgherul? Că m-a văzut coborând jos, chiar în acel moment; și amândoi martorii afirmă că au auzit pe instructorul de arme ordonând lui Thompson: „Ține-i acolo jos”.

— Bligh arată în jurnalul său că tot timpul cât a fost menținut prizonier de Christian, niciunul din ofițerii săi nu au fost lăsați să se apropie de el. Fără îndoială, Hallet a comis o eroare; el povestise la bordul șalupei în derivă această întâmplare și n-a vrut să se dezică în fața Curții.

Se spune că, mai târziu, când se afla la bordul navei *Penelope*, într-o călătorie în cursul căreia a murit, Hallet a exprimat un profund regret cu privire la depoziția sa la

proces, afirmând că s-a înșelat asupra celor întâmplate în realitate.

Autorul prezentei lucrări a întreprins o anchetă personală, întrebând pe un distins amiral al Marinei militare britanice, fost prim locotenent pe *Penelope*; acesta a confirmat că, în numeroase ocazii, Hallet și-a manifestat regretul în privința depoziției sale, spunând că, ulterior, și-a dat seama că relatarea sa era inexactă, atribuind faptul emoției simțite în fața Curții \ apoi, a mai spus că l-a confundat pe Heywood cu altcineva, din cauza dezordinii și confuziei ce domneau la bord în timpul rebeliunii.

— N.-A.

Întrebarea este la cine se referea acest ordin; șeful de echipaj și dulgherul răspund că, fără îndoială, după părerea lor eram inclus și eu printre cei la care ordinul se referea. Voi demonstra că, logic, ei nu se înșală:

După separarea șalupei de navă, rămâneau la bordul lui *Bounty* douăzeci și cinci de oameni, dintre care optsprezece înarmați: Christaan, Hillbrant, Miliward, Burkitt, Mus-pratt, Ellison, Sumner, Smith, Young, Skinner, Churchill, M’Koy. Quintal, Morrison, Williams, Thompson, Mills și Brown. Conform declarației secundului Fryer și celor afirmate în relatarea scrisă a lui Bligh, la aceștia se mai adaugă și Martin, ridicând numărul celor înarmați la nouăsprezece. Nu se poate presupune că ordinul de „a-i ține acolo jos” se referea la unu sau mai mulți dintre acești nouăsprezece. După spusele lui Hayward, se aflau pe punte cel puțin optsprezece oameni înarmați când a coborât în șalupa lui Bligh; dacă se mai adaugă și Thompson care sta de pază pe lada cu arme, totalul corespunde exact. Rămân deci șase oameni cărora li se poate aplica ordinul „ține-i acolo jos”, și anume: Heywood, Stewart, Coleman, Norman, M’Intosh și Byrne.

Byrne putea fi unul dintre ei? Nu, căci se afla într-o

barcă, alături de navă; dar Coleman? Nu, căci se afla pe puntea de comandă când comandantul și însoțitorii lui au coborât în șalupă, apoi se găsea la pupă când șalupa a fost dirijată într-acolo. Norman putea fi printre ei? Nu, căci tocmai vorbea cu ofițerii. Dar M'Intosh? Nu, căci se afla cu Coleman și Norman și insista ca ofițerii și comandantul izgonit să știe că el nu participase la rebeliune.

Evident, ordinul nu se putea referi decât la Stewart și la mine. Și din cauza acestui ordin al lui Churchill. n-am ijaudit însoți pe comandantul Bligh.

Cred că prin cele de mai sus sunt lămurite punctele pe baza cărora s-a întemeiat sentința Curții. Apărarea mea este, cred, completă, depozitiile în favoarea mea sunt prea numeroase ca să mă refer la fiecare în parte și dacă cineva dorește să-și facă o opinie obiectivă, găsește destul material în procesele verbale ale ședințelor curții.

P. Heywood”.

În lucrarea *Naval Biography* de Marshall se află o notă a căpitanului Heywood referitoare la motivele pentru care Stewart și el au fost menținuți la bordul lui *Bounty*:

„Îndată ce a fost liber s-o facă, după ce șalupa lui Bligh s-a îndepărtat, Stewart a întrebat pe Christian de ce a fost reținut jos sub punte. Christian i-a răspuns că nu dăduse niciun ordin în acest sens.

Faptul a fost confirmat de Churchill care a declarat că îl menținuse jos, ca și pe Heywood, pentru că știa că ambii aveau intenția să plece cu Bligh. „Și, în acest caz, adăuga rebelul instructor de arme, ce deveneam, dacă plecau? În afară de cei desemnați deja să însoțească pe Bligh în șalupă, Stewart și Heywood erau singurii care se pricepeau să manevreze nava!”

Nu este sigur că Christian și Churchill s-ar fi pronunțat astfel. Dar dosarul întocmit pentru dezbaterile

Curtii, în legătură cu comportarea lui Heywood în timpul rebeliunii, îi era mult mai consistent favorabil acestuia și dacă Bligh nu se manifesta ca un om necinstit, plin de ranchiună contra lui, Curtea l-ar fi achitat și pe Heywood, la fel ca pe Coleman, Norman, M'Intosh și Byrne, pe considerentul că a fost reținut pe navă contra voinței lui.

Am mai avut ocazia să amintim că jurnalul manuscris al lui Bligh conținea multe lucruri care n-au mai figurat în relatarea publicată de același autor. Astfel, asupra acestei probleme precise și capitale, găsim în jurnal un pasaj care, surprinzător, a fost omis în rapoartele și relatările publicate de Bligh; iată-l:

— Cât despre ofițerii aflați în cocpit, nu puteam conta pe ei: *au încercat să-mi vină în ajutor, dar nu ți s-a permis să scoată capul prin tambuchi*".

În consecință, ar fi o apreciere prea indulgentă să spunem, simplu, că Bligh a cedat ranchiunelor sale și a suprimat în mod intenționat acest pasaj. „Omisiunea” lui seamănă mai mult cu o manifestare de pură răutate calculată, deoarece, prin aceasta doi nevinovați riscau să sufere o moarte dezonorantă, de care, de altfel, unul a fost amenințat prin proces, în timp ce celălalt a scăpat numai pentru că a pierit anterior procesului.

Se naște însă o întrebare: cum putea ști Bligh că Stewart și Heywood au încercat să-i vină în ajutor dar au fost împiedicați? Izolat cum era la pupă, cum putea ști ce se petrecea jos sub punte? Nu este decât un singur răspuns: cunoștea faptele chiar de la Christian. Fără nicio îndoială, Churchill a acționat după ordinele lui Christian ca să rețină pe cei doi sub punte și Christian nu putea da ordine decât în prezența lui Bligh, căci nu l-a părăsit niciun moment, ținând capătul frânghiei cu care Bligh era legat tot timpul, până când acesta a fost obligat să coboare în salupă. Explicația dată de Churchill era firească, pentru că

astfel justifica de ce a ținut jos pe cei doi tineri. Dar Christian mai avea un alt motiv imperios să procedeze astfel: era conștient că va trebui să realizeze un fel de barieră între el și banda de rebeli; și era prea inteligent pentru a nu simți că marinarii ar asculta mai repede și cu mai multă tragere de inimă de ofițeri de viță nobilă, decât de ofițeri ieșiți din rândul mateloților. Este răspândită opinia că în Marina regală britanică ofițerii proveniți dintre mateloți se comportă ca adevărați tirani. Din păcate, Bligh nu-și lăsa acuze educația profesională printre tineri gentlemani în cocpitul unei nave de război, care, pentru marină, este universitatea celor ce vor evolua spre vârful piramidei sociale. Ce penibile suferințe ar fi fost evitate lui Peter Heywood, de câte disperări ar fi fost scutită familia lui. crud încercată, dacă Bligh nu ar fi suprimat! acest pasaj din jurnalul manuscris și l-ar fi lăsat înserat în raportul către Amiralitate!

„Observațiile” mai înainte arătate, redactate de tânărul Heywood, au fost primite de sora lui, Nessy, care îndată le-a transmis contelui Chatham, pe atunci Prim Lord al Amiralității. Însoțite de următoarea scrisoare:

Great Kussell Street, 11 oct. 1792

My Lord. Îndrăznesc să sper că înaintea nobilei persoane cu inimă generoasă care este Senioria Voastră, un nefericit nu pledează în van. Profund emoționat și cu cel mai mare respect pentru personalitatea Voastră, sper că mi se va ierta îndrăzneala de a supune atenției Voastre imparțiale, „Observațiile” alăturate. Sunt redactate de nefericitul și dragul meu frate Peter Heywood și prin ele încearcă să elucideze unele puncte din depozițiile înregistrate de Curtea marțială recent întrunită la Portsmouth pentru a-l judeca, pe el și alți acuzați, care au aparținut navei Majestății Sale, *Bounty*.

— Cunosc unii comandanți care aveau obiceiul să

predea spre judecată pe un delincvent camarazilor lui de careu; dacă acuzatul era recunoscut vinovat, pedeapsa pronunțată de camarazi era mult mai severă decât ar fi fost pe căi normale. Această practică, foarte blamabilă, prin care se acorda un vot deliberativ echipajului, a fost, sper, pentru totdeauna abolită. – N.A.

Vă rog să credeți, my Lord, că fratele meu îmi este mai drag ca orice pe această lume și că a-l pierde ar fi pentru mine și familie o lovitură insuportabilă, mai ales pentru biata noastră mamă. Sunt deci încredințată că nu veți fi surprins, și nici nu veți lua în nume de rău îndrăzneala de a conjura pe Senioria Voastră să vă aplecați cu toată obișnuita Voastră imparțialitate și bunăvoință asupra „Observațiilor pe care le fac să vă parvină, precum și asupra penibilei condiții a nefericitului meu frate.

Cu tot respectul.

Nessy Heywood”.

A produs oare această scrisoare un efect asupra contelui de Chatham? Nu se poate răspunde nici afirmativ, nici negativ. În orice caz, Nessy Heywood nu a primit răspuns și nu s-a luat o decizie imediată. Încă cincisprezece zile, sensibila fată, familia și prietenii au trecut printr-o teribilă stare de tensiune.

Cu patruzeci și opt de ore înainte de apariția decretului de aplicare a sentinței, excelentul domn Graham a adresat doamnei Heywood următoarea scrisoare:

„Mult stimată doamnă, inima mea a luat atât de mult parte la nenorocirile dumneavoastră și acum se bucură atât de mult de perspectiva fericirii dumneavoastră, încât vă rog să considerați aceste rânduri ca o expresie a prieteniei ce vă port și care mă obligă să vă comunic cât mai curând că, deși oficial nu s-a publicat încă nimic, rezolvarea cu bine a problemei care vă frământă este certă; – ieri, încă mai aveam îndoieli, dar azi am obținut o

asigurare formală, în privința celor hotărâte. Fericită, prea fericită familie! Primiți, vă rog, urările mele de bine și permiteți să împărtășesc și eu ceea ce știu că veți simți când veți afla că iubitul dumneavoastră Peter vă va fi în cuând redat, complet reabilitat”.

La finele scrisorii, Nessy a adăugat:

„Domnul Graham are dreptate să ne califice ca familie fericită; într-adevăr, nicio altă bucurie lumească nu o poate egala pe a noastră! Să nu aștepți azi de la mine fraze frumos ticluite, nu sunt în stare, căci aproape înnebunesc de bucurie!”

La 24 octombrie, prin grija Amiralității, a fost expediat decretul regal: acorda grațiere totală lui Heywood și Morrison, o amânare a executării pedepsei lui Muspratt (curând a fost și el grațiat) dar confirma sentințele pronunțate pentru Burkitt, Ellison și Miliward.

Execuția acestor trei a avut loc la 29 octombrie la bordul navei Majestății Sale, *Brunswick*, în rada portului Port-smouth. Se relatează că „criminalii au manifestat o profundă căință și s-au comportat destul de demn, recunoscând că au fost just condamnați pentru crima de care erau învinuiți și au îndemnat pe camarazii lor să mediteze și să nu uite niciodată, indiferent de încercările prin care trec, că trebuie să asculte de superiori, ceea ce constituie o datorie față de rege și patrie”. Delegați din toate echipajele navelor militare aflate în port au fost prezente la execuție; se pare că exemplul a produs o profundă impresie asupra asistenței.

Același decret care aducea durere pentru rudele și prietenii nefericiților executați a fost un mesaj de bucurie pentru familia și prietenii tânărului Heywood. La 26 octombrie, Nessy a și comunicat buna veste într-o scrisoare adresată mamei sale la care s-a asociat și domnul Graham cu câteva fraze emoționante. De altminteri, el s-a

și hotărât să meargă la Portsmouth, de unde s-a întors cu nevinovata victimă, la 29 octombrie dimineața.

Iată cum a fost anunțat mamei evenimentul, din inițiativa lui Nesy;

„Great Russel Street, luni dimineața, 29 octombrie, ora zece și jumătate, cel mai frumos moment al vieții noastre.

„Dragă mamă, l-am văzut, l-am îmbrățișat și nu-mi găsesc cuvinte pentru a-mi exprima fericirea! Fizicește, se prezintă destul de bine, iar sufletește este un înger. Nu mai pot scrie decât că, în acest moment cele mai fericite ființe de pe lume sunt copiii tăi respectuoși și plini de afecțiune.

Nesy Heywood Peter Heywood James Heywood”.

Tânăra Nesy, cu inima atât de sensibilă, nu a mai trăit mult după întoarcerea fratelui său; suflet pasionat și afectuos, a fost victima excesului său de sensibilitate. În acele luni groaznice de frământări, fragila ei minte a fost brutal încercată, o crudă boală de piept a secerat-o la mai puțin timp de un an de la eliberarea fratelui.

Când căpitanul Montague a citit decretul de grațiere totală și l-a însoțit de sfaturile și bunele cuvinte cuvenite, Peter Heywood s-a adresat comandantului navei *Hecior* în termeni demni de noblețea sufletească pe care a manifestat-o de-a lungul numeroaselor luni de suferințe îndurate:

„Sir, am primit vestea condamnării mele de Curte ca un adevărat bărbat. Dacă aș fi fost executat, cred că aș fi făcut față ca un adevărat creștin. Sfaturile dumneavoastră îmi vor rămâne gravate în memorie. Primesc cu recunoștință iertarea Suveranului și mă voi dedica fidel servirii Lui”.

Și Peter Hevwood s-a ținut de cuvântul dat căpitanului Montague. Debuturile sale nu prevestiseră o frumoasă carieră: doi ani petrecuți împreună cu răzvrățiții

și sălbaticii, apoi optsprezece luni închis, în lanțuri, perioadă în care a naufragiat și s-a aflat la doi pași de moarte! După grațiere a fost reintegrat în Marina Regală, cu sprijinul unchiului său, comandorul Pastey și a Lordului Hood care a prezidat Curtea marțială; ambii l-au sfătuit să se îmbrace fără întârziere ca aspirant. Lord Hood i-a oferit un asemenea post chiar sub ordinele sale, la bordul navei *Victory*.

Reluând serviciul pentru a-și deschide calea către promovarea la gradul de locotenent, Heywood a navigat sub ordinele a trei sau patru ofițeri foarte reputați dintre cei care făcuseră parte din juriul Curții marțiale; toți i-au acordat cele mai bune calificative, precum și stima și încurajarea lor. Sir Thomas Pastey l-a recomandat pentru avansare printr-o scrisoare adresată Lordului Spencer, personaj foarte circumspect în privința onoarei și intereselor Marinei regale, dar și atent la drepturile fiecăruia. Răspunsul a fost de mare reconfortare pentru Heywood și familia sa:

Amiralitatea, 13 ianuarie 1797

„Sir, aş fi răspuns mai curând la scrisoarea dumneavoastră din 6 ale acestei luni, dar am dorit mai întâi să examinez procesele verbale ale şedinţelor Curţii marţiale ținute în 1792, când a condamnat pe Peter Heywood pentru participare la revolta de pe *Bounty*. Doream neapărat, deoarece mă întrebam dacă era just ca o persoană în asemenea situație să fie promovată la posturi importante în Marina Regală. Dar după ce, cu multă atenție, am citit documentele, am satisfacția de a vă exprima părerea că, date fiind circumstanțele, nu văd vreun obstacol la avansarea lui Heywood, mai ales că, după sentință, excelenta sa comportare merită toate elogiile. Nu văd deci nicio dificultate să-l semnalez comandantului șef al unității de oare depinde ca ofițer, cu

recomandarea de a fi promovat, 3 a prima ocazie ivită, ceea ce îmi este Toarte agreabil, mai ales că dumneavoastră îi sunteți rudă destul de apropiată. Rămân al dumneavoastră.

Spencer”.

Nu vom mai urmări aici desfășurarea onorabilei cariere a lui Heywood în cursul aprigului război dus cu Franța* și în diversele comandamente ce i-au fost încre – (dintate. Când nava *Montague* a fost dezarmată în iulie 3816, Heywood a părăsit activitatea după un serviciu de douăzeci și șapte de ani, o săptămână și cinci zile petrecute *chiar pe mare*, dintr-un total de douăzeci și nouă de ani, șapte luni și o zi servite în Marina Regală. Devenise unul din cei mai considerați comandanți din marina engleză și a murit în 1831, lăsând amintirea unui ofițeri foarte stimat, inteligent și distins.

— Războaiele napoleoniene. – N.T.

f

VIII. MIRACOLUL DIN INSULA PITCAIRN

O descoperire extraordinară.

— Război!... – „O insulă care nu este menționată pe nicio hartă”. – „Nu vreți să ne aruncați o parâmbă ca să urcăm la bord?” – Joi Octombrie Christian.

— O capră mare sau un porc cu coarne?

— Bătrânul Adams, alias Alexander Smith.

— Nefericitul destin al lui Christian.

— Patruzeci și șase de suflete.

— Virtute și bună înțelegere.

— Satul de pe Pitcairn.

— Moda la Pitcairn.

— O insulă fortificată.

— Dar au așteptat până în 1825...

— Primele contacte ale navei *Blossom* cu pitcairnienii.

- Adams povestește.
- O experiență de viață colectivă care nu sfârșește bine.
- Sângeroasa revoltă a indigenilor.
- Tristul sfârșit al lui M Koy și Quintal.
- Young moare în pocăință.
- Adams se bucură de indulgența generală, totuși!...
- Adams nu are o părere certă despre Christian.
- Pot fi invocate circumstanțe atenuante pentru o crimă de rebeliune?
- Cum l-au primit pitcairnienii pe căpitanul Beechey.
- Moravuri la Pitcairn.
- Locuința, hrana și animalele domestice.
- Exerciți: de pietate.
- Dansul este suspect.
- Căsătoriile la Pitcairn.
- Guvernul britanic decide să se intereseze de mica colonie.
- Predica capelanului.
- Calitățile fizice și morale ale pitcairniienilor.
- Medicină și sănătate.
- Au apărut trei englezi...
- Cine va succeda lui Adams?
- Codul lui Adams.
- Rapida sporire a populației.
- Să fie deportați pitcairnienii?
- Climatul. - „Adio. Pitcairn!”

Au trecut aproape douăzeci de ani și de multă vreme *Bounty*, Fletcher Christian și echipajul de rebeli care l-au urmat nu mai preocupau opinia publică. În această perioadă, fertilă în evenimente, atențiunea Europei a fost acaparată de spectacolul marilor schimbări intervenite: apar noi imperii și se prăbușesc altele; pretutindeni se fac preparative de război; armate inamice se înfruntă; se dau

bătălii pe mare și pe uscat, cu „toată măreția și faptele războaielor glorioase”.

Doar din când în când se mai menționa în conversații numele lui *Bounty*, emițându-se, simplu, părerea că nava se scufundase cu toți cei de pe ea sau că sălbaticii din insule aplicaseră rebelilor pedeapsa cuvenită pentru crima lor. Hazardul însă a condus o navă comercială americană la o descoperire pe cât de neașteptată, pe atât de interesantă. Vasul a acostat în preajma uneia din nenumăratele insule ale Pacificului, insulă ale cărei coaste abrupte sunt continuu lovite de brizanții care se izbesc cu extremă violență, ca și cum ar vrei să facă imposibilă orice debarcare.

Prima veste despre această extraordinară descoperire a fost transmisă de Sir Sydney Smith, din Rio de Janeiro și primită de Amiralitatea britanică la 14 mai 1809; vestea îi fusese comunicată din Valparaiso de locotenentul Fitz-maurice în termenii următori:

„Căpitanul Folger, de pe nava americană *Topaz*, din Boston, raportează că, debarcând pe insula Pitcairn (latitudine 25° 2 sud, longitudine 130° vest), a găsit acolo pe un englez, pe nume Alexander Smith, singur supraviețuitor din cei nouă oameni despre care nu se mai știa nimic, de când dispăruseră cu nava Majestății Sale, *Bounty*, comandată de locotenentul Blâgh. Acest Smith a povestit că după ce s-au debarasat de Bligh, expediindu-l cu o șalupă în derivă, Christian, șeful rebeliunii, a luat comanda navei și a dirijat-o spre Tahiti unde a coborât majoritatea echipajului; iar Christian. Smith și alți șapte au pornit însoțiți de femei tahitiene și de șase servitori indigeni și au ajuns la sus-numita insulă Pitcairn; acolo au eșuat nava și au demontat-o; acestea se petreceau în 1790.

După patru ani de la sosire (ani plini de dispute între membrii micii comunități), tahitienii s-au revoltat și au

exterminat pe englezi, scăpând cu viață doar Alexander Smith și el grav rănit la gât de un glonț de pistol. În noaptea următoare evenimentului, văduvele indigene ale englezilor masacrați s-au revoltat și au omorât pe toți tahitienii. Smith a rămas singurul bărbat în viață pe insulă, cu opt sau nouă femei și mai mulți copii. După ce Smith s-a însănătoșit, a început să cultive pământul care azi produce o mare cantitate de igname, nuci de cocos, banane dulci și sălbatice; se cresc din abundență porci și păsări. Pe insulă mai trăiesc câțiva bărbați și femei, copii de-ai rebelilor; populația numără treizeci și cinci de suflete, toți recunoscând pe Smith drept părinte și șef; toți vorbesc engleza și (după spusele căpitanului Folger) Smith le-a dat o educație religioasă și morală.

Locotenentul secund de pe *Topaz* certifică cum că Christian, instigatorul revoltei, a înnebunit la scurt timp după sosirea în insulă și s-a aruncat de pe stânci în mare. Altul dintre rebeli murise de friguri înainte de masacrul suspomenit al celor șase supraviețuitori. Pe insulă se află doar atâta apă potabilă cât au nevoie actualii locuitori și nu există loc de acostare pentru nave

Smith a predat căpitanului Folger un cronometru Ken-dall, dar guvernatorul din Juan Fernandez și l-a însușit. Extras din jurnalul de bord al navei *Topaz*, la 29 septembrie 1808.

William Fitzmaurice, locotenent, Valparaiso, 10 octombrie 1808".

Raportul conținea două elemente care confirmau autenticitatea celor expuse: 1) numele lui Alexander Smith care, într-adevăr, era al unuia dintre rebeli; 2) numele fabricantului cronometrului cu care într-adevăr *Bounty* fusese dotată.

Este lesne de înțeles ce interes a stârnit această descoperire în Anglia; se pare că nu s-au luat măsuri

imEDIATE. La acea epocă, guvernul era probabil prea absorbit de desfășurările războiului cu Napoleon.

Așa că nu s-a mai auzit vorbindu-se de acea mică comunitate descoperită (totuși demnă de interes), decât spre finele lui 1814; contraamiralul Hothman, care conducea o croazieră în largul coastelor americane, a transmis o misivă scrisă chiar de Folger, datată mai 1813, prin care se confirma extrasul citat din jurnalul de bord.

În cursul anului 1814, două fregate engleze au efectuat călătorii în Pacific: *Briton*, comandat de Sir Thomas Staines, și *Tagus*, comandat de căpitanul Pipon.

La începutul lui 1815, Amiralitatea a primit următoarea scrisoare de la Sir Thomas Staines:

„*Briton*, Valparaiso, 18 oct. 1814

„Am onoare a vă informa că în cursul călătoriei de la Insulele Marchize până la Valparaiso, în dimineața zilei de 17 septembrie am ajuns în preajma unei insule, într-un punct unde, pe hărțile Amiralității și pe nicio altă hartă, nu figurează vreo insulă. Am stopat deci la răsăritul soarelui și ne-am apropiat pentru a cerceta dacă era locuită; am aflat că existau oameni acolo, dar spre marea mea surpriză am constatat că toți locuitorii insulei (vreo patruzeci) vorbeau foarte bine engleza. Întrebându-i, m-am convins că erau descendenții echipajului rebel de pe *Bounty*, sau cel puțin ai celor care plecaseră de la Tahiti și s-au ascuns în insula sus-menționată, unde au distrus nava capturată.

Se pare că Christian a fost șeful și unul dintre instigatorii revoltei. Un bătrân venerabil, pe nume John Adams, este singurul supraviețuitor din grupul celor care au părăsit Tahiti la bordul navei capturate, *Bounty*; acesta a avut în insulă o comportare exemplară, acordând micii comunități o sollicitudine paternă care nu poate stârni decât admirație. Toți cei născuți pe insulă au crescut în pietate, bătrânul Christian însuflând tinerele spirite

sentimente religioase, așa că amintirea lui Christian a rămas neprihănită.

Primul născut pe insulă din căsătoria cu o tahitiană venită împreună cu rebelii, a fost un fiu al lui Christian și se numește Joi Octombrie Christian. Tatăl său a căzut victima geloziei unui tahitian, la trei sau patru ani după ce s-au stabilit pe insulă. Când au sosit inițial, rebelii erau însoțiți de șase tahitieni și douăsprezece tahitiene; tahitienii au fost pe rând suprimați în cursul disputelor înverșunate dintre ei și englezi; dintre coloniștii inițiali nu a mai rămas acum decât Adams și șapte femei.

Fără îndoială, insula este cea denumită Pitcairn, cu toate că amplasarea ei pe hărțile noastre nu corespunde cu realitatea. Am determinat înălțimea maximă a soarelui foarte aproape de insulă și am aflat, cu cronometrele de pe *Briton* și *Tagus*, că se găsește la $25^{\circ} 4'$, latitudine sud și $130^{\circ} 25'$ longitudine vest. l-îMit-i! *9-Hr J*)), - *j*... e

Pe insulă sunt din abundență igname, bananieri sălbatici, porci, capre și păsări. Dar litoralul nu oferă niciun loc pentru acostarea unei nave, chiar de categorie mică. Și aprovizionarea cu apă este foarte dificilă.

Nu mă pot totuși opri de a exprima o părere: descoperirea merită să fie semnalată atenției organizațiilor religioase, în special acelor care au drept scop propagarea religiei. Toți locuitorii vorbesc dialectul tahitian, precum și limba engleză.

În cursul multor ani de când coloniștii se află pe insulă, o singură navă a mai intrat în comunicație cu ei, acum șase ani: nava americană *Topaz*, din Boston, comandant Mayhew Folger.

Insula este în întregime mărginită de stânci înalte și de o coastă abruptă; debarcarea cu bărci este dificilă în orice epocă, dar navele se pot apropia fără dificultate, până la o distanță destul de mică.

T. Staines”.

Înceasta a fost primul raport oficial primit în Anglia, cu privire la mica comunitate. Cum era foarte de dorit să se obțină mai multe amănunte despre această neobișnuită așezare, s-a cerut căpitanului Pipon să redacteze o dare de seamă mai precisă; relatarea sa, din care vom da extrase, reflectă curiozitatea și interesul stârnit de descoperirea unei lumi noi.

Căpitanul Pipon începe cu observația că atunci când omul de veghe a semnalat prima dată insula, locația calculată de *Tagus* a fost de 24° 40' latitudine sud și 130° 24' longitudine vest, navele se aflau între ele la o distanță de cinci sau șase leghe marine. Cum pe nicio hartă nu se semnala existența unei insule cu aceste coordonate și nici în apropiere, foarte nedumeriți, ofițerii nu știau cum s-o identifice; pe hărți, cea mai apropiată insulă semnalată era cea denumită Pitcairn, dar aceasta figura la 1.°10' c24' longitudine vest.

Bineînțeles, descoperirea a stârnit curiozitatea echipajelor celor două nave engleze. Dar ceea ce a surprins și mai mult, a fost faptul că, a doua zi, când au ancorat în apropierea țărmului, au observat câteva locuințe destul de bine construite și nu fără gust, în mijlocul unor plantații ce păreau bine întreținute. Cum să creadă că se aflau în fața insulei Pitcairn, pe care navigatorii o semnalaseră ca nelocuită?

Apoi, s-au arătat câțiva localnici care au coborât curând o pantă foarte abruptă purtând pe umeri pirogi; una din acestea a fost lansată la traversul resacului și s-a dirijat propulsată cu rame către cele două nave britanice. Vă în

— Până la acea epocă, singura determinare a poziției insulei Pitcairn fusese stabilită de căpitanul Carteret, care primul o descoperise în 1767. „Este atât de înaltă, spune

el, încât a fost observată de la o distanță de peste cincisprezece leghe marine; întrucât primul care a observat-o a fost un tânăr, fiul maiorului de marină Pitcairn, pierit din nefericire în naufragiul navei *Aurora*, am hotărât să o denumim insula Pitcairn". Căpitanul Carteret a situat-o la 25° 2 latitudine sud și 130° 30 longitudine vest, adică cu o diferență de 3° față de longitudinea reală. Astăzi, o eroare de 3 minute ar fi considerată enormă... Acesta este rezultatul progreselor realizate în arta navigației.

Multă vreme s-a crezut că insula Pitcairn ar fi aceeași cu insula Encarnacion, situată de navigatorul spaniol Quiros la 24° 30 latitudine și la o mie de leghe marine de la coasta Perú-ului; dar cum acesta o descrisese ca „insulă joasă, nisipoasă, aproape de nivelul mării, pe care se văd câțiva arbori”, probabil că Encarnation a lui Quiros este în altă parte. Poate că este vorba de insula Ducies, situată cam la acea latitudine, foarte joasă, ia mai puțin de 5° longitudine fațade insula Pitcairn și a cărei topografie seamănă destul de mult cu cea descrisă pentru insula Encarnacion. N.A.

chipulți stupoarea echipajului când, acostând la flancul lui *Tagus*, cei din pirogă au strigat în engleză: „Nu vreți să ne lansați o parâmbă ca să urcăm la bord? u

Primul urcat cu multă agilitate la bord a fost un tânăr care s-a prezentat ofițerilor adunați pe punte; căpitanul Pipon l-a întrebat:

— Cine ești?

— Mă numesc Joi Octombrie Christian.

Au continuat alte întrebări la care a răspuns cu amabilitate surâzătoare.

Era fiul răposatului Fletcher Christian și al unei tahiene, primul născut pe insulă; primise acest prenume, coarece se născuse într-o joi din luna octombrie.

Spusele lui au părut foarte stranii pentru Sir Thomas Staines și căpitanul Pipon; dar au fost obligați să recunoască adevărul celor declarate: tânărul nu putea fi decât cel ce pretindea că este și cunoștea în amănunte evenimentele de pe *Bounty*.

Fiul lui Fletcher Christian avea atunci douăzeci și patru de ani; zvelt, înalt de cinci picioare, avea părul brun, aproape negru, o figură sinceră, foarte interesantă. Drept veșmânt, avea o bucată de stofă înfășurată <în jurul mijlocului, iar pe cap o pălărie de paie ornamentată cu pene negre de cocoș. Silueta lui fină și membrele musculoase au făcut admirația tuturor. Pielea îi era frumos bronzată prin expunere la aer liber, fața îi era brună, dar fără nuanțele arămii caracteristice de obicei la indigenii din insulele Pacificului.

„Am fost foarte bucuroși, spune căpitanul Pipon, să regăsim acolo, departe, trăsăturile unei veritabile figuri engleze, ca și o bună doză de umor național”.

Tânărul le-a spus că era însurat; soția era mult mai în vârstă ca el, una din indigenele care plecaseră cu rebelii din Tahiti. Sinceritatea cu care a răspuns la toate întrebările puse, precum și atitudinea lui față de ofițeri au produs un sentiment de extremă bunăvoință; îl admirau, dar încercau și o oarecare compasiune. Tânărul se exprima într-o engleză agreabilă, cu pronunție foarte corectă și fără greșeli de gramatică. Era însoțit de un frumos băiat de șaptesprezece sau optsprezece ani, pe nume George Young; era fiul lui Young, unul din aspiranții de pe *Bounty*.

Ofițerii de pe cele două nave au fost convinși că ei erau primii care făceau această senzațională descoperire (ignorau raportul locotenentului Fitzmaurice) și au fost impresionați auzind pe progenitura rebelului vorbind atât de corect, dar și mai surprinși au fost când Sir Thomas Staines a invitat pe cei doi tineri la o masă îmbelșugată:

înainte de a se așeza, cu devoțiune și solemnitate cei doi au mulțumit Domnului.

La rândul lor, tinerii au fost foarte minunați de multe obiecte noi pentru ei: nava atât de mare, aparatele de la bord etc. Când au văzut o vacă, la început s-au speriat și au întrebat dacă era o capră mare sau un porc cu coarne, căci nu mai întâlniseră un asemenea patruped. I-a amuzat grozav un câțel: „Ce mic și drăguț animal, a exclamat Young; știu că este un câine, am auzit vorbindu-se despre acest animal”.

Cei doi tineri au povestit lui Sir Thomas Staines și căpitanului Pipon numeroasele dispute izbucnite între primii coloni, sau între rebeli și tahitienii ce-i însoțiseră; dar pentru mai multe amănunte, ei au recomandat să se ia contact cu un bătrân din insulă, John Adams, ultimul supraviețuitor pe atunci dintre rebelii de pe *Bounty*, pe numele inițial Alexander Snjith. -.../ ... /.

Cei doi ofițeri au coborât la uscat pentru a afla cu precizie ce deveniseră Christian și complicitii lui.

Debarcarea a fost foarte dificilă, dar cu ajutorul celor doi tineri, îndemânatici și experimentați, au reușit să străbată brizanți și au ajuns la țărm fără alte inconveniente decât că au fost muiiați până la piele de stropii valurilor.

Când bătrânul Adams s-a asigurat că numai cei doi ofițeri au debarcat și fără arme, a înțeles că nu aveau intenția să-l captureze; în consecință, a îndrăznit să coboare pe plajă, i-a întâmpinat și i-a condus la el acasă. Era de față și soția lui, foarte vârstnică și aproape oarbă. Se pare că la început cei doi soți au fost foarte speriați: uniforma Marinei Regale, revăzută după atâția ani, i-a readus lui Adams în memorie episoadele revoltei de pe *Bounty*, în care avusese un rol important.

Pentru a-l liniști, Sir Thomas Staines i-a spus că nu venise pe insulă cu intenția de a-l aresta și că, de altmin-

teri, până în ziua precedentă îi ignora existența... Cu toate că, după lege, observă căpitanul Pipon, nu-l puteam considera decât ca un criminal vinovat de o oribilă faptă, am fi comis un act de extremă cruzime dacă l-am fi răpit familiei sale, care, fără el, ar fi rămas expusă mizeriei și nenorocirilor și, fără îndoială, ar fi murit de foame”.

De altfel, Adams a declarat de la început că avusese un rol destul de neînsemnat în desfășurarea revoltei; a afirmat că la izbucnirea rebeliunii era bolnav, culcat în pat, și că a fost obligat să se scoale și să se înarmeze cu o muschetă. A adăugat că era gata să se reîntoarcă în Anglia la bordul uneia din cele două nave; părea sincer în cele ce spunea.

Când și-a exprimat această dorință, în fața membrilor micii comunități, cei doi căpitani au fost martorii unei întristări generale: fiica lui Adams, o tânără și frumoasă femeie, s-a agățat de gâtul tatălui, fugându-l” să nu-i abandoneze, pe ea și pe nepoți, ca să se expună poate la moarte. Toate femeile prezente au început să plângă, iar tinerii păreau consternați și îndurerăți. Când cei doi ofițeri i-au promis că nu i se va întâmpla nimic rău, „nu pot descrie bucuria generală, notează căpitanul Pipon, manifestată de bieții oameni și manifestările de recunoștință ce ne-a arătat pentru bunătatea cu care îl tratam pe Adams”.

„Dar ce devenise Christian?”, l-au întrebat pe Aăartws și iată ce au aflat:

Fletcher Christian nu a găsit un loc de acostare convenabil la țărmul Insulei Pitcairn și, pe de altă parte, ajunsese la convingerea că, cu cei câțiva oameni rămași la bord, nu mai era în stare să pornească mai departe, în largul mării; așa că a decis să eșueze nava lângă faleza unui mic golf și a ales această soluție pentru a utiliza cât mai cu folos diferite obiecte de la bord care îi puteau servi

la amenajarea unei aşezări pe insulă, permiţându-i totodată să debarce fără pierderi porcii, caprele şi păsările aduse din Tahiti. Apoi a aranjat să se dea foc navei, operaţie bine motivată: mai întâi ca să împiedice orice mijloc de evadare, apoi ca să dispară un obiect care putea atrage atenţia vaselor în trecere; Christian urmărea să nu i se descopere ascunzişul.

La început, treburile păreau a merge bine. Adams a povestit însă că în curând, s-a văzut că tânărul Christian, rău inspirat şi născut sub o stea nenorocoasă, nu avea parte de linişte după criminala acţiune întreprinsă. Devenise posac, morocănos, şi foarte curând n-a mai rezistat la tentaţia de a abuza de autoritate; a stabilit un regim de dictatură care i-a atras ura şi repulsia vechilor lui complici, atitudine care semăna foarte de aproape cu incalificabila comportare pe care chiar Christian o reproşase odinioară locotenentului Bligh.

Scopul fixat când părăsise definitiv Tahiti era realizat: descoperise o insulă nelocuită, în afara rutelor obişnuite ale navelor şi împreună cu însoţitorii întemeiase o colonie. Se creaseră premise ca să scape de urmăritori; dar cum să scape de bicele de oţel care îi flagelau conştiinţa?

Nefericitul Christian a avut parte de un sfârşit tragic, rezultat al răului tratament pe care l-a impus camarazilor şi indigenilor aduşi de la Tahiti la Pitcairn: după spusele lui Adams, l-a omorât un indigen în timp ce îşi lucra câmpul, cam la optsprezece luni după întemeierea coloniei. Dar moartea lui n-a folosit la nimic: a fost începutul unei perioade de duşmănie şi omoruri, sfârşind cu exterminarea rebelilor şi tahitienilor, cu excepţia lui Adams, Young şi a câtorva tahitiene. Adams relatează că primii coloni s-au împărţit în două clanuri şi certurile dintre ei îi aduseseră la o asemenea stare, că nu se mai gândeau decât cum să se

exterminate cu prima ocazie. Bătrânul Adams a fost și el rănit de un glonț care îi străbătuse gâtul dar nu i-a atins vreun organ vital, a scăpat și s-a ascuns de furia agresorilor.

Adams a mai povestit că omorârea lui Christian a fost cauzată de faptul că își însușise prin forță și violență femeia unui tahitian. Acest act a fost picătura care a făcut să se verse paharul de amare resentimente: indigenii au fost atât de iritați și exasperați, încât căutau să se răzbune nu numai pe vinovatul de omor dar și pe alții pe care îi credeau capabili să imite pe șef.

Interesantă din multe puncte de vedere, mica colonie se compunea acum din patruzeci și șase de suflete, majoritatea adulți și câțiva copii. Tinerii născuți pe insulă aveau o înfățișare frumoasă, erau rasați, atletici, cu fizionomii agreabile reflectând generozitate. Dar mai ales femeile au reținut atenția admirativă a englezilor: erau înalte, robuste, cu forme admirabile, mereu surâzătoare; se descurcau în toate împrejurările, în maniere și atitudini manifestau o modestie și o pudoare care ar fi făcut onoare celor mai virtuose și civilizate femei din lume. Fără excepție, toate aveau danturi albe ca fildeșul pur, perfect implantate. Atât bărbații, cât și femeile aveau figuri cu trăsături tipic engleze, dar lipsite de roz-albul care distinge de obicei pielea britanicilor, carnația lor fiind brună. Căpitanul Pipon și-a exprimat părerea că, dintr-o rasă atât de originală, compusă din tineri înalți, bine dezvoltăți și din femei de o reală frumusețe, nu puteau rezulta decât ființe de mare vigoare fizică, cu o perfectă simetrie de forme și o plăcută regularitate de trăsături ale figurii.

Dar calitățile fizice ale locuitorilor insulei Pitcairn, destul de impresionante, au fost socotite mai puțin demne de laudă, în comparație cu moravurile lor. Adams a făcut

elogiul virtuților localnicilor; a afirmat vizitatorilor că, de la întemeierea coloniei, printre cei tineri nu s-au mai ivit Ceizuri de depravare sau imoralitate, nu se auzea vreodată spunându-se (și nici nu credea că ar fi posibil) ca o tânără fată să permită unui băiat să se manifeste cu ușurință față de ea. Modestia naturală, întărită prin regulile morale pe care le sădise în tinerele spirite, îi ferea de orice abatere de la bunele moravuri. Cu simplitate, femeile tinere au explicat căpitanului Pipon că încă, nu se măritaseră pentru că tatăl (astfel îl numeau ele pe bătrânul Adams) le-a spus că ar face mai bine ca mai întâi să-și procure suficiente bunuri pentru întemeierea unui cămin, apoi să se mărite; și au adăugat că totdeauna urmau sfaturile lui Adams, știind că erau cele mai bune.

În cursul conversațiilor ce au avut loc între membrii coloniei și englezi, a reieșit că, începând din momentul când Adams a rămas singurul supraviețuitor dintre tahitienii și europenii debarcați de pe *Bounty*, pe insulă a domnit cea mai desăvârșită armonie. Toți au declarat că n-au mai fost certuri grave, doar, uneori, mici schimburi mai vii de cuvinte și adăugau, râzând, că erau simple certuri fără importanță.

Adams a afirmat vizitatorilor că toți se comportau cu onestitate scrupuloasă în relațiile dintre ei: când își împrumutau sau schimbau diversele lor produse agricole sau animale o făceau în modul cel mai amical. Dacă se iveau contestații, reușeau fără dificultate să îndrepte eroarea și să lichideze neînțelegerea respectivă și totdeauna apelau la judecata lui Adams care satisfăcea cele două părți.

Între ei, localnicii vorbeau engleza, chiar bătrânele ta-hitieni sporovăiau în limba lui Shakespeare. Tinerii, băieți sau fete, se exprimau cu un accent fermecător, cu o voce cu timbru extrem de armonios.

Căpitanul Pipon spune că mica așezaie de pe Pitcairn avea în centru o frumoasă piațetă pătrată. Casa lui John Adams, cu dependințele, ocupa partea din fund, lângă un mare smochin, în direcție tocmai opusă cu locuința lui Joi Octombrie Christian. În centrul pătratului se afla o frumoasă peluză degajată în care puteau pătrunde găinile, dar înconjurată cu un gard care împiedica intrarea porcilor și a caprelor. După felul cum se repartizase solul și cum erau dispuse plantațiile, reieșea evident că mâna de lucru europeană nu economisise nici îndemânare, nici eforturi pentru amenajarea micii colonii.

Casele erau mobilate destul de confortabil: paturi, lavițe, cuverturi, mese și lăzi mari pentru păstrarea veșmin
— '241>

teior. Lenjeria era obținută țesând fibrele unei scoarțe de arbore, confecționarea ei era opera femeilor bătrâne care astfel se făceau utile pentru coloni. Scoarța de arbore era mai întâi îmbibată cu apă, apoi bătută cu un fel de mături pătrate confecționate din lemn; lemnul respectiv era crestă și operația se continua până se obțineau fire de dimensiunea necesară, procedeul semăna cu cel folosit în Tahiti în același scop.

Cele mai tinere femei. împreună cu bătrânul Adams și cu frații lor, se ocupau de muncile agricole. Căpitanul Pipon crede că din această cauză, venerabilul șef nu încuraja căsătoriile precoc: îndată ce deveneau mame, tinerele femei nu se mai ocupau cu munci mai grele, ca cele agricole, trebuind să-și vadă de copii. După aparențe, căpitanul Pipon le considera pe femei ca foarte fecunde: „cum ar putea fi altfel, spune el, când duc o viață normală, simplă și frugală, cu hrană vegetariană, rareori consunând o bucată de carne de porc sau de pește”.

Pentru îmbrăcăminte, tinerele din Pitcairn nu aveau alte modele decât veșmintele mamelor lor; erau simplu

îmbrăcate, cu o bucată de stofă de fabricație locală, înnodată în jurul șoldurilor și coborând până la genunchi; câteodată poartă și un fel de pelerină, aruncată neglijent peste umeri, ajungând uneori până la glezne, dar de îndată ce este posibil renunță la acest veșmânt care servește doar pentru a se feri de căldura soarelui sau de intemperii și nu pentru a-și ascunde cu pudoare sânii pe care nici nu gândesc să-i ferească de priviri. Căpitanul Pipon susține că acest „decolteu” pune în evidență forme extrem de perfecte.

Același observator notează: „cu deosebit bun gust și iuțeală, ele își confecționează umbrele din frunze mari pe care le poartă pe cap ca un t’el de pălării spre a-și feri ochii de strălucirea directă a soarelui. Am urmărit cum o fată și-a confecționat așa ceva chiar în fața mea; a depus atâta eleganță, atâta îndemânare ca cea mai reputată modistă din Londra, care, sunt sigur, s-ar fi minunat de simplitatea și siguranța gustului acestei tinere”. Mai departe, căpitanul adaugă că aceeași tânără fată i-a acompaniat până la țărmul unde acostaseră barca, purtând pe umeri un mare coș plin cu igrane, „pe poteci și pante abrupte, bune numai să se cațere caprele pe ele, obligându-ne deseori să o urmăm în patru labe; tânăra sărea de pe stâncă pe stâncă, ca o căprioară, cu toată povara de pe umeri”.

Dar ceea ce ne-a impresionat cel mai mult, notează căpitanul Pipon, a fost faptul că John Adams reușise să sădească în spiritele acestor tineri sentimente de recunoștință către cel Atotputernic pentru binefacerile cu care îi copleșea. Înainte și după fiecare masă se închinau, seara și dimineața se rugau, rostind „Tatăl nostru” și „Crezul”.

Căpitanul Pipon estimează că insula măsura trei sau patru mile lățime și șase mile lungime și era acoperită de

pădure; la prima vedere, solul părea foarte fertil, cu produse variate de excelentă calitate, dar era nevoie de multă muncă pentru a degaja terenul de arborii și mărăcinișul cu care era în cea mai mare parte acoperit.

Trebuie însă să precizăm că dimensiunile estimate de el au fost foarte optimiste, în realitate suprafața insulei Pitcairn fiind mult mai mică.

Ofițerii englezi le-au dăruit pitcairnienilor câteva unelte, apoi oale pentru preparat mâncare și alte obiecte utile, dar violența brizanților nu le permitea să încarce prea mult ambarcațiile cu care se apropiiau de coastă. La întoarcerea spre navă, valurile furioase le-au dat mult de lucru și tinerii din insulă le-au fost din nou foarte utili. După ce s-au despărțit de localnici, englezii au făcut cu nava înconjurul insulei și au constatat că natura clădise din Pitcairn o adevărată fortăreață care constituia o barieră de netrecut pentru orice inamic; n-au descoperit nicio trecere care să permită acostarea în siguranță a unei nave; cel mult, în câteva locuri, o mică barcă avea șanse să ajungă la țărm. Pe toate părțile insulei, se rostogolea hula perpetuă a oceanului, spărgându-se spumegând de litoralul stâncos.

Acestea au fost primele informații despre tânăra colonie de pe Pitcairn. Mai adăugăm că la epoca când Folger a vizitat insula Pitcairn, Alexander Smith mai purta încă adevăratul său nume pe care și l-a schimbat în perioada dintre vizita acestuia și cea a lui Sir Thomas Staines; nimeni nu știe de ce și-a schimbat numele, căci fostul rebel nu încerca să se ascundă și a povestit întâmplările atât lui Folger, cât și celorlalți vizitatori care s-au perindat.

Raportul din 1814 al căpitanilor Sir Thomas Staines și Pipon nu a provocat vreo reacție din partea guvernului englez, cum nu produsese nici informațiile lui Folger. Au mai trecut încă aproape doisprezece ani până s-a vorbit din

nou despre Adams și familia lui; în 1525, căpitanul Beechey, comandantul navei *Blossom* a călătorit în Pacific într-o expediție de explorări și a petrecut câteva zile pe insula Pitcairn.

Între timp, la țărmul insulei mai făcuse escală un balenier care a debarcat acolo pe un anume John Buffet, rămas printre localnici.

Din fericire, spune căpitanul Beechey, acesta s-a dovedit a fi un învățător capabil și plin de bunăvoință; făcuse parte din echipajul unui vas care acostase la țărmul insulei și a fost atât de entuziasmat de modul de viață al micii comunități, încât s-a decis să rămână la Pitcairn. Este un om pios și serios, a dat copiilor de acolo o învățătură de care duceau multă lipsă și a îndeplinit oficiul de pastor. A devenit oracolul insulei”.

În timp ce *Blossom* se apropia de insulă, au observat că o mică ambarcație cu toate velele întinse de vânt se grăbea în direcția lor; au crezut la început că este o barcă aparținând unui balenier oarecare, dar curând au putut distinge că echipajul ei era foarte bizar înveșmântat; era bătrânul Adams, însoțit de vreo doisprezece tineri de pe insulă. Pitcairnienii nu au îndrăznit să abordeze nava, decât după ce au întrebat dacă puteau urca la bord; când li s-a dat autorizația, s-au precipitat să se urce pe navă, unde au strâns călduros mâinile celor din echipaj, părând foarte bucuroși de vizită. Cu agilitate, tinerii pitcaimieni au întrecut în iuțeală pe Adams, acum în vârstă de șaiszeci și cinci de ani și care se cam îngrășase; purta o cămașă și pantaloni de marinar, iar pe cap o pălărie cu calotă joasă; s-a descoperit și a așteptat până ce căpitanul Beechey l-a invitat să-și repună pălăria pe cap. Păstrase modul de comportare al unui marinar: își descoperea capul chel de fiecare dată când unul din ofițerii de pe *Blossom* îi adresa cuvântul.

Tinerii din insulă erau înalți, bine făcuți, respirau sănătate, fizionomiile le erau plăcute, manierele simple și manifestau o aversiune instinctivă de a comite ceva care ar fi contrariat pe vizitatori.

Îmbrăcămintea le era bizară: unii purtau un fel de mantie lungă, dar nu aveau pantaloni, alții doar o fâșie de pânză înfășurată peste coapse, Niciunul nu purta

, 245

ciorapi sau încălțăminte și „după câte părea, observă căpitanul Beechey, nu aveau obiceiul să-și îngrijească părul”.

Căpitanul Beechey a obținut și el de la bătrânul Adams o versiune a rebeliunii, dar împănată cu multe inexactități. De asemenea, a povestit cu amănunte certurile și altercațiile care au dus la moartea violentă a rebelilor, în afară de Young și Adams, și a tuturor indigenilor bărbați care l-au însoțit pe Christian pe *Bounty*, din Tahiti, la insula Pitcairn.

Amintim că *Bounty* părăsise Tahiti cu nouă rebeli la bord: Fletcher Christian, ofițer secund; Edward Young, aspirant; Alexander Smith (devenit apoi John Adams), matelot; William M’Koy, matelot; Mathew Quintal, mătelot; John Williams, matelot; Isaac Martin, matelot; John Mills, adjunctul șefului tunar; William Brown, grădinar.

Au mauluat cu ei șase bărbați și douăsprezece femei, originari din Toubouai. Când au debarcat, prima lor grijă a fost să împartă insula în nouă părți egale, excluzând de la împărțeală pe bieții indigeni, deși le făcuseră o mulțime de promisiuni ca să-i decidă să vină cu ei; se pare chiar că unii au fost pur și simplu luați cu forța din familiile respective.

Inițial, englezii i-au tratat bine pe indigeni, dar curând au început a-i folosi ca sclavi. Indigenii i-au ajutat să cultive pământul, să construiască locuințe, îndeplineau

tot felul de corvezi pentru aprovizionare cu lemne și apă; docili, indigenii n-au murmurat, nu s-au plâns. Timp de doi ani, pacea și prosperitatea a domnit în mica lor comunitate, Apoi...

Ce anume s-a întâmplat? Se pare că la o lună de la sosirea pe insulă, Williams și-a pierdut soția tahitiană (a căzut de pe o stâncă, culegând ouă de păsări), a devenit tăcut, morocănos, veșnic nemulțumit și a căutat să obțină altă soție, amenințând că altfel părăsește insula cu una din bărcile rămase de pe *Bounty*. Dar Williams era un bun armurier și englezii nu doreau să-l vadă plecând. Persistând fără rost în cererea sa, Williams a comis nedreptatea de a obliga pe unul dintre tahitieni să-i cedeze soția.

În fața acestui act flagrant de tiranie, ceilalți indigeni au luat partea compatriotului ofensat și au pus la cale un plan de exterminare a europenilor. Dar femeile tahitiene au denunțat cele plănuite, l redonând un cântec cu refrenul: „De ce omul negru își ascute toporul? Ca să omoare pe omul alb”. Complotul a fost dezvăluit, indigenul a cărui femeie îi fusese luată a fugit însoțit de un altul asupra căruia Christian a tras un foc de muschetă, e drept, cu glonț orb; cei doi fugari s-au refugiat în pădure unde au fost mișelește asasinați de compatrioți de-ai lor, căroră li se promisese că vor fi iertați și de complot și de omorul celor doi fugari.

Calmul a fost astfel restabilit și lucrurile au mers nu prea bine încă un an sau dai. Dar indigenii suportau din ce în ce mai greu tirania și răul tratament ia care îi supuneau europenii, mai ales mateloții Quintal și M’Koy, care avuseseră rol preponderent în revolta de pe *Bounty*; indigenii au urzit o nouă con-pirație cu scopul de a se debarasa de opresor, și au reușit din plin.

Au decis să atace într-o zi și să-i omoare pe toți

englezii, în timp ce lucrau în plantațiile respective. Primul a fost asasinat Williams, apoi tahitienii au mers la Christian care tocmai săpa o tarla de igrname și l-au omorât.

Mills s-a încrezut în fidelitatea unui prieten tahitian și a ținut piept agresorilor, dar a fost asasinat chiar de prietenul în care se încredea. Martin și Brown au fost și ei atacați și omorâți, primul cu o lovitură de ciocan, celălalt cu un glonț de muschetă. Adams a fost rănit la umăr, dar a reușit să ajungă la o înțelegere cu tahitienii care l-au transportat în locuința lui Christian, unde a fost bine tratat. Young era marele favorit al femeilor de pe insulă; ele l-au ascuns în timpul atacului și l-au adus tot în casa lui Christian. M'Koy și Quintal, cei mai înverșunați din grupul de englezi, au reușit să scape și s-au adăpostit în partea muntoasă a insulei.

„Așa că, încheie căpitanul Beechey, acea zi sângeroasă s-a soldat cu cinci englezi omorâți, din cei nouă coloni inițiali nemairămânând decât patru în viață. Pentru indigeni a fost o zi de emancipare căci deveneau stăpânii insulei, iar pentru albi, o zi de umilință și pedeapsă”.

Indigenii au început apoi să-și dispute femeile ai căror soți fuseseră omorâți. Rezultatul a fost cu totul neprevăzut: femeile i-au exterminat pe toți, în afară de unul care a pierit de mâna lui Young; fostul aspirant de pe *Bounty* l-a ucis cu sânge rece și, se pare, după o acțiune bine chibzuită. Adams a plecat apoi în munți, i-a găsit pe cei doi fugari englezi M'Koy și Quintal și i-a convins să se întoarcă acasă. Toate aceste evenimente s-au petrecut la începutul lunii octombrie 1793.

Se pare că până în 1798 englezii supraviețuitori au trăit fără întâmplări deosebite, afară de câteva dispute între ei și cele zece femei tahitiene, sau între acestea. Tahitienele trăiau în promiscuitate cu bărbații, schimbând

des locuința, trecând dintr-o casă în alta.

Young avea o oarecare instrucțiune; el a ținut un fel de jurnal, dar acesta este de un interes mediocru: practic, se referă doar la ocupațiile zilnice, cu amănunte în privința împrumuturilor și schimburilor de provizii, date de fatare a scroafelor, numărul peștilor pescuiți etc. De-altminteri, jurnalul nu începe decât din perioada când Young și Adams au devenit oarecum stăpânii insulei.

Cele de mai sus au fost relatate de Adams și nu li se poate da completă crezare, căci multe din fapte sunt în contradicție sau diferite de alte relatări.

Se pare că, înainte de imbarcarea pe *Bounty*, M'Koy lucrase într-o distilărie din Scoția. Acolo prinsese gust pentru rachiurile tari; pe insulă, a făcut diverse experiențe cu o rădăcinoasă (*Dracoena terminalis*) și, spre nenorocul lui, a reușit să extragă o licoare alcoolică. Succesul l-a îndemnat pe Quintal să-și transforme ceainicul în alambic; rezultatul a fost că ambii se aflau într-o stare de beție permanentă, mai ales M'Koy, căruia băutura i-a provocat accese de delir; într-o criză, s-a aruncat de pe înălțimea falezei și s-a strivit de stânci. Căpitanul Beechey adaugă: „tristă soartă a avut acest individ și faptul a produs o teribilă impresie asupra celorlalți coloni care s-au jurat să nu mai pună nicio picătură de alcool în gură; și cred, că până azi, Adams și-a ținut jurământul”.

Apoi Beechey continuă:

„Am aflat de la Adams că în cursul anului următor, adică în 1799, soția lui Quintal a murit, căzând de pe înălțimea unei faleze unde strângea ouă de păsări. Devenit văduv, Quintal s-a declarat incapabil să suporte singurătatea; cu toate că pe insulă erau mai multe femei fără bărbat și cu toate că cunoștea consecințele fatale ale unei fapte asemănătoare, a încercat să ia cu forța pe una sau alta din soțiile celor doi englezi, Young și Adams care,

natural, s-au opus. Quintai a hotărât atunci să-i omoare pe amândoi. A lipsit puțin ca prima tentativă să reușească și a spus că va recidiva. Adams și Young îl cunoșteau: știau că se va încăpățâna și se temeau că, cu altă ocazie, va izbuti. Au ajuns deci la concluzia că, atât timp cât va trăi Williams, propriile lor existențe vor fi continuu amenințate și aveau dreptul legitim de a-l suprima: l-au omorât ca pe o vită, cu lovituri de secure”.

Și căpitanul Beechey comentează:

„Aceasta a fost soarta nefericită a șapte dintre principalii rebeli: au scăpat de justiție, dar au adăugat omorul la crima lor precedentă”.

Dar, adăugăm noi, cu toată ascendența pângărită de crime de rebeliune, piraterie și asasinat, a rezultat totuși o progenitură inocentă de pitcairnieni. După părerea noastră, faptul cel mai extraordinar este acela că datorau formația lor morală lui Adams, unul din principalii rebeli, dintre cei mai înverșunați, purtând răspunderile cele mai împovărătoare ale revoltei de pe *Bounty*.

Din cei cincisprezece oameni debarcați pe insulă, singurii supraviețuitori mai erau acum Adams și Young. După numeroase mărturii, Young era inteligent și avea preocupări serioase. Beechey are dreptate când spune: „Ar fi fost de necrezut că, după scenele teribile și atroce la care au fost martori, solitudinea și liniștea ulterioară să nu-i îndemne spre pocăință”. Aveau o Biblie și o carte de rugăciuni, luate de pe *Bounty*; în fiecare duminică oficiau serviciul religios pentru toți. Curând au decis ca dimineața și seara să se roage în comun și să dea copiilor o învățătură religioasă rudimentară. Când a sosit Beechey pe insulă, se aflau acolo nouăsprezece băieți și fete, majoritatea între șapte și nouă ani.

Dar Young nu a supraviețuit mult timp pocăinței; la un an după moartea lui Quintal, o infecție pulmonară i-a

pus capăt existenței. Adams a rămas atunci singurul supraviețuitor dintre rebelii de pe *Bounty*.

Trebuie remarcat că numele lui Young nu a fost menționat decât o singură dată în diversele relatări despre rebeliune: locotenentul Hayward l-a citat, printre alții, în cursul depoziției în fața Curții marțiale. El nu a fost văzut printre cei înarmați, nici printre rebelii fără arme, nu a apărut deloc pe punte, în consecință a făcut parte dintre cei care au rămas păziți jos, sub punte. Iar Bligh l-a caracterizat: „La început, Young s-a arătat un marinăr bun și muncitor, dar mai târziu s-a dovedit a fi o canalie și un scelerat”.

Oare pocăința sinceră a lui Adams și eforturile lui de a antrena tânăra generație de pe insulă la pietate și virtute pot fi considerate ca o ispășire a greșelilor săvârșite? Dacă da, atunci acest supraviețuitor dintre rebelii de pe *Bounty* merită din plin a fi iertat. Și chiar i s-a acordat o indulgență totală din partea echipajelor de pe navele care au acostat la Pitcairn și au constatat simplitatea de moravuri, moralitatea și bunele obiceiuri care caracterizau acea comunitate fericită și sănătoasă. Opinia a fost unanimă: realizările sale în propovăduirea unei morale sănătoase, obținute de el în ultima parte a existenței, au răscumpărat cu prisosință vechea greșală, și nu mai trebuia acuzat, ci mai curând încurajat în eforturile sale; dacă. nu din îngăduință față de propria lui persoană, cel puțin din compasiune pentru tinerii inocenți din colonie care mai aveau nevoie de învățătura lui.

Nu trebuie totuși uitat că a fost unul din rebelii cei mai activi în cursul revoltei și pirateriei și că, dacă rămânea la Tahiti și era adus în Anglia cu ceilalți de la bordul *Pandorei*, nu ar fi scăpat de condamnare la o moarte nedemnă.

El a pretins că atunci când a izbucnit revolta era

bolnav, culcat în hamac și că a fost obligat să se înarmeze; dar poate că nu a fost decât o simplă scuză față de englezii care l-au vizitat la Pitcairn. Este însă sigur că relatarea lui despre evenimentele de pe *Bounty* nu corespunde întocmai cu adevărul; este sigur că a fost al treilea care a apărut înarmat pe puntea navei și a păzit pe Bligh cu muscheta și baioneta la țeava.

Cât despre cele spuse lui Beechey despre sfatul pe care Stewart l-ar fi dat lui Christian de „a pune stăpânire pe navă”, am văzut ce valoare avea: era o pură invenție. Poate că memoria nu l-a ajutat; dacă un asemenea sfat a fost dat, e mult mai de crezut că a venit din partea lui Young.

Pe de altă parte, Adams a relatat în două variante comportarea lui Christian. Lui Sir Thomas Staines și căpitanului Pison, el l-a descris pe Christian ca neputându-și găsi liniște după actul comis, că devenise tăcut și morocănos și s-a făcut vinovat de acte atât de crude, încât și-a atras ura răzbunătoare a foștilor săi complici.

În contrast, căpitanului Beechey i-a spus că Christian era mereu bine dispus și vesel, un adevărat exemplu pentru ceilalți locuitori ai insulei, că avea un caracter bun și sincer, obținând respectul și considerația tuturor celor aflați sub ordinele sale. Ca cel mai bun exemplu de modul de comportare a lui Christian, a relatat că, în împrejurări foarte dificile, a știut până la moarte să-și păstreze stima și respectul celor care îl urmau. De altminteri în convorbirile cu căpitanul Beechey, Adams se exprima totdeauna denumindu-l „domnul Christian”; dată fiind deosebirea de grad militar dintre Adams și Christian, acest mod de exprimare era foarte natural.

Rămânea un punct de lămurit: de ce a fost asasinat Christian la doi ani (conform altei versiuni, la nouă luni) după sosirea în insula Pitcairn? Căpitanul Beechey afirmă

categoric: fiindcă tiraniza și maltrata pe indigenii veniți cu rebelii, din Tahiti.

Departe de a fi vesel și bine dispus, din contra, Christian era continuu îngrijorat în privința securității

* întrucât împrejurările în care a murit Christian au fost relatate de Adams în mod diferit diverșilor vizitatori și cum, pe de altă parte, Adams, trei sau patru tahitieni și câțiva tineri erau singurii martori în viață, cititorul va fi poate interesat de unele întâmplări curioase petrecute în Anglia, cam în epoca în care Fol-ger vizita insula Pitcairn, întâmplări care duc la unele îndoieli asupra circumstanțelor în care Christian a decedat pe insulă.

În 1808 sau 1809, în zona lacurilor Cumberland și Westmore-land circula zvonul că Christian se afla pe acolo și vizita frecvent pe o mătușă a lui ce trăia prin acele locuri. Rudă apropiată a unui Christian Curwen, originar din regiune și reprezentând-o în Camera Comunelor, Christian Fletcher era și el binecunoscut de localnici. Zvonurile puteau fi considerate ca trâncăneli fără temei, dacă nu ar fi avut loc, în aceeași epocă, un incident a cărui autenticitate autorul o garantează:

Pe Fore Street, de pe cheiul portului Plymouth, căpitanul Heywood mergea într-o zi în urma unui om care, după siluetă și mers, semăna atât de mult cu Christian Fletcher, încât căpitanul, involuntar, a grăbit pasul ca să-l ajungă. Ambii mergeau foarte repede; când necunoscutul a auzit pași urmărindu-l de aproape, a întors brusc capul, l-a privit pe Heywood și a fugit cât îl țineau picioarele. Cum și figura necunoscutului semăna mult cu cea! a lui Christian, Heywood a alergat după el. Cursa a durat câțva timp, dar necunoscutul a reușit să se distanțeze de urmăritor, a cotit pe unele străduțe întortocheate și a dispărut...

Bineînțeles, Heywood nu prea or, edea că șeful, rebelilor îndrăznise să vină în Anglia, dar la urmă urmelor;

era tthttiș-i; posifei 1.

sale personale; dovadă este faptul că a ales o peșteră la extremitatea crestei munților râpoși ce traversează insula de la un cap la altul, pentru a se ascunde în cazul când o navă britanică descoperea refugiul rebelilor, decis să-și dea viața cât mai scump posibil. În ascunzătoare păstra în permanență o mare cantitate de alimente și alte provizii; chiar în apropiere construisese o cabană ascunsă cu grijă printre arbori, destinată ca post de pin dă.

„Accesul la peșteră era atât de dificil, arată căpitanul Beechey, încât dacă un detașament de urmăritori încerca să escaladeze creasta abruptă, Christian putea să le țină piept cât timp avea muniții”.

Christian era obsedat de gândul că expediasse în derivă, spre o moarte sigură, nouăsprezece oameni, din care, cu excepția lui Bligh, niciunul nu-i dăduse vreun motiv de a se plânge. În asemenea condiții, putea el să mai aibă bună dispoziție?

Adevărul reiese însă, fără îndoială, din jurnalul lui Morrison: în cursul scurtei perioade petrecută la Toubouai” și până când rebelii s-au despărțit în două grupe (nouă au rămas la Tahiti și numai opt l-au urmat pe Christian în căutarea unui ascunziș), acesta s-a comportat ca un tiran mult mai neîndurător ca Bligh care, pretindea Christian, l-a împins la comiterea crimei de rebeliune.

În acea vreme, nu mai auzise nimic despre Christian, de când se despărțiseră în Tahiti. În orice caz, asemănarea, precum și emoția și eforturile de a fugi ale necunoscutului erau circumstanțe prea impresionante ca să nu-l rujbure. Pe moment, s-a gândit să semnaleze faptul pentru anchetă și cercetări 5 mai reflectând însă la necazurile pe care o asemenea descoperire îi puteau pricinui, a hotărât să se abțină. Dar până la sfârșitul vieții a invocat incidentul față de mulți interlocutori. – N.A.

Jucă ce relatează cum li s-a povestit moartea lui Christian, căpitanul Beehey declară:

„Astfel a pierit acest om, instigatorul necontestat al revoltei, cucerind o celebritate deloc invidiată și a cărei crimă poate ar beneficia de circumstanțe atenuante din cauza tiraniei la care a fost supus”.

Dar este oare cuvenită o asemenea judecată pentru o, crimă ca cea a lui Christian?

Dacă se admite că o rebeliune poate beneficia de circumstanțe atenuante, prin aceasta s-ar da o lovitură mortală nu numai disciplinei, dar existenței însăși a marinei; orice abatere de la aplicarea pedepsei exemplare celor recunoscuți ca rebeli, n-ar face decât să slăbească, până la sfârșit să distrugă eficacitatea acestei mari și puternice organizații care este marina militară.

Așa că, pentru crima de rebeliune, este perfect justificată o pedeapsă necruțătoare, fără circumstanțe atenuante”.

De fapt, dacă se dedă la acte de tiranie, de cruzime inutilă și dacă asemenea acte se pot dovedi, comandantul făptaș va fi pedepsit cu toată severitatea pe care o merită comportarea lui; pedeapsa va fi grea și în raport cu actele comise.

Dacă Christian ar fi așteptat cu răbdare reîntoarcerea lui *Bounty* în Anglia și dacă comportarea odioasă a comandantului față de ofițeri și echipaj ar fi fost dovedită, fără îndoială că Bligh ar fi fost scos din cadrele marinei Majestății Sale.

În ceea ce privește pe Adams, cu toată comportarea lui ulterioară meritorie (căci numai lui i se datorează starea

— Severitatea cu care autorul judecă se explică prin aceea că era secretar permanent al Amiralității britanice. – N.T. –, relativ bună a micii comunități de la Pitcairn), nici

crima lui, egală cu cea a lui Christian, nu va putea fi iertată vreodată. Astfel, Sir Thomas Staines, primul ofițer britanic debarcat în insulă, a fost frământat de conflictul dintre principii și sentimente: datoria îi ordona categoric să-l pună pe Adams în lanțuri și să-l aducă în Anglia pentru a fi judecat și, fără îndoială, condamnat pentru o crimă pentru care mulți din complicii lui, mai puțin vinovați au superit pedeapsa capitală; este adevărat că trecerea timpului și anumite circumstanțe i-ar fi adus poate iertarea Regelui.

Pe scurt, Adams a avut norocul că acest ofițer inimos a oscilat (se știe că mult timp a ezitat în luarea unei hotărâri) între sentiment și datorie, că până la sfârșit sentimentul a fost mai puternic, principiul justiției a cedat în fața milei. Dacă în locul lui ar fi fost Bligh sau Edwards, este aproape sigur că primul ar fi acționat îmboldit de vechile ranchiune și al doilea ar fi procedat cu inflexibilitate, că și unul și altul ar fi pus pe criminal în lanțuri, lăsând pe cei patruzeci de localnici inocenți lipsiți de sprijin și sfaturi, adică pradă nenorocirilor și distrugerii; ambii ar fi urmat litera legiuirilor. Dar, *dis aliter visum...* *

Toate aceste destăinuiri despre primii pitcairnieni, John Adams le-a făcut căpitanului Beechey la bordul lui *Blossom*, când încă nava nici nu ancorase, căci au fost necesare ore întregi de manevre până când nava a reușit să se apropie suficient de țărm.

Blossom era prima navă militară britanică la bordul căreia Adams urca, după revolta de pe *Bounty*. Căpitanul

* i. Zeii au hotărât altfel”, versuri din *Eneida* de Veniiliu. – N.T.

Beechey a observat că, în mod firesc, vizita i-a readus în memorie multe amănunte care probabil l-au impresionat, dar niciun moment Adams nu a părut că se

teme în privința propriei sale securități. De altfel, toți l-au asigurat că nu avea de ce să se teamă și curând s-a simțit în largul său.

Din cauza stâncilor și a formidabilei bariere de brizanți, grupul însărcinat să meargă la țărm a trebuit debarcat pe rând, câte doi inși, cu ajutorul și în luntrea tinerilor din insulă.

„Dificultățile debarcării, povestește căpitanul Beechey, au fost mai mult decât compensate de primirea prietenească ce ni s-a făcut pe plajă de către Hannah Young, fica lui Adams, o femeie foarte interesantă. Nerăbdătoare să întâmpine pe tatăl ei la întoarcerea pe insulă, ea a întrecut în fugă pe celelalte tinere fete, pe care le-a scuzat spunând că au rămas în urmă, în munți, cu John Buffet pentru a admira de departe nava. În realitate, John Buffet, care fusese marinar, recunoscuse îndată că *Blossom* era o navă militară și se speriasse fără motiv, crezând că poate Adams a fost reținut prizonier și din această cauză nu voia sau nu era în stare să răspundă la întrebările fetelor, de ce nu merge în întâmpinarea vizitatorilor. Tăcerea lui misterioasă le-a impresionat și au început să plângă, crezând că probabil se întâmplase ceva grav patriarhului insulei. În sfârșit, insistențele lor l-au decis să vorbească, dar înainte ca Buffet să le explice motivele atitudinii sale ele au observat bărcile lăsate la apă care se depărtau de navă și se îndreptau spre coastă. Atunci Hannah a luat-o la fugă până la plajă, unde a ajuns tocmai când Adams debarca și l-a îmbrățișat cu căldură. Nici n-a apucat bine să scuze pe celelalte fete, căci ele au și apărut coborând pe panta abruptă a munților și au ajuns toate pe plajă unde ne-au salutat pe fiecare în parte cu o simplitate și drăgălășenie care nu ne-a lăsat nicio îndoială despre sinceritatea sentimentelor lor”.

Toți locuitorii din Pitcairn i-au invitat pe vizitatori să

petreacă mai multe zile la ei ca oaspeți. Englezii și-au manifestat dorința să ajungă la așezarea de locuințe înainte de înserare și să-și instaleze un cort. Îndată indigenii s-au precipitat și s-au încărcat cu obiectele și uneltele aduse de englezi în acest scop, cărându-le pe poteca abruptă care ducea la așezarea ascunsă printre cocotieri. Tinerele fete duceau și ele poveri grele pe umeri, dar au urcat coasta cu agilitate de căprioare.

Așezarea consta din cinci case situate pe o parcelă de teren degajat și înclinat spre mare. În timp ce bărbații ajutau la instalarea cortului, femeile se agitau pregătind masa. Făceau bucătărie ca la Tahiti, adică coceau alimentele pe pietre calde așezate într-o groapă. Acasă la tânărul Christian, pe masă se aflau farfurii, cuțite și furculițe. John Buffet a rostit *benedicite* cu mare evlavie și l-a repetat de fiecare dată când un nou conviv se așeza la masă.

În această privință, s-au arătat foarte stricți, recitind rugăciuni înainte și după fiecare masă. „Odată, relatează căpitanul Beechey, când aveam o discuție cu Adams și acesta a luat prima îmbucătură fără a recita rugăciunea, dar înainte de a o înghiți, și-a adus aminte și, ca și cum ar fi comis un mare păcat, a scos ceea ce avea în gură și a spus rugăciunea”.

Seara, încăperile și masa erau luminate cu torțe făcute din nuci „doodoe” (*Aleurites trâloba*) suspendate cu fibre de foi de palmier.

Am mai arătat, în legătură cu Tahiti, dar revenim acum și pentru Pitcairn: femeile sunt foarte respectate de bărbați, doar într-un singur caz se face distincție între cele două sexe, anume, în toate insulele mărilor din Sud, de

2, 58

fapt în toată lumea orientală, femeia nu mănâncă în prezența bărbatului său, regulă respectată fără abatere. La

Pitcairn însă, această regulă nu era aplicată prea strict: doar când nu erau destule locuri, femeile se dădeau deoparte. Oare să fie acest obicei o interpretare a ziselor că bărbatul a fost primul creat? Ar fi o explicație a acestei priorități masculine...

„Dar acest obicei ne-a privat de prezența la mese a femeilor, suspină Beechey, pentru tot timpul cât am stat pe insulă. Ele nu se considerau însă deloc ofensate: se instalau în spatele scaunelor noastre, conversau cu cea mai desăvârșită amabilitate, goneau muștele și se comportau în mod cu totul natural, fără nicio părere de rău”. Când bărbații au terminat masa, femeile au consumat bucatele rămase.

După ce s-a terminat cina de onoare pentru musafirii englezi, ele au pregătit locurile de dormit: au așezat saltele îndesate cu frunze de palmier, cuverturi și cearșafuri țesute din fibre de coajă de dud, care invitau la odihnă, și pe care vizitatorii le-au găsit foarte confortabile.

Primul somn nu le-a fost întrerupt, doar întârziat, căci atunci când s-au stins luminile toată familia a intonat rugăciuni de seară, în mijlocul încăperii. Iar în zori, au fost treziți de rugăciunile de dimineață, după care toți pitcairnienii au plecat la ocupațiile zilnice. Câteva femei au luat lenjeria englezilor pentru a o spăla; altele au început să confecționeze țesături.

Ingenuitatea și simplitatea tinerelor pitcairniene sunt ilustrate prin următoarele fapte:

„La capătul paturilor, au așezat fructe bine coapte; ne-au încununit pălăriile cu ghirlande de flori proaspete de „nono” (*Morinda citrifolia*) culese în ora răcoroasă a rouăi de dimineață. Privind în încăpere, am văzut mal multe paturi, fără pereți despărțitori sau perdele, fără niciun fel de ecran protector al pudorii europene; foarte simplu, femeile din Pitcairn nu le găseau necesare. Și,

departe de a se retrage sau a întoarce ochii când ne-am pregătit să ne spălăm, ele s-au adunat în jurul nostru pentru a ne ura bună dimineața și a căuta să ne fie agreabile; ne-au întrebat ce puteau face ca să ne simțim cât mai bine și ne-au oferit mici cadouri, produse autentice ale insulei. În alte împrejurări, ne-am fi jenat să ne îmbrăcăm în fața atâtor fete tinere cu ochi negri, grupate în mijlocul încăperii, acum însă nu ne-am simțit stingheriți și am profitat de bunăvoința lor de a ne fi de folos: le-am cerut să ne aducă apă și rufăria pe care o spălaseră și se uscase la soare”.

Locuințele lor sunt spațioase, solid construite din lemn, în formă ovală, cu acoperiș din frunze de palmier îndoite în jurul unei ramuri, înghirlandate orizontal până la căpriori și dispuse pentru a se da acoperișului înălțimea necesară. Un etaj superior este rezervat orelor de somn; cuprinde patru paturi, câte unul în fiecare colț al încăperii; fiecare pat este destul de lat pentru ca să se odihnească câte trei sau patru persoane. La parter este sufrageria: o masă mare, înconjurată de taburete. O scară solidă, situată în centru, face comunicația între etaj și parter.

În împrejurimile imediate ale locuințelor sunt spații îngrădite pentru porcii puși la îngrășat, pentru capre și păsări. Mai departe se întind terenurile cultivate, pe care se recoltează banane dulci și sălbătice, pepeni galbeni, igname, pătate dulci, tot felul de rădăcini comestibile, diverși arbuști cu fructe cărnoase. Lângă fiec are locuință se află un hangar pentru confecționarea țesăturilor, un cuptor, un coteț de porci și unul de păsări.

În timpul cât au stat pe insulă, englezii au luat mesele invitați când la un indigen, când la altul, dar meniurile erau invariabile: friptură de porc, igname și pătate dulci.

Se aflau multe capre la Pitcairn, dar locuitorii nu le apreciau nici carnea, nici laptele. Se hrăneau mai ales cu igname iierte, iripte sau Amestecate cu miez de nucă de cdcos, sau sub formă de prăjituri coapte și îndulcite cu melasă extrasă din rădăcina de *tee* (*Sida alliotii*), o plantă locală. O altă rădăcină de plantă locală, *taro*, (*Colocasia cântiquorum*.) înlocuia pâinea. Dulci sau sălbatice, bananele sunt iructe sănătoase și nutritive și erau foarte apreciate. Un general, pitcairnienii beau apă și își preparau ceai din ioi de *tee*, parfumat cu ghimber și îndulcit” cu suc de trestie de zahăr.

Rareori tăiau un porc; mâncau mai mult fructe și legume. Regimul aproape exclusiv vegetarian, seculatul de dimineață, multe exerciții fizice, toate îi fereau de boli. Căpitanul Beechey constată că erau „mai rasați și mai atletici decât ceea ce în mod obișnuit se întâlnește în diverse comunități umane”.

Copiii – asistau, iară absențe la cursurile ținute de Johnrbirffet care îi învăța să citească, să scrie și să numere. Lecțiile erau completate cu precepte religioase și morale, luate mai ales din biblie și din cartea de rugăciuni. Erau singurele două cărți educative aflate pe insulă, așa că locuitorii nu aveau la îndemână alte lecturi care să le semeneâdoieli în spirite cu privire la religie.

Rareori locuitorii insulei glumeau și se dădeau la manifestări ușurate. Beechey relatează că obișnuiau să ia foarte în serios ceea ce li se spunea și nu înțelegeau ironia, chiar dacă le era explicată; voiau să cunoască totdeauna adevărul și considerauxminciuna o necuviință.

Duminica era în întregime consacrată slujbei religioase, rugăciunilor, lecturii și meditațiilor serioase. Nu se lucra nimic duminica, chiar mâncarea se prepara seara în ajun.

Beechey povestește:

„Am asistat apoi la slujba religioasă într-un local destinat acestui scop; totul s-a petrecut foarte demn. S-au intonat imnuri, Adams a citit rugăciuni, apoi Buffet le-a comentat. Întreaga asistență era cucernică, chiar copiii aveau o seriozitate pe care aş dori s-o constat şi la tineretul din Anglia. S-au recitat rugăciuni pentru suveran şi familia regală, cu convingere şi loialitate. Apoi s-au rostit rugăciuni pentru diferite ocazii din viaţa familială. Adams a urmărit să nu se uite nicio frază din rânduielile slujbei. A urmat o predică a lui Buffet, cu o temă foarte bine aleasă. De teamă ca auditorii să nu fi înţeles o parte din predică şi să nu se uite prea curând tema, predica a fost repetată. Slujba religioasă s-a terminat cu intonări de imnuri de către adulţi, reluate în cor de copii. A durat foarte mult, dar pe toate figurile se citea evlavie şi nici copiii n-au dat vreun semn de dezinteres. Peste o jumătate de oră, ne-am adunat din nou pentru rugăciuni şi la apusul soarelui a mai avut loc o slujbă. Ținând seama şi de alte rugăciuni recitate în cor în cursul zilei, se poate spune că în acea duminică pitcairnienii au avut parte de cinci slujbe religioase”.

Din cele relatate mai sus s-ar putea trage concluzia că pitcairnienii exagerau seriozitatea şi mai ales că tineretul nu avea parte de recreaţii suficiente. Un lucru este cert: practica şi plăcerea dansului, atât de obişnuite în majoritatea insulelor Pacificului, erau aproape excluse din distracţiile pitcairnienilor. Vizitatorii englezi au trebuit să insiste mult, să se roage, pentru ca trei femei destul de vârstnice să accepte a face o exhibiţie de dansuri tahi-tiene şi se vedea că au consimţit să danseze doar pentru a răspunde dorinţei musafirilor. Exhibiţia a fost foarte sumară: au executat câţiva paşi în cadenţă şi s-au mişcat ritmic, una în faţa celorlalte. Apoi s-au aşezat repede, părănd a dispreţui vădit această manifestare uşuratică. Şi

în afară de cele trei „artiste”, nimeni nu și-a mai arătat talentele. Nici muzica, instrumentală sau vocală, nu părea să-i intereseze prea mult.

Când Adams a petrecut două sau trei zile la bordul lui *Blossom*, nu a pregetat să danseze împreună cu mateloții și chiar a arătat mult antren; dar nici în acest răstimp nu a uitat să rostească rugăciunile cuvenite. Căpitanul Beechey a fost perfect convins de sinceritatea evlaviei sale. Adams a dormit în cabina lui și nu s-a culcat decât după ce gazda părea adormită și atunci s-a retras într-un colț, a căzut în genunchi și și-a spus rugăciunile; dimineța, se scula primul pentru aceeași manifestare de pietate.

Într-o zi, patriarhul Adams a mărturisit lui Beechey că un singur lucru îi lipsea pentru a fi complet fericit; întrebând despre ce era vorba, Adams l-a rugat să-i citească rugăciunile de căsătorie pentru el și soția lui căci, spunea el, gândul că trăia cu ea fără să fi fost uniți prin ceremonia respectivă îi era insuportabil. De mult timp voia să îndeplinească acest ritual și acum se prezenta cea mai bună ocazie.

Cu toată vârsta înaintată a lui Adams și cu toate că bătrâna sa soție era oarbă și stătea în pat de mulți ani, dorința lui de a fi căsătorit după datină a fost exprimată cu atâta stăruință sinceră, încât ar fi fost o cruzime să nu i se satisfacă. Beechey a acceptat deci să officieze și ceremonia

— Pe navele britanice, în lipsa acestuia, căpitanul face și oficiul de pastor. - N.T.

a avut loc a doua zi, evenimentul fiind consemnat într-un registru ținut de John Buffet.

Între tinerii de pe insulă, Adams celebra căsătoriile; în acest scop folosea un inel cu care unise perechile de la începuturile coloniei. Pentru a li se admite căsătoria, bărbatul trebuia să aibă douăzeci de ani și soția cel puțin

optsprezece. Respectau aceleași restricții în privința legăturilor de sânge ca în țările civilizate și Adams veghea ca nu cumva să se căsătorească copii de același sânge. Tot el oficia botezurile.

Căpitanul Beechey a remarcat că pitcairienii își respectau scrupulos cuvântul dat, chiar în cazuri ha care *evbropeni* destul de corecți s-ar fi considerat dezlegați. Astfel s-a întâmplat că un tânăr, George Adams, s-a amoretat de o fată, Polly Young, ceva mai în vârstă ca el; pentru un fleac, Polly s-a jurat, imprudentă, că nu va consimți să-i fie soție. George a sperat că mai târziu ea va reveni asupra hotărârii și nu a renunțat la eforturile de a-i fi pe plac; și nu. s-a înșelat: constanța sentimentului său și frumusețea lui virilă pe care o etala mereu în fața ei au sfârșit prin a împlânzi inima lui Polly, care ar fi fost gata să-i acorde mina Dar jurase să n-o facă și nu putea deveni sperjură. Așa că, cu toată dragostea reciprocă, perechea devenea tot mai melancolică. Cazul a fost supus judecății vizitatorilor englezi; aceștia au decis în unanimitate că era mai bine să se căsătorească decât să vegeteze separați, dorindu-se reciproc, din pricina unui jurământ făcut fără rost. Dar Polly nu și-a învins ușor scrupulele și englezii, au plecat fără să aibă loc căsătoria. Totuși, mai târziu, *căpitanul* Beechey a primit vestea că George și Polly s-au căsătorit până la sfârșit și că erau fericiți; aceeași veste mai spunea că John Adams decedase în martie 1829.

Disparația patriarhului a fost o gravă pierdere pentru această colonie, încă în vârsta copilăriei. Căci armonia perfectă și atmosfera morală sănătoasă ce domneau în comunitate, simplitatea și naivitatea moravurilor, afecțiunea ce unea pe soți și, reciproc, pe părinți și copii, comportarea lor virtuoasă, aversiunea față de vicii, toate se datorau exemplului și învățăturilor lui John Adams.

La cinci ani de la plecarea lui *Blossom* și la un an.

după decesul lui Adams s-a aflat însă că în mica colonie continua să domnească aceeași pace fraternă.

În urma unui raport al căpitanului Beechey, în care își arăta teama că dispariția lui Adams putea aduce confuzie și în același timp semnală că, mica comunitate era lipsită de numeroase lucruri de primă necesitate, guvernul britanic s-a decis, în fine, să facă un gest: a expediat la Valparaiso vestoane și pantaloni de marinari, flanele, ciorapi și încălțăminte, rochii, apoi cazmale, hârlețe, sape, topoare, mistrii, greble, în cantități suficiente pentru șaizeci de inși. De la Valparaiso, încărcătura urma a fi transportată la Pitcairn; nava Majestății Sale. *Seringatapam*, comandată de căpitanul William Waldegrave a preluat încărcătura și a ancorat în fața insulei Pitcairn în martie 1830.

Îndată ce a sosit nava, s-a apropiat într-o pirogă George Young, iar în urma lui, în altă ambarcație, au venit Joi Octombrie Christian și mulți alții; toți s-au urcat la bord, unde au fost invitați la micul dejun, precedat și urmat de obișnuitele rugăciuni.

Comandantul, pastorul și câțiva alți ofițeri de pe navă au însoțit pe indigeni, coborând la uscat unde, pe un teren plat înconjurat de o mică pădure de cocotieri, erau adunate soțiile și mamele pentru a-i primi.

— V-am adus un pastor, a anunțat comandantul.

— Dumnezeu să te binecuvânteze! au răspuns în cor; dar va rămâne la noi?

— Nu.

— De ce nu vrea să rămână?

— Nu pot să mă lipsesc de el; este pastorul navei. V-am mai adus însă și veșminte și alte obiecte, trimise de regele George.

— Dar, a insistat Kitty Quintal, noi avem nevoie de vhrană spirituală!

Și căpitanul Waldegrave adaugă:

„Am fost primiți cu multă cordialitate. Dar pastorul, AWatson a fost cel mai sărbătorit. Multe perechi și-au manifestat bucuria de a fi religioși reunite de un pastor, după ce atâta vreme trăiseră fără binecuvântarea cuvenită. Bărbații s-au urcat pe arbori pentru a scutura nuci de cocos, alții le desfăceau coaja și ne ofereau să bem laptele. Ne-au dus în casele lor, unde am prânzit și am dormit”. I Căpitanul Waldegrave arată cât a fost de bucuros observând simplitatea lor naturală, complet lipsită de orice artificialitate; ospitalitatea de care s-au bucurat a fost nelimitată, casele s-au deschis pentru toți vizitatorii, i-au invitat la mese unde le-au pus la dispoziție tot ce aveau ca provizii. Apoi au tăiat porci și păsări cu care femeile au început să pregătească masa. Când s-au așezat la masă, un localnic a rostit rugăciunea de mulțumire pentru hrana ce le sta în față și solicitarea unei hrane spirituale; toată lumea a rostit „amin”. De fiecare dată când un nou venit lua loc la masă, toți încetau să mănânce până ce noul sosit își recita rugăciunea cuvenită:

La căderea nopții, s-au adunat într-o locuință pentru slujba de seară. Pastorul Watson a oficiat și căpitanul Waldegrave descrie scena ca foarte emoționantă.

Locul ales a fost camera de culcare, deci la etaj, unde se ajungea printr-o scară și o trapă. Pastorul a luat loc între două paturi, cu o lampă arzând chiar în spatele lui. În patul din dreapta, trei copii dormeau un somn de plumb; la un capăt al patului din stânga, erau așezați trei inși. De fiecare parte și înaintea pastorului se aflau bărbații; unii purtau o simplă bucată de stofă înfășurată în jurul coapselor, denumită *mara*, permițând ca trupurile lor bine făcute să se arate în libertate; alții purtau un veston și un pantalon, cu gâtul degajat și picioarele goale. Femeile erau grupate în spate, purtând rochii modeste de fabricație

locală, care le acopereau în întregime, lăsând libere doar picioarele și capul. Fetele purtau pe deasupra o bucată de țesătură drapată ca o togă romană, aruncată peste umărul drept și trecută pe sub brațul stâng. A început slujba: toți au îngenuncheat, orientați spre pastor, cu mâinile la piept, în atitudine de rugăciune, repetând rar și distinct versetele, după cel ce oficia. S-au rugat pentru regele Angliei, considerat ca suveranul lor. Apoi, pastorul a ținut o predică cu subiect de circumstanță. La sfârșit, localnicii au cerut permisiunea să intoneze în cor; finalul slujbei.

Ga și alți vizitatori care l-au precedat, căpitanul Waldegrave descrie amabilitatea și bunăvoința neostenită a piteairnienilor; copiii sunt drăguți și cuminți, părinții afectuoși și buni față de ei. Niciun englez de pe *Seringatapam* n-a auzit un schimb de cuvinte grosolane. Niciodată nu vorbesc de rău pe altul, nu calomniază. La o întrebare despre comportarea cuiva, răspunsul a fost: „Aș răspunde bucuros dacă aceasta ar servi binelui comun; dar cum nu este cazul, nu are rost să spun ceva”. Iar când întrebarea s-a referit la făptașul unei greșeli, răspunsul a fost: „Nu se cuvine să umilesc pe aproapele meu”.

Sentimente de bunăvoință și caritate se manifestă și față de văduvele tahitienilor omorâți pe insulă; ele ar fi pierit de durere și disperare, dacă cei din jurul lor nu le-ar fi arătat respect și atenție.

Femeile poartă îmbrăcăminte dintr-o țesătură albă obținută din fibre de scoarță de dud; rochiile sunt drapate de la umeri până la picioare, în cute atât de ample, încât silueta propriu-zisă este invizibilă. Cât timp alăptează, mamele țin copilul în interiorul acestei rochii largi; când copilul a devenit mai mare, se menține oblic pe coasta mamei și se agață cu mânuța de umărul acesteia care își trece un braț în jurul lui.

Bărbații și băieții poartă în general *mara*, trecută

peste coapse și printre picioare, apoi înnodată în talie; duminica însă poartă veșminte engleze. De fapt, climatul este prea cald pentru veșminte incomode. La lucru, femeile poartă o fustă și un fel de pânză care le servește drept cămașă și bluză.

Bărbații sunt înalți de la cinci picioare și șase inci până la șase picioare și dotați cu mare forță musculară, admirabili legați.

„N-am văzut, precizează căpitanul Waldegrave, niciun infirm sau anormal; cu excepția unui băiat fără un ochi (nici Waldegrave nu avea unul), și care i-a fost prezentat în glumă: „Trebuie că sunteți frați, căci amândoi ați pierdut ochiul drept *1* „Cu bună dispoziție, am admis înrudirea și, fără îndoială, de atunci înainte copilul a fost denumit „căpitanul”.

Beechey a mai dat și alte amănunte despre calitățile fizice ale pitcairniienilor. I-a descris ca înalți, robuști, plini de sănătate. După măsurători făcute de el, înălțimea lor medie era de cinci picioare și zece inci, cel mai înalt fiind

1268

de șase picioare și un sfert de inci, iar cel mai scurt adult, de cinci picioare, nouă inci și o optime. Membrele le sunt bine proporționate, drepte, cu tălpile picioarelor ușor arcuite. Un băiat de opt ani era înalt de patru picioare și trei inci, un altul de nouă ani, doar cu doi inci mai înalt. Datorită alimentației frugale și sportivității practicate din fragedă copilărie, bărbații sunt musculoși și agili, de o suplețe incomparabilă, putând purta și transporta poveri foarte grele. În apă, înoată ca peștii și pot rămâne o zi întreagă în mare. Deseori înconjoară înot mica insulă, parcurgând cel puțin șapte mile; femeile înoată la fel de bine ca bărbații.

Descendentele femeilor venite din Tahiti sunt tot atât de atletice ca progenitura lor bărbătească și mai înalte

decât sunt în general reprezentantele sexului lor. Polly Young nu era cea mai înaltă de pe insulă, dar avea cinci picioare și nouă inci jumătate înălțime. Bărbații și femeile au trăsăturile figurii regulate și bine desenate, ochi vioi, în general castanii (câtiva au ochi albaștri), sprâncene subțiri, neîmbinate, nasul puțin turtit cu nări largi (moștenire tahitiană), buzele groase și cărnoase, urechile bine proporționate cu lobul aproape totdeauna perforat din prima copilărie pentru a putea petrece cozi de flori: este un obicei foarte răspândit la indigenii din mările Sudului. Părul le este negru, uneori creț, dinții albi, bine implantați, în ansamblu, întreaga populație are o înfățișare foarte plăcută.

Căpitanul Beehey mai relatează că toate femeile se pricep la obstetrică. Nașterile au loc aproape totdeauna noaptea, avorturile sunt numai accidentale. Copiii mici sunt scăldați de trei ori pe zi în apă rece și frecvent se întâmplă să fie înțărcați doar la patru ani; după înțărcare, sunt hrăniți cu *popee*, un fel de terci compus din banane Sălbatică coapte și rădăcini de *taro* fierte.

Sănătatea tuturor copiilor a frapat în special pe Collie, medicul de pe *Blossom*: dinții copiilor le cresc fără necazuri, nu se plâng niciodată de colici, nu se molipsesc de bolile contagioase care afectează copiii din alte părți. Medicul a propus să vaccineze pe copii și pe adulți; i s-a răspuns că pericolul variolei era prea redus pentru a merita să se suporte injecția.

Totul dovedește că regimul alimentar foarte frugal și frecvențele exerciții fizice contribuiau la menținerea corpului în perfectă sănătate. Deși sunt robuști, pitcairienii au o piele mai delicată decât a europenilor și pulsul le este mai lent. Doctorul a examinat pulsul la mai mulți din ei: dimineața, George Young avea șaiszeci; după prânz, la trei inși a găsit între șaiszeci și opt și șaptezeci și

șase, în timp ce ofițerii englezi, chiar cei care suportau mai ușor căldura primatului, aveau pulsul peste optzeci.

Întreaga situație a micii comunități din Pitcairn provoacă interesul vizitatorilor care toți doresc s-o vadă prosperând. În acea vreme, plana însă temerea intervenției unor factori care puteau tulbura armonia și distruge simplitatea moravurilor.

Temerea a fost justificată: căpitanul Waldegrave arată că în această pașnică comunitate s-au insinuat trei englezi: unul a fost John Buffet, menționat de Beechey încă din 1825, un element activ care, am văzut, a adus, multe servicii pitcairnienilor în dubla lui calitate de pastor și învățător; este și un priceput mecanic și dulgher de nave, precum și bun tâmplar; toate aceste calități i-au stabilit o bună reputație în cadrul comunității „unde este foarte iubit și respectat.

Apoi, alți doi englezi în trecere au voit să rămână pe insulă: primul, pe nume John Evans fiul unui fabricant de trăsuri dintr-un oraș din Anglia, s-a căsătorit pe insulă cu o fată a lui John Adams, devenind astfel proprietarul unui teren pe care îl cultivă; altul este un anume George Hunn Nobbs care să dă drept pastor, grefier, arhivar, învățător, făcând concurență lui John Buffet. Foarte deștept și îndrăzneț, i-a luat numeroși elevi lui Buffet, creând disensiuni printre membrii comunității.

Buffet și Evans își agonisesc existența prin muncă manuală, dar Nobbs se declară scutit de așa ceva, fiind pastor; pretinde să fie întreținut de comunitate. S-a căsătorit cu o fică a lui Charles Christian, adică cu nepoata lui Fletcher Christian și descendenții acestuia, pe baza tristului titlu de șef de rebeli al bunicului, pot revendica o superioritate recunoscută de toți, dacă posedă și unele calități. Se pare însă că Joi Octombrie și Charles, cei doi fii ai lui Christian, nu au fost elemente prea

strălucite ca educație și cunoștințe. Există însă speranța ca pacea să dureze în insulă, datorită faptului că Nobbs nu este agreat, precum și datorită progresului intelectual crescând al noii generații.

Pe patul de moarte, Adams a convocat pe șefii de familie și le-a cerut să aleagă o nouă căpetenie. Dar dorința lui nu a fost ascultată și sunt temeri că, în această situație, Nobbs să nu ajungă el căpetenie, datorită calităților și mai ales abilității sale.

— Acest Nobbs este probabil pe jumătate nebun, și își închipuie că este „chemat” să predice absurdități și să împuie capetele enoriașilor cu prostii. Păstrarea inocenței, simplității și fericirii populației din insulă reclamă îndepărtarea neîntârziată a acestui Nobbs.

Căpitanul Waldegrave crede că Edward Quintal este cel mai inteligent de pe insulă și că el va ajunge să ocupe situația de căpetenie; deși nu a avut la îndemână pentru studii decât o biblie, este de mirare câte cunoștințe a acumulat. Soția lui este și ea o femeie superioară, iar fiul lor mai în vârstă, William, a fost crescut cu multă atenție și se remarcă printre ceilalți tineri din generația lui.

După cum s-a mai spus, nu mai puțin surprinzător este faptul că patriarhul Adams a reușit să cultive principii morale în spiritele locuitorilor. El știa să citească, dar n-a învățat să scrie decât spre sfârșitul vieții. Îndată ce a fost în stare să scrie, el a redactat un fel de cod de legi pentru comportarea tovarășilor săi.

Ceremonia căsătoriei și botezului se face strict după riturile Bisericii anglicane, dar nu se practică confirmări și împărtășanii. A învățat pe copii catehismul, cele zece porunci, „Tatăl nostru” și „Crezul”, convins că astfel se desăvârșea educația lor religioasă. Cu ajutorul preceptelor extrase din biblie și din cartea de rugăciuni, după masacrul tovarășilor săi, a reușit să crească pe copii după

principiile creștinismului și într-o simplitate de moravuri care a minunat pe toți străinii vizitatori ai insulei.

Căpitanul Waldegrave își exprimă părerea că sunt atât de atașați de rugăciunile și ritualele Bisericii anglicane, încât nu există temeri că s-ar putea pripăși printre ei un pastor dizident.

Să sperăm că nu se înșală. Dar nu se știe dacă vor rezista momelilor lui George Hunn Nobbs. Sunt indicii că acesta încearcă să le impună un cod de legi al lui, în care se referă la crime ca adulterul și omorul, cu totul necunoscute în insulă de când au trăit sub conducerea spirituală a lui Adams, unic legislator și patriarh.

Conform legislației lui Nobbs, adulterul se pedepsește prima dată cu lovituri de bici aplicate ambilor vinovați; la recidivă, dacă vinovații refuză să se căsătorească, sunt pedepsiți cu confiscarea pământurilor, obiectelor personale și cu gonirea din insulă. Vinovații vor fi judecați de trei bărbați în vârstă care vor pronunța sentința. Este evident că Nobbs este mult prea sever cu acest gen de greșeli. În ceea ce privește cotropirea unui teren de-al altuia, din fericire, cazul era prevăzut și înainte de venirea lui Nobbs pe insulă: după cât se pare, întreaga suprafață a insulei fusese împărțită de Adams între familiile primilor coloni, așa că un nou venit nu putea obține nicio bucată decât cumpărând-o sau prin căsătorie cu o moștenitoare.

După căpitanul Waldegrave, unsprezece douăsprezecimi din insulă sunt necultivate; dar populația sporește foarte repede și înainte de o sută de ani va număra o mie de suflete, adică maximum pe care îl poate hrăni și adăposti insula.

Proporția probabilă de creștere a populației se poate calcula precum urmează:

La început, în 1790 s-au instalat pe insulă

cincisprezece bărbați și douăsprezece femei, adică douăzeci și șapte de persoane. Dintre acești primi coloni, în 1800 n-au mai rămas decât un bărbat și cinci femei, plus douăsprezece copii din care cei mai în vârstă de nouă ani, deci un total de douăzeci și cinci de inși. În 1808, Folger dă numărul locuitorilor: treizeci și cinci, adică zece inși mai mult în opt ani. În 1814, adică peste șase ani, Sir Thomas Staines numără populația adultă; dar cifra de patruzeci indicată de el este probabil eronată, căci cu paisprezece ani înainte, douăsprezece din cei douăzeci și cinci de locuitori erau copii. În 1825, căpitanul Beechey relatează că populația număra în total șaiszeci și șase de suflete, din care treizeci și șase de sex masculin și treizeci, de sex feminin. În fine, în 1830, căpitanul Waldegrave numără șaptezeci și nouă de suflete; deci în cinci ani, creșterea a fost de 20%, mai puțin rapidă decât ar fi fost de așteptat. Este însă sigur că în viitor, proporția de creștere a populației va fi mai mare, dacă locuitorii din Pitcairn vor avea mijloacele de subzistență necesare.

Căpitanul Waldegrave afirmă că insula este suficient de întinsă pentru a permite traiul a o mie de locuitori; dar pornește de la premise inexacte: dacă o douăsprezecime din terenul insulei asigură subzistența a optzeci de persoane, nu rezultă neapărat că întreaga insulă va produce mijloace de existență pentru nouă sute șaiszeci de persoane.

Suprafața insulei nu depășește patru mile pătrate, adică două mii cinci sute șaiszei de acri. Și cum este traversată de un lanț de munți stâncoși de la nord la sud, cu două vârfuri înalte de peste o mie de picioare, rezultă că cel mult jumătate din sol este cultivatul.

De altfel, pe insulă s-au făcut descoperiri interesante care modifică situația: s-au găsit mai multe vechi *morais-uri* în partea muntoasă, lângă care s-au aflat și topoare de

piatră sau toporiști din lavă bazaltică compactă, foarte dură, care se poate bine ascuți. S-au mai găsit și patru statui sculptate în piatră, înalte de șase picioare, așezate pe o platformă, cam la fel, dar mai mici ca cele descoperite pe Insula Paștelui; din statuile găsite, una, mai bine conservată, reprezintă o siluetă omenească de la coapse în sus, sculptată dintr-un bloc de lavă roșie. Toate aceste vestigii dovedesc că odinioară insula a fost locuită, dar populația a părăsit-o fiindcă nu avea cele necesare pentru existență. Căpitanul Beecney se exprimă astfel: „aceste statui sculptate și enormele grămezi de pietre situate pe înălțimi unde au fost ridicate numai cu prețul unei trude considerabile, duc la concluzia că, în trecut, cândva, insula a fost un timp locuită; osemintele găsite, îngropate sub grămezile de piatră, destul de adânc de la suprafața solului, ne autorizează să deducem că supraviețuitorii au părăsit insula în pirogi, căutând azil în altă parte”.

Adams se arătase și el îngrijorat de perspectiva creșterii populației, dat fiind mijloacele de subzistență limitate; a rugat pe căpitanul Beechey să informeze guvernul britanic de situație; căpitanul afirmă că a sesizat guvernul și că, prin Amiralitate și Colonial Office s-au luat măsuri pentru a se transfera piteairnienii în altă parte, la alegerea lor. Nu este însă cazul să se precipite operația, căci cel puțin încă o jumătate de secol locuitorii insulei nu sunt amenințați de foamete.

S-a făcut totuși o asemenea tentativă, la propunerea unui oarecare Nott, misionar stabilit în Tahiti. Trecând prin Londra, el a primit autorizație ca la întoarcerea în mările Sudului să ia măsuri pentru transferarea în Tahiti a locuitorilor din Pitcairn, dacă aceștia consimt și dacă Pomare, regele din Tahiti, acceptă să-i primească. Misionarul a dus acestui rege o scrisoare în care i se făceau cunoscute intențiile guvernului englez și se exprima

speranța că va binevoi să primească sub protecția sa o populație cu moravuri și pietate recunoscute. Din fericire, misionarul a – trecut în largul insulei Tahiti fără să se oprească. Mai târziu, un oarecare Joshua Hill a propus să fie transferați în New South Wales dar nava cu care călătorea a fost socotită ca prea mică pentru o asemenea operație de deportare.

Cum tot felul de dificultăți întârziiau realizarea acestor proiecte, forurile guvernamentale au decis să nu mai amâne ajutorarea pitcairienilor; s-au dat instrucțiuni să li se acorde pe loc toată asistența posibilă, făcându-li-se traiul pe insulă cât mai confortabil, în așteptarea posibilităților de a fi în viitor instalați fie în Insulele Societății, fie în noile așezări engleze din Australia. Din acest program de asistență au făcut parte, așa cum s-a arătat, cele aduse la Piteairn de nava Majestății Sale, *Seringapatam*.

Să sperăm că proiectul deportării va rămâne în dosarele guvernamentale și nu se va realiza. Căpitanul Wal-degrave a părăsit pe pitcaimieni mulțumiți, chk de soarta lor; nu au solicitat nimic, nu s-au plâns, nu arătat îngrijorați de lipsa celor necesare subzistenței.

După întoarcerea sa în Anglia, căpitanul Beechey a primit o scrisoare de la John Buffet, în care i se comunica din partea lui Nott: aflat în Tahiti, el arăta că regele Pomare ar primi bucuros pe pitcaimieni și că se vor lua măsuri pentru deportarea lor. Dar, adăuga John El locuitorii din Piteairn erau atât de atașați de insula lor natală și atât de mulțumiți de situația lor, încât nu aveau nicio dorință s-o părăsească. Nu credem că ar fi ea». se distrugă această mică comunitate fericită, naivă, printr-o măsură necugetată de transfer în adevărate locuri de infamie din Australia sau dii. Van Diemen și nici să se amestece cu bețivanii, se religioși și depravații din Tahiti.

Consecința ar fi răpit

* în acele timpuri, noile colonii engleze aveau o destul de interlopă, formată în majoritate din aventurieri, fugaci etc. – N.T.

cairnienii și-ar pierde tocmai caracteristicile care le-au adus simpatia, chiar afecțiunea celor din metropolă, în urma relatărilor vizitatorilor. Sperăm că consulul englez din Tahiti va primi instrucțiuni, nu pentru a pune în aplicare, ci pentru a interzice ca misionarii să înceapă deportarea pitcairniilor; păcat și de banii cheltuiți pentru o asemenea operație care nu poate avea decât un sfârșit nefast.

Va veni o vreme când pitcairniienii vor emigra de bunăvoie; când un stup e prea plin, albinele roiesc. După spusele căpitanului Beechey se pare că lectura câtorva cărți cu descrieri de călătorii pe mare, aparținând lui Bligh și rămase pe *Bounty*, au creat tentații pentru unii pitcairnieni să părăsească insula. Dar legăturile familiale, sentimentele ce au unit pe locuitorii insulei, atașamentul de pământul natal i-au reținut de a realiza asemenea dorințe, atunci când rarele ocazii favorabile s-au prezentat. Este adevărat că, de exemplu, George Adams (înainte de căsătoria cu Polly Young) și-a destăinuit vizitatorilor de pe *Blossom* dorința de a se îmbarca pe această navă pentru a cunoaște lumea de dincolo de limitele înguste ale insulei; Beechey l-ar fi luat cu el, dar mama tânărului a venit plângând și rugându-se ca, dacă îi ia fiul, să-l readucă cât mai curând înapoi. Beechey nu a fost în stare să-i asigure reîntoarcerea și nu l-a mai luat pe tânăr.

Pitcairn este situată la extremitate sud-estică a unui arhipelag care, împreună cu Insulele Societății și ale Amicilor numără peste o sută de insule, majoritatea nelocuite; iar acolo unde sunt locuite, se vorbește o limbă pe care și pitcairniienii o vorbesc, pe lângă engleză.

Natura a binecuvântat toate aceste insule cu o abundență de produse ce cresc spontan peste cerințele omenești.

Pentru a migra de la o insulă la alta, nu este nevoie de nave de mari dimensiuni; pirogi și alte ambarcații rudimentare au străbătut și străbat sute de mile pe întinderea Pacificului. Pitcairniienii au renunțat de pe acum la pirogi, folosesc ambarcații mai robuste cu rame și, în mod firesc, curând vor reuși să-și construiască mici vase punctate. Așa că progenitura rebelilor de pe *Bounty*, într-un viitor nu prea îndepărtat, va ajunge să răspândească civilizația. În multe din insulele Pacificului de Sud. Din contra, a-i deporta fără voia lor, înseamnă a-i da pradă mizeriei morale și fizice.

După cum s-a arătat, pitcairniienii au cu ce să trăiască destul de bine grație numeroaselor plante localnice sau care au fost importate.

Iată o listă a acestora, departe de a fi exhaustivă:

Produse originare

Cocos nucifera *Musa paradiziaca* *Musa sapientum*
Discorea sativum. *Convolvulus batatas* *Arum esculentum*.
Arum costatum. *Broussonetia papyfera* *Dracoena*
terminalis *Alcurites triloba* *Morinda cilrijolia*. *Ficus indica*
Morus Chinensis *Pandanus odoratisimus*

Cocotier

Banane sălbatice

Banane dulci

Igname

Pătate dulci

Rădăcină de *taro*

Yappa

Specie de dud fibros

Plantă producătoare de *tee*

Doodoe

Nono, sau *Toonena*

Smochin

Dud

Plantă tropicală monocotiledonată

Precum și un mare număr de plante indigene utilizabile în scopuri practice sau ornamentale.

Produse importate *Artocarpus incisa*... Fructul arborelui de pâine

Pepene verde

Grepuri

Cartofi

Tutun

Lămâi

Portocale.

Curciibita citrullus. Curcubita pepo. Solanum esculentum Nicvtiana tabaceum Citrus lemonocum. Citrus aurantium

În plus, piteairnienii au primit din Europa mazăre, fasole și ceapă, apoi din alte părți trestie de zahăr, ghimber, piper și curcuma. Trebuie spus că, dată fiind situația geografică a insulei, climatul temperat, deși sub tropice, cantitatea abundentă de ploaie căzută, practic nu există vegetală care să nu poată fi cultivată; de exemplu, porumbul ar fi o resursă prețioasă, atât pentru locuitori, cât și pentru păsări și porci.

În prezent insula este în mare parte împădurită și pentru dezvoltarea viitoare a culturilor, va trebui sacrificată o parte din pădure; căpitanul Waldegrave își exprimă temerea că prin aceasta, aversele de ploaie vor fi mai puțin frecvente, dar nu este probabil să se ajungă la secetă, deoarece lanțul muntos central, cu înălțime de până la o mie o sută de picioare va atrage și condensa norii mult mai bine decât arborii situați la poale, care ar urma să fie tăiați. Apoi, este sigur că există apă multă în subsol,

care s-ar putea extrage prin puțuri săpate la poalele colinelor și în apropierea litoralului.

Climatul este excepțional prin aceea că este foarte constant. În timpul celor șaisprezece zile de decembrie (plină vară, acolo), pe care *Blossom* le-a petrecut lângă insulă, termometrul a indicat pe țărm, de la ora 9 dimineața până la 3 după amiază o temperatură medie între 78 și 71 grade, iar la bord, între 75 și 78 grade Fahrenheit Beechey mai adaugă că iarna, vânturile suflă din sud-vest și sunt reci, rareori cade zăpadă.

Toți vizitatorii care s-au succedat au încercat un profund regret când au părăsit insula Pitcairn și pe agreabilii ei locuitori.

„Când am început să ne luăm rămas bun, spune căpitanul Beechey, prietenii noștri s-au adunat pentru a-și exprima regretul ce le pricinaia plecarea noastră. Fiecare a adus un mic dar și ne-au rugat să-l primim ca amintire. Apoi ne-au urmat pe plajă unde ne-am despărțit de femeile și fetele din comunitate. Adams și tinerii au lansat pirogile la apă și s-au îndreptat spre nava noastră; erau decisi să ne însoțească în largul mării, atât cât o puteau face fără pericol. Triști că-i părăseam, ne-au însoțit până am ajuns destul de departe de țărm; înainte de a coborî de la bordul navei noastre, ne-au strâns călduros mâinile manifestând regretul ce le provoca plecarea noastră, ne-au urat călătorie bună și și-au exprimat dorința să ne mai reîntâlnim cândva. Au coborât în pirogi și când s-au depărtat de navă s-au ridicat în picioare și au strigat de trei ori „ura” iar noi le-am răspuns la fel din toată inima. Vremea devenea cețoasă, o șalupă de pe navă le-a remorcat pirogile mai aproape de țărm și ne-am luat rămas bun definitiv; abia la despărțire ne-am dat seama de sentimentele pe care ni le inspirase situația lor neobișnuită și, mai ales, comportarea lor admirabilă”.

— Corespunde cu 25...27°C, respectiv 24...26°C. -
N.T.

Fericit popor, de trei ori fericit! Să sperăm că mica voastră comunitate pașnică și împăcată cu soarta să nu sufere intervenții dezastruoase! Fie ca Providența, care până acum v-a protejat, să continue a vă acorda binefacerile ei pe care le apreciați atât de just și de care sunteți recunoscători! Fie ca Providența să trimită în jurul litoralului micului vostru Eden „un heruvim cu sabie de foc” pentru a apăra insula de cei care ar urmări să vă tulbure pacea! Și mai ales, să vă protejeze de cei care ar semăna îndoieli în spiritele voastre atât de puțin sofisticate, prin doctrine confuze pe care nici ei nu le înțeleg! Fiți siguri că, atât timp cât nu vă veți abate de la linia de comportare actuală, atât timp cât veți fi mulțumiți de starea voastră actuală, vă veți salva fericirea. Dar în ziua când veți admite printre voi învățători ignoranți sau ipocriți, va fi începutul unei ere de nenorociri și mizerie!

CONCLUZIE

Din dramatica relatare a evenimentelor de pe *Bounty* se pot extrage multe învățături utile și salutare, în special pentru ofițerii de marină tineri și bătrâni, ca și pentru subordonații lor.

În primul rând, se pun în lumină teribilele consecințe ce au decurs neîndoielnic din actul de insubordonare și revoltă la bordul unei nave militare; este un exemplu de urmările inevitabile care, mai curând sau mai târziu, afectează pe toți cei care au avut nenorocul de a fi amestecați în comiterea unei asemenea fapte.

Se arată urmările nefericite care se abat, într-un chip sau altul, asupra făptașilor și oferă marinarilor un subiect de meditație instructivă; pot afla, dacă n-au știut, că deși vinovații reușesc uneori să scape de pedeapsa stabilită de legile ultragiante ale societății, nu pot spera să evite

sancțiunea divină.

Amintim că numărul celor rămași pe *Bounty* după piraterie și în consecință acuzați de rebeliune se ridică la douăzeci și cinci și că aceștia s-au împărțit ulterior în două grupe, șaisprezece debarcând la Tahiti și luați mai târziu captivi de *Pandora*, iar nouă au mers la Pitcairn cu *Bounty*. Iată soarta celor șaisprezece repatriați cu *Pandora*:

1) Peter Heywood, aspirant, condamnat la moarte, apoi grațiat;

2) James Morrison, ajutorul șefului de echipaj, condamnat la moarte, apoi grațiat;

3) William Muspratt, ordonanță a comandantului, condamnat la moarte apoi grațiat;

4) Thomas Burkitt, matelot, condamnat la moarte și spânzurat;

5) John Miliward, matelot, condamnat la moarte și spânzurat;

6) Thomas Ellison, matelot, condamnat la moarte și spânzurat;

7) Joseph Coleman, armurier, judecat și achitat;

8) Charles Norman, ajutor de dulgher, judecat și achitat;

9) Thomas M'Intosh, dulgher pentru cabinele echipajului, judecat și achitat;

10) Michael Byrne, matelot, judecat și achitat;

11) Georges Stewart, aspirant, înecat cu lanțuri la mâini și picioare, cu ocazia naufragiului *Pandorei*;

12) John Sumner, matelot, înecat cu lanțuri la mâini și picioare, cu ocazia naufragiului *Pandorei*;

13) Richard Skinner, matelot, înecat cu lanțuri la mâini și picioare, cu ocazia naufragiului *Pandorei*;

14) Henry Hillbrant, matelot, înecat cu lanțuri la mâini și picioare, cu ocazia naufragiului *Pandorei*;

15) James Churchill, instructor de luptă cu arme,

asasinat de Matthew Thompson;

16) Matthew Thompson, matelot, asasinat la Tahiti de prietenii lui Churchill.

Iată acum soarta celor nouă debarcați pe insula Pitcairn:

1) Fletcher Christian, cu funcțiune de secund, asasinat de tahitieni;

2) John Williams, matelot, asasinat de tahitieni;

3) Isaac Martin, matelot, asasinat de tahitieni

4) John Mills, ajutor de șef tunar, asasinat de tahitieni;

5) William Brown, grădinar, asasinat de tahitieni;

6) Matthew Quintal, matelot, ucis de Young și Adams aflați în stare de legitimă apărare;

7) William M'Koy, matelot, și-a pierdut mintea și s-a sinucis aruncându-se de pe înălțimea unei faleze;

8) Edward Young, aspirant, mort de tuberculoză;

9) Alexander Smith, alias John Adams, matelot, mort în 1829.

Este sigur că tinerii ofițeri de marină ca și simpli măteloți pot găsi subiect de meditație: își vor da seama de efectele nefericite pe care, inevitabil, le antrenează cea mai mică încurajare ca mateloții să se abată de la linia dreaptă a datoriei și să refuze a asculta ordinele superiorilor (ascultare, care singură permite să se mențină disciplina); vor cunoaște pericolul adus de neglijență și ușurință în executarea ordinelor, precum și comiterea de exemple rele pentru camarazi.

Relatarea evenimentelor de pe *Bounty* îi va face să înțeleagă necesitatea absolută de a evita să pară că simt repulsie sau revoltă față de regulamentele marinărești. Mai ales, vor fi puși în gardă contra oricărei manifestări prin care se diminuează sau se știrbește autoritatea superiorilor, fie prin cuvinte, fie prin acte.

Cititorii care analizează faptele expuse nu mai au nicio îndoială asupra perfecte nevinovății a celor doi tineri aspiranți, Stewart și Heywood, care nu au participat la prepararea și desfășurarea rebeliunii. Din cauză însă că au rămas pe navă, nu numai contra voinței lor, dar ținuti cu forța sub punte, unul a pierit înecat cu lanțuri la mâini și picioare, iar celălalt, condamnat la moarte, nu a scăpat de pedeapsa capitală decât prin acordarea clemenței regale.

Singurul reproș valabil ce li se poate aduce acestor doi ofițeri este că nu au cerut imediat permisiunea să însoțească pe comandant, în timp ce mai erau autorizați să circule pe punte și aveau posibilitatea s-o facă. Comportarea bărbătească a tânărului Heywood, de-a lungul suferințelor nemeritate, constituie un exemplu de tărie sufletească, de fermitate și resemnare, care depășește orice elogi; de fapt, conștiința nevinovăției sale i-a dat puterea să suporte teribilele încercări prin care a trecut.

Cauza și consecințele rebeliunii de la bordul lui *Bounty*, așa cum au fost expuse mai înainte, sunt un exemplu desăvârșit al efectelor teribile pe care le produce o comportare tiranică, un limbaj grosolan și insultător, o rea dispoziție scăpată de sub control, un caracter irascibil și pisălog al unui comandant de navă, ceea ce duce la revolta celor supuși unui asemenea regim de despotism arbitrar și capricios. O atare comportare nemulțumește și îndâr jește pe ofițerii subalterni și îndeamnă echipajul să se asocieze la nemulțumire (acesta este cazul lui Christian) și îl dispune favorabil pentru orice plan având de scop să împiedice pe tiran de a mai comite nedreptăți.

De asemenea, mai rezultă că un comandant de navă nu-și va crea credit la Amiralitate sau față de opinia publică când, ca cel de pe *Pandora*, își îndeplinește serviciul la bord cu insensibilitate glacială și nepăsătoare,

manifestând completă indiferență față de toată lumea, inclusiv față de presupușii vinovați, pe care îi supune la o încarcerare inutilă și la un regim extrem de aspru care, deși strict conform cu litera regulamentului, nu contribuie deloc la menținerea disciplinei și nu ajută justiției.

Oricare au fost erorile în modul cum a comandat oamenii și ofițerii de pe navă, comportarea lui Bligh în timpul călătoriei periculoase dusă la bun sfârșit într-o șalupă nepuntată, în plină mare, cu atât de puține provizii și pe o vreme îngrozitoare, a fost din cele mai exemplare. Succesul obținut trebuie să constituie o încurajare prețioasă pentru toți marinarii, ofițeri sau mateloți, întrucât dovedește că prin curaj și perseverență, prin executare fermă în ciuda oricărei opoziții, cea mai disperată acțiune poate fi încununată de izbândă.

Un ultim punct: soarta de care au avut parte aproape toți cei implicați în rebeliunea și pirateria de la bordul navei Majestății Sale, *Bounty*, constituie un avertisment pentru bravii noștri oameni ai mării, ca niciodată să nu se abată de la linia dreaptă a regulamentelor, urmând ordinele sau sfaturile unor capete zvăpăiate sau ale unor complotiști conștienți, indiferent că sunt superiorii sau egalii lor. În toate împrejurările, să rămână fideli comandantului! Altminteri pot fi siguri că vor avea de suferit consecințele inevitabile ale oricărei rebeliuni: își vor salva poate viețile, dar vor pierde cel puțin pensia pe care la bătrânețe guvernul britanic o acordă marinarilor săi, ca recompensă pentru serviciul lor loial, de lungă durată.

P.S. în timp ce prezenta lucrare era sub tipar, cu viu și sincer regret autorul a citit în presă o informație reluată după un ziar american: o navă trimisă de misionari ar fi transferat toată colonia la Tahiti. Dacă faptul este adevărat (menționarea numelui lui Nott mă face să cred că

informația este exactă), probabil că „heruvimul” a

2SG

adormit, „sabia de foc” a fost în teacă și un nou Eden a fost desființat. Mai rău încă: s-a irosit acea simplitate naturală c’ e moravuri, acea puritate morală, acea Fraternitate de inimi care caracteriza atât de specific mica comunitate. Pitcairnienii se vor dispersa acum între diferite organizații de misionari, devenind umili discipoli obișnuiți; acolo, Kitty Quintal și alții vor obține „hrană spirituală” sau așa-zisă, în schimbul bunurilor spirituale naturale de care se bucurau în trecut pe insula lor.

ANEXA I

Lucrarea lui Sir John Barrow, apărută în 1831, cuprinde pe larg evenimentele de pe *Bounty* și consecințele lor până la acea vreme; credem că cititorul va fi curios să cunoască unele fapte în legătură cu acele evenimente, sau ulterioare, necuprinse în lucrare și relatate mai jos după documente și publicații ale vremii. – N.T.

Așa cum s-a arătat, locotenentul Bligh a fost achitat de Curtea marțială pentru pierderea navei *Bounty*, a fost înaintat căpitan și a primit alte sarcini de explorări în Insulele Societății. Mai târziu, în 1798 a primit misiunea de a reprima o revoltă a unor mateloi englezi, pe un vas aflat la gura Tamisei; era, desigur, o sarcină care i se potrivea!

În timpul războiului contra Franței, a comandat o navă care a participat la bătălia de la Camperdown, apoi o alta, sub ordinele lui Nelson, la Copenhaga; în ambele s-a remarcat prin acte de bravură. În 1805, a fost numit guvernator în New South Wales, unde despotismul lui a provocat revolta populației și a armatei; insurgenții l-au arestat și l-au închis la Botany Bay, de unde a fost eliberat de un regiment trimis din ordinul guvernatorului britanic.

La întoarcerea în Anglia, a fost pensionat și a decedat în 1817.

Cu tot protestul cu care se încheie lucrarea lui Sir John Barrow, până la sfârșit mica colonie, condusă acum de George Hunn Nobbs, a fost transferată de la Pitcairn la Norfolk, insulă izolată din Pacific, la jumătatea drumului dintre Noua Caledonie și Noua Zeelandă. Acolo, nivelul moral al coloniei a decăzut, mai ales din cauza contactului cu lumea exterioară; în special a fost nefastă acțiunea unor evangheliști veniți din Statele Unite ale Americii care au semănat discordie printre ei.

Mai târziu, o parte din cei transferați au cedat nostalgiei și s-au reîntors la Pitcairn, constituind o posesiune britanică care dăinuiește și astăzi.

Sir John Barrow a judecat foarte sever pe George Hunn Nobbs. Evenimentele ulterioare care au afectat pe descendenții rebelilor de pe *Bounty* contrazic însă această apreciere; de altminteri, în 1831, Sir Barrow nu avea încă destule informații asupra evoluției situației din Pitcairn.

Iată, după relatări mai recente, o caracterizare a acestui personaj și o descriere a unor evenimente ulterioare.

George Hunn Nobbs a fost fiul illegitim al unui marchiz, mamă fiindu-i fiica unui baronet. A luat numele unei familii umile în care și-a petrecut o parte din tinerețe. Nemulțumită de purtarea neomenoasă a tatălui copilului, mama a refuzat ofertele de autor primite din partea lui: ea s-a străduit și a reușit ca fiul ei să fie admis în Marina Regală britanică, dar a trebuit să-l retragă după scurt timp, din lipsă de resurse materiale. Există dovezi că George Nobbs a primit o instrucție și o educație cel puțin tot atât de bună ca majoritatea tinerilor din vremea lui.

Când a părăsit Marina Regală, Nobbs a intrat în marina comercială, apoi s-a angajat în flota insurgenților

din coloniile sud-americane revoltate contra Spaniei.

Pios din fire, s-a interesat de comunitatea de pe insula Pitcairn și, după ce a stat acolo destul de mult timp, a fost ales de pitcairnieni ca șef și, hirotonisit pastor de Biserica anglicană, s-a dovedit foarte capabil să continue opera începută de John Adams.

Când pitcairniienii au fost deportați pe insula Norfolk, el i-a urmat, continuându-și păstoria. Deși încă venerat, el îmbătrânise și, după cum s-a arătat, mica comunitate a decăzut.

În 1897, atenția lumii a fost din nou atrasă de Pitcairn; s-a comis acolo o crimă oribilă: un strănepot al lui Fletcher Christian și-a asasinat soția și copilul pentru a se căsători cu altă femeie. Așa ceva nu s-ar fi întâmplat în timpul lui John Adams sau al lui George Hunn Nobbs.

În fine, în același timp cu alte periodice din întreaga lume, ziarul „România Liberă” (23 decembrie 1971) a publicat următoarea informație:

„Patriarhul” insulei Pitcairn, Frederick Martin Christian, descendent direct al lui Fletcher Christian, căpetenia faimoasei răscoale de pe *Bounty*, a murit zilele trecute în ajunul celei de a 88-a aniversări. Decesul acestui locuitor din Pitcairn a fost anunțat de fiul său prin radio, legătură ocazională a micului arhipelag din sud-estul Polineziei cu o localitate din California”.

ANEXA 2

Sir John Barrow și-a completat lucrarea cu o notă adițională în care descrie, pentru comparație, alte aventuri extraordinare prin care au trecut supraviețuitorii unor nauâragii, cunoscute în vremea sa. Această notă adițională este redată mai jos. – N.S.

Căpitanul George Pollard a pierdut pentru a doua oară nava sa în largul insulelor Sandwich și relatarea lui a fost publicată în periodicul „The Journal of Voyages and

Travels”:

„Primul meu naufragiu a avut loc în largul mării la 20 noiembrie 1820, în apropierea ecuatorului, la aproximativ 118° longitudine vest; nava mea era un balenier pentru mărilor Sudului, pe nume *Essex*. Vânam cașaloți, tocmai harponasem doi pe care echipajul îi ridica la bord, când am observat încă unul enorm, lung de optzeci sau nouăzeci de picioare și care străbătea apa cu o viteză formidabilă, îndreptându-se chiar către nava noastră. Am sperat că ne va ocoli sau va plonja pentru a trece pe dedesubtul nostru; dar nu! Animalul a izbit cu toată forța etamboul, nava s-a cutremurat sub șoc de la pupă până la etravă, dar a rezistat.

Cașalotul și-a scuturat enormul său cap, a virat spre larg, depărtându-se și câțva timp l-am pierdut din vedere;

vă închipuiți că eram încântați de dispariția lui, gândind că scăpasem ușor. Dar peste o oră, cașalotul a reapărut, revenind din direcția în care dispăruse. Din nou s-a repezit drept asupra noastră; ne-am dat seama de pericol, dar cum să-l evităm? Cașalotul s-a lansat cu capul înainte contra laturii navei și a sfărmat-o; nava a început să ia apă și să se scufunde. Am înțeles că naufragiam, am lăsat la apă cele trei bărci de salvare în care s-a îmbarcat în grabă tot echipajul: câte șapte inși în două bărci, șase în a treia. După câțva timp, cum nava nu se scufundase încă, am mai urcat la bord și, spărgând puntea, am reușit să scoatem biscuiți, carne conservată, apă, rom, un sextant, un cvadrant și trei busole, câteva muschete, pulbere și vele de schimb. Am împărțit îndată proviziile între cele trei bărci, precum și instrumentele, una din bărci rămânând însă fără sextant și fără cvadrant. Apoi, în loc să ne îndreptăm imediat spre un port oarecare, eram atât de dezorientați și zăpăciți, că am stat pe loc să privim nava, de care toți eram atât de atașați. Nu ne puteam lua ochii

de la ea; în fine, după câteva ore, *Essex* s-a înclinat și s-a scufundat. Imposibil să descriem ce am resimțit; ne priveam în tăcere unii pe alții, apoi locul unde dispăruse nava și, în fine, ne-am dat seama de situația noastră grea, am ieșit din starea de descurajare și am început să ne gândim serios la salvarea noastră.

Ne-am sfătuit în ce direcție să ne îndreptăm: la vest, spre India; la est spre America de Sud; la sud-vest spre Insulele Societății? Știam că nu eram departe de Tahiti, dar ignoram complet ce fel de locuitori trăiau acolo și ne era teamă să nu fim devorați de canibali, dacă puneau mina pe noi. Așa că am pus capul către America de Sud care, după calculele noastre, se afla la o distanță de două mii de mile; ne-am îndreptat deci spre est. Cu toate aversele, câteva zile am reușit să navigăm în bune condiții. Dar curând am descoperit că una din bărci avea o planșă prost îmbinată și pătrundea apă; n-am fost prea surprinși, știam că planșele bărcilor de pe baleniere nu sunt prea bine îmbinate; pentru a face față, am împărțit oamenii și încărcătura în celelalte două bărci și am încercat să reparăm planșa deteriorată. Printre altele, incidentul a avut ca rezultat că o parte din biscuiți s-au muiat cu apă de mare și în această stare i-am redistribuit între cele trei echipaje.

Cu toată economia, proviziile și apa potabilă scădeau și curând, s-au terminat. Puterile noastre scădeau și ele căci mâncam din ce în ce mai puțin și făceam eforturi fizice pentru a menține ambarcațiile în stare de plutire, cu toate furtunile ce ne asaltau continuu. Într-o seară, vremea rea ne-a despărțit, a doua zi am reușit să regăsim una din bărci, dar n-am mai avut nicio veste despre a treia, probabil răătăcită, fără sextant sau cvadrant.

După mai mult de trei săptămâni de navigație în largul mării, nu mai aveam de nici unele; din fericire, ne-a

redat curaj faptul că am zărit, în fine, o insulă ce părea nelocuită; am acostat plini de speranțe, dar ce decepție! În acel loc pustiu nu creșteau decât câteva buruieni, ici și colo, pe stânci goale. Am găsit doar puține păsări și ouăle lor. Și acestea au fost repede epuizate: speriate, păsările au fugit și cuiburile au rămas goale. Sufeream mai ales de lipsa de apă dulce. Nu descopeream nicăieri o picătură, o singură dată, cu ocazia refluxului maxim, am aflat un mic izvor în nisip, dar apa lui n-a reușit să ne potolească setea căci foarte curând a fost reinundat de maree.

B03

Pe această insulă, singura noastră perspectivă era să murim de foame, așa că am decis să reluăm călătoria pe mare. Totuși trei din camarazii noștri au preferat să rămână acolo și le-am jurat să le trimitem o navă ca să-i salveze îndată ce ajungeam la un port. Cu o minusculă provizie de biscuiți și cu puțină apă am pornit din nou în aventură, în largul mării. Curând, proviziile s-au terminat, doi dintre noi au murit; n-am avut încotro și ne-am hrănit cu cadavrele lor pe care le-am lăsat să se usuce și bucăți din ele le-am fript pe pietrele de lest aflate la fundurile celor două bărci. Dar curând s-a terminat și această provizie de hrană. Ne priveam unii de alții, cu gânduri oribile, dar fără să pronunțăm un cuvânt. Este sigur că în acea perioadă atroce ne iubeam ca frații; dar fizionomiile noastre nu lăsau nicio îndoială despre ceea ce consideram inevitabil.

Am tras la sorți și aceștia au indicat să fie sacrificat un biet elev marinăru. Am sărit în sus și am strigat: „Dragul meu, dacă nu ești de acord cu soarta, voi omorî pe primul care te va atinge”. Bietul băiat, scheletic și transfigurat, a ezitat câteva clipe, apoi și-a pus capul pe marginea bărcii și a răspuns: „Îmi este egal, la fel ca oricărui altuia care i-ar fi căzut sorții...” A fost îndată omorât și devorat. A mai

murit un matelot, cred, de moarte naturală și l-am mâncat și pe el. Nu pot să spun mai mult; simt că înnebunesc de oroare când mă gândesc la cele întâmplate.

Am uitat să arăt că, între timp, am pierdut și a doua barcă. Am trăit multe zile de disperare. Mulți dintre noi

— Căpitanul Pollard nu arată ce combustibil au folosit pentru această înfiorătoare operație. – N.A.

zăceau pe fundul bărcii fără să se poată ține pe picioare, când... a apărut o navă. Ne-au luat la bord și ne-au tratat cu toată bunătatea. A fost găsită și a doua barcă, fiind salvați și supraviețuitorii ei. Mai târziu, la cererea noastră, un vas a mers și a preluat pe camarazii abandonati pe insula pustie”.

Căpitanul Pollard și-a terminat groaznica relatare, adăugând, cu un ton de profundă amărăciune:

„După câțeva vreme, am ajuns în Statele Unite și mi s-a încredințat o nouă navă. Pe aceasta am pierdut-o într-un naufragiu în largul insulelor Sandwich. Sunt complet distrus; niciun armator nu-mi va mai încredința o balenieră, căci pentru toți am devenit căpitanul Nenoroc! tf

Să vedem acum ce s-a întâmplat cu cei trei rămași pe insula pustie; avem unele informații despre existența lor acolo, într-o revistă apărută în acea vreme:

„La 26 decembrie au rămas singuri pe insulă. Momentul a fost greu pentru toți: de ambele părți s-au făcut urări reciproce: majoritatea pornea din nou în aventură în largul mării cu perspectiva unei morți aproape sigure; trei rămâneau pe acea insulă stâncoasă, fără apă potabilă și aproape fără niciun mijloc de supraviețuire.

Cei trei nenorociți aveau în față un viitor sinistru și limitat. Au încercat să sape un puț, dar fără succes; pierduseră orice speranță când, din fericire, au avut parte de o aversă de ploaie care i-a scăpat de amenințarea unei

morți iminente de sete. Au căutat ceva de mâncare dar au întâmpinat dificultăți de netrecut: principala resursă consta din păsări de mărimea unei mierle, pe care le prindeau noaptea când ele dormeau. În fiecare seară se cățarau pe cei câțiva arbori pentru a le prinde și, cu penibile eforturi, și-au procurat câteva, abia suficiente ca să-și ducă zilele. Pe unii arbori creșteau fructe cărnoase, din păcate, foarte puține. Au căutat în zadar crustacee; de pe un mal înalt, au zărit în mare numeroși rechini și diverse specii de pește, dar n-au fost capabili să prindă ceva. Au apărut mai multe broaște țestoase și au reușit să prindă cinci; dar și ele erau aproape uscate și până au mâncat pe prima, celelalte nu au mai fost bune de nimic.

Lipsa de apă i-a torturat cel *mai* mult. Singura resursă era ceea ce rămânea în găurile stâncilor, după averse; treceau câte cinci sau șase zile fără să bea ceva; își potoleau setea doar cu sângele păsărilor capturate, un lichid dezgustător pe care după ce îl beau se simțeau rău.

Printre stânci, au găsit câteva peșteri unde se adăposteau de ploaie și vânt. Într-una din ele au descoperit opt schelete omenești; probabil osemintele unor bieți marinari naufragiați, refugiați pe insulă unde au murit de foame și de sete. Scheletele erau culcate unul lângă altul, probabil că au hotărât de comun acord locul unde să moară împreună! Descoperirea i-a impresionat teribil: și ei erau în aceeași situație și aveau motive să se teamă de un sfârșit asemănător. De multe ori s-au culcat seara cu limba umflată și gâtul uscat de sete, nefiind siguri că vor mai revedea soarele a doua zi. Și este ușor de conceput ce simțeau în zori, când constatau că speranțele nu le-au fost deșarte și plouase peste noapte.

Au îndurat toate acestea până la 5 aprilie din anul următor. În dimineața acelei zile, ca de obicei, se aflau printre arbori în căutare de ceva de mâncat și de băut

(umblau, cât le permitea starea lor de slăbiciune), când au auzit un „zgomot ca de un tunet îndepărtat. Au scrutat marea și au zărit o navă în larg care trăsesese o lovitură de tun. Greu de descris bucuria ce i-a cuprins! Au coborât în grabă spre litoral: o barcă cu rame se și îndrepta spre ei. Cum acostarea bărcii era periculoasă, unul din cei trei, bun înotător și mai robust decât ceilalți doi, s-a aruncat în apă; este o minune că nu s-a înecat, tocmai când salvarea era sigură! Ceilalți doi s-au urcat pe stâncile de pe mal și, după răbdătoare eforturi echipajul bărcii i-a recuperat. Scurt timp după aceea, toți trei se aflau la bordul navei *Surrey*, comandată de căpitanul Raine. Au primit îndată îngrijirile pe care le reclama starea sănătății lor, curând și-au revenit complet după privațiile's spaimelor îndurate.

Iată acum o altă întâmplare oarecum asemănătoare cu aventura trăită de cei de pe șalupa în derivă a comandantului Bligh.

Când nava *Centaur* s-a scufundat, căpitanul Inglefield și unsprezece membri ai echipajului s-au salvat într-o mică barcă lată de cinci picioare și care lua apă căci avea o planșă crăpată. Se aflau în mijlocul Atlanticului, fără busolă, fără cvadrant sau vele; erau foarte ușor îmbrăcați, nu aveau mantale. Vântul sufla cu putere, marea era agitată, se apropia iarna. Uneori se întâmpla că douăzeci și patru de ore nu vedeau nici soare, nici stele care să le permită să-și stabilească poziția.

Nenorociții au înfruntat valurile furioase ale Atlanticului pe o distanță de aproape o mie de mile. În fundul bărcii, au găsit din întâmplare o pătură, care le-a servit drept velă. Grație ei, au navigat cu vânt din pupă, aș-

i

297.

teptându-se să fie înghițiți de fiecare val mai mare. Au trebuit să golească continuu apa din barcă. Majoritatea

stăteau, pe jumătate submersați în fundul bărcii, în timpul ce alții goleau apa.

Când au abandonat nava naufragiată, se aflau la aproximativ nouă sute de mile de Funchal. Proviziile constau dintr-un sac cu pâini, o bucată de șuncă, o altă bucată de carne de porc conservată, o jumătate de galon de apă și puțin coniac. La micul dejun, sinistrații împărțeau un biscuit în douăsprezece bucățele, iar ca dejun, aceeași rație. Gâtul unei sticle sparte, înfundată încă cu dop, servea drept pahar: plin cu apă, reprezenta rația zilnică a fiecăruia.

În a cincisprezecea zi, nu mai aveau rații de pâine decât pentru douăzeci și patru de ore și o sticlă de apă colectată din ploaie. În acea zi, caporalul de marină Matthews, unul din cei mai robuști din grup, a murit de foame și de frig. În ajun, bietul om s-a plâns că-l durea gâtul și nu putea înghiți nimic; în timpul nopții, a băut apă de mare, a avut un acces de delir și s-a stins fără niciun geamăt.

Până atunci, moralul oamenilor rezistase la disperare și descurajare; pe rând, în fiecare seară cântau sau povesteau câte ceva, spre a-și amăgi foamea la vremea cinei. Dar, relatează comandantul, „în seara aceea mi-a fost imposibil să-i fac să se mai distreze”.

Căpitanul Inglefield a hotărât să fie dezbrăcat corpul lui Matthews și veșmintele să fie date celor ce sufereau mai mult de frig; dar aspectul scheletic al corpului dezbrăcat a impresionat profund pe supraviețuitori. A doua zi, a șaisprezecea de călătorie, în timp ce luau micul dejun cu ultimele resturi de apă și pâine, caporalul de marină John Gregory a anunțat că se vede un țărm la sud-est: era Funchal.

Tot într-o revistă apărută în acea vreme se mai povestește o altă întâmplare:

„Dintre toate isprăvile navigatorilor relatate în analele marinei, cea mai extraordinară este aceea a portughezului Diogo Botelho Pereira, care a avut loc în anii 1536... 1537.

Fiul unui comandant de marină stabilit în India, Botelho a primit o educație aleasă și de tânăr a devenit expert în navigație și în confecționarea de hărți marine. Făcând o vizită în Portugalia, a fost primit la Lisabona de către rege, care îi aprecia cunoștințele. Solicitând regelui comanda unei fortărețe din India, regele l-a refuzat, spunându-i că nu era o situație pentru un expert în navigație. Tânărul a spus unor cunoscuți că se va adresa în altă parte; faptul a ajuns la urechile regelui, care a ordonat să fie închis într-o temniță din Lisabona, de teamă să nu repete exemplul lui Magellan care, refuzat în Portugalia, și-a organizat călătoria în jurul lumii cu sprijin spaniol. Junele a stat câțva timp în închisoare, apoi a fost autorizat să se întoarcă în India cu condiția expresă de a nu-i mai călca piciorul în Portugalia, decât cu permisiunea regelui. Ajuns în India, tânărul a căutat o ocazie ca să se distingă pentru a fi din nou autorizat să revină în Portugalia.

Tocmai atunci, sultanul Badur, suveranul din Cambay, a dispus să se ridice o fortăreață pe insula Din, pentru protecția posesiunilor portugheze din India. Botelho și-a dat seama că era ocazia să recâștige încrederea regelui Portugaliei; a hotărât să plece îndată spre Lisabona, la bordul unei nave atât de mici și neobișnuite pentru o asemenea călătorie, încât să stârnească mirarea și admirația tuturor.

Fără să-și împărtășească planurile cuiva, și-a procurat o ambarcație specială, lungă și cu bord jos, propulsată cu velă sau cu rame; a comandat să i se adauge o punte de la pupă până la provă, a echipat-o cu catarg și vele de schimb și cu două mari rezervoare pentru apă.

Îndată ce musonul a început să sufle în direcție favorabilă, s-a îmbarcat cu câțiva oameni angajați, spunându-le că merge la Maliudi; pentru a simula că urmează direcția declarată, a mers până la Baticaloa unde a cumpărat bucăți de stofă și sticlărie pentru târgul din Maliudi și și-a împrăștiat proviziile. S-au mai îmbarcat și câțiva negustori indigeni din Ceylon care doreau să viziteze și ei târgul din Maliudi; Botelho n-a obiectat la ambarcarea lor, pentru a nu da de gândit mateloților angajați.

Au pornit cu musonul din est, la începutul lui octombrie și au ajuns cu bine la Maliudi. Acolo, negustorii pasageri au debarcat; s-au aprovizionat cu lemne, apă și altele necesare și au repornit pe mare, Botelho anunțând acum echipajul că se vor îndrepta spre Kiloua. Când s-au depărtat de coastă, se pare că o parte din echipaj a vrut să se revolte, dar Botelho prevăzuse pericolul și era pregătit: a pus în lanțuri câțiva mateloți, restului echipajului i-a promis o bună recompensă, declarând că mergea la Sofala pentru a face comerț cu aur. După mai multe escale la care și-a procurat mari cantități de provizii la prețuri foarte reduse, au acostat într-adevăr la Sofala. De acolo, au reluat călătoria de-a lungul coastei, au ocolit capul Correntes, apoi au navigat tot aproape de litoral, ba chiar au pătruns pe oarecare distanțe în amonte, pe unele fluvii. În ianuarie 1537. au trecut în largul Capului Bunei Speranțe.

De acolo, Botelho a decis să se îndrepte în plin larg al mării; profitând de brize favorabile, s-a dirijat spre insula Sfânta Elena unde s-a oprit pentru reparații la mica sa navă și pentru a acorda puțin repaus echipajului. Trebuie spus că, pe drum, câțiva mateloți au murit de frig, cu toate veșmintele groase cu care îi echipase.

Plecând de la Sfânta Elena, s-a angajat în plin ocean,

punând capul micii sale ambarcațiuni spre São Thome, unde s-a aprovizionat din nou cu lemne, provizii și apă dulce. De acolo, s-a îndreptat spre Lisabona, unde a ajuns în mai. Dar regele era plecat la Almeyrin. A pătruns cu ambarcația în amonte pe fluviul Tafo, cu ajutorul ramelor; mica sa navă era decorată cu tot felul de flamuri și pavilioane. A ancorat în fața localității Salvaterra, căci nu mai putea pătrunde mai în amonte pe Tajo. Sosirea navei sale a provocat mare rumoare la Lisabona, așa că, la Almeyrin a fost întâmpinat de numeroase ambarcații pline de curioși. Coborând la țărm, Botelho a cerut să fie primit de rege pentru a-i da raportul asupra călătoriei întreprinse și pentru a-i comunica vestea că acum Maiestatea Sa posedă o fortăreață pe insula Din.

Regele s-a arătat încântat de veste, dar cum nu aducea și o scrisoare de confirmare din partea guvernatorului, Botelho nu a fost primit chiar atât de călduros cum sperase, ba chiar cu oarecare răceală. Totuși, regele a vizitat mica lui ambarcație, a examinat-o cu amănuntul și s-a declarat satisfăcut de a vizita o navă de o formă atât de puțin obișnuită. A dăruit bani și veșminte marinarilor și a lăudat pe Botelho pentru curajul și spiritul său întreprinzător și pentru caracterul său hotărât, demn de încredere.

A dat ordin ca mica navă să fie ridicată pe țărm la Sacabem, unde a fost expusă mulți ani, până s-a ruinat.

Din toată Europa au venit vizitatori s-o admire. După scurt timp, regele a primit și confirmarea din partea guvernatorului din Din. Dar Botelho n-a fost prea mult recompensat pentru isprava sa; până la sfârșit, a fost numit guvernator la São Tome, apoi i s-a dat o funcțiune în India, mai mult ca să fie îndepărtat din Portugalia. Ambarcația lui Botelho era de formă alungită... aproape plată, și pe vreme bună utiliza vele latine. Semăna cu

unele ambarcații indiene dar acestea nu sunt punctate, așa cum Botelho își amenajase nava sa.

1

GLOSAR

Termeni marinărești, date bi igrafice, denumiri geografice

A

ABLUȚIUNE: spălarea corpului după prescripțiile igienei, sau ale unor religii, pentru purificare.

ACRU: unitate de măsură pentru suprafețe, de teren, egală cu O, 404, 680 ha.

ALMEYPJN: mică localitate în Portugalia, pe fluviul *Tajo*.

AMARA (a): a lega o ambarcație cu *parâma* de țărm sau de altă navă; a fixa un obiect de pe o ambarcație, astfel ca acesta să nu se deplaseze din cauza balansului.

AMICILOR, INSULELE: vezi *Tonga*.

ANAMOOKA: insulă din arhipelagul *Tonga*.

ANCORA DE POST: una din cele două ancore principale ale unei nave; se află în prova, gata de a fi lansată în orice moment.

ANCOROT: ancoră mică, folosită la manevrarea ambarcațiilor.

ANSON, LORDUL: navigator britanic, a executat o călătorie în jurul lumii în 1740 - 1744, a cărei relatare a publicat-o în 1748.

ANTILE: arhipelag între Oceanul Atlantic și Marea Caraibelor, format din Anti-lele Mari (Cuba, Haiti, Portorico și Jamaica) și o serie de insule mai mici, formând Ati-tilele Mici.

ARBORADA: ansamblul *arborilor* și *vergilor*.

ARBORE: (sau catarg), construcție de lemn sau metalică, verticală sau ușor înclinată, care pe *veliere* susține *velatura*.

ARBORELE ARTIMON: arborele (catargul) din pupa.

ARHIPELAGUL MALAEZ: grup de insule incluzând Sumatra, *Java*, Borneo, Celebes, *Timor* etc, situat în sud-estul Asiei, între Oceanele Indian și Pacific.

ASPIRANT: grad în marina britanică, corespunzând cu cel de elev-oaițer îmbarcat în vederea practicii pentru obținerea brevetului de ofițer de marină.

ARUM: plantă cu mici flori dispuse în spice învelite cu un fel de bractee (frunzi-șoară).

AVA: specie de arbust de piper care crește în insulele Pacificului.

AVENTURII, GOLFUL: golf la țărmul insulei Tahiti.

B

BANKS „SIR JOSEPH: (1743 - 1820) explorator și botanist, a acompaniat pe Coofe în călătoria făcută în jurul lumii și a mai participat” la alte călătorii; a publicat o relatare despre călătoria lui Cooa.

BATAVRă: vechea denumire a *Djakartei*.

BATICALOA: oraș și port pe coasta vestică a Ceylonului (azi republica Sri Lanka).

BYRON, JOHN: (1723-1786) bunicul lui *Lord Byron*, a participat pe una din navele expediției condusă de *Lordul Anson* și a publicat în 1768 o relatare a naufragiului unui vas pe care se afla.

BYRON, LORD: (1788-1824) celebru poet englez printre numeroasele sale opere este și poemul „*The Island*” care se referă la răzvrătirea de pe *Bounty*.

BEECHY, CĂPITANUL: a vizitat, la bordul navei *Blos-som*, *Tahiti* și *Pitcairn* (prin 1825).

BENEDICTE: rugăciune rostită de catolici înainte de masă.

BOTANY BAY: golf pe coasta de est a statului *New South Wales*, unde exista o închisoare din 1788.

BOUGAINVILLE, LOUIS ANTOINE de: (1729 - 1811)

navigator francez, a publicat „Călătorie în jurul lumii”, relatare a unui voiaj executat în 1766 – 1769.

BRADLEY, JAMES dr.: (1693 – 1762) astronom englez.

BREVET DE CĂPITAN (DE CURSA LUNGA): certificat acordat de o autoritate competentă unui ofițer de marină; posesorul are drept să preia comanda unei nave maritime.

BRIZANT: val care se sparge în apropierea țărmului, lovindu-se de fundul puțin adânc al mării, sau de stânci.

C

CALA: încăpere situată sub puntea principală a unei nave cu o singură punte, sau între fund și primul nivel de punte, în care se depozitează diferite materiale.

CALYPSO: personaj din Odiseea: regină a bogatei insule Ogigia, a reținut prin farmecele ei pe Ulise șapte (sau zece) ani, încercând să-l decidă să se căsătorească cu ea.

CAMBAY: port în India, în golful Bengal.

CAMBUZA: magazie de alimente pe navă, amplasată sub punte.

CAMBUZIER: persoană având sarcina administrării *cambuzei* la bordul navei.

CAMPERDOWN: mică localitate pe coasta Olandei, în largul căreia în 1797 englezii au învins flota olandeză (aliata Franței), prevenind o invazie proiectată în Irlanda.

CANARE: arhipelag în Oceanul Atlantic, la 100... 120 km de țărmul Africii.

CANTON: denumirea engleză a orașului chinez Gu-anciou, port la Marea Chinei de Sud, care face parte din Oceanul Pacific.

CAPE TOWN: port la Oceanul Atlantic.

CARAIBELOR, MAREA! este separată de Oceanul Atlantic prin lanțul Antilelor, mărginită la vest și sud de America Centrală și America de Sud, iar la nord și est de

Golful Mexic.

CAREU: sala de mese a ofițerilor sau a echipajului, la bordul unei nave.

CAPUL BUNEI SPERANȚE: cap în Sudul Africii, denumit inițial Capul Furtunilor.

CARLINGA: grindă longitudinală situată pe fundul navei, de care se leagă toate elementele componente ale scheletului.

CAROL îi rege al Angliei (1660 - 1685); cu el s-a restaurat monarhia în Anglia. după perioada în care țara a fost condusă de Oliver Cromwell, cu titlul de Lord Protector.

CART: Interval de timp (4 ore), cât durează serviciul unui schimb la bordul navei.

CARTAGINA: oraș-stat întemeiat, potrivit tradiției, în 814 î.e.n., pe coasta mediteraneeană a Africii (Tunisia) de coloniști fenicieni; a fost dăruită de romani în urma războaielor punico, refăcută drept capitală a Africii Romane, apoi distrusă de arabi în secolul VII.

CARTERET, PHILIP: navigator englez, a efectuat o călătorie în jurul lumii (1766-1769), explorând mai ales Pacificul ecuatorial.

CASA LOT: cetaceu din mările calde, lung de 15... 20 m, asemănător cu balena, cu cap mare și dinții pe falca inferioară; este vânat mai ales pentru uleiul de spermatocet ce se extrage din capul lui, ulei folosit în cosmetică.

CATEHISM: expunere. a principiilor religioase creștine sub formă de întrebări și răspunsuri.

CÂINE DE MARE: pește de mare, cu piele foarte aspră.

CHILA: piesă principală din osatura navei, situată longitudinal la fundul acesteia.

CICERO, MARCUS TULLIUS: (100 - 143 î.e.n.) om politic, orator, filosof și scriitor roman; celebru prin

discursuri împotriva lui Catilina, autorul unei conspirații împotriva Senatului roman.

COCOȚI EI: palmier cu un buchet mare de frunze penate în vârful unei tulpini înalte.

ale cărui fructe sunt nucile de cocos.

COCPIIT: pe vechile nave, cabinele ofițerilor inferiori.

COLONIAL OFFICE: Ministerul Coloniilor al Marii Britanii.

COMODOR: ofițer din marina britanică, de grad imediat inferior celui de contraamiral.

COMPANIA OLANDEZA A INDIILOR ORIENTALE: companie comercială întemeiată în 1602 pentru comerțul cu India; a avut rol hotărâtor la crearea imperiului colonial olandez; și-a încetat activitatea în 1798.

COOK, JAMES: (1728-1779) navigator și explorator englez, a întreprins trei expediții succesive în jurul globului pământesc (1768 - 1779), făcând numeroase descoperiri geografice și publicând relatări despre aceste călătorii.

COROANA: unitate monetară engleză veche, de aur sau argint, având o coroană pe una din fețe.

CAPENHAGA, BA TA LI A DE LA: a avut loc în 1801, între flota engleză condusă de Nelson și flota aliată (Rusia, Suedia, Danemarca) cărei a fost învinsă.

COUPANG sau KUPANG f port în vestul insulei *Timor*.

CURCUMA: plantă din India, cu rizom comestibil i are și aplicații terapeutice.

CUTIA PANDOREI: în mitologia greacă, Pandora a fost prima femeie creată de zei

ajunsă pe pământ, a deschis, din curiozitate, o cutie dăruită de Zeus, din care cauză s-au răspândit în lume toate relele, rămânând pe fund numai Speranța. i

CUMBERLAND: peninsula pe coasta nord-vestică a Angliei.

CORRENTES, CAPUL: pe coasta orientală a Africii, în Mozambic (astăzi, Corrien. ȝes).

CVADRANT: instrument de navigație cu reflexie, folosit pentru măsurarea unghiurilor de până la 90°; a precedat *sextantul*, cu care a fost în

locuit. i

CYTHERA: (în grecește* Kythira) insulă greacă în Map

30 ȝ

ÎS

rea *Eg. ee*, renumită prin frumusețea și bogăția naturală în mitologia greacă, în dispută cu Cipru, insula zeiței Afrodita ieșită din spuma mării

D

DALRYMPLE, ALEXANL>EI: (1737 - 1808) hidrograf și navigator britanic, autor renumit de hărți. Pe baza lucrărilor sale, și-a organizat Cook prima sa călătorie, în 1768.

DAMPIER, WILLIAM:

(1652 - 1715) explorator și corsar, a cutreierat Pacificul, cu escale în Australia și Indiile de Est; a publicat relatări despre călătoriile sale.

DEPTFORD: suburbie a Londrei, pe ȝărmul sudic al JTamisei.

DERIVA: vezi *în derivă*. DIDONA: prințesă fent-l ciană, întemeietoare legendară a *Cartaginei*. la „*Eneida*” lui *Vergiliu*, se îndrăgostește de *Enea*, naufragiat pe ȝărmul Africii; părăsită de acesta, se sinucide.

303 L

DJAKARTA: oraș și port în nord-vestul insulei *Java*.

DIN: insulă la capătul peninsulei Kathiawara, din vestul Indiei.

DOLAR SPANIOL: monedă veche spaniolă.

E

tfEMERIDE: tabele cu observații astronomice cuprinzând date precise referitoare la mișcarea și situația în timp a Soarelui, Planetelor și altor aștri; sunt folosite pentru calcule de navigație.

ELDORADO: țară imaginară, fabulos de bogată, presupusă a fi situată în nord-estul Americii de Sud.

ENDEAVOUR, STRÂMTOAREA: strâmtoare între Peninsula Capului York (nordul Australiei) și Insula Prince of Wales.

ENEA: erou legendar, fiu al zeiței Venus cu un muritor, personaj central al *Eneidei*.

ENEIDA: poem epic de Vergiliu.

ETAMBOU: piesă masivă cu care *chila* navei se termină spre *pupa*.

F

FALKLAND, INSULELE: arhipelag în sudul Oceanului Atlantic la 500 km de țărmul Americii de Sud.

FATHOM: (sau braț) unitate de măsură marină pentru adâncimi de apă, egală cu 1, 82 m.

FICUS: denumire generală a unor plante lemnoase tropicale și subtropicale, din familia moraceelor (600 specii).

FIDJI, ARHIPELAGUL: numeroase insule, în majoritate vulcanice, din sud-vestul Oceanului Pacific.

FACEENII: locuitori din Focida, regiune a Greciei, la nord de Corint.

FRANKLIN, SIR JOHN: (1786 - 1847) explorator polar englez, a dispărut în cursul unei călătorii.

FREGATA: navă militară britanică de mărime medie.

FUNCHAL: port în insula portugheză *Madeira*.

G

GEORGE III: regele Angliei (1760 - 1820); în timpul domniei sale au fost pierdute coloniile engleze din America; a luptat cu înverșunare împotriva revoluției

franceze, apoi contra lui Napoleon.

GHIMBER: drog aromatic extras din rizomul plantei tropicale *Zingiber officinale*.

GHIU: denumire generală a unei bile de lemn cu capăt articulată, folosită în diverse dispozitive pe navă.

GISCA DE MARE: palmiped care trăiește în apropierea coastelor unor mări calde, se remarcă prin mișcările dezordonate ale zborului.

GOELETA: *velier* cu 2 până la 6 *arbori*.

GROG: băutură alcoolică, din rom, apă fierbinte, coniaș sau rachiu, zahăr și lămâie.

GUAM: insulă vulcanică, în vestul Oceanului Pacific, face parte din *Arhipelagul*

Mariane.

GUINEE: veche monedă de aur engleză.

GUVERNA (a): a menține sau schimba direcția de mers a navei cu ajutorul cârmei.

H

Î

HACKNEY: suburbie a Londrei.

HARPONA (a): a vâna cu harponul pe mare; harponul este o unealtă în formă de lance compusă dintr-o bară metalică sau de lemn cu vârf metalic, în formă de săgeată; este legat de o frânghie.

HAWAII: arhipelag vulcanic în *Oceania*, în centrul Pacificului.

HAWKESWORTH, JOHN! (1715 - 1773) directorul periodicului englez „*The Adventurer*”, în care au fost publicați numeroși autori englezi renumiți (1752 - 1754).

HIBISCUS TILIACEUS: specie de malvacee, plante dicofite edonate, dipetale din regiuni temperate și calde.

HORN, CAPUL: situat la extremitatea sudică a Arhipelagului Țara de foc, despărțit prin *Strivitoarea Magellan* de America de Sud.

HUAHEINE: una din *Insulele de Sub Vânt*, la vest de *Insulele Societății*.

IGNAMA: plantă din regiunile calde, cu tuberculi bogați în amidon.

INCI: (în engleză „inch”) unitate de măsură anglo-saxonă corespunzătoare cu 25, 4 mm. Se mai traduce și prin cuvântul „țol”.

INDIILE ORIENTALE: denumire vecile a Indoneziei.

INSULA MAN: situată în Marea Irlandei, dependenta de Anglia (1765).

INSULA PAȘTELUI: insulă în Oceanul Pacific la peste 3.000 km distanță de America de Sud; renumită prin numeroase statui gigantice monolitice, a căror origine este foarte controversată.

INSULELE DE SUB VÂNT: fac parte din *Polinezia*, la nord de insula *Tahiti*.

INSULELE MARCHIZE: Arhipelag vulcanje în centrul Oceanului Pacific, alcătuit din unsprezece insule.

INSULELE ROTTERDAM ȘI AMSTERDAM: se află în zona centrală a Oceanului Indian, la jumătate distanță

Între capelele meridionale ale Africii și Australiei.

IOLA: mică ambarcație lunguiață cu *pescaj* redus, propulsată cu pânze.

ÎNĂLȚIMEA SOARELUI! sau altui astru, este unghiul vertical măsurat de la orizontala observatorului până la astru (0...900); determinarea unghiului folosește la stabilirea poziției unui punct în coordonate longitudine-latitudine.

ÎN DERIVA: în voia valurilor, vântului și curenților.

J

JAMAICA: insulă din *Arhipelagul Antilelor* din *Marea Caraibelor*.

JAMBOSA VULGARIS: arbore exotic, specie de mirtaceu, cu fructe mari ca merele, zemoase, comestibile, cu

miros de trandafir.

JAVA: insulă în arhipelagul de insule ce formează azi Indonezia.

JUAN FERNANDEZ: arhipelagul vulcanic subtropical, în estul Oceanului Pacific, în dreptul coastei chiliene.

JUSTIN: istoric latin din secolul II.

K

KOTOO: insulă din arhipelagul *Tonga*.

KEW: suburbie vestică a Londrei.

KILOUA: port african la sud de Dar-es-Salaam, în Tanganyika, regiune a republicii de azi, Tanzania.

L

LA TRAVERS: perpendicular pe...

LEGHE (marină) unitate de măsură pentru distanțe pe apă, egală cu 5, 555 km.

LIVRA: sau funt, unitate de măsură engleză, egală cu aproximativ O, 5 kg.

LOCH: instrument pentru măsurarea distanței parcursă de navă.

LUTRU DE MARE: vidră care trăiește la malul mării.

m

MAHIE: denumire tahi-tiană a fructului unei plante tropicale locale.

MADEIRA: arhipelag vulcanic în Oceanul Atlantic, în apropierea coastei portugheze, constituind chiar o provincie a Portugaliei.

MALINDI: port african, pe coasta statului actual Kenya.

MAREA BARIERA DE CORALI: lanț de recife cu insule coraligene care se întind pe circa 2300 km în lungul coastei de nord-est a Australiei.

MARIANE, INSULELE:

arhipelag în Oceanul Pacific, în nordul *Microneziei*.

MELANEZIA: regiune geografică în vestul *Oceaniei*,

formată din arhipelagurile din nordul și nord-estul Australiei.

MERSEY, FLUVIUL: Curge în vestul Angliei, trece prin Liverpool și se varsă în Marea Irlandei printr-un estuar lung de 25 km.

MEXIC, GOLFUL: la extremitatea occidentală a Oceanului Atlantic, între Statele Unite, Mexic și Cuba.

MICRONEZIA: regiune geografică a Oceaniei, formată din mai multe arhipelaguri situate în Oceanul Pacific.

MILA (MARINA): unitate de măsură pentru distanțe folosită în navigație, egală cu 1852 m.

MORAI: loc sepulcral (de înmormântare) în insulele Oceanului Pacific.

MUSCHETA: armă de foc cu fitil, portativă, folosită începând din 1525, până la inventarea puștii.

N

NEPUNTATĂ: fără despărțire printr-o punte, adică navă fără niciun acoperiș.

NEW SOUTH WALES: stat în sud-estul Australiei.

NORE: banc de nisip la gura Tamisei, unde în 1797 a izbucnit o rebeliune în cadrul flotei engleze staționate acolo din cauza plății reduse și a alimentației necorespunzătoare.

NORFOLK, INSULA: mică insulă izolată din Oceanul Pacific, la jumătatea distanței dintre *Noua Caledonie* și *Noua Zeelandă*.

NOUA CALEDONIE: arhipelag în sud-vestul Oceanului Pacific (*Melanezia*) la 1400 km de Australia, format dintr-o insulă mare și numeroase mici.

NOUA GUINEE sau IRIAN: insulă în vestul Oceanului Pacific făcând parte din arhipelagul indonezian.

NOUA OLANDA: vechea denumire a Australiei.

NOUA ZEELANDĂ: formează în prezent un stat

compus din două mari insule, situate la 2000 km sud-est de Australia.

NUCA DE BETEL: fructul unui arbust tropical din familia piperaceelor; frunzele sunt folosite la mestecat și în vopsitorie pentru a colora în roșu.

O

OCEANIA: totalitatea insulelor din centrul și sud-vestul Oceanului Pacific, cuprinzând *Micronezia* (nord-vest); *Melanezia* (vest); *PoZinezia* (centru și est) și *Noua Zeelandă* (sud-vest).

OLERON, LEGIUIRILE

LUI: culegere de decizii de drept maritim stabilind felurite legiuiiri uzuale maritime, datând din secolul XI sau XII; s-au bucurat de mare autoritate.

ORCADE, INSULELE: (sau Orkney), arhipelag în Oceanul Atlantic, la nord de Scoția

P

PALMERSTON, INSULELE: atoli în centrul Pacificului.

PANDANUS: arbore sau arbust din regiunile calde, asemănător palmierului.

PARÂMA: cablu vegetal (cânepă, manila sau în) sau metalic (sârmă de oțel) folosit la bordul navei pentru diverse legături.

PAPARRE: așezare de indigeni pe insula Tahiti.

PARRY, SIR WILLIAM EDWARD: (1790 - 1855) explorator arctic englez, în 1827 a încercat să ajungă la Polul Nord.

PĂTATA: tubercul comestibil dulceag al unei plante din regiunile calde.

PICIOR: unitate de măsură engleză pentru lungimi, ei; ăla cu O, 3048 m.

PEDEAPSA BICIULUI: pedeapsă corporală, folosită odinioară în marina engleză; se efectua cu un bici format

dintr-un suport la care erau atașate curele prevăzute cu bile de plumb.

PENCE: pluralul cuvântului englez „*penny*”, monedă divizionară care reprezintă a douăsprezecea parte dintr-un *shilling* care, la rândul său era a douăsprezecea parte dintr-un *pound* (lira engleză). În prezent, se trece treptat la sistemul zecimal, un pound a devenit egal cu o sută pence.

PESCAJ: adâncimea de cufundare în apă a unei nave, măsurată de la punctul cel mai de jos al navei până la linia de plutire.

PINTA: unitate de măsură pentru lichide, egală cu 0, 568 l (Anglia).

PIROGA: ambarcație lungă și îngustă, construită dintr-un trunchi de copac scobit sau din scoarță de copac.

PISICA CU NOUA COZI: biciul cu care se aplicau pedepse corporale în armata terestră și marina engleză, pedeapsă interzisă începând din 1881.

PITCAIRN: mic arhipelag format din patru insule, aflat în sud-estul *Polineziei*; în prezent arhipelagul este posesiune britanică.

PLYMOUTH: port englez la Canalul Mânecii.

POLINEZIA: grup de arhipelaguri și insule dispersate în partea centrală a Oceanului Pacific.

PORTSMOUTH: port englez la Canalul Mânecii.

POSTUL (PUNTEA) ECHIPAJULUI: amplasarea pe navă a cabinelor și popotei echipajului.

PROVA: partea din față a unei nave.

PUNCT AȚA: la nave: prevăzută cu unul sau mai multe nivele de punți.

PUPA: partea din spate, terminală a unei nave.

QUIROS, FERNANDEZ DE sau QUEIROS, PEDRO FEU-NANDEZ DE: (1560 - 1614) navigator portughez, descoperitorul insulei Tahiti și ai altor insule din Pacific.

B

RELEVMENT: unghiul în plan orizontal format între o direcție de referință și direcția unui astru, a unui obiect pe uscat sau a unei nave pe mare:

REVEREND: titlu dat pas -, torilor anglicani.

RESAC: val marin sau oceanic de interferență care, izbindu-se de un obstacol, se combină continuu cu valul direct, luând aspecte de explozie.

REYNOLDS, SIR JOSHUA: (1723 - 1792) celebru pictor portretist englez, a scris și lucrări critice despre artă.

RICHARD I: supranumit „Inimă de Leu”, rege al Angliei între 1189 și 1199.

RIC lă RDSON, SIR JOHN: (1787 - 1865) naturalist și explorator englez.

RÂNDUNICA DE MARE pasăre palmipedă trăind pe coaste de mare și în apropierea râurilor.

ROLUL ECHIPAJULUI i act în care este înscris nominal întregul echipaj al navei, cu funcțiunile respective etc.

ROYAL SOCIETY: Academia engleză pentru științele naturii, înființată în 1662.

RULIU: mișcare alternantă a navei față de axa sa transversală provocată de valuri.

S

SABIE DE ABORDAJ: sabie grea, folosită în trecut în lupta corp-la-corp între echipajele a doua nave adverse abordate, adică alăturate.

SABORD: deschidere la pereții laterali ai navei, folosită pentru aerisire. Încărcare, descărcare, scurgerea apei etc.

SAHALIN: insulă în apropierea țărmului de est al Asiei.

SAMARANG: oraș și port în *Java*.

SANDWICH. INSULELE: vechea denumire a insulelor *Hawaii*.

SANTIN4: spațiu la fun-îflul navei, unde se colectează apa provenită prin infiltrații, condensare sau din atmosferă.

ȘCONDRU: piesă de lemn cilindrică, de lungime mare, utilizată la construcția orbo-radei.

SAO TOME: insulă în Oceanul Atlantic, în apropierea țărmului vestic al Africii.

SAULA: *parâmbă* subțire (1, 5 - 3, 5 cm).

SAULA DE SONDA: *saulă* lungă de până la 50 m de care se leagă plumbul sau greutatea folosită la sondaje pentru determinarea adânci-mii apei.

SEXTANT: (vezi *cvadrant*) Instrument pentru măsurarea unghiurilor, anume se măsoară unghiurile orizontale între două obiecte și unghiurile verticale sub care se vede un obiect sau un astru deasupra orizontului vizibil citirea se face pe un limb gradat în 60° (a șasea partea dintr-o circumferință - sexta - de unde vine și numele instrumentului).

SHILLING: monedă engleză (vezi *pence*).

SIFLEE sau SIFLEE: fluier folosit la bordul navelor pentru comenzi (manevre, onor etc).

SOCIETĂȚII, INSULELE S grup de insule vulcanice, co-raligene în estul Polineziei (Oceanul Pacific).

SOFALA: port pe coasta estică a Africii, în Mozambic.

SPLITHEAD: bază navală, la extremitatea orientală a strâmtorii *Solent*, între insula *Wight* și portul *Portsmouth*.

SOLENT: strâmtoare în sudul Angliei, pe care o desparte de insula *Wight* din Canalul Mânecii.

STRAI: *parâmbă* fixă folosită pentru fixarea *arborelui* în planul diametral al navei.

STRÂMTOAREA MAGEL-LAN: este situată între

extremitatea sudică a Americii de Sud și Insula Țara de Foc, unind Oceanul Atlantic cu cel Pacific.

ȘALUPA: barcă de capacitate mare, de regulă cu fund plat și pescaj redus, acționată în trecut cu rame și vele, în prezent cu motor.

V

TAHĂȚI: insulă vulcanică în Oceanul Pacific, cea mai importantă din arhipelagul *Insulelor Societății* (Polinezia franceză).

TAJO: fluviu în Peninsula Iberică, străbate Spania și Portugalia și se varsă în Oceanul Atlantic.

TAMBUCHI: deschidere în puntea unei nave pentru acces la încăperile de sub punte, prevăzută cu capac pentru a o apăra contra intemperiilor.

TANGAJ: mișcare de balans longitudinal al unei nave, în mers sau staționară, datorită valurilor sau vântului.

Tant AL: personaj mitologic, osândit la foame și sete veșnică în infern pentru vina de a fi servit pe propriul său fiu drept fel de bucate la un ospăț în cinstea zeilor.

TARTARIA: strâmtoare în Oceanul Pacific, între Asia și insula *Sahalin*.

TASMANIA: insulă în apropierea țărmului sud-estic al Australiei.

TENERIFE: insulă vulcanică, posesiune spaniolă făcând parte din Arhipelagul *Canare*.

TERRA AUSTRALIS incognita: (în latinește) Ținuturi australe necunoscute aflate în emisfera sudică a Pământului.

„THE ISLAND”: poem de Lord Byron referitor la răzvrătirea de pe *Bounty* și viața rebelilor pe insula *Tahiti*.

TOFOA: insulă din arhipelagul *Tonga*.

TONGA: arhipelag în *Polinezia*, cunoscut și sub denumirea de *Insulele Amici Zor*.

TIMOR: insulă situată la sud-estul Asiei, între

Oceanul Indian și Oceanul Pacific.

TOPINAMBUR: nap porcesc (*Heliantus tuberosus*).

TRAVERSIERA DE ARTIMON: „parâmă de legare a arborelui artimon. TOUBOUA-i: arhipelag în Oceanul Pacific, în Polinezia.

FFUTUN DE MESTECAT: tutun în formă de pastă pentru mestecat în gură.

ȚARA DE FOC: arhipelag în extremitatea sudică a Americii de Sud.

ȚARA LUI VAN DIEMEN: vechea denumire a Tasmaniei.

ȚOL (INCI) PĂTRAT: unitate de măsură pentru suprafețe, egală cu 6, 5 cm?

U

UNCIE: unitate de măsură engleză, pentru greutate, egală cu 28, 35 g.

y

VALPARAISO: oraș în Chile, port la Oceanul Pacific.

VELAR: matelot care confecționează și repară velele.

VELATURA: totalitatea *velelor* unei nave, asupra cărora acționează vântul și cu ajutorul lor se deplasează și *guvernează* nava.

VELA: pânză rezistentă, confecționată din fâșii, de in sau bumbac, cusute între ele servește pentru deplasarea ambarcației sub acțiunea curenților de aer.

VELA FOC: *velă* triunghiulară, aflată la *prova*.

VELA LATINA: *velă* triunghiulară, întinsă pe straturile *arborilor*.

VELIER: navă propulsată cu *vele*.

VERGA: bară de lemn sau metalică, fixă sau mobilă, montată orizontal la partea anterioară a unui *arbore*, printr-un dispozitiv care-i permite mișcarea în planul orizontal sau de-a lungul *arborelui*.

VERGILIU: (70 - 19 î.e.n.) poet latin, a scris între

alte epopeea Eneidn.

VÂNT DIN PUPA: vânt suflând din spate în raport cu direcția de marș a navei; pentru *veliere*, nu este prea favorabil, necesitând o *guvernare* dificilă.

V

WALLIS, SAMUEL: (17281795) navigator englez, a descoperit insula *Tahiti*, denumită mai întâi Insula Regelui George III (1767).

WESTMORELAND: comitat în nord-vestul Angliei.

WIGHT, INSULA: insulă engleză în Canalul Mânecii.

V

VARD: unitate de măsură engleză pentru lungimi, egală cu O, 914, 4 m.

YARD PĂTRAT: unitate de măsură engleză pentru suprafețe, egală cu O, 836 m».

V

CUPRINS

Cuvânt înainte *; *; 3

Rolul echipajului inițial de pe *Bounty*... t 6

I. TAHITI, INSULA FERICIRII, *,! «8

În căutarea unei Terra *Australis incognita*.

— Insula ispitelor.

— O debarcare dificilă.

— Bombardament preventiv.

— Emoționante preliminarii de pace.

— Regina din Tahiti.

— Mare durere.

— O neplăcută întâmplare a lui Cook.

— Furtişaguri și plânsete.

— Doliu și înmormântări.

— Tatuaje.

— Pirogi tahitiene.

— Frumusețea indigenilor.

— Moravurile tahitienelor.

- O gustoasă friptură de câine. Alimente și otrăvuri.
- Dejunul șefului.
- De la climat la îmbrăcăminte.
- Petreceri populare.
- Paradisul pierdut.

II. MISIUNEA LUI *BOUNTY* 43

Arborele de pâine și fructele lui.

- Fletcher Christian obține un galon.
- Prima pedeapsă.
- Nu reușesc să înconjoare Capul Horn.
- Pământ!
- Cum i-au primit tahitienii.
- Târgul încheiat.
- Pedeapsă ca exemplu.
- Amabilitate și simplitate.
- Jocuri pe plajă.
- Incidente serioase.
- Plecarea din Tahiti.
- Trombă.
- Escală în arhipelagul Tonga.
- În ajunul rebeliunii.

III. IZBUCNEȘTE RĂZVRĂTIREA < i i i 62

În cămașă și cu mâinile legate.

- Șalupa este lansată la apă. – încărcarea șalupei.
- Reținuți la bord con tra voinței lor.
- Ultimele momente petrecute de căpitanul Bligh la bordul lui *Bounty*.
- Călătorii din șalupă.
- Echipajul rămas pe *Bounty*. – „Sunt în infern!” – „Ura, spre Tahiti!” – Cum explică Bligh.
- Oare Bligh a prezentat o versiune falsă a evenimentelor?
- Dar iată un document important.
- Primii germeni de discordie.

- Un afront adus lui Fletcher Christian.
 - Afronturile continuă.
 - Pedepse corporale.
 - Bligh și Christian față în față.
 - Nu a fost complot.
 - Diversele planuri ale lui Christian.
 - Roiul lui Stewart.
 - O altă legendă ce trebuie distrusă.
- V. O CĂLĂTORIE EXTRAORDINARA... *M*
Cruzimea lui. Christian.

- La Tofoa, prima decepție și un mort.
- Vremea se strică.
- Sporește mizeria oamenilor din șalupă.
- În largul insulelor Fidji.
- Cântărirea rațiilor și o ședință de informare.
- Din nou furtuni.
- Furia cerului și a mării.
- Sporesco chinurile.
- Aproape morți.
- În fine, acalmie!
- Bligh reduce iarăși rațiile.
- Metoda „A cui să fie?” - Și acum, supliciul căldurii!
- Marea Barieră de corali.
- Stridii! Apă potabilă!
- Insula Restaurației.
- Insula Duminicii.
- Ultimele zile la

32Î

- adăpostul Marii Bariere.
- Din nou în plină mare.
 - Oare este începutul sfârșitului?
 - Oribilul coșmar se termină.
 - Reîntoarcerea în Anglia.

- Meritele puțin obișnuite ale locotenentului Bligh.
- Nu mai aveau provizii decât pentru cinci zile.
- *Un* loch de meșteșugar.
- Dificultăți cu dulgherul... - ... Apoi cu secundul.
- Severitatea fără rost a lui Bligh.
- Din fericire, o soră iubitoare...
- Un comandor înțeleghător.

V. DEZASTRUOASA ODISEE A PANDOREI... 137

Pandora primește misiunea de a captura pe răzvrătiți.

- Sosirea *Pandorei* la Tahiti.
- Prizonieri pe *Pandora*. - „Cutia Pandorei”.
- Sfârșitul lamentabil al lui Peggy Stev/art. -

Moartea violentă a doi dintre răzvrătiți.

- Ce devenise oare *Bounty*?
- Aventura epică a goaletei.
- Trei luni de căutări în zadar.
- *Pandora* eşuează și se scufundă.
- Dar prizonierii?
- Cu ambarcațiile de pe *Pandora*.
- Comportarea căpitanului Edwards.
- Scurtă digresiune istorică! - Patetica aventură a

lui Peter Heywood.

- Răzvrătit fără voia lui.
- Cum să evadeze?
- În cătușe.
- Naufragiul - îngropați în nisip cald.
- Aventuri pe drumul de întoarcere.
- Scrisoarea unei mame către fiul ei... - ... și a unei surori către fratele ei.

- Treburi serioase - Invocare către speranță.
- Vizite interzise.
- Procesul se apropie.

VI. CURTEA MARTIALĂ 183

Actul de acuzare.

- Depoziția secundului Fryer.
- Depozițiile șefului de echipaj și dulgherului.
- Depozițiile locotenenților Hayward și Hallet.
- Căpitanul Edwards.

- Prizonierii interoghează pe martori.
- Heywood ia cuvântul în apărare.
- Scrisoare către Lordul Hood.
- Sentința.

yil. SE FACE TOTUȘI DREPTATE! 204

Familia Heywood află funesta veste.

- Dureroasă confirmare.
- Scrisoarea unui condamnat la moarte. - „Adio Nussy”, - Alte scrisori.
- Un vocabular de expresii în limba tahitiană.
- Patru puncte capitale.
- Motivele lui Christian și tăcerea lui Bligh.
- Scrisoare către Primul Lord al Amiralității. - „Fericită, prea fericită familie!” - George al III-lea hotărăște... - „Ore de fericire”. - „L-am văzut!”

- Un om și un creștin.
- Onorabila cartară a lui Peter Heywood.

yill. MIRACOLUL DIN INSULA PITCAIRN... 228

O descoperire extraordinară.

- Război!... - „O insulă care nu este menționată pe nicio hartă). - „Nu vreți să ne aruncați o pară ca să urcăm la bord?
- Joi Octombrie Christian.
- O capră mare sau un porc cu coarne?
- Bătrânul Adams, alias Alexander Smith.
- Nefericitul destin al lui Christian.
- Patruzeci și șase de suflete.

- Virtute și bună înțelegere.
- Satul de pe Pitcairn.
- Moda la Pitcairn.
- O insulă fortificată.
- Dar au așteptat până în 1825...
- Primele contacte ale navei *Blossom* cu pitcairrrâenii.
- Adams povestește.
- O experiență de viață colectivă care nu sfârșește bine.
- Sângeroasa revoltă a indigenilor.
- Tristul sfârșit al lui M'Koy și Quântal.
- Young moare în pocăință.
- Adams se bucură de indulgența generală, totuși!...
- Adams nu are o părere certă despre Christian. → Pot fi invocate circumstanțe atenuante pentru o crimă de rebeliune?
- Cum l-au primit pitcairnienii pe căpitanul Beechey.
- Moravuri la Pitcairn.
- Locuința, hrana și animalele domestice.
- Exerciții de pietate.
- Dansul este suspect.
- Căsătoriile la Pitcairn.
- Guvernul britanic decide să se intereseze de mica colonie.
- Predica capelanului.
- Calitățile fizice și morale ale pitcairnienilor.
- Medicină și sănătate, - Au apărut trei englezi...
- Cine va succeda lui Adams?
- Codul lui Adams.
- Rapida sporire a populației.
- Să fie deportați pitcairnienii?
- Climatul. - „Adio, Pitcairn!”

CON		I	8	s	I	I
CLUZIE.						
a 1.	Anex	ț	<i>I</i>	1	I	I
a 2, i	Anex	I	<i>t</i>	1	a	I
ar, s.	Glos	I	1	1	*	l

282 283 291 303

ÎN COLECȚIA „DELFIN AU APĂRUT:

MAXIME DELAMARE

FREDERIC DARD GUY DE LUHANDRE OEAN AMILA
GUY LESPIG PIERRE NEMOURS GIL DELAMARE

Triplu salt mortal

*Dinamita Cocteil Flăcări sub ocean Luna Za Omaha A
șaptea joncă Detașamentul setei Meseria mea e riscul*

PICT LEGAY HENRI CHARRIÈRE JEAN LOUIS
LAFITTE AGATHA CHRISTIE * * *

IULIAN SEMENOV SVEN HASSEL

SVEN IÂASSEL MILOSLAVI STINGL

MARC S, TRENNERY 326

— *Furtună la Tobruk*

— *Papillon* - 2 volume

— *Dezertorul*

— *Hotelul Bertram*

— *Miros de praf de pușcă*

— *Maiorul Vifor*

— *Gestapo* - 2 volume

— *Monte Cassino*

— *Aventura marilor, căpetenii indiene.*

— *Operațiunea... Carul mare.*

PAUL BONNECARRERE - Îndrăzneții înving - 2
volume

ODILON CABAT ...

JAQUES LEVY - *Cascadorii*

BOGOMIL RAINOV - *Un naiv între două vârste*

NICHIOLAS MONTSARRAT-*Marea crudă* - 2 volume

IURI KOROLKOV -!" *caz de vericoit arde /*

B. TRAVEN - *Comoara din Sierra Madre*

Redactor: VIOREL HAROSA Tehnoredactor:

NICOLAE M. MIHĂILESCU

Bun de *tipar*; 05.05.1976. Apărut 1976: coli de *tipar*
10, 25; C.Z. pentru *bibliotecile mari* S.9;

C.Z. pentru *bibliotecile mici* 8. Tirajul:
173 300 + 99 ex.

E

Comanda nr. 60 183 Combinatul Poligrafic „Casa
Scânteii”. București - Piața Scânteii nr. 1. Republica
Socialistă România